

תשורה

משמחת הנישואין

של הרה"ת שלום דובער שי' וחי' מושקא שתחי' ניסילעוויטש

ט"ו תמוז ה'תשפ"ד

שמי

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

אנו מודים להשיי"ת על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו החתן התמים **שלום דובער** שי' עב"ג הכלה המהוללה מרת **חי' מושקא תחי'**,

ברצוננו להביע הוקרתנו ולהודות מקרב לב עמוק לכל ידידינו ומכרינו שיחיו אשר באו לקחת חלק בשמחתנו, ולברך את הזוג שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - **"מעשה רב"** - בחתונת הוד כ"ק אבינו רוענו, כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכפי שהונהג בשנים האחרונות בחתונות אנ"ש שיחיו, הננו להגיש בזה תשורה מיוחדת -

בראש הקובץ באו שיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לחתנים וכלות, מאור ליום ד' כ"ב כסלו תשמ"ג, אותה הואיל להגיה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בתוספת מ"מ.

לאחריו מכתב כ"ק אד"ש להורי החתן לרגל יום חתונתם. וכן מכתבים **בפרסום ראשון** מסב הכלה שי' - לו, לאביו ולסבו. וכן מכתב עם הגהות בפרסום ראשון לרב שטערן רב ביי"כ רש"י פריז - במכתב נזכרים אב סביו של הכלה וכן דוד זקן של הכלה שתבלחט"א.

עלי הגהה הבא **בפרסום ראשון** משיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להשלוחים לאוסטרליי - בחדרו הק' - אור ליום ה', תפארת שבנצח, תשל"א. ולאחריו השיחה (מוגה) כפי שנדפסה בשעתו. (סב הכלה זכה להמנות על התלמידים השלוחים בקבוצה זו ואודות כך מובא בשער "השליחות לאוסטרליי" לקמן).

"שער נגלה" - פלפול במסכת בבא בתרא הנלמדת כעת בישיבות 'תומכי תמימים', מאת סב הכלה הרה"ג הרה"ח **יוסף יצחק שי' ווילשאנסקי** ראש ישיבות חח"ל צפת וחיפה.

"שער ענייני הלכה הנוגעים למעשה" - מאת סב הכלה הרה"ג הרה"ח **יוסף יצחק שי' פייגעלשטאק**.

"שער לשונו הזהב של אדה"ז" - תדפיס מתוך ספר שי"ל בעזהשיי"ת, בחלק המובא כאן מקצת מהביאורים בהלכות שבת מאת אבי הכלה הרב **מנחם מענדל שי' ווילשאנסקי**, דיוקים בלשון ובסדר ההלכות שמגלים (בדא"פ) בנין ועומק חדש בדברי אדה"ז.

"שער מקוואות" - מאת אבי הכלה הרב **מנחם מענדל שי' ווילשאנסקי** אשר זוכה ללוות בניית מקוואות ע"פ שיטת רבותינו נשיאינו למעלה משני עשורים, בהכוונת חמיו שי', ולהבחלי"ח גם קיבל מדודו הרב אשכנזי ע"ה.

"הקבוצה השלישית של התלמידים השלוחים לישיבה גדולה מלברון אוסטרליי (תשל"א-ל"ג)" - סב הכלה הרה"ג הרה"ח **יוסף יצחק שי' ווילשאנסקי** - זכה להיות

מהשלוחים לאוסטרליי בקבוצה השלישית, שנתייחדה בשליחות נוספת לאה"ק, פרס והודו לפני הגיעם לאוסטרליי. בשער זה יבוא יומן ממסעם באה"ק, איראן והודו וכן טעימה מן הדו"חות שנשלחו בשעתו אל כ"ק אדי"ש (ע"פ הוראתו הק' בזה).

תודתנו נתונה בזאת להת' **מנחם מענדל שי' שגיב** על עזרתו בעריכת קובץ זה.

***

באיחולי ברכה ותפילה שיזכו בנינו לבנות בית בישראל - בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, ויזכו להכין את עצמם ואת כל סביבתם עד כל העולם לקבל פני משיח צדקנו וטיכף ומיד ממש.

ומשמחת נישואין זו זוכים כל בניי תיכף ומיד ממש לשמחת עולם על ראשם - שלימות הנישואין דכנסת ישראל עם הקב"ה, ויקויים הכתוב בברכת החתנים - "מהרה ה' אלוקינו ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים . . קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת ווילשאנסקי

חיפה

משפחת ניסילעוויטש

ירושלים עיה"ק

ימות המשיח, יום א' ט"ו תמוז תשפ"ד

שנת הקכ"ג להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

כפרחב"ד, ארץ הקודש

עימוד ועיצוב:

054-657-2562

שער

דבר מלכות

פרסום ראשון

עלי הגהה לשיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להשלוחים לאוסטרלי ש'י

אור ליום ה' - תפארת שבנצח - י"א אייר, תשל"א

(נדפסה בלקו"ש כרך ז' עמ' 351)

השיחה עצמה עם שמות השלוחים בקובץ כפי שנדפס בשעתו, מובא לקמן.

בס"ד. שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א להשלוחים ¹אוסטראלי - בחדרו הק' -
אור ליום ה' - הוד שבנצח - י"א אייר, ה'תשל"א.

איך ווייסט דאך מסתמא אז די כוונה פון דער שליחות איז אויף צו
"איינעמען" אויסטראליע ע"י לימוד התורה, סיי נגלה און סיי חסידות,
און דער לימוד זאל זיין א "לימוד המביא לידי מעשה", ווי דער אלטער
רבי ברענגט אראפ אין הל' ת"ת²; ובפרט ווי חסידות³ טייטשט דעם לשון
"מעשה" מל" מעשין על הצדקה"⁴ - די עבודה פון אתכפיא וואס דאס ברענגט
צו אתהפכא, איבערמאכן זיך, וואס דאס איז די עבודה פון ספירה העומר⁵.

און חסידות קלייבט אויס במיוחד די דוגמא "מעשין על הצדקה",

ווייל דורך דער עבודה טוט ער א צדקה מיט זיך, און צדקה מיט דער

גאנצער וועלט, ⁶הפנינו "אביתי לב הרחוקים מצדקה" ⁷און אויך א צדקה

להקב"ה, כביכול, ווארום "למעשה ידיך תכסוף"⁸ וזכרתי⁹.

וויבאלד אז מען גיט אן אידן א שליחות, און "איך הקב"ה בא בטרוניא

עם בריותיו"¹⁰, איז דאך זיכער אס מען גיט אים די כחות ער זאל קענען

דורכפירן די שליחות במילואה ובהצלחה - און ווי חסידות מאנט - בשמחה

ובטוב לבב, בפרט ביי אזא ענין וואס זכות הרבים מסייעתם.

און בשעת דער אופן העבודה איז ע"י לימוד התורה [וואס דאס דארף

דאך איצטער זיין די עבודה, ווי מ'האט אנגעהויבן רעדן וועגן דעם פון

ט"ו בשבט אן], איז דאס דעמאלט וזי דער רבי מהר"ש [וואס אין דעם חודש

איז זיין יום הולדת (ב' אייר, חמאת שבתפארת) I האט געזאגט⁹, "איך

הצלט אז מ'דארף לכתחילה אריבער", וואס דאס איז דאך דער אויפטו פון

דער עבודה פון תורה לגבי די עבודה פון תפלה - אז מ'גייט "פלקתחילה

אריבער".

ובדוגמא די עבודה פון רשב"י [וואס זיין יום הילולא איז אויך אין

חודש אייר (ל"ג בעומר)], אז אל הענינים שלו האט ער אויפגעטאן ע"י

התורה, במלא איז ער גאנאנגען "מלכתחילה אריבער", ווי דערציילט אין

זהר¹⁰, אז ער האט גע'פועל'ט ירידת גשמים ע"י אמירת תורה אויפן פסוק "

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (וואס דאס איז א פסוק וואס איז מדגיש דעם ענין פון קירוב כל ישראל, ביז אז עס ווערט געט "גם יחד", ווי ס'איז מבואר דער דיוק בזה בכ"מ).

דער אויבערשטער זאל העלפן אז אייער החלטה בזה - במילא אויך די נטייה און די עבודה בזה - זאל זיין בהצלחה רבה ומופלגה.

* * *

מ'האט גערעדט כמה פעמים בנוגע עניני תורה וקדושה, כולל אויך א נסעיה - אז דאס איז נישט נאר וואס מ'פארט פון איין ארט צו א צווייטן ארט און מ'נעמט מיט די ענינים טובים וואס איז אין דעם ארט פון וואנעט מען פארט, און מ'נוצט אויס די ענינים טובים וואס דעם ארט וואו מען קומט צופארן, נאר - אויך אין דעם מקום שפנחנו, וויבאלד אז ס'איז מה" מצעדי גבר כוננו"12, מאכט ער דארט אויך אז ס'זאל זיין "ברכנ

יחפץ" - א דרך ה' ¹² ~~שפנחנו~~ ¹³ ~~מקום~~ ¹⁴ ~~שפנחנו~~ ¹⁵ ~~מקום~~ ¹⁶ ~~שפנחנו~~ ¹⁷ ~~מקום~~ ¹⁸ ~~שפנחנו~~ ¹⁹ ~~מקום~~ ²⁰ ~~שפנחנו~~ ²¹ ~~מקום~~ ²² ~~שפנחנו~~ ²³ ~~מקום~~ ²⁴ ~~שפנחנו~~ ²⁵ ~~מקום~~ ²⁶ ~~שפנחנו~~ ²⁷ ~~מקום~~ ²⁸ ~~שפנחנו~~ ²⁹ ~~מקום~~ ³⁰ ~~שפנחנו~~ ³¹ ~~מקום~~ ³² ~~שפנחנו~~ ³³ ~~מקום~~ ³⁴ ~~שפנחנו~~ ³⁵ ~~מקום~~ ³⁶ ~~שפנחנו~~ ³⁷ ~~מקום~~ ³⁸ ~~שפנחנו~~ ³⁹ ~~מקום~~ ⁴⁰ ~~שפנחנו~~ ⁴¹ ~~מקום~~ ⁴² ~~שפנחנו~~ ⁴³ ~~מקום~~ ⁴⁴ ~~שפנחנו~~ ⁴⁵ ~~מקום~~ ⁴⁶ ~~שפנחנו~~ ⁴⁷ ~~מקום~~ ⁴⁸ ~~שפנחנו~~ ⁴⁹ ~~מקום~~ ⁵⁰ ~~שפנחנו~~ ⁵¹ ~~מקום~~ ⁵² ~~שפנחנו~~ ⁵³ ~~מקום~~ ⁵⁴ ~~שפנחנו~~ ⁵⁵ ~~מקום~~ ⁵⁶ ~~שפנחנו~~ ⁵⁷ ~~מקום~~ ⁵⁸ ~~שפנחנו~~ ⁵⁹ ~~מקום~~ ⁶⁰ ~~שפנחנו~~ ⁶¹ ~~מקום~~ ⁶² ~~שפנחנו~~ ⁶³ ~~מקום~~ ⁶⁴ ~~שפנחנו~~ ⁶⁵ ~~מקום~~ ⁶⁶ ~~שפנחנו~~ ⁶⁷ ~~מקום~~ ⁶⁸ ~~שפנחנו~~ ⁶⁹ ~~מקום~~ ⁷⁰ ~~שפנחנו~~ ⁷¹ ~~מקום~~ ⁷² ~~שפנחנו~~ ⁷³ ~~מקום~~ ⁷⁴ ~~שפנחנו~~ ⁷⁵ ~~מקום~~ ⁷⁶ ~~שפנחנו~~ ⁷⁷ ~~מקום~~ ⁷⁸ ~~שפנחנו~~ ⁷⁹ ~~מקום~~ ⁸⁰ ~~שפנחנו~~ ⁸¹ ~~מקום~~ ⁸² ~~שפנחנו~~ ⁸³ ~~מקום~~ ⁸⁴ ~~שפנחנו~~ ⁸⁵ ~~מקום~~ ⁸⁶ ~~שפנחנו~~ ⁸⁷ ~~מקום~~ ⁸⁸ ~~שפנחנו~~ ⁸⁹ ~~מקום~~ ⁹⁰ ~~שפנחנו~~ ⁹¹ ~~מקום~~ ⁹² ~~שפנחנו~~ ⁹³ ~~מקום~~ ⁹⁴ ~~שפנחנו~~ ⁹⁵ ~~מקום~~ ⁹⁶ ~~שפנחנו~~ ⁹⁷ ~~מקום~~ ⁹⁸ ~~שפנחנו~~ ⁹⁹ ~~מקום~~ ¹⁰⁰ ~~שפנחנו~~

דערפאר איז אויך אין די ערטער וואו איר וועט דורכפארן [ווי מ'וועט זיך צוזאמען ריידן דעם חכנית מיט דעם [זכירות], וועט איר אויך דארטן אויפטאן בהנוגע צו תורה, און דורך תורה (ווי גערעדט פריער אז מען גייט "מלכתחילה אריבער") וועט זיך אויך אויפטאן בהנוגע צו מצוח, ביז אין "בכל דרכיך דעהו"13.

וכידוע בהנוגע די מסעי בני ישראל, אז כאטש מ'איז געפארן פון ארץ פצרים צו "ארץ טובה ורחבה"14, מונדעסטוועגן שטייט אויך ביי מצאצא צאא די מסעות און חניות וואס אין צווישן-על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו"15, אטע אויך דארט ס'זען אנדער די ענינים אזיך וועלכע עס זענען "על פי ה'". [אנד ס'איז דא אין אן אריכות בנגלה, ווי גערעדט אמאל, אז אויך די ענינים וואס קומען בלויז מצד מהכרח, וויבאלד אבער אז דאס איז פארבונדן מיט קדושה ווערט דאס אן ענין בפני עצמו, ביז אז דאס ווערט אויך א מצוה בפני עצמה].

* * *

די התחלה בזה זאל זיין אין אה"ק, וואס אה"ק דאן אויך א שייכנה
 צו כלליות הענין. ~~פסקה~~ בהנוגע צו חורה - ~~אזאלא דארף דאך פסקה זיין~~
 דער ענין התפלה¹⁷, און כדי דער ענין התפלה זאל זיין בהצלחה דארף
 פריער זיין דער "יהיב פרוטה לעני" ¹⁸ - ענין הצדקה,

וואס דער ענין התפלה איז דורכן כולל המערבי ווי ער זאגט אין
 שו"ע¹⁹, דערפאר זאלט איר אלע צוזאמען זיין ביים כותל המערבי, און ווי
~~אזאלא זיך דארטן~~ - דערלאנגען צעטלעך אמתאות, און איר זאלט דארט
 שרייבן אייערע נעמען און אויך די נעמען פון די שלוחים וועלכע זיינען
 געווען לעצטן מאל און די נעמען פון די שלוחים וועלכע זיינען געווען
 פאר דערויף - אין אנהייבט; וואס ס'איז דאך א פעולה נמשכה והמשך אחד
 פון אייך מיט די שלוחים שלפניכם. ~~דאס דאס~~ דאס וועט זיין דער ענין
 התפלה, זכאמור לקמן בהנוגע ענין הצדקה.

* * *

ויהי רצון אז די אלע ענינים זאלן זיין בהצלחה רבה ומופלגה כאמור,
 לתהלה ולשם ולתפארת²⁰, כמבואר אין לקו"ת אויף דעם פסוק אז די דריי
 לשונות איז דאס דער ענין פון חב"ד, און ס'זאלן זיין בשוכות טובות המיד
 כל הימים, ובמיוחד בהנוגע צו דער הצלחה מו' ל'גה אין די שליחות הקדושה
 אין וועלכע איר פארט.

* * *

זייענדיק אין אה"ק - איז אעפ"י וואס כאמור איז דער עיקר ענין דער
 ענין התפלה ביים כותל המערבי, זאלט איר אויך באזוכן ¹³ ~~די~~ מקומות
 הקדושים, כולל אויך די ערטער וואס דארטן זיינען דא די ישיבות פון
~~בגמגומ~~ חב"ד און די מוסדות פון חב"ד וכו' כמר חב"ד און נהלה הר חב"ד, ¹⁶
 ועאכו"כ דעם ביהכ"נ וביהמ"ד צ"צ אין ירושלים העתיקה.
 ובכל מקומות הנ"ל איז נוסף אויפן ענין התפלה זאל אויך זיין

ד

דער ענין התורה - זאגן אן ענין אין נגלה און אן ענין אין נסתר - אין פנימיות התורה,

און אויך געבן אויף צדקה אין אה"ק, און אה"ק געבן אויף צדקה ווען איר וועט אנקומען אין אויסטראליע, אלס שלוחי מצוה - ^{צו} ~~צו~~

* * *
13 יוני

~~אויף צו מקשר זיין דאס מיט א התחלה (נתן לכל אחד מהשלוחים הנוסעים דולר, ואמר שהיו עבור הוצאות באויסטראליע ובה"ק, ועבור צדקה באה"ק - ובאויסטראליע בתור שלוחי מצוה, ואח"כ אמר:)~~

מ'האט גערעדט אז דאס איז א פעולה נמשכת ^{און אה"ק -} ~~נמשכת~~ פריערדיקע שלוחים (ונתן עשרה דולר לכל אחד מהשלוחים הקודמים ואמר: עשר איז דאך א מספר שלם.

(אח"כ אמר: באמור ^{אין} אין די צעטלעך וואס איר וועט דארטן אריינגעבן וועט איר אויך דערמאנען די פריערדיקע שלוחים, ובמיוחד אויף הצלחה ^{אין} אייער שליחות און זייער שליחות, אין אן אופן פון הולך ומוסיף וואר ביז "לילה כיום ואיר" ^{אין}.)

* * *

אויף צו אה"ק באמור: אויף צו ענינים דאס (נתן לכל אחד מהשלוחים הקודמים ואמר: עשר איז דאך א מספר שלם.)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

ש י ח ה

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

להשלוחים לאוסטרליא שי

אור ליום ה' — חוד שבנצח — י"א אייר, ה'תשל"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שלשים ואחת לבריאה

בס"ד. שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א להשלוחים לאוסטרליה שי"פ
- בחדרו הק' - אור ליום ה' - הוד שבנצח - י"א
אייר, ה'תשל"א.

איר ווייסט דאך מסתמא אז די כוונה פון דער שליחות
איז אויף צו „אינעמען" אוסטרליא ע"י לימוד התורה, סיי
נגלה און סיי חסידות, און דער לימוד זאל זיין א „לימוד
המביא לידי מעשה"¹, ווי דער אלטער רבי ברענגט אראפ אין
הל' ת"ת²; ובפרט ווי חסידות³ טייטשט דעם לשון „מעשה"
מל' „מעשין על הצדקה"⁴ - די עבודה פון אתכפיא וואס דאס
ברענגט צו אתהפכא, איבערמאכן זיך, וואס דאס איז די עבודה
פון ספירת העומר⁵.

און חסידות קלייבט אויס במיוחד⁶ די דוגמא „מעשין
על הצדקה", ווייל דורך דער עבודה טוט ער א צדקה⁷ מיט
זיך, און צדקה מיט דער גאנצער וועלט, אויך א צדקה
להקב"ה, כביכול, ווארום „למעשה ידיך תכסוף"⁸, ובפרט
ע"י הדרגא ד„אבירי לב הרחוקים מצדקה"⁹.

-
- 1) ראה ב"ק יז, א. קדושינ מ, ב..
  - 2) פ"ב ה"ט.
  - 3) ד"ה ועבדי דוד תרצ"ט, ובלקו"ת בחוקותי (מח, א) מל' גדול
המעשה (בצדקה) כו" (ב"ב ט, א).
  - 4) ראה ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.
  - 5) ראה לקו"ת במדבר טז, ד. ובכ"מ.
  - 6) אף שלפני זה הביא דוגמא מל' משנה מפורשת גט המעושה (גטיין פח,
ב).
  - 7) כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל כו' (ע"ח שכ"ו, הובא בתניא
פל"ז (מח, ב)).
  - 8) איוב (יד, טו) דעבודה צורך גבוה ועד לאופן ד„תכסוף", נתאוה
הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. וראה של"ה שער הגדול (כט, ב,
ואילך) בארוכה. וראה שמו"ר (פל"ו, ד): למעשה כו' בד' דברים
נתאוה כו' - ואולי לכן לא הובא בכ"מ כתוב זה לראי' ד(כל)
עבודה צורך גבוה.
  - 9) ישעי' מו, יב. וראה ברכות (יז, ב) דכל העולם ניוון בזכותם כו'.
וראה באוה"ת עה"פ.

וויבאלד אז מען גיט אן אידן א שליחות - ווארום אלץ איז דאך בהשגח"פ - און „אין הקב"ה בא בסרוניא עם בריותיו" ¹⁰, איז דאך זיכער אז מען גיט אים די כחות ער זאל קענען דורכפירן די שליחות במילואה ובהצלחה - און ווי חסידות מאנט - בשמחה ובטוב לבב, בפרט ביי אזא ענין וואס זכות הרבים מסייעתם.

און בשעת דער אופן העבודה איז ע"י לימוד התורה [וואס דאס דארף איצטער זיין די עבודה, ווי מ'האט אנגעהויבן רעדן וועגן דעם פון ט"ו בשבט אן ¹¹], איז דאס דעמאלט ווי דער רבי מהר"ש [וואס אין דעם חודש איז זיין יום הולדת (ב' אייר, תפארת שבתפארת)] האט געזאגט ¹², „אין האלט אז מ'דארף לכתחילה אריבער", וואס דאס איז דאך דער אויפטו פון דער עבודה פון תורה לגבי די עבודה פון תפלה - אז מ'גיט „מלכתחילה אריבער".

ובדוגמא די עבודה פון רשב"י [וואס זיין הילולא איז אויך אין חודש אייר (ל"ג בעומר)], אז הענינים שלו האט ער אויפגעטאן ע"י התורה, ער איז געגאנגען „מלכתחילה אריבער", ווי דערציילט אין זהר ¹³, אז ער האט גע'פועל'ט ירידת גשמים ע"י אמירת תורה אויפן פסוק ¹⁴, „הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (וואס דאס איז א פסוק וואס איז מדגיש דעם ענין פון קירוב כל ישראל, ביז אז עס ווערט „גם יחד", ווי ס'איז מבואר דער דיוק בזה בכ"מ ¹⁵).

(10) ע"ז ג, א.

(11) ראה בחוברת „מכתב כללי לחגה"פ" תשל"א.

(12) ראה לקו"ש ח"א ע' 124.

(13) ח"ג נט, ב. וראה מאמר אדה"ז בס' אתהלך - ליוזא ע' רי.

(14) תהלים קלג, א.

(15) ראה ג"כ מפרשי הזהר שם. ליקוטי לוי יצחק שם.

דער אויבערשטער זאל העלפן אז אייער החלטה בזה -
 במילא אויך די נסיעה און די עבודה בזה - זאל זיין בהצלחה
 רבה ומופלגה.

* * *

מ"האט גערעדט כמה פעמים¹⁶ בנוגע עניני תורה וקדושה,
 כולל אויך א נסיעה - אז דאס איז ניט נאר וואס מ'פארט פון
 איין ארט צו א צווייטן ארט און מ'נעמט מיט די ענינים
 טובים וואס איז דא אין דעם ארט פון וואנעט מען פארט,
 און מ'נוצט אויס די ענינים טובים אין דעם ארט וואו מען
 קומט צופארן, נאר - אויך אין די מקומות שביניהם,
 וויבאלד אז ס'איז "מה" מצעדי גבר כוננו"¹⁷, מאכט ער דארט
 אויף אז ס'זאל זיין "דרכו יחפץ" - א דרך ה' אין די
 מקומות¹⁸.

דערפאר איז אויך אין די ערטער וואו איר וועט דורכ-
 פארן [ווי מ'וועט זיך צוזאמען ריידן די תכנית מיט דער
 מזכירות], וועט איר אויך דארטן אויפטאן בהנוגע צו תורה,
 און דורך תורה (ווי גערעדט פריער אז מען גייט "מלכתחילה
 אריבער") וועט זיך אויך אויפטאן בהנוגע צו מצות, ביז
 אין "בכל דרכיך דעהו"¹⁹.

16) ראה בארוכה שיחת יום ב' דחגה"ש תשכ"ח.

17) תהלים לג, כז. וראה מאמר הבעש"ט ב"מפתחות והערות" ללקו"ת
 (בסו"ט לקו"ת) יח, ד. היום יום ע' סט (עה"פ). וראה ד"ה
 ויחלום תש"ח פ"י.

18) ראה יוסיף תהלות לתהלים (מהחיד"א) מב, ה.

19) משלי ג, ו. טושו"ע או"ח סרל"א.

וכידוע בהנוגע די מסעי בני ישראל, אז כאטש מ'איז געפארן פון ארץ מצרים צו "ארץ טובה ורחבה"²⁰, פונדעסט-וועגן שטייט אויך ביי די מסעות און חניות וואס אין צווישן - "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו"²¹, אז אויך די ענינים דארט זיינען "על פי ה'"²². [ס'איז דא אין דעם אן אריכות בנגלה²³, ווי גערעדט אמאל¹⁶, אז אויך די ענינים וואס קומען בלויז מצד ההכרח, וויבאלד אבער אז דאס איז פארבונדן מיט קדושה ווערט דאס אן ענין בפני עצמו, ביז אז דאס ווערט אויך א מצוה בפני עצמה].

* * *

די התחלה בזה זאל זיין אין אה"ק, וואס דאס האט דאך אויך א שייכות צו כללות הענין בהנוגע צו תורה - פאר תורה דארף דאך זיין דער ענין התפלה²⁴, און כדי דער ענין התפלה זאל זיין בהצלחה דארף פריער זיין דער "יהיב פרוטה לעני"²⁵ - ענין הצדקה,

וואס דער ענין התפלה איז דורכן כותל המערבי ווי ער זאגט אין שו"ע²⁶, דערפאר זאלט איר אלע צוזאמען זיין ביים

(20) שמות ג, ח.

(21) בהעלותך ט - כ, כג. וראה עירובין נה, ב.

(22) ראה צפע"נ ר"פ מסעי.

(23) ראה צפע"נ (שם. הל' נדרים דף טו טו ג (נעתק בצפע"נ כללי התורה והמצוה ע"קנד). מהדו"ת ע" 45 (נעתק בצפע"נ דברים ח"ב ע" תיד)). וראה גם מפענח צפונות רפ"ז.

(24) ראה ברכות ה, סע"ב ופירש"י ותוס" שם. לקו"ת ברכה צו, ב.

(25) ב"ב י, א. שו"ע או"ח סצ"ב ס"י. שו"ע אדה"ז שם. שו"ע יו"ד סרמ"ט סי"ד. הקדמת אדה"ז לסידור התפלה. ובכ"מ.

(26) ראה שו"ע או"ח רסצ"ד. שו"ע אדה"ז שם.

כותל המערבי, און ווי מ'איז זיך נוהג דארטן - דערלאנגען
 צעטלעך פתקאות, און איר זאלט דארט שרייבן אייערע נעמען
 און אויך די נעמען פון די שלוחים וועלכע זיינען געווען
 לעצטן מאל און די נעמען פון די שלוחים וועלכע זיינען
 געווען פאר דערויף - אין אנהייבס; וואס ס'איז דאך א
 פעולה נמשכת והמשך אחד פון אייך מיט די שלוחים שלפניכם.
 דאס וועט זיין דער ענין התפלה, וכאמור לקמן -
 בנוגע ענין הצדקה.

* * *

ויהי רצון אז די אלע ענינין זאלן זיין בהצלחה רבה
 ומופלגה כאמור, „לתהלה ולשם ולתפארת“²⁷, כמבואר אין לקו"ת²⁸
 אויף דעם פסוק אז די דריי לשונות איז דאס דער ענין פון
 חב"ד,
 און ס'זאלן זיין בשורות טובות תמיד כל הימים,
 ובמיוחד - בהנוגע צו דער הצלחה מופלגה אין די שליחות
 הקדושה אין וועלכע איר פארט.

* * *

זייענדיק אין אה"ק - איז אעפ"י וואס כאמור איז דער
 עיקר ענין דער ענין התפלה ביים כותל המערבי, זאלט איר
 אויך באזוכן די מקומות הקדושים, כולל אויך די ערטער
 וואס דארטן זיינען דא די ישיבות פון חב"ד און די
 מוסדות פון חב"ד וכו': כפר חב"ד און נחלת הר חב"ד
 וכו', ועאכו"כ - דעם ביהכ"נ וביהמ"ד צ"צ אין ירושלים
 העתיקה.

27) תבוא כו, יט.

28) תבא מב, ב.

ובכל מקומות הנ"ל איז נוסף אויפן ענין התפלה זאל
 אויך זיין דער ענין התורה - זאגן אן ענין אין נגלה און
 אן ענין אין נסתר - אין פנימיות התורה,

און אויך געבן אויף צדקה אין אה"ק כנ"ל

און געבן אויף צדקה ווען איר וועט אנקומען אין
 אוסטרליא, אלס שלוחי מצוה - צדקה²⁹.

* * *

אויף צו מקשר זיין די רייד מיט א התחלה בפועל -
 איז דא לכאונ"א במיוחד: אויף די ענינים באה"ק (נתן
 לכ"א עשר דולר), אין אוסטרליא (- עשר דולר), צדקה
 באה"ק (- ה' דולר), שלוחי מצוה - צדקה באוסטרליא
 (- ה' דולר).

מ"האט גערעדט אז דאס איז א פעולה נמשכת און אויך -
 פון די פריערדיקע שלוחים - איז אויך אין דעם בפועל פון
 איצט אזוי (ונתן עשרה דולר לכל אחד מהשלוחים הקודמים
 ואמר: עשר איז דאך א מספר שלם³⁰).

(אח"כ אמר: בהמשך להאמור: אין די צעטלעך וואס איר
 וועט דארטן אריינגעבן וועט איר אויך דערמאנען די פריער-
 דיקע שלוחים, ובמיוחד - אויף הצלחה אין אייער שליחות און
 אין זייער שליחות, אין אן אופן פון הולך ומוסיף ואור ביז
 „לילה כיום יאיר“³¹).

* * *

29) דנק' מצוה סתם - בכל תלמוד ירושלמי (תניא פל"ז מח, ב).
 וראה ג"כ אגה"ק סי"ז.

30) ראה ר"ה (לב, א) הני עשרה כו'. פרד"ס ש"ב. ובכ"מ.

31) תהלים קלט, יב.

לזכות

הת' יוסף יצחק ווילשאנסקי	הת' שמואל מנחם מענדל ריבקיין
הת' ברוך בועז יורקאוויטש	הת' שמעון הלוי רייטשויק
הת' אלתר אלי' הכהן פרידמאן	הת' יוסף יצחק הלוי שוסטערמאן

שיחיו

הנוסעים בשליחות כ"ק ארמו"ר שליט"א
לאוסטרליא

נדפס קונטרס זה ע"י

הר"ר אברהם אלטיוין	הת' יעקב יהודא ליב אלטיוין
הת' צבי הירש ליפסקער	הת' יוסף יצחק בוקיעט
הת' שלמה זלמן מאיעסקי	הת' ישראל העשיל גרינבערג
הת' צבי הירש ארי' ליב מאראזאוו	הת' צבי הירש הכהן זרחי
הת' יוסף מינקאוויטש	הת' שמואל קאפלען
הר"ר ארי' ליב קאפלען	הת' יהושע זעליג הכהן ריבקיין

שיחיו

לשון הברכה לקבוצת חתנים וכלות שיהיו אור ליום הרביעי¹, כ"ב כסלו² ה'תשמ"ג

דער אויבערשטער זאל בענטשן יעדערן פון אייך און³ אלעמען צוזאמען בכל
המצטרך סיי בגשמיות סיי ברוחניות⁴,

ובנקודה העיקרית — צו מאכן די ריכטיקע הכנות⁵ צו דער חתונה און זי זאל זיין
בשעה טובה ומוצלחת,

וואס דער עיקר הכנה איז⁶ — צו פארשפרייטן⁷ נר⁸ מצוה ותורה אור⁹, ארום זיך
און מאַכן ליכטיקער¹⁰ ארום זיך,

וואס דאס איז מוסיף נאכמער¹¹ אין דעם אויבערשטנס ברכות, און עס זאל זיין אַ
בנין עדי עד¹² על יסודי התורה והמצוה.

(1) להעיר מדבר משנה: בתולה נישאת ליום הרביעי (כתובות בתחלתה), ר"ת לבנה (ראה תולעת יעקב הובא בשליה שער האותיות (קא, ב), ובאוה"ת ויחי שסא, ב). וראש וסוף שלה ליום הרביעי.

(2) ראה לקוטי לוי יצחק אגרות, ע' רה.

(3) מעלת הרבים והציבור, וד"כולנו כאחד" (עיין תניא פ' לב).

(4) כהסדר דכ"ק מו"ח אדמו"ר ברוב הפעמים ככולם — "בגשמיות וברוחניות".

(5) דדבר חשוב צריך הכנה (ביצה ב, ב). וראה אנציקלופדיא תלמודית ערך הכנה בתחלתה. וש"נ). ומזה מובן שכל שתגדל החשיבות — תגדל ההכנה, הכנה רבה וכו'.

(6) מתאים לחידוש עיקרי בחתונה ונישואין — גילוי כח הא"ס (נתבאר בארוכה בהמשך שמח תשמח תרנ"ז, ע' 5 (סה"מ תרנ"ז ע' קעז) ואילך).

(7) בעצמו ובעולם.

(8) משלי ה, כג.

(9) כי התומ"צ ממשיכים כל הברכות וכלים להם. ועפמש"נ אם בחוקותי גו' מצוותי גו' ונתתי גשמיכם גו' (ר"פ בחוקותי וברמב"ן).

(10) במקום שכבר ישנם.

(11) וכפירוש חז"ל: ויתן לך — יתן ויחזור ויתן (ב"ר פס"ו, ג). הובא בפרש"י עה"פ תולדות כו, כח).

(12) ראה לקו"ת פקודי (ה, ד ואילך). ביאוה"ז - לאדהאמ"צ (וארא לו, ד). להצ"צ (וארא ע' קפח ואילך).

און דערנאָך, נאָך דער חתונה, צו פאַרגרעסערן הפצת התורה והיהדות, נאָך מער¹³
ווי איר וועט עס טאָן ביז דעמולט,

און דאָס וועט אויך מוסיף זיין אין דעם אויבערשטנ'ס ברכות צו ביידן (חתן כלה)
צוזאמען ווי זיי זיינען איינס, בכל המצטרך,

ובפרט אין דער נקודה הפנימית — לעשות לו ית' דירה בתחתונים, דורך דעם בנין
עדי עה,

וואָס דאָס אַלעס איז ממחר נאָך מער די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח
צדקנו, וואָס דעמולט וועט זיין די נישואין של הקב"ה מיט כנס"י¹⁴, בנין עדי עה,
לנצח.

און יעדער פעולה טובה, ובפרט אַ חתונה (באָ אידן), איז מוסיף (און אויך ממחר
ומזרוז) אין דער שלימות הנישואין דהקב"ה וישראל (וואָס וועט זיין בגאולה האמיתית
והשלימה בקרוב ממש), אַז זי זאָל זיין אין נאָך אַ העכערן אופן¹⁵ ווי מצד די מעשים
טובים ביז איצטער.

***

מען וועט געבן יעדערן פון אייך א דולר אויף אָפגעבן לצדקה, ומה טוב — אַז
ביום החתונה¹⁶ אינדערפרי, זאל סיי דער חתן און סיי די כלה געבן דאָס אויף צדקה
(בהוספה מדילי),

און מוסיף זיין בהחלטות טובות בכל עניני תורה ומצוות.

און דאָס¹⁷ וועט נאָכמער מוסיף זיין בברכות ה' בכל המצטרך, ובפרטיות — אַז

13) שלא בערך — דנעשית מציאות חדשה נעלית יותר — "ויקרא את שמם אדם" (בראשית ה, ב). ולהעיר
ששנים ביחד מגביהים משא יותר מכפלים דכאו"א (סוטה לד, א. הובא בפרש"י שלח יג, כג).

14) שמ"ר ספט"ו. נתבאר בלקו"ת שה"ש ביאור לד"ה כי על כל כבוד חופה פ"ג (מח, א"ב).

15) כי ריבוי דרגות ועליות באופן הגאולה (ובמילא — הנישואין וכו') — וכמובן מריבוי הדרגות שבין "עני
ורוכב על החמור" "וארו עם ענני שמיא" (סנהדרין צח, א). וראה שערי אורה (ד"ה יביאו לבוש מלכות, פצ"ד
ואילך) באופני הבירור מהר או כו'.

16) מדרש תלפיות ענף חו"כ אות ח. שלחן העזר ס"ו סעיף ו' סק"ה.

17) כי ההחלטה עצמה בנוגע לעתיד — ממשכה ברכה וכו' (ראה שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג).

די הכנות צו דער חתונה זאָלן זיין בשעה טובה ומוצלחת, די חתונה זאָל זיין בשעה טובה ומוצלחת, ובמזל טוב מזל טוב¹⁸,

און גיין מחיל אל חיל – פאַר דער חתונה און נאָך דער חתונה – בכל עניני תורה ומצוות¹⁹, ומתוך שמחה וטוב לבב.

און ס'זאָלן מקויים ווערן די אַלע ברכות וואָס מ'זאָגט אין די שבע ברכות, די ברכות וואָס מ'בענטשט חתן-כלה נאָך פון פריער, און עאכו"כ שפעטער – מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה²⁰,

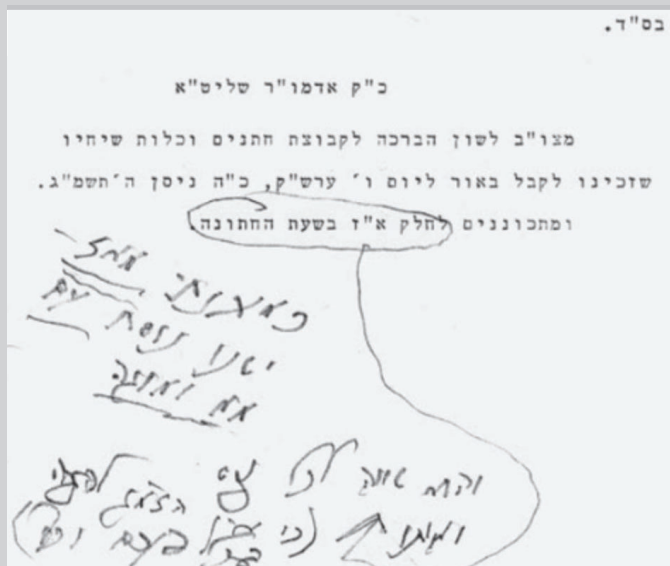
און זוכה זיין בתוככי כל אחד ואחת מישראל – צו דער גאולה האמיתית והשלמה, וואָס דאָס איז די נישואין של הקב"ה וכנס"י, במהרה בימינו ממש.

(18) כנוסח הרגיל בשייכות לחתונה – כנגד ב' מזלות דנוצר ונקח. ובנישואין ב' המזלות דח"כ מתאחדין (משא"כ באירוסין – יבמות סד, ב).

(19) תהלים פד, ח. סיום וחותרם מס' ברכות. וראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ה.

(20) ברכה שלישית דברהמ"ז. וי"ל שזהו כנגד ד' אותיות שם הוי"; מל' (מלאה – שלימות דמקבל). ז"א (פתוחה – משפיע). חו"ב. וראה סי' היעב"ץ. ולהעיר אשר אב ואם וכן (בנים) וכן (בנות) הם בדוגמת ד' אותיות דשם הוי' (זח"ג (אד"ז) רצא, רע"א), וכולם ביחד – שם שלם.

מענה כ"ק אד"ש מה"מ על פרוסום שיחה זו

כמענתי מאז ישנו נוסח עם

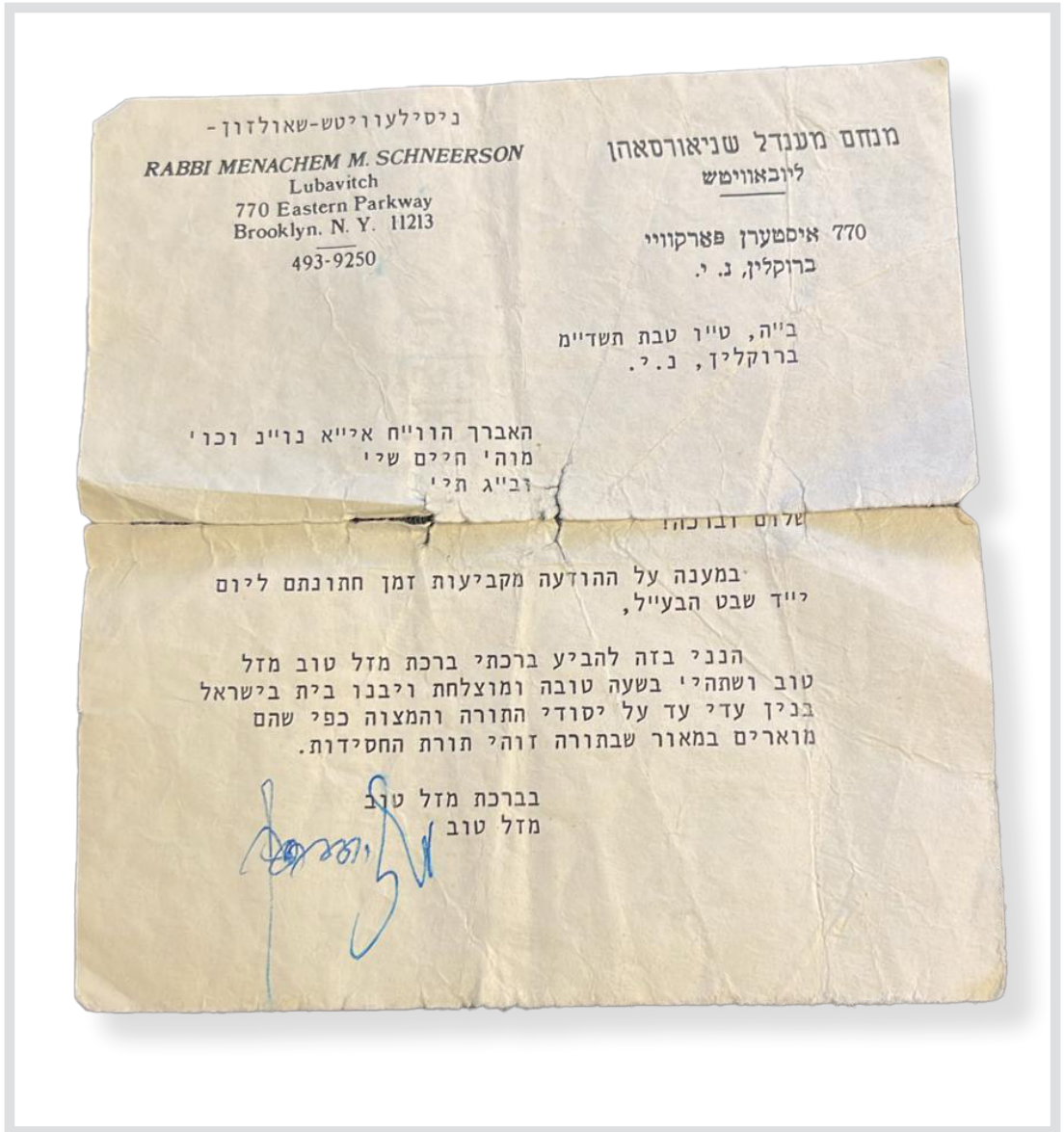
מ"מ ומוגה

והוא שווה לכל נפש

ואותו [סימן לחלק בשעת החתונה] (כי

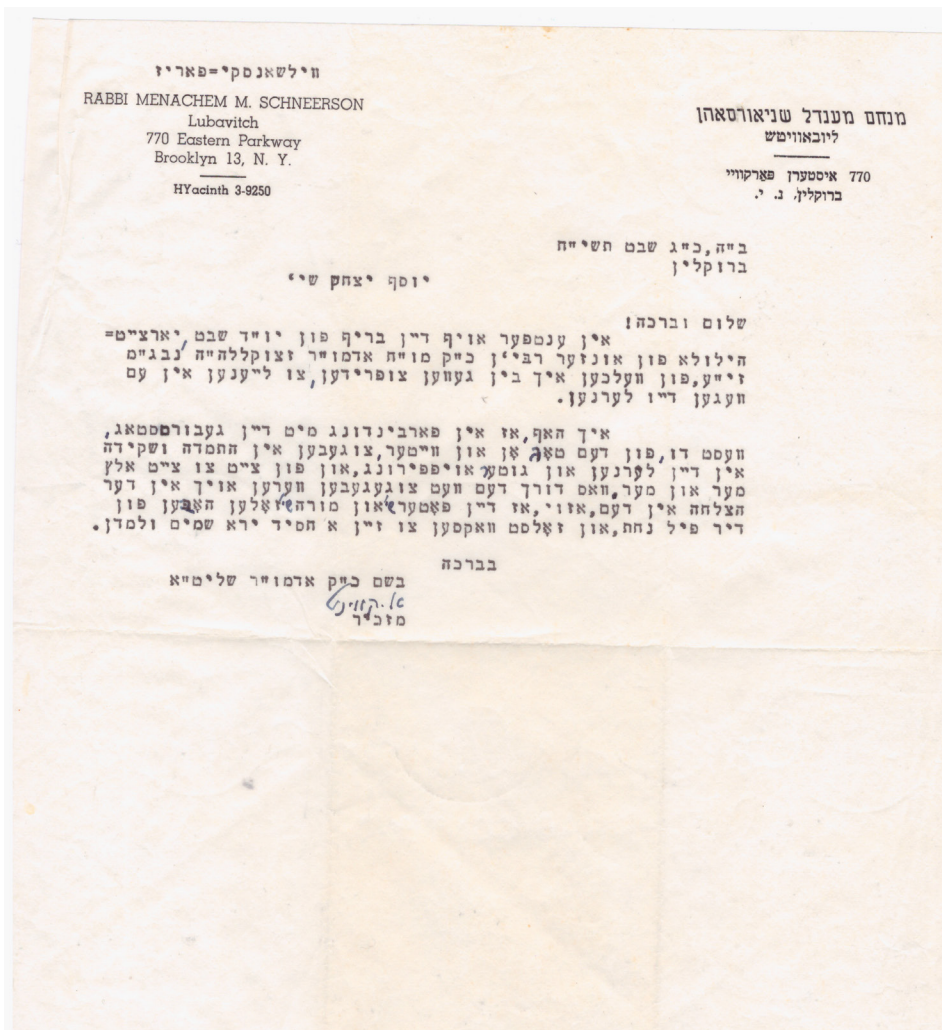
אין הזמ"ג להגיה בכל פעם

[וכו']

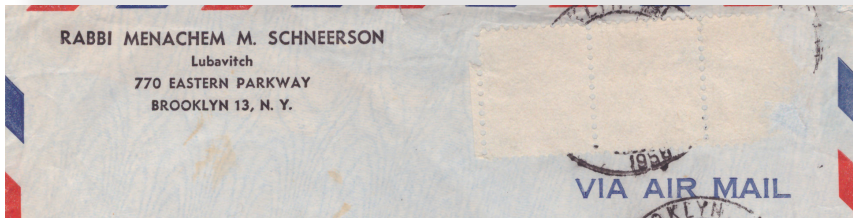

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לחתונת הורי החתן שיחיו

ט"ו טבת התשד"מ

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסב הכלה שיחי
כ"ג שבט התשי"ח

ווילשאנסקי=פאריז
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

בי"ג אדי"ש תשי"ט
 ברוקלין

יוסף יצחק שי"י

שלום וברכה!
 אין ענטפער אויף דיין שריבען, וועגען דיין אכטען
 געבורטס-טאג, לארך ימים ושנים טובות.

השם יתברך זאל דיר העלפען, אז געזונטערהייט,
 זאלסט דו צוגעבען אין גוטער אויפפירונג, הי עס באדארף זיך
 אויפפירען א חסידות'ער אינגעל און א זון פונאמחסידי, און
 פאלגען דאס וואס עס זאגען, דיין פאטער און דינע מלמדים, און
 אויך איינהירקען אויף דינע ברידער און חברים שיהיו, אז אויך
 זי זאלען זיך אזוי אויפפירען, און דענטסטאל, האט מען אונז
 פארזיכערט-אז מען איז מצליח אין דעם, און וואס אלץ שטארקער
 דו וועסט העלען טאן אזוי, אלץ מער וועט זיין אין דעם די ברכות
 פון השם יתברך והצלחתו.

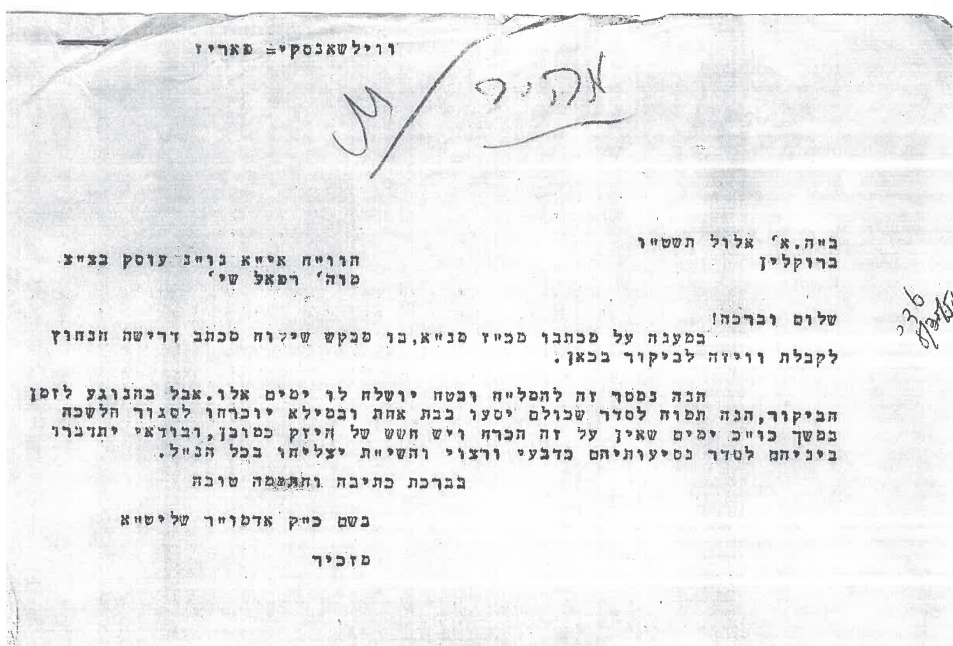
בברכה לבשורות טובות בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
 י.ו.ו.ו.ו.
 מזכ"ר

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסב הכלה שיחי

י"ג אדי"ש התשי"ט

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לאביו של סב הכלה שיחי'

א' אלול התשט"ו - מהעתקת המזכירות

ווילשאנסקי-פאריז

מאדמויזע

ב"ה. כה" אדר תשס"ז
ברוקלין

הור"ה אי"א ברו"ב עוסק בצ"צ
מוה" רפאל שי"ר

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מס' אדר, ולפלא שאיננו מזכיר
אודות פעולות נשי ובנות הב"ד בקשר עם ימי הפורים וידיעות מזה
בהנוגע לבית רבקה, והרי בשנה זו חלו ימי הפורים בימים שפנונם
ם כלאכה.

ולקראת חג הפסח הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנה יה"ר שיצוג אותנו בכשרות ובשמחה.

מאדמויזע

ברכה
ב"ה. כה" אדר תשס"ז
ברוקלין

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לאביו של סב הכלה שיחיי

כ"ה אדר התשס"ז - מהעתקת המזכירות

מענקין-פאריו

ב"ה י"ג כסלו תשס"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נר"ב פוסק בצ"צ
מרה"א אלכסנדר סענדר שי"א

שלום וברכה!
במענה על מכתבו מצאש"ק. כבקשתו יזכירו את זוגתו תה"י על
הציון הק"י של כ"ק מר"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, למילוי משאלות
לבנו לטובה.

לפלא שאינו מזכיר דבר מהנעשה בכרם הבר"ד ובענינים דאפצת
המעיינות הרבה שהיא העבודה העיקרית דעקבתא דמשיחא וכמבואר באגרת הקדש
הידוע ובטה ימלא בהודמנות הבאה והעיקר שיעבוד בזה ככל יכולתו וכבר ידוע
פסק בי"ד של מעלה, אשר בגלל המסירות נפש (של רבנו הזקן) על תורת התמידות
פסקו בבית"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה ידאת שמים ומדות טובות תה"י יר
מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

בברכת תג הגאולה

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסביו של סב הכלה שיחי

י"ג כסלו התשס"ז - מהעתקת המזכירות

מענק'ן = פאריז

בייה, ייב סיון השי"ח
ברוקלין

הרהיח אי"א נז"ט עוסק בצי"צ
מוה' אלכסנדר סנדר שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נחשב מכתבו מאסרו חג השבועות זמן מ"ח
ובעה רצון אזכיר את זוגתו החי' על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלהי"ה נבי"מ ז"ע להטבת מצב בריאותה.

ובמי"ש אודות נתוח הפאליס, יש לחתייע בזה עם עוד רופא מומחה
ובפרט שכיון שהרפואה שנתנו לה עתה חוקילו, ולאידך גיסא לפעמים הכופות
הפיליפין חוזרים עוד הפעם ל"ע ול"ע אפילו לאחר נתוח זלכן נחוצה חוות
דעה עכ"פ משני רופאים מומחים.

בודאי למוחר לעוררו אודות ההוספה המוכרחת בהפצת עניני'
דפוס ועאכו"כ בעניני' הנחת הפילין (קביעות מוזות אודותם כותב, וזהו
הרב עוד יוצר מענין דמעלין בקדש, כיון שרואים במוח הצלה נפשות מישראל
לחי העולם הבא כשמעוררים אותם בדבור ומקשרים התעוררות במעשה בפועל
במצות מעשיות כמו הפילין וכו' והוא ע"ד המבואר בלקוטי תורה, שאתעדל"ע
צריכה לקשרה באתרדלי"ח ובפועל, וק"ל.

ויחי רצון שיעשה כל זה במרץ המתאים ובממדים ההולכים
וגדולים מתוך שמחה ומוב לבב וישפיע על כל אלו שבסביבתו שגם הם יעשו ככה
ובטוח נותן התורה ומצוה המצוה לקיים הבטחתו של המוסיק' מוסיפין לו
בהמצטרף בגשמיות וברוחניות, ופשוט שבראית הגוף גם כפשוטו בכלל זה הוא,
והרי באים הננו מימי קבלת התורה אשר כדרשת חז"ל בעת קבלת התורה היו
כל ישראל בריאים ושלמים גם בגשמיות ובגופם.

כמדומה בעת שחתנו העירוטיו שבודאי במשך ניסיעותיו
מוצאים ספרים בבתי הכנסיות וגם בבתי פרטים המונחים כאבן שאין לה
הופכים לחבדיל ואין משתמשים בהם, שכדאי לשלחם לבאן באם יקרי המציאות
הם וכיו"ב, ולתת במקומם לתקלה סדורים חומשים קיצור שו"ע וכיו"ב
והחועלת מובנה. ולפלא אינו מוכיר ע"ד הנ"ל אף שתקותי שלא שפך הענין.

בברכה

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסביו של סב הכלה שיחי'

י"ב סיון התשי"ז - מהעתקת המזכירות

ב"ה. כא"א מנ"א תשט"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א אל ב"נ עוסק בצ"צ
מוה' אלכסנדר סענדר שי'

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ו באב, יומא דקיימא
סי'הרא באשלוּמתא ביותר שלכן לא היו ימים טובים לישראל כיוהכ"פ וט"ו
באב כו' וכטבואר בדא"ח הטעם, כיון שבא לאחרי הירידה שלא בערך שלפני
זה, וכמו ככל הענינים גם בזה הוראה בעבודת השי"ת אשר ההתבוננות
בהירידה צריכה להביא לעילוי יותר גדול מעבודה כסדרה, ומוכן ~~להירידה~~
האמורה יש להעריכה בערך מדרגתה של כא"א וכמו"ל הידוע כגון אנא כו'
וראה ג"כ בהקדמה לשער היחוד והאמונה בסופה, וכבר ידועה שיחת כ"ק מו"ח
אדמו"ר באה"ב ~~שם תר"ד~~ בציו"ג לתשובה וצדיק באם בשל מעבודתו אפילו
ע"י אונס וחולי, וכיון שהצלחה בעבודה נגדלת ע"י השמחה גם שמחה מוכרחו
בענין זה.

בהנתיי מטה שעלה בידו להשפיע על מחנך ילדים שילמדו בסדר
המתאים לקדושת האותיות והנקודות והרי כל ענין של חינוך הוא דבר עושו
פרו"מ פירי פירות עד סוף כל העולם וק"ל.

מוסג"פ ושהו"ל לא כבר ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים וזכות
הרבים תלוי בו.

בברכה

נ.ב.

בבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסביו של סב הכלה שיחי'

כ"א מנ"א התשט"ז - מהעתקת המזכירות

שמערן = פאריז
רפאל ווילשאנסקי
וועג צו זען
257 רחוב

הרה"ק ווייז אייזא נויינ עוסק בציצ
יהודה ליבוש ש' ←

ביה"ד' שבם השטאן
ברוקלין

שלום זברכה!
נעם לי להודע עיי הווייז אייזא נויינ בעל מדות ובעל מרץ מוה' רפאל שיי ווילשאנסקי, סתובן דברי התעוררות שהשמיע כתייר בהתועדות דיום ההילולא של כייק מו"ת אדמו"ר זצוקלה"ה נבגיים זיי"ק נשיא ישראל.
ומבואר בכ"ם עיך הנחת רוח לנשמת בעל ההילולא עייז (ויעוין רש"י, יבמות קכ"ב ריש עמוד א') ובפרט כשהמדובר הוא בנשיא ישראל, אשר שבק הי רוחו פעולתו אשר עבר בה לפנים בישראל פעולה צדיק לחיים לכל חי נפש כל חי הקשורה בנפשו בהחלי עבודות אהבה רבה ואהבת עולם כו' (לשון רבנו הזקן באגה"ק ריש סימן כז') קישור חזק דהתם קאי דמהמי לי ואחים (שבת קנ"ג ע"א) ובפרט כשמשיעיים מדברי חורחו, שנפשו היחה סיוהרת עמם בייחוד נפלא (כסבואר בתניא ריש פרק ה').

ויהי רצון שזכות בעל ההילולא יגן על כאו"א מאתנו בתוך כלל ישראל להרבות הסייעתא דשמיא במילוי התפקיד כדבר משנה, לשמש את קונו'.

בכבוד זברכה

מכתב לרב יהודה ליבוש שטערן - הי' רב בב"כ רש"י בפאריז, הי' באירוע שהרב רפאל ווילשאנסקי ע"ה שלח דיווח על האירוע ועי"כ שלח לו אד"ש מכתב זה.

מהעתקת המזכירות

שער

נגלה

פלפול במסכת בבא בתרא הנלמדת בשנה זו בישיבות חב"ד ברחבי העולם,
מאת סב הכלה שליח כק אד"ש מלך המשיח
הרה"ג הרה"ח יוסף יצחק שיחי' ווילשאנסקי
ראש ישיבות חסידי חב"ד ליובאוויטש בצפת ובחיפה

מחלוקת רבה ור"י בשטרא זיפא

- והמסתעף מזה בעניני מגו -

יביא את מח' רבה ור"י בדין שטרא זיפא / יביא את פ"י רשב"ם וההסברה בדבריו ע"פ הרא"ש / יביא קושיית הרא"ש על פ"י הרשב"ם / יביא את ביאורי הראשונים בטעם המח' / יביא את חקירת האחרונים בדין מגו אי הוי בירור דמ"ל לשקר או כח הטענה / יביא מ"ש בקוב"ש לפ"ז את מח' רבה ור"י בשי" רשב"ם וטעם פלוגתת הראשונים בזה / יקשה לפ"י הקוב"ש מפסק ר"א בר אבין / יקשה בגוף הסברא ד"כח הטענה / יביא המבואר בשיחות כ"ק אד"ש מה"מ בגדר בעלות על ממון / עפ"ז יבאר הסברא דכח הטענה דהוי כעין מוחזק בממון / יבאר עפ"ז דמ"ל לשקר וכח הטענה משלימים כא' את דין מגו / יבאר עפ"ז דמח' רבה ור"י הוא מהו עיקר דין מגו / יתרץ עפ"ז הקושיא הנ"ל

א

מחלוקת הראשונים בטעם שי" ר"י

איתא במסכתין: "ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא, א"ל מינך זבינתה והא שטרא, אמר ליה שטרא זיפא הוא [השטר מזויף וגם שני חזקה לא החזקת²], גחין [בעל השטר²] לחיש ליה לרבה [בנחת שלא ישמע³ המערער²] אין שטרא זיפא הוא, מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס, ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו. אמר רבה מה לו לשקר, אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוה. אמר ליה רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוה [דהא שני חזקה ליכא והאי שטרא חספא בעלמא הוה דכיון⁴ דאודי אודי ולא דמי לשאר מה לו לשקר שבגמרא ששתי טענות יכולות להיות אמת אותה שהוא טוען ואותה שהוא היה יכול לטעון ולא טען דאמרי⁵ מיגו אבל הכא דמי למה לו לשקר במקום עדים שהרי כל כחו וחזקתו בקרקע זו על ידי האי שטר הוא והיאך נאמר מה לו לשקר בשטר זה אי בעי אמר שטרא מעליא הוה והלא מודה שהשטר פסול והודאת בעל דין כמאה עדים ואילו באו שני עדים שאמרו שהוא פסול ליכא תו מה לו לשקר²]."

ובהמשך הגמ': "ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא [כפלוגתא דלעיל ובאותם הטעמים²] אמר ליה שטרא זיפא הוא, גחין לחיש ליה לרבה אין שטרא זיפא הוא, מיהו שטרא מעליא הוה לי ואירכס, ואמינא אינקיט האי בידאי כל דהו. אמר רבה מה לו לשקר, אי בעי אמר ליה שטרא מעליא הוה. אמר ליה רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא הוה. אמר רב אידי בר אבין הלכתא כוותיה דרבה בארעא, והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי. הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום, והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי⁶."

ובדברי הרשב"ם שדימה (בשי" רב יוסף) המגו דידן למגו במקום עדים צ"ל, דמחשיב הטענה 'מינך זבינתה' עם ההוכחה ד'הוא שטרא' לטענה אחת. והוא כיון שכל כוחו בשדה אתי מכח (ועיי) השטר. ולכך, בשעה שבטל כח השטר, שוב בטלה הנאמנות לטענת 'מינך זבינתה', והאי דאינו נאמן במגו דיכל לומר 'שטרא מעלייתא הוא', הוא כיון שהודה בפירושו ששטר זה מזויף (והוי כמגו במקום עדים - והיינו שעדים מבטלים את טענתו⁷).

אמנם, ביאור זה צע"ק, וכפי שהקשה ע"ז הרא"ש⁸ וז"ל: "וליתא להאי טעמא דעיקר טענתו היינו הא דקאמר מינך זבינתא והשטר אינו כי אם לראיה בעלמא וטענתו יכול לקיים במאי

א. לב, א-ב.

ב. רשב"ם.

ג. נתקן ע"פ הגהת הב"ח עה"ג.

ד. וכ"כ הרא"ש, דלקמן.

ה. סי' יב. וברמב"ן (נס' להלן) כי "איני מבין דבריו".

דקאמר שטרא מעליא הוא או בטענה אחרת ע"י מיגו ואין הודאתו מכחשת טענתו כלל דהוה ליה למימר מיגו".

והיינו, דמקשה הרא"ש, דהרי עיקר הטענה היא מה שטוען שקנה הקרקע, ומה שהוציא השטר - ה"ז רק לראי' בעלמא על הקניין. וממילא, אף שבטל השטר ע"י הודאת פיו, אין לומר שח"י שייב כאלו בטלה טענתו ד'מנך זבינתה', אלא מה שבטל הוא רק השטר, ועדיין שייך להאמינו בטענה זו ע"י מגו דאי בעי אמר 'שטרא מעלייתא הוא'.

וביאר הרשונים בג' אופנים את ש"י רב יוסף מדוע ל"א מגו דאי בעי אמר שטרא מעלייתא הוא, ותורף דבריהם הוא: א. משום דהו"ל מגו להוציא ממון (ובזה נח' רבה ור"י, דרבה ס"ל דאמרינן מגו להוציא ממון ור"י ס"ל דל"א מגו לאפוקי ממונא). ב. משום שהוצרך לשקר בכדי שיהא לו מגו, אי"ז מגו כלל" (דהרי אין כאן בירור דאינו משקר, דהרי שיקר בב"ד בכך שהוציא שטר מזוייף). ג. משום דהוי טוען וחוזר וטוען (שבתחילה טען שה"ז שטר כשר, וכעת טוען שה"י לו שטרא מעלייתא ואבד).

ויש לבאר ולברר את ש"י רשב"ם, ולהצילו מכח הקושיא, וכפי שיתבאר להלן.

ב

ביאור הקוב"ש ביסוד מח' הראשונים

הנה, בקובץ שיעורים כתב ליישב ש"י רשב"ם, ובהקדים מה שחקרו האחרונים בגדר דין מגו, דהנה, בגדר דין מגו י"ל בב' אופנים:

א. מגו עניינו בירור, וכלשון הגמ': "מה לי לשקר". והיינו, דע"י שיכל לטעון טענה אחרת שהייתה פוטרתו מלשלם, או שהוי טענה יותר טובה ממה שטען בפועל, אית לן בירור שאינו משקר בטענתו העכשווית. ולדוגמא, הבא לבי"ד ותובע חבירו בחוב בשטר שאינו מקויים, וטען חבירו פרעתך, ה"ה נאמן, כיון שאם ה"י רוצה לשקר - ה"י טוען שהשטר מזוייף, וממה שלא טען הכי, אית לן בירור שאינו שקרן.

ב. המגו אין עניינו בירור, אלא הוא משום כח הטענה. והיינו שאלבא דאמת, לא נתברר לן שאינו שקרן, ואינו מאמינים אותו בטענתו מצ"ע, אלא כיון שיכל לטעון טענה אחרת בב"ד, וטענה זו הייתה מתקבלת ופוטרת אותו, חשיב כאלו יש לו הכח של הטענה ההיא בטענתו עכשיו.

ובדוגמא הנ"ל, מה שפטור מלשלם על החוב אינו מצד הא שטען פרוע לבד, דלטענת פרוע אין נאמנות כלפי השטר, אלא כיון שיכל לטעון שהשטר מזוייף, וה"י נאמן בטענתו, אזי בי"ד נותנים לו הכח והנאמנות דטענת מזוייף, ולכן פטור מלשלם [וע"י מה שית' בזה לקמן].

וכמו שמצינו בתוס"י, דטענינן ליתמי פרוע (כשבא בע"ח להפרע מהם בשטר שאינו מקויים), כיון שאביהם ה"י נאמן לומר פרוע במגו דמזוייף. ולכאורה, כיון שהיתמי אינן יכולים לטעון מזוייף (דהרי אינם יודעים כלל, ואנן טענינן להו), וכל הנאמנות בטענת פרעתי הוא במגו דמזוייף, מה מקום לומר שיהיו נאמנים, והלא אין כאן שום בירור כלל שאינם משקרים (ומ"ל כלל שאביהם ה"י יכול לטעון כן, והרי מה שה"י יכול לטעון הוא רק מחמת הבירור דאינו משקר, וכעת ליתא לבירור זה).

ו. וכה"ק בתוס' ד"ה אמאי, ושאר.

ז. ר"י מיגאש, ריב"ם בתוס' (ד"ה אמאי), רמב"ן (ד"ה אמאי), רא"ש (סי' יג), ועיין מ"ש ליישב לשון הגמ' לפירוש (זה).

ח. תוס' (ד"ה אמאי). רא"ש (סי' יג). ועוד.

ט. גיטין ב, א ד"ה ואם יש עליו עוררין.

ומכאן נראה דגדר דין מגו הוא 'כח הטענה'. וכמש"נ, דכיון שהי' יכול לטעון טענה אחרת הי' מקבל את כח הנאמנות דטענה זו. ולכך, גם בנדו"ד, כיון שלאביהם הי' כח נאמנות בטענת פרעתי (במגו דמזוייף), טענינן כן גם ליתמי.

ועפ"ז ביאר הקוב"ש, דבזה נח' רבה ור"י, וז"ל שם: "אפשר לומר בדעת הרשב"ם דאילו אמר שטרא מעליא הוה ליה זוכה בכח עדים ועכשיו אנו יודעין שאין לו עדים כלל דשטרא זייפא הוא אלא שטוען שטרא מעליא הו"ל ואירכס וא"כ אי אפשר ליתן לו כח הנאמנות של הטענה האחרת שהיה יכול לטעון היינו כח עדים כיון דבאמת אין לו עדים כלל אמנם כ"ז רק אם נאמר דטעמא דמגו הוא מפני כח הנאמנות של הטענה האחרת אבל אי נימא בטעם מיגו משום אנן סהדי דמ"ל לשקר אין שום טעם בחילוק הזה".

ובהמשך שם¹: "ולפי הפי' הנ"ל (אות יב) בדברי רשב"ם צ"ל דבזה גופא פליגי רבה ורב יוסף דרבה ס"ל דמיגו הוא מטעם אנן סהדי דמ"ל לשקר וע"כ גם בכה"ג נאמן ורב יוסף ס"ל דהוא דין נאמנות וכיון שהשטר מזויף ואין כאן עדים כלל אין לו מיגו. . וכ"ז לפירוש רשב"ם. אבל תוס' והרמב"ן והרא"ש כולם חלקו על סברתו וצ"ל דס"ל דמגו הוא משום אנן סהדי דאינו משקר".

והיינו, דרשב"ם ס"ל (גם) כאופן הב' הנ"ל, ולכך ס"ל דבכדי לפוטרו בעינן לכח הנאמנות דטענת המגו, ובנדו"ד, הרי באם הי' טוען 'שטרא מעלייתא הוא' הי' נפטר מכח השטר, שאתי מחמת העדים החתומים עליו. אמנם, בשעה שהודה בפירוש ד'שטרא זייפא הוא', שוב אין טעם להאמינו במגו, שהרי כח הנאמנות בטענת המגו בטלה.

וזהו מה שכתב רשב"ם שאין שתי הטענות יכולות להיות אמת, ודמי למגו במקום עדים, מפני שלאחר והודה שהשטר מזויף, שוב בטלה הנאמנות שבטענת המגו, וממילא לא שייך להאמינו בזה (כבמגו במקום עדים). וזוהי שי' רב יוסף, דס"ל ד"האי שטרא חספא בעלמא הוא".

אמנם, רבה ס"ל, שיסוד כח הנאמנות בטענת מגו הוא מפני הבירור דמ"ל לשקר (כאופן הא' הנ"ל), וממילא, לא אכפת לן כלל מהא שנתבטל כח הנאמנות לטענת המגו, דהרי סוכ"ס איכא לן בירור שאינו משקר בטענתו ד'מינן זבינתה', דהרי יכל לטעון ששטר זה 'שטרא מעלייתא הוא'.

ומה שהקשו שא"ר על דברי רשב"ם, הוא כיון שלדידהו ס"ל שיסוד דין מגו הוא מפני הבירור דמ"ל לשקר (אופן הא' הנ"ל) בלבד, ולכך הוצרכו לת' באו"א, כנ"ל.

ג

הצ"ע בביאור זה

אמנם, ביאור זה צ"ע קצת, דהנה, בביאור מה דאמר רב אידי בר אבין "הלכתא כוותיה דרבה בארעא, והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי. הלכתא כרבה בארעא דהיכא דקיימא ארעא תיקום, והלכתא כוותיה דרב יוסף בזוזי דהיכא דקיימי זוזי לוקמי" פירשב"ם²: "באותו דין ראשון דל' עיל מספקא ליה לרב אידי בר אבין טעם של מי משניהם נראה יותר הלכך פוסק בראשון כרבה דאמרינן מה לו לשקר ויעמוד על מקחו דכיון דלא אתברירו טעמיהם של רבה ורב יוסף המוציא מחבירו עליו הראיה וגבי זוזי שהלוה מוחזק ולא בעל השטר אמרינן יביא בעל השטר ראיה ויטול דהיכא דקיימא ארעא תיקום ולא נוציא מספק וכן זוזי היכא דקיימי ליקום וכן הלכה ואף על גב דפסקינן הלכה כרב יוסף בשדה ענין ומחצה³ מכלל דבכולי גמרא הלכה כרבה ולא כרב יוסף והכא פסקינן הלכה כרב יוסף לא קשיא דהא בהך פלוגתא נמי פסקינן כרבה".

י. ח"ב ס"ג אות יב.

יא. שם, אות טו.

יב. ד"ה הלכתא.

יג. ראה לקמן קיד, ב.

והיינו, דס"ל לרשב"ם דרב אידי הסתפק כמי ההלכה, אי כרבה אי כרב יוסף, ולכך הכריע דה' מוציא מחבירו עליו הראיה, ולכך, בקרקע שהמוחזק הוא הלוקח, ובעל השטר בא להוציא מידו - אמרינן דהלכתא כרבה. ובזווי, שהלוה הוא המוחזק, והמלוה - בעל השטר בא להוציא מידו, אמרינן דהלכתא כרב יוסף, דהמעות ישארו ביד הלוה.

ולפי ביאור הקוב"ש בדברי הרשב"ם, דיסוד פלוגתת רבה ור"י הוא בגדר דין מגו, אי הוי משום בירור, או רק כח הטענה, צ"ע קצת בהכרעה זו דר"א, דהרי באם כל מה שנחלקו הוא מהו הגדר וההוכחה דמגו, כיצד שייך לפסוק פעם הכי ופעם הכי, והרי ע"כ בארעא בכדי להעמיד השדה בידו בעינן לומר מגו, ואי אמרינן מגו בפועל, ה"ז כהצד שמגו הוא משום הבירור דמ"ל לשקר, וא"כ, איך שייך לומר שבזווי לא אמרינן מגו מפני שגדר מגו אינו מ"ל לשקר, אלא כח הטענה.

ובאמת, תוס' (ושא"ר) דאמרי שפלוגתת רבה ור"י היא האם אמרינן מגו להוציא או לאו (או בשאר אופנים), כתבו בפירוש¹⁷: "דהלכתא בארעא כרבה וכתב יוסף בזווי משום דאמריי מיגו לאוקמי ממונא ואית לן לאוקמי ארעא בחזקת מרה דקיימא השתא", והיינו, דר"א פסק הדין (ולא שנסתפק, משום דזה לא שייך שפעם אמרינן מגו להוציא ופעם לא, וכנ"ל), שבקרקע, אמרינן מגו להחזיק לקונה (משום דהוא המוחזק), ובזווי (דהלוה הוא מוחזק), לא אמרינן מגו, משום דהוא מגו להוציא מיד הלוה (ול"א מגו להוציא).

ד

הצ"ע בביאור ד'כח הטענה'

ויש לבאר זה, בהקדים מה שיש לעיין בגוף האי סברא דמגו הוי משום 'כח הטענה'¹⁸. דלכאורה יפלא מאוד מהי הסברא בזה, דהלא אין לדיין אלא מה שאזניו שומעות, והרי בעל טענת המגו לא טען אלא את הטענה שאותה אמר בבי"ד, ומהי הסברא לומר דיש להתייחס לטענה אחרת שיכל לטעון, והלא בפועל לא טענה, ומה הטעם לומר שיקבל את כח הנאמנות שבטענה האחרת בעוד שלא הזכירה כלל בבי"ד.

וביותר יוקשה, דהרי בגמ' כתובות¹⁹ אמרינן מפורש ד"מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר²⁰ את בתי נתתי לאיש הזה לאשה, לאיש אסרה, הזה התירה. ל"ל קרא, סברא היא, הוא אסרה והוא שרי לה" והיינו דמקור הדין דהפשא"ס הוא מסברא.

והנה, כתבו ראשונים²¹ דאף שבגמ' אמרינן 'סברא הוא' על הפשא"ס, הנה זהו המקור גם לדין מגו סתם [ואי"ז דווקא להשטות דדין הפשא"ס הוא בגדר דין מגו, ועיין בהערה²²] וההסברה בזה י"ל (לכאורה²³), דגם במגו סתם יש לו כח נאמנות מכך שאם הי' רוצה לשקר הי' טוען טענה אחרת (וכנ"ל).

ועכ"פ, נפקא לן מהכא - דיסוד דין מגו הוא מסברא. ולכאורה, לפי הצד הנ"ל, דדין מגו הוא

יד. ד"ה והלכתא.

טו. כה"ק בכתבי ר' אייזיק (שווי) ב"ב 'בענין מגו' (ע' עד-ה) ועיי' במ"ש שם.

טז. כב, א.

יז. דברים כב, טז.

יח. רמב"ן כתובות יח, א ד"ה והא אמרינן. רשב"א גיטין נא, א ד"ה א"ר יצחק, שבועות מה, ב ד"ה אמר רבא. שו"ת הר"ן (מהד' פלדמן) ס"י פה (ע' תח). ועוד.

יט. ויומתק יותר ע"פ השי' דס"ל שדין הפשא"ס הוא בגדר מגו, והחלוק הוא אי הוי ע"י תובע או לא (מאירי כתובות יח ב בשם גאוני ספרד. מחנ"א איסורי ביאה פי"ח הי"ז בד' הסוברים שהפה שאסר אינו מועיל לאחר כדי דיבור. פנ"י כתובות יט א לתוד"ה חזקה בד' התוס' שם טו ב וטז א). וראה בארוכה אנצ"ת ערך הפשא"ס הע' 5 ואילך. אמנם גם להשטות דאינם שייכים זל"ז, עדיין אפ"ל דמקור דין מגו הוא מסברא, כפשוט, וראה להלן ס"ו.

כ. אמנם ראה לקמן הע' 27.

משום כח הטענה, צריך להבין מהי הסברא שבדין זה, עד שלא בעינן למילף מהכתוב כלל, ואמרינן בגמ' בפשיטות דיסברא הוא'.

ה גדר בעלות בממון

וי"ל ההסברה בזה ובהקדים:

הנה, בקו"א כ' אדה"ז בנוגע לאיסור גזל באיסורי הנאה, וז"ל^{כא}: "ותו כיון דכל איסורי הנאה אינן הפקר גמור . . אבל על כל פנים אינו הפקר גמור עד שכל הרוצה ליטול בעבירה יבא ויטול בעל כרחו של בעלים". והיינו, דגם באיסורי הנאה שייך גזל, דאף שאינו ברשותו של אדם כלל, דהרי אסור לו ליהנות מממון זה כלל, הנה עכ"ז "אינו הפקר גמור", לענין ש"כל הרוצה ליטול בעבירה יבוא ויטול".

ובביאור הדברים כ' כ"ק אד"ש מה"מ^{כב}: "איסור גביה וגזילה הוא בזה שנוטל חפץ מרשות חברו ומכניסו לרשותו, ואין הדבר תלוי בשוויות החפץ (בהנאתו ותשמישו בהחפץ), אלא בעצם הבעלות של חברו".

[ויש לציין גם למה שבמק"א^{כג} האריך כ"ק אד"ש לבאר שיי הרמב"ם שכי"ד ד"כל הגוזל את חברו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר^{כד} כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח", דהוא "מצד גוף לקיחת ממון האדם בחזקה"^{כה}, בע"כ של הבעלים: לקיחת ממון האדם בחזקה" אינה רק פעולה של נטילת ממון חברו, אלא בפעולתו זו הוא מבטל ומפקיע את בע"לותו של האדם מעל רכושו, ולכן ה"ז "כאלו נוטל נשמתו ממנו". ונלמד מכתוב "נפש בעליו יקח", שכיון שבעלותו מחפץ זה מופקעת ע"י הגזילה, ה"ז כנטילת נשמתו".

וגם כאן נראה המבואר לעיל, דגדר בעלות האדם על נכסיו, אינו רק מה שיכול להשתמש ולעשות בחפץ זה כרצונו, ולהנות ממנו, אלא כ"ז הוי רק תוצאה מכך שחפץ זה הוא תחת בעלותו. וממילא נמצא שגם בעניינים שאין האדם יכול להנות מהם כלל (ע"ד איסורי הנאה^{כה}), שייך איסור גזל, שתוכנו הוא הפקעת הבעלות דהאדם מממונו].

ובהסברת גדר ה'בעלות' נראה לומר, ע"פ מה שביאר כ"ק אד"ש^{כה} בגדר הבעלות דאדה"ר, עפ"מ"ש אדה"ז^{כז} ד"מלך אפילו נכרי שכבש איזו מדינה במלחמה קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה . . שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערים היא ברשות המלך בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה ומשפטי המלכות הם דין גמור כדין של תורה".

ד"מזה מובן בנוגע לאדה"ר דבהיותו יחידי בעולם ושולט על הכל, נכבש כל העולם תחתו ונע-

כא. או"ח סי' תלה סק"ב.

כב. לקו"ש חל"ד ע' 4-53.

כג. לקו"ש חל"ב שיחה א' לפר' קדושים (ע' 112), וש"ג.

כד. פ"א מהל' גזילה הי"ג.

כה. משלי א, יט.

כו. רמב"ם שם הי"ג.

כז. ולא ממש, דהוא מח' ראשונים, דיש דס"ל (רש"י סוכה לה, א ועוד) דאינם של בעלים כלל, ואין בהם משום גזל (וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך איסורי הנאה), והוא מפני דס"ל שהם הפקר ממש. אך בגוונא דממון שאינו אסור בהנאה, אלא שלא שייך להנות בו (וע"ד הלוחות - ראה לקו"ש חל"ד שם), עדיין שייך לומר שיש בו איסור גזל, וכמבואר בפנים דהוא משום הבעלות דהאדם.

כח. לקו"ש ח"ב שיחה א' לפר' ויקרא ס"ד (ע' 9).

כט. הלי הפקר והשגת גבול ס"ג. וראה שם סי' תרמט סעי' י.

שה שלו. וה"ז בדוגמת מלך הכובש מדינה שנכנסת תחת ממשלתו ונעשית שלו". והיינו, דע"ז שאדה"ר 'כבש' את כל העולם, והי' כל העולם ברשותו, ותחת שליטתו - ה"ז נחשב כמעשה קניין לקנות את כל העולם כולו, בדוגמת כיבוש מלך - שע"י כיבושו, הרי כל המדינה נהית ברשותו המוחלטת².

והנה, אף שבשיחה שם דן לגבי אדם הראשון, וקניין מלך (שבמלך, ה"ז נפעל ע"י הכיבוש), הנה מהא גופא יש ללמוד לגדר בעלות (הנפעל באדם רגיל ע"י שאר קניינים), דעניינו הוא מה שהחפץ והממון הוי תחת שליטתו של האדם המוחזק בו. והיינו שיש לו שליטה וכיבוש מוחלט על החפץ (וע"ד כיבוש מלחמה ע"י מלך). והיוצא, דגדר בעלות הוא מה שהחפץ הוי בבעלותו ותחת שליטתו דהאדם³.

ונמצא לנו מבואר עכ"פ, דחלות (וענין) גדר בעלות הוא השייכות הממונית (וכמו"כ כל שייכות דהאדם לחפץ הנדון שמפני"ז ה"ה תחת בעלותו⁴ ובשליטתו⁵ - וממילא ה"ה נחשב ברשותו⁶).

1

ביאור הענין

וע"פ הנ"ל, נראה לבאר הגדר ד'כח הטענה'. והוא, דכיון שכל גדר ועניין בעלות הוא השייכות דהאדם לממון, אזי י"ל, דבגוונא שהי' יכול לטעון טענה אחרת שע"י הי' זוכה בממון זה, נמצא ששכשבא לבי"ד עם (יכולת לטעון) טענה כזו, אנן - בי"ד, רואים ומתייחסים לטענתו זול"ה.

וכיון שע"י טענה זו יש לו שייכות (שעניינה בעלות) ממונית לממון ולחפץ הנדון בבי"ד, משו"ה (אף שלפי טענתו העכשווית ה"ה חייב בדין) ה"ה חשיב כ(מעין) 'בעלים' על החפץ והממון

ל. אלא שבמלך סתם, צריך לפעולת כיבוש - בכדי להוציא מתחת שליטתו של מלך אחר, ובאדה"ר (שלא הי' אף מלך (ואדם) אחר בעולם), הי' צריך רק "לאיזה קניין שיהי' . . . וי"ל שע"י ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה (ועאכו"כ ע"י לעבדה ולשמרה גופא) - קנה ג"ע וע"ז כל העולם כולו (ולהעיר מכיבוש יריחו - בתור מנעולה של א"י ויושבת על הספר)" - הע' 53 שם.

לא. וכ"ה ע"פ המבואר בשיחה הנ"ל בפנים (חל"ב), דאף שאינו יכול להשתמש בחפץ ובממון דאיסורי הנאה כלל, עכ"ז יש לו בעלות על חפץ זה, ועד שכל הגוזלו ה"ה כאלו נוטל נשמתו ממנו", ונתבאר שם דהוא משום שגדר בעלות הוא מה שהחפץ שייך לבעליו, והיינו שיש שייכות (נפשית) בין האדם לחפצים שתחת רשותו. וכיון שנפש האדם 'מתפשטת' על חפציו (דזהו כל התוכן ד'בעלות'), לכך, הגזול את חבירו - ומפיקע את השייכות הנפשית של חבירו לממון - ה"ז כנוטל נשמתו. והוא כהנת"ל בפנים, דגדר בעלות הוא השליטה שיש לו בממון (הנפעלת ע"י שייכותו לממון, כנ"ל), שלכך כל הנוטלו מרשותו - ה"ה כנוטל ומפיקע את בעלותו - נפשו.

לב. ובתשובה להגה"ח הרב יצחק שי' רייטפורט שהקשה ע"ד אדה"ז הנ"ל דיש איסור גזילה בחמץ, כיון שאם עבר ומכר מותר להינות מדמיו, דלכאוי' מה שייכות בין מה שיש לו לקבל ממון על מכירת החמץ לבעלותו עליו, והרי כיון שאין לו שום זכות בחמץ, הנה הממון שמקבל אינו צד ממון בחמץ, אלא החמץ הוי גורם לממון וכיוצא"ב. וענה כ"ק אדי"ש מה"מ (ראה פלפול התלמידים ח"ד ע' עג. שם ח"ז ע' ק. שערי ישיבה ח"ו ע' 26): "דזה גופא מה שנותנים לו (- הממון) ומה שהוא מותר ליהנות ולא לאחר" ה"ז גופא הוא עניין של בעלות. והיינו, דזה שנותנים לו את הממון, ולא לאחר, ה"ז מוכיח שיש לו שייכות לד"ז, וממילא ה"ה נחשב כבעלים עליו. והוא ממש כהמבואר בפנים, דתוכן הבעלות, הוא השייכות דהאדם לחפץ. ודו"ק.

לג. ובמקיא הארכנו לבאר דזהו תוכן קנייני גזילה (ראה קוב"ש ב"ק אות יד ואילך, עונג יו"ט ס"י צג) ושינוי קונה, וכן מה שכשאינו ברשותו - אינו יכול להקדיש החפץ. ראה שערי ישיבה ח"ה ע' 28 ואילך. שם ע' 42 ואילך. חייב ע' 33 ואילך. שם ע' 43 ואילך. וש"נ.

לד. ועד שיש הסוברים (ראה מחנה חיים ח"ב חו"מ סמ"א, ספר המקנה ח"א כלל ב' פרט י"י) שכשישנו דבר שאין לו בעלים ורק אדם א' בעולם יכול לקנותו, הרי שאינו צריך לעשות קניין כלל, משום שלחפץ זה ישנה זיקה ממונית רק לאותו אדם (והרי זהו כל תוכן ועניין הבעלות, כנ"ל בפנים). אמנם אי"ז מוכרח, דהרי אפ"ל דבעינן למעשה הקנין דהוא היוצר את הבעלות (שעניינה הוא השייכות הממונית דהאדם לחפץ או לממון).

לה. וע"ד 'פתח פיך לאלם'. אלא שאין כח ביכולת זו לפוטרו ממש, דסוכ"ס לא טען ולא מידי, אך כיון שיכל לטעון, ה"ז מועיל לעניין זה שיהי' לו שייכות לממון, וממילא אית לן סיבה להאמינו בטענתו, וכדלקמן בפנים.

הנדון בבי"ד, ומשו"ה יש לו כח בטענתו על ממון זה - דהרי אית ליי (סוג של שייכות, וממילא) שליטה ובעלות על חפץ זה.

ולתוספת הסברה בזה י"ל, דהנה, בדיני ממונות מצינו דלפעמים, אף שטענת האדם אינה טענה ראוי, ואף אם אינו טוען שום טענה כלל, הנה אם הוא המוחזק בממון, אמרינן לתובע דהמוציא מחבירו עליו הראי"ו. והיינו דעי"ז שהאדם הוא מוחזק בממון - והיינו שהממון הוא תחת שלי-טתו ובבעלותו, הנה אע"פ שאין לו טענה הראויה, אמרינן ד'הבעלות' שלו גוברת על הריעותא שבטענתו - ואין להוציא ממנו הממון.

ועד"ז י"ל גם בנדו"ד, דעי"ז שיש לו איזה שייכות לממון (ע"י הטענה שיכל לטעון ולזכות בממון, כמבואר לעיל), ה"ה חשיב כמעין 'בעלים' על הממון, ולכך, אע"פ שטענתו אינה טענה חזקה וראוי, הנה ה'מוחזקות' (והיינו השייכות והבעלות) שלו מחזקת את טענתו, ונותנת לו נאמנות לטעון בבי"ד את טענתו ולזכות בממון.

[ועד"ד (ולא ממש) המבואר בשיחת אד"ש¹⁷ עפ"ד הנמו"ל¹⁸ בנוגע לדין בר מצרא, שחשיב שע"ז שהוא בעל המצר של שדה זו, "ה"ז כאלו יש לו קצת קנין בגופו של קרקע", והיינו ששיכותו הדינית לשדה - מצד דין בר מצרא, פועלת בעלות ומוחזקות מסויימת בשדה.

ועד"ז ניתן לומר גם כאן, דכיון שיש לו טענה אחרת שיכל לטעון בבי"ד, וע"י ה"י נפטר, חשיב כאלו יש לו איזה בעלות על גוף החפץ הנדון בבי"ד. וזהו העניין ד'כח הטענה', שע"י שה"י יכול לטעון טענה ולהפטר, הרי יש לו שייכות, וממילא 'כח' דבעלות (ומוחזקות) בחפץ או בממון הנדון].

ולפי הסברה זו נמצא, דהפירוש במה דאמרינן דכיון שיכל לטעון טענה אחרת יש לו את 'זכות הטענה' של אותה טענה (אינו שמקבל הנאמנות של הטענה האחרת שה"י יכול לטעון, ומכחה נפטר, אלא הפירוש בזה) הוא שהטעם להאמינו בטענתו זו, שהוא פטור, הוא מפני שיכל לטעון טענה אחרת, וע"י ה"י נפטר, וממילא ה"ה נחשב כאלו יש לו איזה בעלות על הממון, ולכך יש לנו להאמינו בטענתו, ולזכותו בממון.

ונמצא לפ"ז, דהבירור דמ"ל לשקר והסברא ד'כח הטענה', הם שני טעמים מדוע להאמינו בטענתו שטען. והיינו, דדין מגו עניינו הוא (כתרגומו) 'מתוך' (או 'מאחר' לט) שה"י יכול לטעון. ובתועלת מה שה"י יכול לטעון לנדו"ד, יש לבאר בב' אופנים - אי משום דעי"ז שיכל לטעון טענה טובה יותר ולא טען אית לן בירור שאינו משקר, או מפני דעי"ז שיכל לטעון טענה אחרת ולא טענה, חשיב דיש לו שייכות לממון, וממילא אית ליי (סוג של) 'בעלות' עליו, וכנ"ל.

ובאו"א י"ל, דשניהם כא' יוצרים לדין מגו¹⁹, והיינו דהבירור דמ"ל לשקר גרידא, אינו מספיק לבד, משום דבעינן גם לנאמנות בטענתו גופא, ולזה בא הסברא ד'כח הטענה', דכיון שיכל לטעון טענה אחרת שע"י ה"י זוכה בממון, ה"ה 'מוחזק' ו'בעלים', וראוי להאמינו בטענתו²⁰.

ולאידך גיסא, גם אם נאמר שיש לו את כח הנאמנות דהטענה השניה (מכך דיש לו שייכות לה-ממון, כנ"ל), הנה אין זה מספיק, משום דמי יאמר לן שאינו משקר בטענתו העכשווית (והיינו, דלבד מה דבעינן לכח נאמנות בטענתו - שלא תהא טענה גרועה, דלזה מועיל כח הטענה,

לו. וכמו שהוא במטלטלין שאינן עשויים להשאיל ולהשכיר.

לו. ראה לקו"ש ח"ט ע' 55 ואילך.

לח. ב"מ קח, ב ד"ה והלכתא צריך.

לט. ראה ערוך ערך מגו.

מ. ראה עד"ז בח"י ר"ב לב, ב אות קמ.

מא. וראה מ"ש בחידושי ר"ח מטעלז בענייני מגו (ע' קצה ואילך), להוכיח דישנם מקומות דל"ש כלל לומר בא' האופנים דמ"ל לשקר או כח הטענה (וראה מ"ש בזה שם), והיוצא, דעכ"ל כבפנים, דהא והא איתנהו ב"י בדין מגו.

בעינן לבירור כפשוטו - שאינו משקר בבי"ד, שאז אין להתייחס לדבריו כלל), ולזה בעינן להבירור דמ"ל לשקר שבמגו^ב.

ועפ"ז י"ל דכל מה שנחלקו רבה ור"י הוא רק מהו עיקר ויסוד הנאמנות דמגו, וכפשי"ת לקמן.

1

תי' הקושיא

הנה, ע"פ המבואר לעיל, ד'מגו' כולל את ב' העניינים דמ"ל לשקר וכח הטענה, יש לדון ולברר מהו עיקר ויסוד הנאמנות במגו, אם מה שיש בו הבירור דמ"ל לשקר (אע"פ שאין כ"כ את כח הטענה השניה), או דבעינן דווקא לכח הטענה השניה (אף אם אין כ"כ בירור שאינו משקר), והיינו, דודאי שלכו"ע דין מגו כולל את ב' העניינים, וכפי שנת"ל ס"ה. אך עכ"ז יש לדון מהו העיקר בדין מגו.

ונפק"מ בזה, במקום שאית לן בירור חזק (טפי מהרגיל) שאינו משקר, אמנם אין לו כ"כ את כח הטענה דהטענה השניה, או לאידך גיסא, במקום דאית לן כח דטענה טובה ועדיפה אך לית ל"י כ"כ בירור שאינו משקר.

והנה, בסוגיין נראה כהאופן הא' בהנפק"מ דלעיל. דהנה, לאחר שהודה בפירוש ד'שטרא זייפא' הוא, אית לן בירור חזק ועדיף דאינו משקר, דהלא יכל לשתוק, ואזי הי' נפטר, ולא הי' צריך לשום טענה נוספת. ובכ"ז, הודה בבי"ד לפני רבה ששטר זה מזויף, ואית לן למימר דהוא מפני שהוא דובר אמת ואינו רוצה ליטול ממון שלא כדין.

אמנם לאידך, לאחר שהודה בפירוש ש'שטרא זייפא הוא', שוב לית ל"י כל נאמנות לטעון ד'האי שטרא מעלייתא הוא', וממילא, נראה לומר שבטל כח הטענה (והיינו השייכות והבעלות הממונית שנוצרה מכח הטענה) דשטרא מעלייתא הוא, דהרי עכשיו אינו יכול לטעון כן.

וי"ל דבזה נחלקו רבה ורב יוסף. דרבה ס"ל שעיקר המגו הוא מפני הבירור דמ"ל לשקר, ולכן, אף שכעת אינו יכול לטעון ד'שטרא מעלייתא הוא', הנה כיון שמעיקרא הי' לו נאמנות אם הי' טוען כך, הרי שניתן לו איזה בעלות בגוף הקרקע או החוב (כפשנת"ל), ולכך, גם לאחר שאינו יכול לטעון כן, הנה בצירוף מה שהבירור כאן הוי בירור חזק טפי משאר מקומות (כנ"ל), שייך שפיר להאמינו במגו.

אמנם ר"י ס"ל, דעיקר דין מגו הוא מה שיש בו כח הטענה האחרת, והיינו הבעלות על הממון הנדון בבי"ד, ולכך, בנדו"ד, דיש גריעותא בכח טענתו, אף שישנו הבירור דמ"ל לשקר, ובאופן חזק יותר מסתם מגו, ליכא להאמינו בשטר זה, דהרי 'האי שטרא - חספא בעלמא הוא'.

ולפ"ז יבוארו דברי הרשב"ם שדימה את שי' ר"י לדינא דמגו במקום עדים, דכוונתו היא כנ"ל,

מב. ובאוי"א י"ל, שהוא ע"ד המבואר (במחנ"א ופנ"י הנ"ל הע' 19) בגדר הנאמנות דהפשא"ס הוא הפה שהתיר, שאינו מדין הוכחה ובירור גרידא, אלא הוא מפני שהוא יצר את החיוב, והיינו, דמפני שולוא מה שהי' משמע ומ' חדש לנו את האיסור, לא הוי ידעינן עליו כלל, ממילא חשיב כאלו יש לו 'בעלות' על האיסור, ומכח בעלות זו יכול ג"כ להתירו.

ולפ"ז, י"ל עדי"ז בהסברת הגדר ד'כח הטענה', והיינו, דיסוד הנאמנות דמגו הוא, דמאחר והי' יכול לטעון טענה אחרת ולהפטר, ובכל זאת חייב עצמו בטענתו העכשווית, ה"ה חשיב כ(מעין) 'בעלים' על חיובו (שהרי בא מכח טענתו, והרי יכל להפטר בטענה אחרת), ולכך, אית ל"י את זכות וכח הנאמנות לבטל את חיובו (ע"ד הנאמנות דהפשא"ס - דהוא מפני ש'מפיו' אנו חיים) (אלא דפשוט הוא שבעלותו על החיוב אינו באותו גדר הבעלות דהפשא"ס (משום דבנדו"ד הרי יצירת החיוב הוא ע"י התובע, ולא 'מפיו' אנו חיים), אלא שעכ"ז אמרינן דמאחר ויכל להפטר בטענה אחרת ובכ"ז טען טענה זו, הרי שיש לו חלק ובעלות ביצירת החיוב, ולכך נאמן לפטור עצמו, וכנ"ל) דלכך מצינו דאף במקום שאינו נאמן במגו, אית ל"י נאמנות דהפשא"ס)). וגם להסברה זו י"ל ע"ד הנ"ל בפנים, דהטעם להאמינו במגו הוא מפני ב' העניינים, וכנ"ל.

דמאחר ועיקר עניין המגו הוא כח הטענה, ובעלותו על החיוב, הנה כיון שכעת לית ליי נאמ-
נות על חיובו (דהרי הוא הודה בפירוש ד'שטרא זייפא הוא') והיינו דשוב לית ליי (כ"כ^מ) כח
הטענה, ה"ז דמיא למגו במקום עדים, דאף שאית ליי בירור דמ"ל לשקר, הנה אין לו שום כח
בטענתו, דהרי עדים מכחישים אותה.

ועפ"ז יובן מה שהסתפק ר"א בר אבין בדברי רבה ורב יוסף, ופסק כרבה בארעא וכר"י בזוזי,
והוקשה לעיל, דלפי ביאור הקוב"ש אינו מובן כיצד שייך להגדיר דין מגו בארעא באו"א, ובזוזי
באו"א, דע"פ הנ"ל י"ל, דגם לר"א בר אבין היי פשוט דדין מגו כולל ב' העניינים, גם הבירור
דמ"ל לשקר, וגם לכח הטענה, וכל מה שהסתפק הוא "טעם של מי משניהם נראה יותר מדי",
והיינו שמספקא ליי כיצד להתייחס למגו זה, אי כרבה - דעיקרו הוא הבירור, ולכך די לנו בכח
טענה זו שהיי יכול לטעון (אף שכעת אינו יכול לטעון זאת), או כר"י - דעיקרו הוא כח הטענה,
ולכך אין לנו להאמינו במגו זה לבד.

ולזה פסק ר"א, דמוקמינן ביד המוחזק (בקרעק - ביד המחזיק (בעל השטר), ובזוזי - ביד הלוה
(הנתבע ע"י השטר), כיון דאית לן לאסתפוקי מהו העיקר (והפרט המשמעותי יותר) בדין מגו,
וכנ"ל^מ.

מג. דגם לר"י, וודאי שיש פה עדיין איזה נאמנות, אלא שכיון דס"ל שזהו עיקר העניין דמגו, בעינן לכח טענה
מעלייתא, ולא באופן שכעת אין לו נאמנות על הטענה השניה.

מד. רשב"ם.

מה. ובאו"א י"ל, דרב יוסף ס"ל שיכח הטענה עניינו מה שע"י שיכל לטעון טענה אחרת, ה"ה נפטר בכח הטענה
ההיא, וזהו חידוש התורה, דכיון שהיי בידו לטעון טענה אחרת - הרי חשיב כאלו טענה בבי"ד בפועל, ומקבל
הנאמנות שבה ונפטר מכחה, ולכך ס"ל דאחרי שבטלה הטענה השניה, שוב אין סבה להאמינו ע"י המ"ל לשקר,
משום דבטענתו העכשווית אין שום נאמנות כנגד תביעת המערער. אמנם רבה ס"ל כפשנת"ל בפנים, דיסוד הסברא
דכח הטענה, הוא דע"י שיכל לטעון טענה אחרת ולהפטר, חשיב כאלו יש לו 'בעלות' כל החיוב, כיון שהוא יצר לו,
וממילא נמצא שהוא נפטר ע"י הטענה שטען בפועל, אלא שיסוד הטעם להאמינו, הוא מפני הטענה האחרת שיכל
לטעון (וכנ"ל בפנים בארוכה). ובזה נסתפק ר"א בר אבין, מהו ההגדרה בסברא זו דכח הטענה, ולכך פסק דאזלינן
בתר המוחזק, וכבפנים.

ובשיעור הארכנו ד"ל דב' אופנים אלו הם ב' הלשוניות שמצינו בספרים בנוגע לסברא זו - כח הטענה וזכות הטע-
נה. דכח הטענה הוא דאמרינן דפטור מפני טענתו שטען בכח הטענה השניה. אמנם זכות הטענה הוא דפטרינן ליי
מכח וע"י הטענה השניה. ונתבאר גם, דאם נאמר כהאופן הב' (זכות הטענה), 'ובן מ"ש בכמה ראשונים (ראה כט,
א תוד"ה הני נוגעין, תוס' קידושין מג, ב ד"ה והשתא, אמנם ראה ריטב"א ושטה לא נודע למי שם) דאמרינן מגו
אף בב' עדים (אם וודאי לן שיכונו דבריהם), דלכאו' כיצד שייך להוסיף נאמנות על נאמנותם - והלא אף אם יבואו
עוד ב' עדים אינם כלום דתרי כמהה. וע"פ הנ"ל יובן, דהכוונה במה דאמרינן דיש להם מגו, הוא שיחשב כאלו טענו
הטענה השניה, ויפטרו מכחה - והיינו שכח נאמנות העדים היא בטענה השניה שיכלו לטעון, ודו"ק.

שער

ענייני הלכה הנוגעים למעשה

מאת סב הכלה הרה"ג הרה"ח יוסף יצחק שי' פייגעלשטאק
רב ואב"ד דקהילת ליובאוויטש ב. א. ארגנטינה ומדינות דרום אמריקה

מעלית בשבת ויום טוב, מערכת מים בשבת ויום טוב, מקרר בשבת ויום טוב.

לאחרונה יותר מדברים בקהל ובין הרבנים, לחפש האם לפי חידושי הטכנולוגיה יש מעליות שמותר לעלות ולרדת בה לכתחילה בשבת, וגם לאדם בריא.

ובהקדים :

פשוט שאין שום הבדל בהלכה בנסיעה בקרון בשבת ויום טוב אם נוסע למעלה או למטה, או אם נוסע קדימה או אחורה, כי זה ממש אותם גדרים הלכתיים.

ובגוף השאלה, האם מותר לאדם בריא לנסוע ברכבת חשמלי [סאבוויי] במדינת נ"י שעובד בחשמל, וכן בהרבה מדינות בעולם,

ואותה שאלה תהי' וגם ברכב, או באוטובוס שהנהג גוי, והמנוע עובד על ידי בנזין, הצדדים לשאלה יהיו כל נוסע שנכנס לרכב, ובמשקלו גורם להוספת בנזין שישרף בשבת במנוע, כי כל מה שהרכב יותר עמוס צריך יותר כוח, ויותר הבערת אש להגיע למהירות המתוכננת, או המהירות שהנהג רוצה,

וכן אותו דבר ברכב חשמלי או מעלית, כל מה שיש יותר עומס על המנוע, כך יש יותר צריכה בחשמל, ובקצת רכבים ומעליות, בעת ירידה משקל האדם פועל יצירת חשמל בשבת, ובחשמל הזה שנוצר ממשקלו מתחמם האוכל על הפלטה וכדומה בשבת,

והדברים מבוארים בספר שמירת שבת כהלכתה פרק כ"ג מ"ט – נ"ב, מעליות בשבת מהרב לוי יצחק ז"ל היילפרין ממכון מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה, שדן על זה באריכות, שו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן ס' נראה לאסור, אף באופן שהמעלית הולכת כל היום בלי הרף, דמ"מ בתוספת משא, נתוסף ג"כ הזרם, ושם חלק ד' סימן כ"ה כותב לפענ"ד אין להתיר לגוי להביא כלים ואוכל במעלית בשבת לצורך ישראל.

שגם אם נוסע בלעדיו יש לאסור הנסיעה בשביל השפעה שלו במשקלו על החשמל,

והנה בשימוש בחשמל בשבת, אנו משתמשים בחשמל שנדלק ונכבה בשבת, בכמה צורות, באור על ידי שעון שבת, בצריכת מים שמשאובה חשמלית מופעלת, מקרר חשמלי שמופעל על ידי פתיחת הדלת שנכנס אוויר חם, ורבו הדיונים בזה בספרי אחרונים, ובספר שמירת שבת כהלכה הביא בקיצור שיש באופן כללי שלש שיטות בזה, (פרק י"ב) א' לתקן שעון, ב' לפתוח מקרר בזמן שהמנוע פועל, ג' לפתוח תמיד, ובימינו יש הרבה מקררים שאין לדעת מתי פועל המנוע ופותחים אותו תמיד, וכן במשאובה של המים מסובך לדעת גובה המים במיכל, וגם לדעת אם המשאובה פועלת, לכן פותחים את ברז המים בבית תמיד.

להבנתי בימינו ברוב הבתים יש מערכת של מים שפועלת באופן המותר בשבת, ורוב קהל ישראל סומכים על הדיעה השלישית הנזכרת לעיל שמותר לפתוח את הברז תמיד, כשקשה לדעת גובה המים במיכל, וקשה לדעת אם המשאובה פועלת, ופותחים את הברז בלי לברר המצב.

וכאן באנו לשאלה האם ומה שונה שימוש באור או מים או קירור, שמתירים את זה בשבת, או שימוש ברכב שנוסע בשבת שאת זה אוסרים, מדובר ברכב שנוסע בתוך הבית, ואינו יוצא מהבית כלל, וכמו למשל מעלית או רכבת תחתית שעובד על חשמל בתוך בנין, שאין חשש הוצאה מרשות לרשות בשבת, כי כל הנסיעה בתוך הבית שהוא רשות היחיד עם מחיצות לשבת,

כמו"כ יש לברר לגבי יש מערכות מים שאסור לפתוח הברז בשבת, ויש מערכות שמותר, ומה ההבדל ביניהם?

בהלכה נכתבו ספרים שלמים, ויש בזה כמה שיטות, ולא ברור מה דעת רבותינו בזה, על כן בראשית דברינו נביא הדיון בהלכה מה נקרא מעשה ומה נקרא גרמא, והאם גרמא מותרת או אסורה, הנה בשולחן ערוך הרב של"ד כ"ב וז"ל ומותר לעשות מחיצה בכל הכלים בין ריקנים בין מלאים להפסיק הדליקה ואפילו בכלי חרס חדשים מלאים מים אף על פי שהם אינם יכולים לקבל את האור ומתבקעים ומכבים את הדליקה לא גזרו במקום הפסד על גרם כיבוי כזה שבשעה שנותן המים יש דבר המפסיק בינם לאור דהיינו דופני הכלי שנותנם בתוכו והאור הוא שמבקע את הכלי ומכבה את עצמו והאדם הנותן מים אינו אלא גורם בעלמא כמו שנתבאר בסי' רס"ה. מדיוק לשונו שכתב "לא גזרו במקום הפסד על גרם כיבוי כזה" דהיינו שיש גרם שכן גזרו במקום הפסד, וביאור דברים אילו בסימן רס"ה ח' ולא התירו אפילו בדליקה לגרום כיבוי אלא באחד משני דברים או שיהיו המים בתוך כלי כגון כלי חרס חדשים מלאים מים שהם אינם יכולים לקבל האור וכשמגיע האור להם הם מתבקעים ומכבים שנמצא האור הוא שמכבהו והאדם אינו אלא גורם בעלמא שהרי כשנתן המים בכלים אלו היה הפסק מחיצה בין המים להאור דהיינו דופני הכלים או אפילו אין המים בתוך כלי אלא שהוא בענין שאין המים מכבים מה שהודלק כבר אלא שהם מונעים האור מלשרוף יותר כגון טלית שאחזה בה האור מותר ליתן משקה על הטלית רחוק קצת מן האור שכשיגיע שם האור לא יוכל לשרוף יותר ומאליו יכבה אבל כאן שאין דופני כלי מפסיקים בין נר למים שבכלי שתחתיו והמים מכבים ממש את הנצוצות אין זה נקרא גרם כיבוי. ובקונטרס אחרון כתב רס"ה ג' שלא התירו אפילו גרם כיבוי אלא למנוע שלא ישרף יותר. ושם גם כתב גם שגרם זו מותרת רק במקום הפסד כמו דליקה, שם "וכל שכן לפי מה שכתב רמ"א בסימן של"ד כר"י דגרם כיבוי לא שרי אלא במקום פסידא",

כאן למדנו, א' שגרם מלאכה אסורה בשבת, ורק במקום הפסד כמו דליקה, יש גרם שמותר, ויש גרם שאסור. ב' לעשות מעשה בידיים אסור, אמנם חסר ביאור מה נחשב למעשה בידיים, וכל מה שכותב כאן הוא שעל כלי עם מים ששם מתחת לנר לקבל הניצוץ ולכבות אותו, שזה אינו גרם כיבוי.

הנה בפסקי הסיידור סדר נטילת ידים לסעודה, כתב (ט"ו) נטילת ידים מן הכלי צריך שיבאו המים על ידו מכח גברא דוקא בין מכח הנוטל ידיו עצמו בין מכח אחרים הנותנים מים על ידיו ואפילו אם הוא קטן אם הוא מבן שש שנים ולמעלה שיש בו דעת קצת.

אבל אם המים באין מאליהם כגון חבית שיש בו ברזא והסיר את הברזא וקירב ידיו לקילוח המים המקלחים מנקב הברזא המים הבאים בכח ראשון לבדו דהיינו קילוח ראשון לבדו נקראים באים מכח גברא הואיל ובאים על ידי כח אדם שהסיר את הברזא ואפילו היה עכו"ם אבל מים המקלחים אחר כך אינן נקראים באים מכח גברא אלא מאליהם הם מקלחים ופסולים לנטילת ידים ולכן אפילו כשקירב ידיו לקילוח ראשון צריך לזהר אחר שקיבל על ידיו שפיכה אחת להחזיר הברזא בנקב ולחזור ולהסירה ולקבל שפיכה שניה על ידיו מקילוח ראשון, עכ"ל.

כאן למדנו א' שהמים הראשונים שיוצאים מיד אחרי שפתח הברז, הם כח ראשון, והם באו על ידי כוח שלו, וזה מעשה שלו, ולכן כשר לנטילת ידים שצריך כוח אדם, ב' המים השניים, שבאו לבד אחרי כן, אינו נחשב לכוח שלו, ופסול לנטילת ידיים.

שולחן ערוך הרב מהדורא בתרא סימן רנ"ט כתב וז"ל (וחילוק זה מצינו בהדיא בסנהדרין דף ע"ז דכפתו בחמה חייב, דסוף חמה לבא ובבידקא דמיא בכח שני גרמא בעלמא הוא, עיין שם),

ובהסבר דברי הרבי אדה"ז הנה מבואר שם בגמרא, אם קשר אדם בשמש שלא יוכל ללכת משם, ומת מחום השמש, חייב מיתה, שזה נקרא מעשה בידיים, אף על פי שלקח הרבה זמן מאז שקשר אותו עד שמת, שבשעה שקשר אותו היה המזיק מזיקו ומסכן חייו, אבל אם קשר אותו בלילה בזמן שאין שמש, ובבוקר הגיע השמש ומת מחום, הרי זה גרם מיתה, ובית דין אינם עונשין אותו במיתה, [ויש חיובים אחרים מלבד מיתת בית דין על שגרם מיתה], וכך בחבית שפתח הברז, והמים שיצאו בכוח שני עשו נזק, הרי זו גרמא בניזקין, ובשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות נזקי ממון א' וז"ל ואפילו לגרום נזק לחבירו בין במעשה בין בדבור אסור. . . וכל הגורם נזק לחבירו אפילו בענין שפטור מדיני אדם חייב בדיני שמים, עכ"ל. שיש גרם נזק שחייב לשלם, ויש גרם נזק שפטור לשלם, ויש בזה הרבה שיטות מה חייב ומה פטור לשלם,

ומכאן נלמד מה גדר מעשה, ומהו גדר גרם, ושיש גרם שמותר בשבת במקום הפסד, ויש גרם שגם במקום הפסד אסור,

מעשה נחשב שהאדם עשה מעשה, ועל ידי פעולה שלו נעשה הנזק או המלאכה ולכן חייב, כגון שם סיר עם אוכל על האש לבשל, נחשב למעשה שלו אף על פי שלקח שעה עד שנתבשל, אבל אם בזמן ששם את הסיר על הכיריים לא היתה אש [ורק תדלק אחרי כן] הרי זו גרם מלאכה. כמו שכתוב בשולחן ערוך הרב רנ"ג כ"ז ומכל מקום אם יודע שהנכרי יסיק אח"כ את התנור לחמם את הבית שזהו מותר בשבת על דרך שיתבאר בס"י רע"ו וכשיתחמם התנור מאד יתחמם גם כן התבשיל שאצלו עד שהיד סולדת בו אסור להניחו שם אלא יטלנו משם קודם שיוסיק הנכרי לפי שזהו כאחד מניח את הקדרה ואחד נותן את האור שתחתיה שהראשון פטור אבל אסור מדברי סופרים. עכ"ל. כיון שזה גרם מלאכה שגם כן אסור,

והנה כתוב בשולחן ערוך הרב רע"ז א' וז"ל נר דולק שהוא מונח קרוב אל הדלת (נגד פתיחת הדלת ממש) בענין שכשיפתחו הדלת יוכל לכבות אם ינשב הרוח מבחוץ אסור לפתוח הדלת כנגדו שמא יכבנו הרוח ואף שאינו מתכוון לכיבוי ודבר שאינו מתכוין מותר מכל מקום כיון שאם ינשב הרוח אי אפשר שלא יכבה ופסיק רישיה ולא ימות הוא לפיכך אף בשעה שאין רוח מנשב בחוץ אסור לפותחה שמא יתחיל לנשב מיד שיתחיל לפתוח ואפילו אם הנר הוא מונח אחורי הדלת כגון דלת שנפתחת לפניו ומאחריה מונח בבית נר דלוק אסור לפותחה אם הנר הוא קרוב לדלת והוא (מכוון נגד פתיחת הדלת ממש דהיינו נגד החלל שבין הדלת למזוזה שהצירים קבועים בה מבפנים שחלל זה נעשה ע"י פתיחת הדלת).

אבל אם הדלת פתוחה כבר מותר לנעלה בשביל שלא יכבה הנר ואין בזה משום גרם הבערה וכן החלון שכנגד נר שעל השלחן מותר לנועלו ואסור לפתחו אם הנר קרוב אליו קצת, עכ"ל.

כאן למדנו בנדון שלאדם שאינו מכוון לכבות הנר, והוא פותח את הדלת בשבת, ויש ספק אם יבא הרוח לכבות את הנר בשבת, אסור לפתוח הדלת, שהרי זו ספק פסיק רישיה, ואסור, דהיינו אם יש רוח, והוא פתח הדלת, והרוח כיבה את הנר, הרי זה נחשב למלאכה שעשה בידיים, כמו זה ששם הסיר על האש, אלא שפטור כיון שאין לו כוונה לכבות הנר [ובשבת רק מלאכה מחשבת אסרה תורה], וכיון שזה פסיק רישיה חייב בשבת, כמו זה שקשר אדם בשמש ומת מחום השמש, שבשלוש מעשים אילו קירב המזיק לניזוק, אחד ששם התבשיל על האש, הוא אינו עומד ועושה מלאכת הבישול, אלא קירב האש לתבשיל, וכן אחד שפתח הדלת אינו מכבה הנר, אלא שהוא קירב הרוח לנר, והרוח כיבה הנר, וכן אחד שקשר אדם בשמש, ומת מחום השמש, הוא לא הרג אותו, רק שם אותו בשמש וזה המית אותו, ולכן חייב על מעשה זה, וגם בספק אם יש המזיק בנמצא, ויש ספק אם על ידי פתיחת הדלת יכבה הנר, יכול להיות שברגע זה אין נושבת רוח בחוץ, מכל מקום גם בספק אם יש רוח בחוץ אסור לפתוח הדלת,

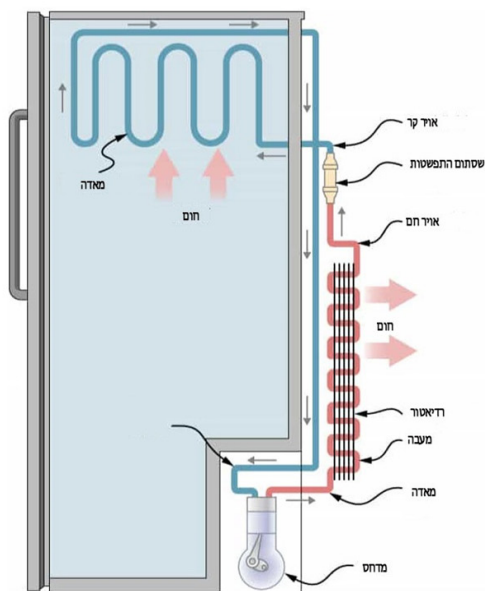
אבל לסגור הדלת מותר, ובמה שונה פתיחת הדלת שאסורה, מסגירת הדלת שמותרת, כי כשהנר דולק מערב שבת, ויש סכנה שתבא רוח דרך הדלת הפתוחה לכבות את הנר, מותר לי לסגור הדלת, ולמנוע מהרוח שתעשה מלאכת כיבוי, והנר ישאר דולק כמו שהיה, כי המעשה שלי אינו עושה מלאכה, אלא מונע ממלאכה שתעשה. וזה מותר.

מעשה נשוב לדיון של מקרר חשמלי שדנו בו למעלה בעניין שהוא מופעל על ידי פתיחת הדלת שנכנס אוויר חם וזה מפעיל ומדליק את המדחס, ובשמירת שבת כהלכה הני"ל פרק י' י"ב הביא 3 דעות בזה, א' לתקן שעון, ב' לפתוח בזמן שהמונע פועל, ג' לפתוח תמיד.

ועל פי הני"ל נבוא לבאר את ג' השיטות.

ראשית צריך להכיר המציאות איך פועל מקרר חשמלי הישן, ואחר שנדע את המציאות אפשר לדון מהי הלכה בזה גם המקרר החדש בלי קרח.

יש מדחס [compressor] שמייצר קור, והוא פועל מכוח חשמל, יש מנוע שמסובב אותו, וזה לוחץ על הגז, ומייצר חום וקור, החום נפלט מחוץ למקרר, והקור נפלט לתוך המקרר, ובתוך המקרר יש מתג שמרגיש חום וקור, כשקר במקרר, המתג מכבה המדחס, וכשחם במקרר המתג מדליק את המדחס, ואדם שפותח המקרר, מכניס אוויר חם למקרר, ונדלק המדחס שבמקרר,

וכן במערכת מים, יש על גג הבית מיכל מים, כשיוורד גובה המים במיכל, המתג שבמיכל מדליק את המשאיבה, וכשהמיכל מלא במים המתג מכבה את המשאיבה, ובפעולת אדם שפותח ברז מים יורד גובה המים במיכל, ונדלקת המשאיבה.

לאחרי הקדמה זו, בהבנת מציאות הדברים יש מקום לדון כאן האם מעשים אלו הם בגדר גרם מלאכה או ספק גרם, או אולי מעשה בידיים,

המציאות היא, שהמיכל מים מחזיק 1000 ליטר מים, כשהוא מלא 950 ליטר המותג מכבה המשאיבה, ואינו חוזר להדליק את המשאיבה עד שגובה המים יורדים מתחל ל-400 ליטר, ובכל פעם שפותחים הברז מוצאים מהמיכל בין ליטר אחד עד 12 ליטר, אם עכשיו התמלא המיכל, בפתיחת הברז לא תדלק המשאיבה, כי בכדי שתתדלק המשאיבה צריך להוציא מהברז 550 ליטר מים, דהיינו לפתוח את הברז כ-50 פעמים ויותר, דהיינו שברוב הפעמים שאפתח את הברז לא תופעל המשאיבה, רק פעם אחד מתוך 50 פעמים תדלק המשאיבה על ידי,

עכשיו נבין את שלש השיטות,

א' לתקן שעון, שבשעות שרוצה לפתוח המקרר, יהיה כולו מנותק מחשמל, ויפתח כמה שרוצה באותם השעות, מבחינת ההלכה זה נראה פתרון הכי טוב, אין שום חשש של גרם מלאכה, אמנם בחיים של ימינו במשפחה זה אינו אפשרי, כי אם רוב שעות היום יהיה מנותק, יתקלקל כל מאכלי שבת, ואם ברוב שעות היום יפעל, יישארו הילדים רעבים ברוב שעות היום, ומה נעשה אם באמצע הלילה התעורר תינוק וצריך לתת לו בקבוק חלב שנמצא במקרר, ובכלל אין לדבר שעה מלקבוע לקטנים מתי יהיו רעבים.

ב' לפתוח את המקרר רק בזמן שהמנוע פועל, שיטה זו מבוססת על מה שלמדנו לפני כן שמותר לסגור את הדלת שלא תכנס רוח לכבות הנר, ולכן בזמן שהמדחס מחובר לחשמל, מותר לפתוח הדלת, כדי שלא יתאסף מספיק קור לכבות המדחס, וימשיך לפעול כמו שהוא נמצא עכשיו, בדיוק כמו הנר, כשאני סוגר את הדלת שלא תבוא רוח לכבות הנר, שזה מותר, וכן במשאיבה, בזמן שהמשאיבה פועלת, והמיכל מתמלא, מותר לפתוח הברז, שלא יתמלא המיכל, ושלא יכבה המשאיבה, וימשיך לפעול, אבל בזמן שמנוע מכובה, ועל ידי פתיחת הדלת יכנס חום וידלק המדחס, או שעל ידי שאפתח את הברז תדלק משאיבה,

הנה המציאות הזו רחוקה, כי ברוב הפעמים אינו נמצא במצב הזה, ואני יכול לפתוח המקרר ולא ידלק המדחס, וכן אני יכול לפתוח הברז ולא תדלק במשאובה, דהיינו שברוב הפעמים לא תדלק, אמנם הדיעה הזו חוששת למיעוט הפעמים שיכולה לגרום למלאכת שבת, ועוד יותר ברוב השימוש בכלי הזה, ברור שלכל הפחות פעם אחד נדלק המנוע בשבת.

גי לפתוח תמיד, כיון שברוב הפעמים לא יעשה מלאכה בפתיחת הדלת של המקרר, וכן בפתיחת הברז, ויש צורך של קטנים וכדומה שאינם יכולים לחכות עד שידלק המנוע, והמשאובה לא תדלק אף פעם בלי פתיחת ברז, ויש גם צורך במים לנטילת ידיים שלא יפסיד זמן קריאת שמע או תפילה בציבור, וכן בכל הדומה לזה לכל מיני מצבי לחץ בבית שנוקקים למים ואוכל במקרר, ומכיון שברוב הפעמים לא תעשה מלאכה, וקשה לדעת את מצב המיכל שנמצא בג הבית, אם הוא מלא או ריק, וכן אם המשאובה במצב דולק או במצב כיבוי, וכמו כן קשה לדעת את מצב המקרר אם חם או קר, כי במנוע שקט קשה מאד לדעת אם פועל או מנותק, לכן היתירו לפתוח תמיד על סמך שברוב הפעמים לא יעשה חיבור חשמלי בפתיחה זו,

אמנם לא כל מערכת של מים מותר לפתוח בשבת קודש, ויש מערכות שלכל הדיעות אסורות.

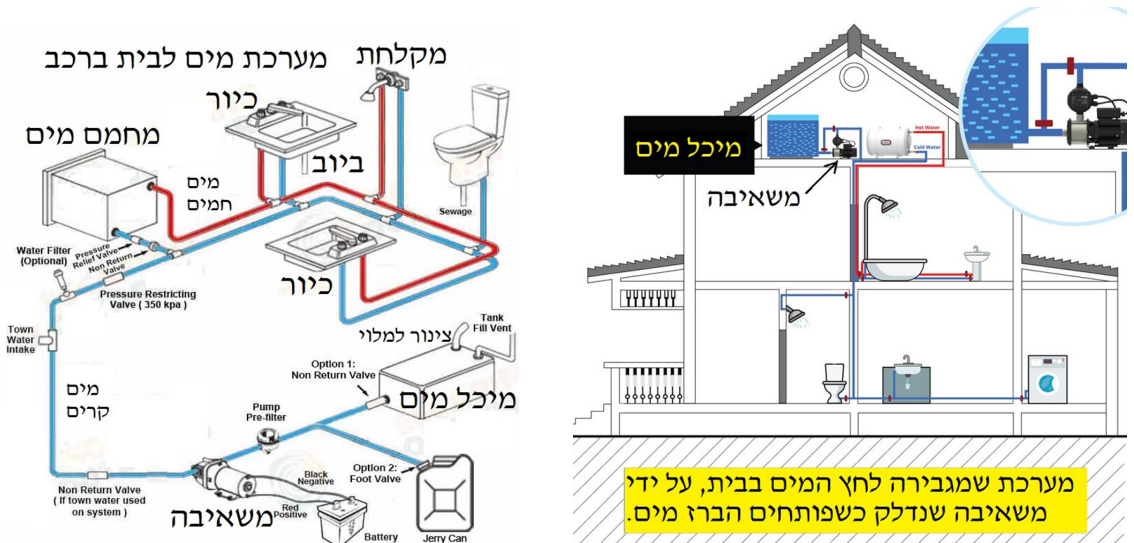
כגון מערכת כשפותח הברז מיד נדלק משאובה וכשסוגר הברז נכבת המשאובה, ברור שמערכת כזו אסורה בשבת, ולפנינו ציור של מערכת כזו.

המערכת הזו אין בה מספיק לחץ מים ולכן מתקינים את המשאובה הזו, והיא אסורה בשבת. כי משאובה הזו נדלקת ונכבית בכל פתיחה וסגירת ברז.

וכן מערכת דומה לזו שלפניה ואף היא, אסורה בשבת.

בימינו מערכת כזו נמצאת בהרבה בניינים גבוהים, שיש להם מעט לחץ מים לקומות הגבוהות, ומערכת כזו נמצא שם,

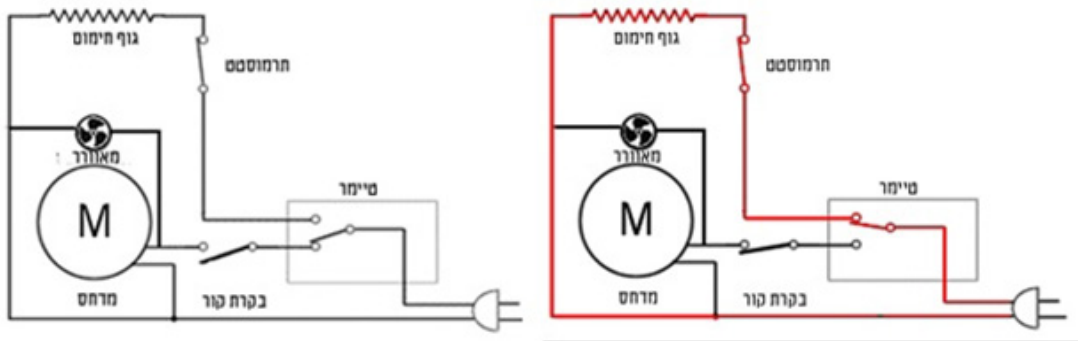
אבל מערכת שיש מיכל מלא מים, והמים יורדים לבד על ידי כובד המים לבד, ויש משאובה שממלא את המיכל על הגג בשבת, מערכת כזו מותרת בשבת, ועל מערכת זו כתבתי לעיל להתיר.

מערכת שמגבירה לחץ המים בבית, על ידי משאובה שנדלק כשפותחים הברז מים.

כי הצריכה אינה מדליקה את המשאיבה, ואין פסיק ריש"י רק כשיורד מפלס המים במיכל שעל הגג אז נדלקת המשאיבה, וכשהמיכל מלא נכבית המשאיבה, ואינה נדלקת או נכבת על ידי פעולת האדם שפותח ברז, וברוב הפעמים שפותח את הברז לא תדלק המשאיבה, כי המיכל מאד מלא, רק כשהמיכל כמעט ריק, ויפתח הברז ירד מפלס המים עוד יותר נמוך ידלק המשאיבה, לכן אם כל השבת לא יפתח הברז לא ידלק המשאיבה אפילו פעם אחת בכל השבת, וברוב הפעמים שיפתח את הברז לא ידלק, ואינו יודע מפלס המים, כדי לחשוש אולי עכשיו הוא נמוך ויש חשש שיגרום להפעלת המשאיבה, וגם אם מפעיל המשאיבה, אינו נעשה בכוח ראשון, אלא על ידי גרמא, לכן יש כמה צדדים להתיר, 1 יכול להיות שבכלל לא ידלק, 2 גם אם ידלק זה לא יקרה ברגע הראשון שפתח הברז, אלא אחרי שיצא הרבה מים וירד המפלס יותר, ואז זה רק גרם הדלקת המשאיבה, לכן הרי זה ספק גרם פעולת המשאיבה, שמותר, אף על פי שבמשך השבת ידלק המשאיבה כמה פעמים בגלל שפתח הברז, וכן המצב במקרה רגיל,

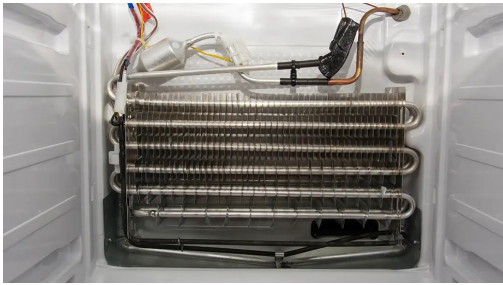
כל זה נכון במקרה הישן, ובלבד שהוציאו את המנורה שבתוך המקרר לפני שבת, כך שהמנורה לא נדלקת בפתיחת הדלת, אבל במקרה חדש יש בו מאוורר שנכבה כשפותחים הדלת ונדלק כשסוגרים הדלת, נוסף לזה אומרים שאין בו קרח, האם יש מקרר בלי קרח? ברור שמצד המציאות חייב שיהיה בכל מקרה קרח, כי האוויר מלא ברטיבות, וכשמקררים אותו מחזיק פחות מים, לכן נוצר מים, ונהיה קרח במקפיא, ובכדי שהקונה לא יראה הקרח, מצאו עצה במקררים החדשים שהקרח אינו נראה.

גם במקרה החדש יש קרח, פשוט החביאו אותו מתחת לקיר כדי שהקונה לא יראה אותו, מכיון שאין מציאות כזו שלא יתאסף קרח על הצינורות שמקפיאים את האוויר מתחת לאפס מעלות, אלא הפתרון של החברות האילו, שלאחר שמתאסף קרח מאחורי הקיר על צינורות שמקררים בהם המקרר, מכבים את המדחס, ומדליקים גוף חימום, והוא מחמם וממיס את הקרח, והמים נופלים לתוך קערה שנמצאת על גג המדחס, וכשחוזר המדחס לעבוד מתחמם המדחס, והמים מחום המדחס מתאדים בחדר, והקונה לא שם לב וחושב שלא נוצר שום קרח, **והכל הבל**,

ובדבר הסדר שמתכנן כיבוי והדלקת המדחס ושל כיבוי והדלקת גוף החימום שממיס את הקרח, יש כל מיני אפשרויות, ותלוי בחברה שמיצרת את המקרר, א' אחרי סכום מסויים של שעות שעבד המדחס, יפעיל המחמם להמיס הקרח, ב' אחרי סכום מסויים של שעות שדלת המקרר היתה פתוחה, יופעל המחמם להמיס את הקרח, ג' אחרי סכום מסויים של פעמים שדלת המקרר נפתחה, יופעל המחמם להמיס הקרח, ד' מתג שמרגיש את הקרח על הצינור שמקרר את תא המקפיא מפעיל את המחמם להמיס הקרח,

מבחינת הלכה כל מה שיותר קשור לפעולת האדם, יש יותר צד לאסור, דהיינו שאם זה תלוי בפתיחת

הדלת שנעשית ישירות על ידי האדם יש יותר טעם לאסור פתיחת הדלת,

והנה מלבד הדלקת גוף חימום להמיס את הקרח, בכל חברה יש דרכים שונים בחיבור גוף החימום לחשמל בכדי שימיס את הקרח, הנה בכל החברות של המקררים האלו, בפתיחת הדלת נכבה המאוורר שמפזר אוויר קר בתוך תא המקרר, ובסגירת הדלת נדלק המאוורר הזה, ובוזה שמוצא את המנורה לא פתרנו האיסור בפתיחת הדלת וסגירת הדלת, כי עדיין מפעיל כמה פעולות בפתיחה וסגירה,

בנוסף שלא כמו בהמקרר הישן, שאפשר לראות את המתג שמדליק ומכבה המנורה, במקרר החדש המתג הזה בכלל לא נראה לקונה, הוא עובד על בסיס של קרוב, יש מגנט בצד אחד ובצד שני חיישן שמרגיש את כוח המשיכה של המגנט וזה המתג המדליק ומכבה האור והמאוורר, ובכמה פעמים של פתיחה לסגירה גם את גוף החימום לפעמים כפי התוכנית,

לכן מקרר חדש שאומרים עליו שאין בו קרח, אסור להשתמש בו בשבת קודש או יום טוב, אלא אם כן יש לו מנגנון של שבת, שאז כל הפעולות הנזכרים אינם נפעלים על ידי פתיחת או סגירת הדלת, וכיון שהקונה לא מבין בזה כלום, אינו יכול לסמוך על עצמו שיבדוק איזה פעולות נעשה על ידי פתיחת או סגירת הדלת, אלא יסמוך על רבנים מומחים בחשמל ומקרר שבדק את המקרר הזה ונתנו אישור הלכה למקרר הזה שרוצים לקנות, וכבר ראיתי מקרר עם תוכנית שבת באישור הגוי שעובד בחברה, וכל מה שזה עושה, היום שלא תכבה המנורה בסגירת הדלת, וכל יתר הפעולות נעשים בשבת, כי הגוי חשוב לו רק מראה העיניים של טיפש שלא מבין, ואת החכם שיבדוק לעומק הוא חושב שיכול לרמות, כי אין להם הכלים לבדוק.

וזאת למודעי גם מקרר שיש אישור של רבנים, בהרבה מהם ישנם כאלה שניתן אישור לשבת מטעם שהחיבור והניתוק מחשמל נעשה על ידי גרמא בכוח שני, ואת זה יש הרבה פוסקים שאוסרים, ומה שרוב הרבנים מתירים הוא מקרר בספק גרמא, שברוב הפעמים לא תעשה המלאכה, כמו מיכל מים שבארתי לפני כן, דהיינו שהמנורה והמאוורר נשארים דלוקים כל הזמן, וגוף החימום נדלק על ידי שעות פעולה של המדחס, והסיכום מכל זה הוא, שבפתיחת וסגירת הדלת לא נעשה שום חיבור חשמל.

ועל פי כל מה שנתבאר נוכל לתכנן מעלית על אותו גדר הלכתי של, ספק גרמא שברוב הפעמים לא יעשה חיבור חשמל,

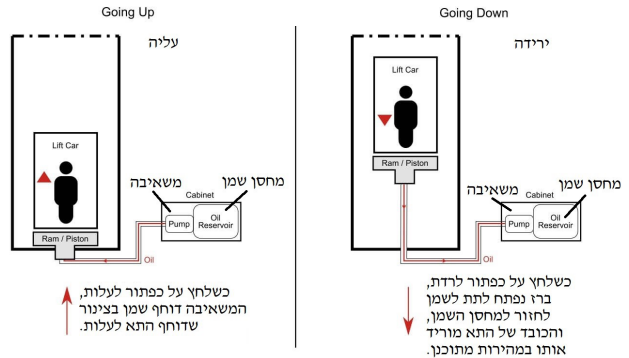
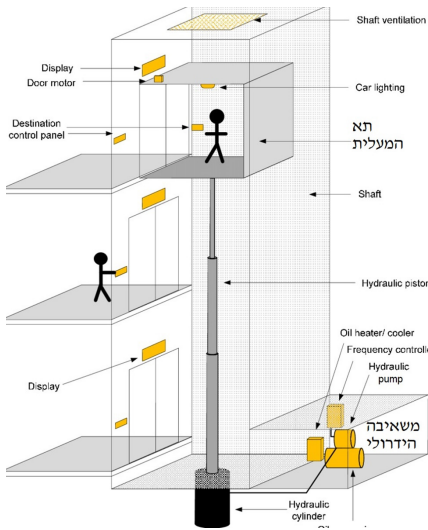

יש מיכל שמחזיק לחץ אוויר, כשהוא מלא נכבה המדחס [compressor], כשהוא ריק נדלק המדחס, בדיוק כמו מיכל המים, וזה נותן הכוח להרים המעלית כדי שהוא יוכל לעלות,

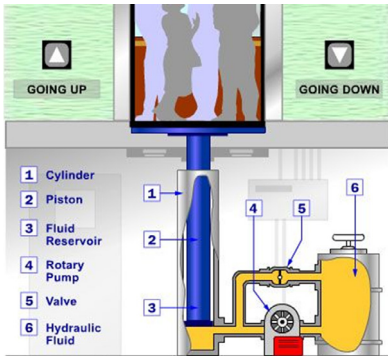
ובצורה כזו משקל האדם גורם שיסע לאט ויהיה צורך ביותר לחץ אוויר, הרי זה כמו המים שמשתמש ביותר מים בשבת, אבל לזה אין קשר ישיר לחשמל שנדלק ונכבה בשבת לבד, לפי הלחץ אוויר במיכל שמתחת למדחס,

אלא שמעלית עם לחץ אוויר היא מוגבלת למשקל שהיא יכולה להרים, מה שאין כן מעלית שפועלת על לחץ של שמן הידרולי [hydraulic fluid], יש לו יכולת להרים יותר משקל, לכן הפתרון, שהאוויר יפעיל השמן, והשמן ירים המעלית.

המעלית ההידרולית הנמצאת בשוק, פועלת עם משאיבה שדוחף ישירות שמן בכדי להעלות את התא, ובכדי להוריד את התא הוא רק פותח את הברז שהשמן יחזור למיכל, כובד האדם אינו משפיע על החשמל, רק משפיע שהנסיעה תקח יותר זמן בעליה,

לכן אף שהקשר בין האדם הנוסע במעלית חשמלית הוא הרבה יותר מאשר מעלית הידרולית, אבל עדיין יש קשר ישיר, מאילו שנמצאים בשוק מעלית הידרולית רגילה כמו הציור הזה. שהמשאיבה עם המנוע פועלים באופן ישיר להעלות את התא של המעלית.

מה שאין כן מעלית שפועלת על לחץ אוויר שבמיכל, (ולא שהמעלית מופעל ישיר למדחס) והמיכל קשור לחשמל בכמות הלחץ הנמצא בו, והעליה אינו גורם ישיר להפעיל אתו, כמו מקרר, להבנת זה מותר בשבת גם לבריא.

ופועל שהמדחס לוחץ על השמן, והשמן לוחץ על התא לעלות,

וכמובן מדובר בכל התקנות שכתבו על זה,

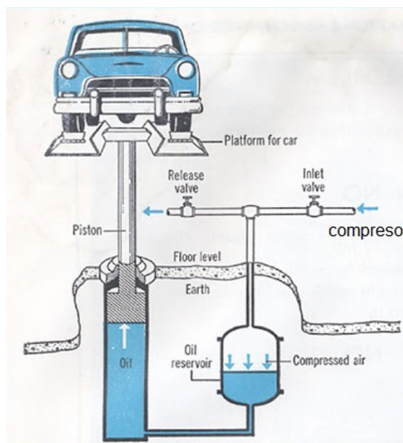
א' שהמעלית עולה ויורדת לבד בשבת ונפתחת הדלת בכל קומה לבד, וכן נסגרת הדלת לבד, בשעות המתוכננות לזה כפי השעון,

ב' לפני שהדלת נסגרת מצפצף פעמון להזהיר שעוד רגע תסגר הדלת,

ג' בטחון סגירת הדלת יעשה באור עם פולסים, שאם נפסק, נפסק אור שעדיין לא נולד,

ד' שיהיה שלט שעליו כתוב מעלית של שבת.

ה' המנוע שפותח וסוגר הדלת יפעל על ידי לחץ אוויר,

בלי לוותר על דרישת בטיחות המעלית שמבקשים.

לידעתי יש מעלית שעובדת ישיר על אוויר, אבל מוגבלת למשקל נמוך, ומה שנמצא בשוק המעלית קשור למנוע באופן ישיר בלי מיכל של לחץ אוויר, ואז משקל האדם פועל ישיר על צריכת החשמל,

וכן במעלית הידרולית מה שנמצא בשוק המעלית קשור למנוע באופן ישיר בלי מיכל של לחץ אוויר, ואז משקל האדם פועל ישיר על צריכת החשמל,

ולכן אילו הם אסורים בשבת, רק כאלו שעובדים עם מיכל של לחץ אוויר מותרים בשבת ויום טוב.

בעניין בכור בהמה בזמן הזה בקיצור

נאמר בתורה בפרשה בא (שמות פרק י"ג פסוק ב' [פרשה ראשונה שבתפילין]) קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: וכן (שם בפסוק י"ב [פרשה שניה שבתפילין]) והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה': וכן בדברים (פרק ט"ו פסוק י"ט) כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' א' לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך: וכן במדבר (פרק י"ח פסוק ט"ו) כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' .... ובבהמה יהיה לך [לכהן]

המצווה הוא שבכור בהמה (כבש, עז, בקר) קדוש לקרבן על המזבח, וצריך לתת אותו לכהן.

וכן נפסק הלכה בשולחן ערוך יורה דעה סימן ש"ו סעיף א': בכור בהמה טהורה נוהג בזכרים ולא בנקבות. ונוהג אפילו שלא בזמן הבית, בין בארץ בין בחוצה לארץ. ומצוה להקדישו ולומר: הרי זה קודש, שנאמר: תקדיש לה' אלהיך (דברים ט"ו, י"ט) ואם לא הקדישו, מתקדש מאליו מרחם. ונתנין אותו לכהן,

ובסימן ש"כ סעיף ג' שותפות העובד כוכבים פוטר, שאם היה העובד כוכבים שותף בפרה או בעובר, אפילו היה לו אחד מאלף באם או בולד, הרי זה פטור מהבכורה. לפיכך המקבל בהמה מן העובד כוכבים להיות מיטפל בה והולדות ביניהם, או עובד כוכבים שקבל מישראל כזה, הרי אלו פטורים מהבכורה, שנאמר: פטר רחם בבני ישראל (שמות יג, ב) עד שיהיה הכל מישראל.

סעיף ו' בזמן הזה, מצוה לשתף עם העובד כוכבים קודם שיצא לאויר העולם, כדי לפטרו מהבכורה, אע"פ שמפקיע קדושתו, הכי עדיף טפי כדי שלא יבא לידי מכשול ליהנות ממנו בגיזה ובעבודה. ואם יקנה לעבד כוכבים חלק בעובר, אין הקנין חל, לפי שהוא דבר שלא בא לעולם, לכך יקנה לו חלק באם, (או יקנה לו האם כדי להקנות לו חלק בעובר) והקנין יהיה שיקבל פרוטה מהעובד כוכבים ויקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם והמקום יקנה לו חלק באם. (או שיקבל מעות מן העובד כוכבים, וימשוך הבהמה לרשותו או לסימטא דאז משיכה קונה לו עם המעות).

ובמינו קשה ללכת למקום הבהמות עם הגוי שיקנה הבהמה, עם רב שידריך איך לעשות המכירה, ובעיקר צריך לעשות זה בכל פעם שמקבל או קונה בהמות חדשות לשדה, וכן צריך לחזור לשדה עם הגוי לחזור ולקנות ממנו הבהמות שנולדו לפני שימכור אותם לאחרים.

לכן עצתי לעשות מכירה באופן כזה שפעם אחד בשנה יעשו שותפות עם הגוי, וזה יועיל לכל הפעולות שיעשה במשך כל השנה, בין אם קונה או מוכר, הכל נעשה לטובת השותפים. וזה השטרות:

דהיינו באם יש ליהודי אלף פרות שיכולים להתעבר, ונאמר שכל אחד שווה מאה דלר, סך הכל מאה אלף דלר, ובנוסף הקרקע ששוה עשרים וחמש אלף דלר סה"כ \$125,000.00,

הגוי יקבל מהיהודי הלוואה על סך \$12,500.00 (דהיינו עשר אחוז) עם ריבית של 20% לשנה, בשטר.

אני שאן סמיט אינו יהודי קבלתי סך \$12,500.00 בהלוואה מהיהודי ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד, ולשלם ריבית של עשרים אחוז (20%) לשנה, זמן הפרעון לקרן וריבית (\$15,000.00 דלר) שנה מהיום. באתי על החתום היום יום שני בשבת שבעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים וששים ותשע למנין שאנו מונין כאן בבווענאס איירעס, ארגענטינא.

Jon Smith

ויתן לו הכסף [במזומן או טשק (שגם הכסף היום הוא שטר)]

אני החתום מטה היהודי ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד, מוכר לאינו יהודי שאן סמיט, 10% מכל

פעולת גידול בקר בשדה שליד הכפר ווערא שהכניסה נמצא על כביש מספר 6 מספר ק"מ 584, במדינת בווענאס איירעס, ארגענטינא. בסכום של \$12,500.00 ובזה הוא נהיה שותף בבהמות ובקרקע וברפת, בכל מה שיש לי שם בעסק גידול הבהמות, ובזה נהיינו שותפים לשכר והפסד ח"ו. להתחלק 10% לשאן ו 90% לישראל, הבהמות מכרתי לו מכירה גמורה וחלוטה את ה10% הנזכר, וגם נתתי לו ידי על המכירה הנכתב לעיל כדרך התגרים, וגם השכרתי למשך שנה חלק של 10% בכל הקרקעות השייכים לגידול הבהמות הנזכרות, דהיינו עשרת אלפים דלר על קניית הבהמות, ואלפיים וחמש מאות על שכירת הקרקע, ומעתה נקנה חלק מכל הבהמות הנזכרות לעיל לא"י מוחזק כתב זה מעכשיו ממש בקנין גמור לחלוטין בלי שום תנאי ושיור כלל ואין לי עליו שום טענה ומענה ופתחון פה בעולם, כי הוא שלם ערכם המלא. ובנוסף לקנין השטר וכסף, הנה אני מקנה לו על ידי אגב קנין שכירות הקרקעות ורפת הבקר, הנזכרים לעיל יהי קנין לו כל הבהמות שבהם ביתר שאת ויתר עז על הקנינים דלעיל, וגם קבלתי מא"י מטפחת בתורת חליפין ליתר שאת וכו'. ואם לא יחול קנין אחד אזי יחול קנין האחר, ובפירוש הותנה בינינו שאם אתן לו רווח עשרים אחוז (20%) לשנה, אזי מותר הרווח שייך לי לבד. ואז אין לו עלי טענות אם הרווחתי יותר, ולי אין טענות נגדו באם הרווחים היו פחות, או שהיו ח"ו הפסדים, כי בזה שאני משלם לו הקרן והרווח הנזכר (\$15,000.00 דלר) אין מקום לטענות והוכחות כמה הרוויחו או אם ח"ו היה הפסדים. ותוקף כתב זה ככל כתבי מכירות טובים דעלמא וקאנטראקטן טובים דעלמא הנהוגים בישראל על פי דין תורתנו הקדושה ועל פי תיקון חכמינו זכרונם לברכה. דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי. באתי על החתום היום יום שני בשבת שבעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים וששים ותשע למנין שאנו מונין כאן בבווענאס איירעס, ארגענטינא.

ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד.

והגוי יחזיר לו הכסף שקבל בהלוואה, כדמי תשלום עבור קניית עסקת גידול בהמות.

ובסוף השנה נגמר החוזה היהודי ישראל משלם לגוי שאן \$15,000.00 דלר, לקרן והרווח כמו שכתוב לעיל בשטר השני, ואז מיד היהודי ישראל תובע מהגוי שאן שישלם החוב על אותו סך \$15,000.00 דלר, כמו שכתוב בשטר הראשון.

ואז מעריכים כמה שווה העדר היום ועושים מכירה ושכירת חדשה בשטרות האילו כפי ערכם היום, באותו דרך.

***

כל זה בקיצור, והנני מציג הדברים באריכות :

בסימן ש"כ סעיף ג' שותפות העובד כוכבים פוטר, שאם היה העובד כוכבים שותף בפרה או בעובר, אפילו היה לו אחד מאלף באם או בולד, הרי זה פטור מהבכורה. לפיכך המקבל בהמה מן העובד כוכבים להיות מיטפל בה והולדות ביניהם, או עובד כוכבים שקבל מישראל כזה, הרי אלו פטורים מהבכורה, שנאמר: פטר רחם בבני ישראל (שמות יג, ב) עד שיהיה הכל מישראל.

סעיף ו' בזמן הזה, מצוה לשתף עם העובד כוכבים קודם שיצא לאויר העולם, כדי לפטור מהבכורה, אע"פ שמפקיע קדושתו, הכי עדיף טפי כדי שלא יבא לידי מכשול ליהנות ממנו בגיזה ובעבודה. ואם יקנה לעבד כוכבים חלק בעובר, אין הקנין חל, לפי שהוא דבר שלא בא לעולם, לכך יקנה לו חלק באם, (או יקנה לו האם כדי להקנות לו חלק בעובר) והקנין יהיה שיקבל פרוטה מהעובד כוכבים ויקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם והמקום יקנה לו חלק באם. (או שיקבל מעות מן העובד כוכבים, וימשוך הבהמה לרשותו או לסימטא דאז משיכה קונה לו עם המעות).

ועל זה כתב אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך הרב הלכות מכירת בהמה המבכרת, שכמו במכירת חמץ אינו מספיק שיתן פרוטה, אלא צריך ערב קבלן, כמו כן לעינין בכור בהמה, שהוא גם מצווה מן התורה.

הלכות מכירת בהמה המבכרת

ומענין לענין באותו ענין דמכירת חמץ לנכרי, באתי כמזכיר ג"כ ענין מכירת בהמה המבכרת לנכרי. כי לא רבים יחכמו להבין אמרי בינה שברא"ש וטושי"ע יו"ד סי' ש"ך להקנות אוזן הפרה וגם מקום הפרה בפרוטה שיקבל מהנכרי כו', אשר כוונתם ז"ל בהקנת האוזן לבדה דווקא, לפי שהפרוטה שמקבל במזומנים היא דמי כל האוזן כולה לפי דעת ורצון הישראל שמתרצה בכך, כדי לפטור בהמתו מהבכורה, אבל אינו מתרצה ודאי למכור כל הפרה לנכרי בדבר מועט, ונוח לו יותר ליתן הבכור לכהן. ולמכור בהקפה ולזקוף המותר במלוה אינו מועיל כדלעיל גבי מכירת חמץ. והלכך לפי מנהגינו שאין נוהגין במכירת האוזן אלא למכור כל הפרה, צריך לזהר מאד להתנהג במכירת בהמה המבכרת כבמכירת חמץ ממש, דאיסור קדשים בחוץ חמור כבל יראה ובל ימצא דחמץ דענוש כרת ח"ו (רק דא"צ [דאין צריך] שטר מכירה, לפי שבנימוסיהם אין נוהגין לכתוב קאנטראקט על מכירת פרה כמו שכותבין קאנטראקט על מכירת יי"ש [יין שרף = משקה חריף], כשאין הקונה מקבלו תיכף ומיד). ולזאת צריך לפסוק תחלה עם הנכרי דמי הבהמה במקח השוה, כמו שאפשר לקבל סך זה במזומנים בעד פרה זו ובעד הולד כשתלד מאיזה קונים שבעיר שירצו אז לקנותו במזומנים. ואף שעכשיו בשעת מכירה אינה שוה כל כך, הרי בעד יתרון ועודף הזה יתן לה הישראל מזונות עד לאחר שתלד. ויקבל מהנכרי א' זהב אוף גא"ב שקורין זדאטיק [דמי קדימה] כדרך התגרים, לקנות הפרה בקנין גמור לחלוטין, ויבטיח לו לנכות לו רבע רובל מסך זה בעד טרחתו למכור במזומנים. ועל המותר יקבל ממנו חתימת יד ישראל, אחד מבני ביתו או שכנו, איך שנכנס בערב קבלן בעד הנכרי בעד הסך המגיע ממנו לבעל הפרה, אחר נכיון הני"ל, כנוסח דלעיל. ובוזה יוצא לכל הדעות בדין קנין כסף המוזכר בפוסקים. ולצאת לכל הדעות בקנין משיכה, יקבל מהנכרי עוד ה"ק [5 קופקס = מטבע קטנה של מקום ההוא] או פחות [דהיינו פרוטה] דמי שכירות, שמשכיר לו הישראל מקום אשר תעמוד ותשכב בו הפרה ברפת של הישראל, עד לאחר שתלד וירצה למכרה לאחרים עם הולד כדי להרויח רבע רובל הני"ל, ואח"כ [ואחר כך] מיד ימשוך וינהיג הנכרי את הפרה בידו ויוליכנה בידו לתוך הרפת של ישראל, וינעול הנכרי את הדלת לפי שעה, בכדי שתהא משתמרת שם לדעתו רגע אחד בשעת הקנין, ואח"כ [ואחר כך] ילך לו. ולאחר שתלד יאמר הערב קבלן להנכרי לך והבא לכאן קונים שיקנו הפרה במקח השוה ואקבל מהם המעות בעבור שנכנסתי בערבות בעדך, אך אם אין רצונך לטרוח בזה אקבל אני ממך הפרה במקח השוה שיתנו אחרים, ואתן לך ריוח רבע רובל שהיית יכול להרויח אם היית מוכר לאחרים כני"ל. ואף גם אם ילדה נקבה צריך הערב קבלן לומר לו כן בכדי שלא תהא הערמה למפרע ח"ו. וכל הני"ל צריך שיבין הנכרי היטב, כני"ל גבי מכירת חמץ. אמנם כל חומרא הני"ל לקבל חתימת יד ערב קבלן כני"ל הוא בודאי בכור, או אפילו בספק רק שהוא ספק גמור מדאורייתא, אבל כשהמכירה היא חומרא בעלמא די במשיכה לבדה להיותה כני"ל, אבל קנין הכסף יהיה כנהוג מקדמ.

ומדי דברי בענין הבכור בזמן הזה לא אוכל להתאפק באיסור חמור כזה דקדשים בחוץ, ולהודיע לכל השומעים לי, לבל ישמעו בקול הנשמע ונתפשט ממקצת החכמים בעיניהם, להתיר הבכור ע"י [על ידי] מום שבאזנו שנחתך ממנו מעט או הרבה או אפילו נחתכה האוזן כולה מהבכור לגמרי, ואין היתר אלא כשהחתך הוא בתנוך, שהוא הסחוס שיש לה גובה קצת הזקוף בתוך תוך פנימיות האוזן ממש אצל הנקב הפתוח בעצם הגולגולת ממש, וכמבואר בפסקי מהרא"י ז"ל, והראיות קצרה היריעה מהכיל, ולשומעים יונעם ע"כ.

סיכום : צריך קנין כסף ומשיכה לרשות גוי [ששכר מהיהודי], וערב קבלן על יתר התשלום. אביא קצות החושן שדן באריכות למה צריך שני הקנינים.

קצות החושן חושן משפט סימן קצ"ד ס"ק ג' אבל במטלטלין. וכבר נחלקו בזה קמאי דקמאי, ולכן העלו בזה גבי מכירת בכור שצריך תריוויהו כסף ומשיכה לאפוקי מידי ספיקא. ובתוס' פרק הזהב (ב"מ) דף מ"ח (ע"ב) ד"ה נתנה לסיטון כתבו דאפילו לר' יוחנן דס"ל דבר תורה מעות קונות איכא למימר דעכו"ם נמי בכסף, ואע"ג דאמרו בפ"ב דבכורות (יג, ב) מדישראל בחדא [עכו"ם נמי בחדא] ומדישראל בכסף עכו"ם במשיכה, מ"מ איכא למימר דישראל בכסף ועכו"ם נמי בכסף, ע"ש בשם ר' חיים כהן, ועיין מ"ש בסימן ק"ה סק"ה, ועיין בטור ושו"ע ביו"ד סימן ש"ך (סעיף ו') דכתבו בבכור דבעי תריוויהו כסף ומשיכה.

אמנם במכירת חמץ קשה הדבר במשיכה בכל חבית וחבית, ובכסף לחודיה מידי ספיקא לא נפקא, ולכן

שמתי אל לבי לברר הקנין וכיצד לצאת מידי מאסר הספיקות. ובשו"ת נחלת שבעה סי' ל' שם נמצא כתוב תשובת הגאון מוהר"ש קאדנביר וז"ל, ואגב לא אוכל להמלט להודיע למע"ל מה שחדשתי מדין זה בימי חורפי והצעתי הדבר לפני רבותינו והסכימו עמי והוא זה, דהתוס' והרא"ש (בכורות פ"א סי' ב') והטור (יו"ד סימן ש"כ) ושו"ע (שם סעיף ו') שכתבו דהמחזור שבכלם דמקבל פרוטה מן העכו"ם ויקנה לו מקום שהבהמה עומדת לשם והמקום יקנה לו באם וכו', וכן אנו נוהגין לענין מכירת חמץ שמקנין לו בכסף ובשטר החדר שבתוכו החמץ והמקום קונה לו החמץ וכמ"ש הב"ח בטור או"ח (סימן תמ"ח אות ב'), ותמיהא לי מלתא דהא דחצר קונה הבהמה או החמץ הוא מדין שליחות, דאי משום יד היה צריך העכו"ם להיות עומד בסמוכין לו דמה יד בסמוכה וכו' כדאיתא פ"ק דמציעא (יא, ב), וכיון דמדין שליחות קונה החצר ואנן קי"ל דאין שליחות לעכו"ם לא הן לדידן ולא אנן לדידהו מן אתם גם אתם כדאיתא פרק איזהו נשך (ב"מ עא, ב) וא"כ תקנה זו לא ידענא דמנ"ל לומר דחצירו של עכו"ם קונה לו,

קצות החושן חושן משפט סימן קצ"ד ס"ק ג' ואמרת טבא חדא פלפלא וכו' דלכולהו אית להו פירכא ולדידי[הן] לית ליה פירכא כלל, דמבואר שלא מדין חצר קני ליה אלא מתורת מטלטלין אגב קרקע דקנה הקרקע ואגבו המטלטלין ולא מתורת חצר וכו'. ולפ"ז גם במכירת חמץ יש לנו להזהר למכור לעכו"ם החדר שהחמץ בתוכו וליקח פרוטה ומקנה חדר ואגבו החמץ, ולא שנותן בתורת חצר, וקלסו רבותי את דברי ומקום הניחו לי רבותי האחרונים להתגדר בו עכ"ל וע"ש.

סיכום : אם אי אפשר לעשות קנין משיכה, יעשה קנין אגב קרקע, וזה יהיה במקום משיכה, לכן השני קנינים ביחד [אגב קרקע, כסף] מועיל להקנות לגוי.

והנה בשו"ת אגרות משה דן על הקושי להשיג גוי לכל פרה מבכרת, ודן לעשות תיקון כללי.

שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ב סימן קמ"ג אם יש אופן למכור הפרות שיקנה לנכרי לפטור מבכורה ז' תשרי תשכ"ב. מע"כ ידידי הרב הגאון מהר"ר נפתלי קארלבאך שליט"א.

בדבר ישראל סוחר בבהמות ומגדל אותן איזה שבועות בפארם שלו עד שיכול למוכרם ואפשר שיארע שאיזו פרה היא מבכרת ותוליד ברשותו בכור ואי אפשר לפניו מצד רבוי הבהמות שקונה אותן בכל יום ומחזיקן זמן מועט למכור כל אחת שיכיר בה שהיא מעוברת לנכרי בכסף ובמשיכה אם יש איזה עצה למכור בפעם אחת כל הפרות המתעברות שיקנה במשך השנה כי הוא דבר שלא בא לעולם.

הנה עצה ברורה לצאת כל הדעות אי אפשר, אבל שיהיה מותר להרא"ש והטור והש"ע ויש לסמוך ע"ז בשעת הדחק יש לע"ד עצה נכונה. דהא זה ודאי אף שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הוא רק לענין עצם הקנין אבל הרצון להקנות והרצון לקנות זה ודאי יש גם בלא בא לעולם וכל זמן שלא שמענו שחזרו בהם א"צ לאמלוכי בהו, ואם אחד יאמר לחברו לך משוך וקני כל מה שאקנה יכול בעצמו למשוך אחר שקנה המוכרו לו ויקנה במשיכתו אף שלא אמר לו אחר שקנה עוד הפעם כגון שנסע לדרך רחוקה, משום שאין לחוש לחזרה. ולכן יכול לעשות כן, שיתן לו הנכרי סך כסף עבור הרבה פרות כפי מה ששיערו שיהיו לו פרות מבכרות וספק מבכרות משך שנה, והכסף יהיה אסור לו להוציא שיהיו בעין של הנכרי בשעה שיהיו הפרות ברשותו, דאם יהיה מותר להוציאם הרי אף שלא יוציא יתחשב כהוציאם ויהיה מלוה ומלוה לא קנה. וגם יקנה להנכרי מקום בחצרו שיהיה של הנכרי וזה קונה בכסף לבד, והמקום יהיה משומר להנכרי שהוא רפת מיוחדת או אף בלא גג אבל יהיה מוקף גדר שלא יהיה מעורב עם שלו. וכשיהיה אצלו פרה מעוברת יקח הישראל מהכסף של הנכרי בעד פרה זו ויהיה קנין כסף או שהנכרי אינו בכאן מכיון שתלינן שלא חזר בו הנכרי יכול ליקח הכסף ויהיה קנוי להנכרי להסוברין דקנין של נכרי הוא בכסף, ואח"כ יכניס הפרה למקום הקנוי בשכירות להנכרי שזה מועיל במקום משיכה להרא"ש והטור והש"ע /יו"ד/ בסימן ש"כ. ויצטרך לזהר ליקח בכל פעם שיהיה לו פרה מעוברת שהוא ספק שמא היא מבכרת מעט מהכסף ולהביא את הפרה למקום הקנוי להנכרי.

ואף שאין מועיל זה להסוברין דחצר לא קנה בנכרי משום שחצר הוא משום שליחות ואין שליחות לנכרי ומשמע שכן סברי התוס' ע"ז דף ע"א דכתבו שיקנה לו הישראל חדר וימשוך העכו"ם לאותו חדר הרי מצרכי שכירות החדר להעכו"ם רק כדי שיוכל לעשות לשם קנין משיכה אבל לא יועיל כשאחר יביא לשם

הבהמה משום דבחצר לא קנה עכו"ם מטעם דחצר הוא משום שליחות, וכן כתב בגליון מהרש"א לתוס'. אבל מש"כ בקצה"ח סימן קצ"ד סק"ב גם להרא"ש והטור שסברי שימשוך הנכרי הבהמה לחדר, ליכא זה ברא"ש וטור דהרא"ש הוא בריש בכורות ולא כתב שימשוך העכו"ם הבהמה אלא שיקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם ויקנה לו און הבהמה ומפורש במעיו"ט שזה סגי בלא משיכה שכתב ומש"ה הוא המחזור שא"צ אלא לכסף בלבד, וכן מפורש במהרי"ט אלגזי בפ"ב אות ט"ז בד"ה והנה הרא"ש שסובר דקונה בדין חצר וברור שאיזה טעות נזדמן בפליטת קולמס של הקצה"ח. וגם הטור /יו"ד/ בסימן ש"כ כתב כהרא"ש וכן הש"ע, ולדינא מסיק הקצה"ח שחצר קונה בנכרי, וגם מהרי"ט אלגזי מסיק שקונה בחצר אף שכל אחד הוא מטעם אחר מ"מ לדינא שוין שקונה בחצר. ועיין בטי"ז /יו"ד סי' ש"כ/ סק"ז שהוא מדין אגב וכן הביא בקצה"ח מתשובת מהרש"ק שהביא כן מר' ירוחם, וא"כ לא שייך בדבר שלא בא לעולם שקנין הבהמה יהיה אחר שכבר קנה החצר, אבל מהרי"ט אלגזי שם דחה זה דאם מטעם אגב לא היה צריך שיהיה דוקא אותו מקום דהא לא בעינן צבורין ולכן מסיק דגם ר' ירוחם סובר דקונה מדין חצר עיי"ש. עכ"פ לדינא יש לסמוך ע"ז בשעת הדחק שהוא כרוב הראשונים להקנות בכסף ובחצר. ועי"ז יש עצה גם שלא יהיה שם הנכרי כדכתבתי.

והכסף יהיה לכתחלה כשיוי אבר קטן דהוא האון וכדומה לא בפרוטה לבד כדי שלא יהיה ניכר הערמה שהוא ערך חצי דאלאר או אולי פחות מזה ויתן לו העכו"ם כפי ההשערה לכופלם כסך הזה למשל אם הם מאה יתן חמשים דאלאר והם יהיו בפקדון שיהיה אסור להוציא כדי שיהיו בעין, וכשיזדמן פרה מעוברת יקח מהם חצי דאלאר וכן לכל פרה ופרה המעוברות ויהיה קנין כסף ואח"כ יביא הפרה למקום של הנכרי שהקנה לו בכסף ויקנה גם בחצר כדכתבתי. ידיו, משה פיינשטיין.

סיכום : שהגוי יתן סכום חשוב שיהיה שמור לישראל לצורך קניית העגלים או פרות שלא ביכרו, וכן פעם שיבא לרשות ישראל בהמה כזו לעדרו, יקח חצי דלר מהכסף של הגוי וימשוך הבהמה לרשות הגוי [שהיהודי שכן לו], ובזה נקנה הבהמה לגוי לכמה דעות.

אם יש לדון שקנינים אחרים יועילו ? ובפתחי תשובה יורה דעה סימן ש"כ דן על זה.

ועיין בתשובת חתם סופר סי' ש"ד האריך שם בענין אם קנין דרבנן מועיל להפקיע איסור דאורייתא וכתב בסוף דסטומתא הוא קנין דאורייתא ממש דהיכן מצינו שנמנו רבנן על ככה ואמרו שתקנו שמנהג סוחרים קונה אלא רבא בבי"מ ד' ע"ד הודיענו שהדין כן מה"ת כל שהנהיגו הסוחרים הו"ל כאילו התנו וכל תנאי שבממון קיים ול"ד לקניני דרבנן התם לא מחלו בכך הסוחרים מרצונם אלא אנוסים בתקנת חכמים כו' אמנם ראיתי להגאון בנתה"מ סי' קפ"ד (צ"ל ר"א) דפשיטא ליה דסטומתא לא הוי אלא קנין דרבנן דלא עדיף מקניני דרבנן וכבר כתבתי דלא דמי להדדי ועכ"פ בנדון שלפנינו לוא ישקל סברת הגאון הנ"ל עם סברתי. הוי ס"ס ספק אולי סטומתא קונה מה"ת ואת"ל מדרבנן אולי קנין דרבנן מהני לדאורייתא ועוד כיון דמשמע מלשון השאלה (דהאנד שלאק) קונה מדינא דמלכותא באתרא דהשואל ודינא דמלכותא בזה הוא מן התורה בלי ספק כו'

והנה אציג כאן התשובה מאת החתם סופר חלק ב (יו"ד) סימן ש"ד. שוכ"ט לה"ה ידידי הרב החרוץ המופלג בתורה בפלפול וסברא קולע אל השערה משיב במלחמה שערה כש"ת מו"ה יוסף יואל נ"י בק"ק טארניפאל יע"א.

יקרתו הגיעני בזמנו ואחר עד עתה מפני טרדות שונות ונפשו היפה בשאלת חכם וז"ל א' הי' לו בהמה מבכרת ומכרה בכסף בלא משיכה רק קיבל דמי' מהלוקח הערל (אדרויף /מקדמה/) והמותר זקף עליו במלוה ועשה עמו (האנדשלאק /תקיעת כף/) והמוכר אמר שציוה הערל הקונה שיעשה משיכה בהפרה ואמר הערל שאין צורך שבפליליהם אין קוני' רק (בהאנדשלאק) וקניית (מאהריט"ש) ועכשיו ילדה בכור מה דינו עכ"ל השאלה [תיבת מאהריט"ש לא ידענא פירושו].

הנה פר"מ צלל במים אדירים עיניו ראו כל תשו' האחרונים בענין זה ויען כי סטומתא קנין דרבנן תלי' אי קנין דרבנן מועיל להפקיע אי' דאורי' שוב כ' עכ"פ הפקר ב"ד הוה והפקר פטור ועוד אי כסף או משיכה קונה הוא ספיקא דדינא ולרמב"ם ס' לקולא מה"ת רק מדרבנן וא"כ לענין דרבנן מועיל קנין סטומתא

אלו דבריו ודפח"ח ואין לנו פנאי לעיי' בכל אלו האחרונים שהביא ובשגם ס' מחנה אפרים לא נמצא במחנותינו.

הנה שרש דבר זה אי קנין דרבנן מהני לדאורי' הוא פלוגתת רש"י ותוס' לפי מה שביאר הר"ן בגיטין פ' התקבל ס"ז ע"ב אר"י א"ר אסי חפץ ומחזירו לאחר שעה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים ושמאל אמר דא ודא אחת היא ומסיק אין זוכה לאחר' ופירש"י לר' יהודה זוכה מדרבנן ולשמאל אפי' מדרבנן אינו זוכה ותוס' ס"ל לר' יהודה זוכה מדאורי' ולשמאל מדרבנן מיהת זוכה לאחרים והקשה אהתוס' א"כ מאי פריך משתופי מבואות ומשני שתופי מבואות דרבנן יהי' נמי דאורי' מ"מ קנין דרבנן הוה שלו מה"ת אע"כ לשמואל לא קני כלל ופריך שפיר ומשני שתופי מבואות דרבנן ולא בעי קנין כלל אפי' קנין דרבנן אבל אי הוה קנין דרבנן אזי הוה מועיל אפי' בדאורי' ע"ש וכתב שכן דעת הר"י קרש"י דלשמאל אפי' מדרבנן אינו זוכה ולר' יהודה אינו אלא מדרבנן וא"כ ממילא מוכח לרש"י ור"י דקנין דרבנן מהני מה"ת דאלת"ה אדמקשה אדשמאל משיתוף מבוי לר' יהודה נמי תיקשי לפי מה דס"ד דשיתופי מבואות דאורי' או כעין דאורי' אע"כ לר' יהודה לא תיקשי דקנין דרבנן מהני דאורי' וכן דעת והסכמת הר"ן עצמו שם ובר"פ הזורק גבי זרק בתוך ד' אמות קרוב לו קרוב לה ע"ש וכן בפי' לולב וערבה גבי ינוקא אקנוי לא מקני מוקי לי' בלא הגיע לעונות הפעוטות דלית לי' קנין כלל אבל בהגיע לעונות הפעוטות דממכרו ממכר הי"ן יכול להקנות לאביו הלולב ש"מ קנין דרבנן מועיל לדאורי' אך שיטת התוס' בפי' התקבל הנ"ל דקנין דרבנן אינו מועיל אלא להפקיע מרשותו של זה לא שיהי' זה זוכה בו עד דאתי לרשותו וזכה מההפקר שהפקירו חז"ל אז זוכה בו מן התורה בלי ספק וז"ל ר"ן שם עפ"י דעת התוס' כיון דאכתי ממונא לא אתי לרשות זוכה לא זכי ב' אלא מדרבנן לא אלימא זכי' דידי' כדאורייתא עכ"ל לענין זה הרי מבואר דאי אתי ליד הזוכה אז לכ"ע הוה דאורייתא ולא פליגי אלא טרם אתי ליד' לרש"י קונה ולתוס' אינו אלא הפקר ב"ד ולא קנין ב"ד אך לפ"ז אין ראי' מר"ן גבי לולב דכבר אתי ליד זוכה.

והנה אין הכוונה בהפקר ב"ד דהכא שהוא מופקר לכל וכל הקודם זכה זה לא יעלה על הדעת אלא לכשיבוא זה לזכות בו יהיה כזוכה מן ההפקר ולדעת' דהאי גברא אפקרוהו ולא אדעתא דכ"ע ולכן כל זמן שלא בא זה וזכה בו הרי הוא באחריותו של זה המחזיק עתה והמוכר חמצו לנכרי בקנין דרבנן לשיטה זו כל זמן שהוא בידו של ישראל הוא באחריותו כי איננו מופקר לכל אלא נגד הנכרי הזה שאם יבוא ליקח מקחו צריך לתנו לו ואם לא יתנו לו הוא באחריותו של ישראל וכן לענין בכור אעפ"י שבהמה מופקרת פטורה מבכורה אבל בהמת ישראל שמכרה לנכרי בקנין דרבנן לשיטה הנ"ל לא הוה כבהמה מופקרת והרי היא של ישראל עד שיטלנה הנכרי ודלא כמ"ש פרי"מ ובתשו' מיוחסת סי' רכ"ה הציץ מעלתו ולא עיין שפיר ונהפוך הוא מ"ש שם יע"ש.

נחזור להנ"ל לכאורה איכא למרמי רש"י אדרש"י ותוס' אתוס' הנה רש"י פ' הזהב מ"ח ע"א ד"ה קאי באל וכו' פירש"י אבל מעות לא קנה מדאורי' ואם קידש בו אשה לר' יוחנן הוה קידושין ע"ש אלמא לרש"י לא פקע הדאורי' לגמרי ע"י תיקון דרבנן ובגיטין הנ"ל משמע דס"ל כיון דתקינו רבנן שוב הו"ל דאורי' ונ"ל דלק"מ מתרי טעמי חדא דלאו בחדא מחתא מחתינהו דהנה בב"ש סי' כ"ח סק"ו כי לחלק מקדש אשה במע"ש = במעשר שני = דהוה קידושי דאורי' להרב"י דלא כר"י ובין מקדשה בגזל ביאוש כדי דאינה מקודשת אלא מדרבנן וכי לחלק ביניהם ובסי' אבני מילואים שם כי שלא הבין דברי ב"ש ולפע"ד הוא כפשוטו ונכונים דבמע"ש אלו רצה להחזיר המעות להמלוה ולהמפקיד ולא יתנה למי שהומחה עליו הרי הוא עובר אתקנתא דרבנן וכמפקפק על דבריהם ותיקון כזה הוא קנין גמור מה"ת אך בקנין יאוש כדי שאינו אלא משום תקנת השבים ולא כיוונו לעקור דבר מה"ת אלא תקנו שלא נכ"י / נכוף / אותו להחזיר גזילתו משום תקנת השבים אבל אם ישוב אל ה' ויחזור זכור לטוב א"כ לא תקנו לקנין גמור ע"כ אינה מקודשת דאורי' והחילוק קל להבין וכן הי"ן מה שתקנו שקטן זוכה לאחרים אם אחר שזכה לאחר חוזר ונותנו לנותן איסורא עביד ועבר אתקנתא דרבנן תיקון כזה קונה מה"ת משא"כ קנין כסף אעפ"י ששניהם יכולים לחזור בו מ"מ מקבלים מי שפרע ולא ניחא להו לחכמים שיחזור בו ע"כ חז"ל גופי' לא תקנו לקנין גמור משו"ה יכול המוכר לקדש בו אשה ונראה גם אם קידש אשה בהחפץ ג"כ מקודשת דכיון שיוכל לחזור בו הרי חזר בו וקידש אשה בחפץ שמכר לזה בכסף ואין לך חזרה גדולה מזה נמצא המוכר שיש בידו הכסף והחפץ אם מקדש בהחפץ מקודשת שהרי חזר בו ואם קידש בהכסף נמי מקודשת כיון שמצוה על שניהם שלא יחזרו בהם ורצון חכמים שיקוי"י דין תורה ובמל"מ נסתפק בזה ולפע"ד פשוט כמ"ש.

ומיושב נמי פסק הרמב"ם בהל' תרומה פ"ט בכהן שקנה פרה מישראל בכסף אינה מאכילה כרשיני תרומה

וישראל שקנה מכהן אינו מאכילה כרשיני תרומה משמע קנין כסף מועיל ולא אזלי בתר דרבנן והקשה באבני מילואים סי' כ"ח ססקל"ג משי"ס ר"פ אלמנה דאם יש בת עם הבן בנכסים מועטים מאכילים העבדים תרומה משום דאכלי בתקנתא דרבנן ש"מ בתקנתא דרבנן מאכיל בתרומה ומי"ש מרשיני תרומה לבהמה ולהנייל לקי"מ דתקנתא דרבנן דהבנות יזונו תקנתא קביעא הוא והעובר עלי' הוא עבריין משא"כ קנין כסף לא עקרו לגמרי.

ובלא"ה ני"ל דתלי' בפלוגתת רז"ה ורמב"ן במלחמות ה' פי' הזהב דלהרז"ה כל זמן שאין א' מהם חוזר בו הוה מקח גמור ואחריות על הלוקח וצריך לחזור קודם שיפול הדליקה אבל אח"כ לא מצי למיהדר בי ונדחק במתני' סי"פ או"ב = אותו ואת בנו = לפיכך אם מת מת למוכר נמצא להרז"ה לא הוה עקירת דבר מה"ת וזה נראה שיטת רש"י במי"ש ב"מ מ"ז ע"ב ד"ה כך תקנו חכמים משיכה ללוקח ע"ש וק"ל ומשו"ה יפה פירש"י דיכול המוכר לקדש אשה בהכסף אך רמב"ן פליג ומוכיח מהך משנה דחולין הנייל דאחריו דליקה ומיתה על המוכר אי"כ י"ל לא הוה קנין גמור והכסף עדיין ללוקח והאמת רש"י בגיטין נ"ב ריש ע"ב נראה כדעת רמב"ן דלא כהרז"ה ובמי"א ביארתי דלדעתי פלוגתא דאמוראי היא דהרי סי"פ או"ב צ"ע על ר"ה דלא מפרש מתני' כר' יוחנן דאוקמ' אדאורי' דהא ר"ה גופי' ס"ל דבר תורה מעות קונות בב"מ מ"ו ע"א ומתני' דעירובין סי"פ חלון ליכא אוקמתא אחריתי אלא דאוקמו' אדאורי' אי"כ מ"ט לא מוקי גם מתני' דאו"ב כר' יוחנן אע"כ בהא פליגי ר"ה נהי דס"ל מעות קונות דבר תורה כר' יוחנן מ"מ ס"ל כהרז"ה דלא עקרו כסף לגמרי וא"כ מאי שייך אי מת מת למוכר וע"כ מיירי בויכה ע"י אחר בלא דמי ולפע"ד בזה תלי' נמי אי מעל ע"י קנין זה דלר"ה לא נעקר קנין דאורייתא ומעל משא"כ לר"י ועתוסי' ע"ז דף ס"ג ע"א ד"ה והא מיחסרא משיכה וכו' וק"ל ובזה י"ל מתני' דבלן וסיטן שהקשו תוס' בב"מ מ"ח ע"ב ד"ה נתנה לסיטן וכו' אך ק' דא"כ תיקשי להו מתני' וכו' ע"ש וק"ל ובדברים הללו נתישבה סתירת רש"י.

והנה גם דברי תוס' סתרו דבגטין פי' התקבל הנייל ס"ל דקנין דרבנן אינו אלא מפקיע ולא מקנה לאידך מה"ת ובב"מ מ"ו ע"א ד"ה נקנינהו וכו' הקשו תוס' דליקני לי' בהודאה משמע דקנין אודיתא מפקיע חומש דאורייתא והנה בב"ק ק"ד ע"ב כ' תוס' דלא הו"מ להקנות מעשר באודיתא משום דכיון דלית ליה קרקע לא הוה קנין מדאורי' להפקיע ובקצה"ח סי' קצ"ד חשב דבי' דבורים אלו סתרו ובמחכ"ת לא דק דרחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב דתוס' דב"מ הקשו דה"ל להקנות מעותיו באודיתא וס"ל אע"ג דקמי שמי' גלי' דהודאה בשקר הוא מ"מ כך הדין שכיון שמודה בע"ד שממון שלו שייך לזה הרי היא שלו ומשו"ה הקשו תוס' ליקני באודיתא אך בב"ק לא הקשו שיקנהו מעותיו באודיתא אלא אהש"ס דקאמר ליקני לי' אג"ק = אגב קרקע = ומשני דלית ליה קרקע וע"ז הקשו תוס' ליקני לי' ממון שלו אג"ק באודיתא נמצא זה אינו רצה להודות שממונו הוא של חברו אלא להקנותו אג"ק בהודאת שיש לו קרקע ובאמת אין לו וע"ז כתבו תוס' זה מועיל לגבות ממנו ממשעבדי אבל לא לענין מעשר כי במה זה קנה כספו הלא אין לו קרקע להקנות אגבו ומי"מ עדיין אינו מיושב ליקני לי' הכסף גופי' בהודאה וזהו קושי תוס' בב"מ ואין תי' על קו' זו נמצא אין סתירה מתוס' בב"מ לתוס' בב"ק [שוב מצאתי כן בפ"י בב"מ שם] אבל עכ"פ מבואר מקו' תוס' בב"מ דאודיתא שהוא קנין דרבנן מועיל לדאורי' וזהו היפך ממי"ש בפי' התקבל הנייל וצ"ל אודיתא הוה קנין אפי' מה"ת ע"כ הקשו התוס' כך בפשיטות.

היוצא מזה לדינא דקנין דרבנן היכי דמצוה יותר לקיים דין תורה אלא שחכמים הקילו כגון יאוש כדי וכדומה וכגון קנין כסף בלא משיכה שהפקיעוהו חכמים ומי"מ עדיף לקיים קנינו בכסף לחוד זהו לכ"ע אינו מועיל לאיס' דאורי' ואמנם תקנתא דדבריהם דמצוה לקיים דבריהם כגון מזונות הבנות זהו מועיל בודאי כדאורי' ממש ומאכיל תרומה להעבדים אך מעמד שלשתן שעדיין לא הגיע ליד הזוכה או קטן הזוכה לאחרים ועודנו בידו בהא פליגי רש"י ותוס' לרש"י ורי"ף ור"ן הוה כדאורי' ולתוס' הוה רק דרבנן ופליגי המחבר ורמ"א להמחבר מקודשת במע"ש קידושי תורה ולרמ"א רק מדרבנן. ובגטין כ' ע"א אקנוי ליה כ' פ"י דמש"ה כותבין כדמו"י דאדעתא דרבנן מקדש ומגרש ולהנייל ל"צ דמצוה לקיים תקנתם משום עגונות.

נמצא אם נניח דסטומתא הוא קנין דרבנן אי"כ בנידון שלפנינו הוה ס' בכור תלי' בפלוגתא הנייל אך לפע"ד סטומתא הוא קנין דאורי' ממש והיכן מצינו שנמנו רבנן על ככה ואמרו שתקנו שמנהג סוחרים קונה אלא רבא הודיענו בב"מ ע"ד ע"א שהדין כן מה"ת כל שהנהיגו הסוחרים הו"ל כאלו התנו וכל תנאי שבממון קיים מה"ת ול"ד לקניני דרבנן התם לא מחלו בכך הסוחרים מרצונם אלא אנוסים בתקנות חכמים ומטעם הפקר ב"ד בזה י"ל אין כח ביד ב"ד אלא להפקיע ולא להקנות אבל מה שהנהיגו מרצונם הטוב

כל תנאי שבממון קיים מה"ת בלי ספק ומבואר להדי' בתשו' מיוחסת סי' רכ"ה דסוגי' דבכורו' דבדיניהם שקבעו להם תורה אותה סוגי' מיירי באתרא דלא נהיגי במשיכה אבל היכי דנהיגי במשיכה פוטר מבכורה מטעם סטומתא ע"ש ועיי' בהגה' מיי' פ"ז ממכירה אות וי"ו /ו' ועיי' בכל מראה מקומו' ובירושלמי ר"פ השוכר.

אמנם ראיתי להגאון בנתיבת המשפט סימן קפ"ד דפשיטא לי' דסטומתא לא הוה אלא קנין דרבנן דלא עדיף מקניני דרבנן וכבר כתבתי דלא דמי להדי' ועכ"פ בנידון שלפנינו לו ישקל סבר הגאון הנ"ל עם סברתי הנ"ל הו"ל ס"ס = ספק ספיקא = ס' אולי סטומת' קוני' מה"ת ואת"ל מדרבנן אולי קנין דרבנן מהני לדאורי' ועוד כיון דמשמע מלשון השאלה (דהאנדשלאק) קונה מדינא דמלכות' באתר' דמעלתו ודינא דמלכותא באותן ענינים דקיי"ל דינא דמלכותא דינא מן התורה הוא בלי ספק ויש לי לתמוה על דברי הרב ב"ש סי' כ"ח סק"ג בזה וע"ש ועתשו' רמ"א סי' יו"ד /ו' ע"כ אי דעת הגאב"ד שם מסכים עמי אחר העיון דרינא בהדי' ואי לא יהיה דברי בטלים בענין זה.

ולעשות תקנה להכניסו לכיפה הרי עיניו ראו מ"ש נב"י קמא ח"ד סי' פ' והנני כמוסיף על דבריהם דודאי צדקו דברי הגאון מהר"מ פישלס ז"ל דצבע"ח = דצער בעלי חיים = דרעבון ק' מצבע"ח דעיקור אמנם גם דברי הנב"י צדקו דהא לא עביד ולא מידי בשעת הכנסה לכיפה ואני עני אכריע דבע"ח אשר מזונותיו עליו אסור להכניסו להרעיבו ואין לך צעב"ח גדול מזה אך בע"ח שאין מזונותיו עליו נהי שאסור לצער מ"מ להכניסו אינו צער ושוב כשירעב אינו מוטל עליו לפתוח לו שער וע"כ בבכור דטיפולו מוטל על הישראל עד זמן שיתנו לכהן ואח"כ מוטל על הכהן וא"כ מזונותיו עליו ע"כ אין תקנה בהכנסה לכיפה משא"כ במקדיש בזה"ז דליכא גזבר כיון שהקדישו בעלים ה"ל כהפקירו ואין גזבר למסור לו הבהמה ושוב אין מזונותיו עליו ומותר להכניסו לכיפה ומיושבת תל"י"ת שיטת תוס' ומרדכי דלא כר"א ממיץ יעני'.

אמנם לגרום על ידי גוי להטיל בו מום באופן נידון שלפנינו שקרוב לודאי שאין בו דין קדושת בכור ורק ליתר שאת ומהיות טוב אפשר להתיר ובאופן שלא יהיה בו צעב"ח בכך ובתשוב' אחת שכתבתי בענין זה [ע"ל סי' ש"ו] החמרתי מאוד שלא לגרום הטלת מום אבל בנידון שלפנינו אפשר שיש להקל הנלע"ד כתבתי בקיצור נמרץ ואחתום בברכה א"נ לנצח. פ"ב נגהי ליום עש"ק ח' תמוז תקצב"ל. משה"ק סופר מפפ"דמ.

ובנידון יש גם תשובה מאדמו"ר הצמח צדק (לובאוויטש) יורה דעה סימן רל"ג מיהו אשכחן זכי' מדרבנן דקלישא מזכי' דאורייתא כמו מוכר שט"ח לחבירו כו' ע"ש. ועי' במרדכי רפ"ח דגיטין בענין דברי ש"מ כו' משמע ג"כ כזה וכן בחי' רמב"ן במשנה דעירובין בענין ד' אמות קונות בגט משום כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש כו' דוקא. וא"כ י"ל דה"ה קנין סטומתא שאינו אלא מדרבנן לרמ"א לא מהני להיות קדוש בכור ע"י דאורייתא רק מדרבנן ובדרבנן יש להקל בפשיטות כיון שהוא ספק בכור וספק דרבנן לקולא ועוד שהא"י מסל"ת שכבר ביכרה ובדרבנן יש להאמין א"י מסל"ת ועיין ש"ע א"ח סי' תרנ"ח סי' ז' וי"א דאם הגיע לעונת הפעוטות מותר ועיין פמ"ג שם שמחלקותם אי קטן זכי' לנפשי' מה"ת מכלל דאי זכי' מה"ת לכ"ע לא נקנה לו משום שמתנתו אח"כ אינו אלא מדרבנן ולא הוי לכם מדאורייתא וכמ"ש לח"מ פ"ח מהל' לולב ה"י והיינו כשיטת התוס' בגיטין דקנין דרבנן לא חשיב זכיה גמורה להפקיע איסור דאורייתא. אמנם לשטת רש"י בגיטין שם והסכים עמו הר"ן דקנין דרבנן חשוב קנין אפי' מה"ת כו'. וקטן אין לו זכי' לאחרים אפי' מדרבנן רק בשיתופי מבואות דרבנן הקילו כו'. וכ"מ בחי' הרשב"א גבי ד"א קונות בגט עם שהד"א רק בדרבנן משום כו' וחשוב קנין דאורייתא. וכ"כ בש"ס פ"ק דמציעא גבי קטנה יש לה ד"א ע"ש (ושני שטות אלו י"ל שיש להם מקור בגמ' עוד בגיטין (ל"ה ב') רבא אמר הפקר ב"ד כו' עב"י חו"מ סי' ס"ז כ' דלהרמב"ם לא אמרי' הפקר כו' בקום ועשה) א"כ בנ"ד חשוב בכור מדאורייתא למ"ד דזהו סטומתא [ע' מפתח]. וגם לשטת התוס' יש לחלק בין זכיות קטן או מכירת שט"ח שאין להדבר שום קנין מצד עצם מדאורייתא לסיטומתא שהקנין יש להדבר מדאורייתא רק שקנין זה דסיטומתא הוא דרבנן י"ל דזה חשוב יותר (עב"י ה' מילה סי' רס"ד בשם ר' יחיאל ומשם תקיש לענין זה) בשגם [שמה] שכי' רמ"א שסיטומתא הוא דרבנן צ"ע קצת עיין תוס' ב"ב רפ"ק וכי מסירה ומשיכה מצות הן כו' ועיין חינוך פ' בהר מצוה של"ו שהקניות כולם מדבריהם כו'. וי"ל שהתורה אמרה שיקנו במה שדרך לקנות וכ"מ ברבינו ז"ל סי' תמ"ח סעי' י"א דסיטומתא מהני לאפקועי איסור ב"י וב"י שהוא דאורייתא ומ"מ בני"ד לא ברירא מלתא כ"כ דהוי סטומתא. אמנם העיקר להתיר בני"ד הוא מצד אחר והוא כיון שהשר עיכב אצלו הבהמות עד שישלק לו הישראל מעות ואי לא אשכח הישראל מעות יעכב השר הבהמות לעצמו מקרי יד אחר באמצע ופטור מהבכורה וכדאסיק רבא פ"ב דבכורות ובפ"ה דמציעא (ד"ע ע"ב) בענין המקבל צאן

ברזל מן הא"י שולדות פטורות מהבכורה הגם דברשותא דמקבל קיימא אפי' לאונסא וזול' מה"ט דאי לא אשכח מעות תפיס לבהמה כו' ופסקו כן כל הפוסקי' ביו"ד סי' ש"כ. ואין לומר דשא"ה משום שיש להא"י חלק בריוח הולדות דהא הטור יו"ד שם ס"י הנ"ל כי בשם הרמב"ם שאפי' אין לו על הישראל רק ריוח ממון לבד נמי דינא הכי וגם לי הגמ' משמע שהבהמות הם של ישראל מכל וכל והישראל נותן לו אח"כ משלו ועיין רש"י במציעא שם אפי' ולדות המגיעים לחלק הישראל פטורין מן הבכורה כשיתעברו וילדו כו' מטעם דאי לא משכח בהמה תפיס ולדות. והנה בולדות המגיעי' לחלק ישראל אין להנכרי מהם שום ריוח עוד אפי' ממון ואפי' פטורים מן הבכורה כשיתעברו וילדו מה"ט דאי לא משכח בהמה תפיס ולדות והולדות עצמן לא היו מעולם של הנכרי רק כיון דאמו הי' של הנכרי ואי לא אשכח בהמה תפיס ולדות חשוב יד נכרי באמצע כש"כ בני"ד שהבהמות עצמן היו של השר ועדיין יש לו בהם כח זה דאי לא יהיב הישראל זוזי תפיס אותן שהן פטורין מהבכורה וכ"ה דעת התוס' שם ד"ה ואי כ"ד מהרא"י בפסקיו סי' ק"ל שכי' וז"ל דהתם שאני לפי שגוף הבהמה של הישראל היתה. אבל הכא גוף הבהמה של הא"י היתה כו' ע"ש. וכ"כ בשטה מקובצת לב"מ שם לפירש"י ע"ש. רק שלפ"ז צ"ע על תשו' צ"צ סי' ס"ג הובא באה"ט סי' ש"ד למה לא יהיב טעם זה. ומצאתי אח"כ תשו' זו בספר בא"י ועיין תשו' מהרש"ל סי' ל"א ועליו יש להקשות ג"כ כן. ויש ליישב דעדיפי' מיני קאמר. א"נ שם הניח הישראל מרצון ולא עיכב השר. ואם ירצה ישראל ליקח הבהמה יתן לו בלא מעות דאז אין לו בה תפיסת יד

סיכום : ישנו כמה שיטות איזה קנינים מועילים לאיסור של תורה ? ויש כמה שיטות באם קנין שהוא רק מתקנת דרבנן, האם מועיל לאיסור תורה ? דהיינו לענין חמץ בפסח, ובכור לחולין.

ועיין צמח צדק פסקי דינים או"ח סי' תמ"ח סק"ג והנה גבי מכירה לכתחילה יש לעשות שניהם כסף ומשיכה. אבל בדיעבד לענין חמץ שעבר עליו הפסח בחד מינייהו סגי כ"כ הפוסקים כמבואר בח"י ס"ק י"ד באריכות וכ"כ אאזמור"ר נ"ע סעיף ח'. וצ"ע האידך סגי בכסף לחוד ? ..... ועל פי זה למדנו שלהקנות החמץ לא"י לכתחילה צ"ל כסף ומשיכה שבזה קונה מדאורייתא לד"ה. ואם החמץ רב שאי אפשר לעשות משיכה. הדבר קשה לתקן דהא חצירו י"א דלא קני ליה, וכן ענין אגב כנ"ל. וגם הרי יש אומרים דקנין אגב אינו אלא מדרבנן כנ"ל. וא"כ יש להסתפק אי מהני לאפקועי איסור ב"י וב"י דאורייתא. וכ"ש סיטומתא ועמד שלשתן שהם בודאי רק מדרבנן. .... ונמצינו למידי' דקנין דרבנן בדאורייתא הוא מחלוקת הראשונים ..... ובסק"ד ואם החמץ רב ואי אפשר להוציאו חוץ לבית כי ה"ח והמ"א שימכור לו גם את החדר, אלא כיון דקיי"ל דהוא אינו קונה קרקע בכסף אלא עם השטר, ... ונמצא קונה החמץ בכסף, ובהקנאת מקום, וגם יש לומר לו שיקנה מדין אגב ג"כ, ומדין סיטומתא ג"כ, אך יש לפרש שעושים אלו ריבוי הקנינים לרווחא דמילתא, ... וכ"כ א"י שיאמר לו שע"י אגב יהיה קנוי לו החמץ ביתר שאת על הקנינים הנ"ל ביתר שאת דייקא.

סיכום : כיון שאין בירור איזה קנין מועיל לאיסור של תורה, לכן אנו עושים הרבה קנינים, שלכל הפחות אחד מהם יועיל, וכל דיעה נמצא קנין אחד שלדעתו מועיל, ואילו הקנינים שעושים : כסף [דהיינו שמשלם כל דמי המכירה, חלק על ידי כסף מזומן, וחלק על ידי שטר של הערב קבלן], שטר, חצר, אגב קרקע, חליפין, סיטומתא. שאפילו שהוא רק מדרבנן, לכמה דיעות מועיל קנין דרבנן לדין של תורה.

הנה מצאתי בשו"ת הר צבי יו"ד סימן רנ"ו שדן בנידון זו, בענין שקשה לעשות קנין משיכה, וזה השטר שכתב : נוסח הרשאה ומכירת המבכרות לפטור מן הבכורה ע"י שליח אנחנו נבחר ועת המושבה,,, אשר ברשותנו כל הבהמות השייכים להקבוצה, ויש בידינו למוכרם כראות עינינו הנה בכח המסור בידינו הננו ממנים את ר',,,, שהוא יהא שליח במקומו למכור את אלה הבהמות המבכרות שלא ילדו עדיין, הננו מוסרים כח והרשאה לר',,,, למוכרם לערבי כרצונו לשליש ולרביע מכל בהמה מבכרת שיהיה נקנה להגוי לחלוטין, והוא שליח במקומו לעשות כל הקנינים הדרושים באופן שיהיה נקנה להגוי בכל אופן המועיל עפ"י דין תורה, וכן להקנות בתורת שכירות גם את מקום הבהמה שיהא קנוי ומושכר לו עד אחרי שתלד.

מודה אני הח"מ שכל הבהמות המבכרות שעוד לא ילדו הנמצאות במושבה זו,,, הנה הקניתי להערבי חלק רביעי מכל בהמה מבכרת שיהא נקנה לו לחלוטין וכן הקניתי לו מקום הבהמה שיהיה מושכר לו עד

שתלד. וקבלתי מהגוי סך עשר גרוש א"י לשם התחלת פרעון בעד שכירת המקומות של הבהמות. ואגבן הקניתי לו חלק רביעי מהבהמות עצמן, וכן קבלתי עשר גרוש א"י לשם פרעון בעד החלק רביעי מהבהמות, והתניתי שיקנה בכל קנין המועיל הן בתורת קנין כסף והן בתורת קנין אגב והן בתורת קנין חצר. וכן הקניתי לו בקנין אגב סודר את כל האמור והתניתי שיקנה מעכשיו בכל קנין המועיל לקנות אם בכולן או אף באחד מהן. וע"ז באעה"ח ביום, ...

הנה בשטר זו יש בו החסרונות האילו : הגוי משלם רק התחלת פרעון, ואין שם ערב קבלן, גם חסר קנין סימטותא.

סיכום מכל אילו לא מצאנו תקנה שיכולים למכור לגוי בלי שהגוי והבעל הבית והרב יסעו לשדה לסדר המכירה עם משיכה כדין, ולאחר שתלד (בין אם זכר או נקבה) יחזור ויקנה מהגוי העובר שנולד, שלדעתי זה מציאות קשה לקיים היום.

וגם צריך לעשות מכירה בכל פעם שקונים בהמות חדשות, וגם צריך לחזור ולקנות מהגוי לפני כל מכירה שמוכרים קצת מהבהמות. לכן על סמך שטר זה כתבתי להוסיף כל הקנינים שנוהגים במכירת חמץ, ושותפות עם הגוי שיועיל לתמיד, ולא יהיה צורך לעשות איזה קנין עם הגוי באם יקנו עד בהמות או ימכרו בהמות, כי הכל נעשה בשותפות,

ולענין קנין אגב קרקע, אם צריך שהקונה יהיה בעל כל הקרקע ? הנה ברור לי שמשפיק לקנין אגב שיש לקונה שותפות בקרקע ואינו צריך שיהיה מוגדר ומסומן בדיוק המקום בקרקע שאגבו נקנה הבהמות.

וכבר דן בזה בשו"ת מנחת יצחק חלק ב' סימן ל"ז : ב"ה, יום ב' כי תשא י"ב אדר תשי"ד לפ"ק שוכט"ס לכבוד ידידי הרה"ג המפו' וכי' מוה"ר זלמן יוסף אלוני שליט"א, דיין דק"ק דובלין והגליל יצ"ו אחדש"ת כמשפט, על דבר יהודי שיש לו ארבעים כבשים בעדרו, ובכדי להפטר מבכור' מכר אותם לגוי, בכסף ושטר בכל תוקף ועוז כמו שטר היוצא בערכאות, בחתימת ב' עדים ובתניית בול (סטאמפ), אמנם באשר מבואר בש"ע (יו"ד סי' ש"כ סעי' ו') שלהסתלק מן הספק דלשיטת רש"י ורמב"ם כסף קונה בעכו"ם ולר"ת משיכה קונה בעכו"ם יקבל מעות מעכו"ם, וגם ימשוך הבהמה לרשותו, או שיקבל פרוטה מהעכו"ם ויקנה לו מקום שהבהמות עומדות והוא מדברי הרא"ש (סוף בכורות), ובנדון דידן המה המוכר והקונה שותפים בקרקע מקום שהכבשים נמצאים, ומכיון שהוא חצר השותפים, לא שייך קנין חצר וקנין אגב קרקע, ורק יש לדון מדברי החת"ס (יו"ד סי' ש"ד) שדן אם קנין סיטומתא מהני, ואם קנין דרבנן מהני לדאו', ובקנין המועיל בדיני דמלכותא, וע"ע בסי' שערי דיעה (ח"א סי' ה'), עכת"ד.

(א) הנה לדעתי, מה שהוא חצר השותפים, לא מגרע כלל, לעשות כעצת הש"ע, לקבל פרוטה ולהקנות לו מקום שהבהמות עומדות, בין אם יהי' הכוונה מטעם חצר, ובין אם יהי' מטעם קנין אגב, דאף דחצר השותפין אין קונין זה מזה אלא במודד לתוך קופתו, (כמבואר במס' בי"ב פ"ה ע"ב), מ"מ כל זה אם אינו מקנה המוכר הבהמות, חלק שלו בקרקע בפירוש לשותפי הקונה, אבל אם מקנה לשותפו חלקו בקרקע בפירוש, מדוע יגרע ממקנה לאחר שאינו שותפו, וכיון שהוי שלו לגמרי בודאי קונה מטעם חצר, וכן מבואר בפירוש בדברי הר"ן (קידושין ח' ע"ב), גבי סלע של שניהם, שאם גילה דעתו השותף שמשאיל לו מקומו כדי שיקנה בו קנה, וע"י בזה בסי' מחנה אפרים (ה' קנין חצר סי' ו'), ואף דלאו כ"ע ס"ל כן (ע"י שם בדי' התוס''), מ"מ כ"ז רק בגילוי דעת בעלמא, וגם אינו בריר דהוי גילוי דעת, אבל במקנה בפירוש ע"י קנין המועיל בודאי מהני, וגם במה שנוגע לקנין אגב, בודאי מועיל, אם מקנה בפירוש לשותפו חלקו בקרקע ואגבו המטלטלין, ואף דאין חלקו מבורר יכול להקנות אגבו וכמבואר ברמב"ן (פ' חזקת הבתים) הובא בש"ך (ח"מ סי' ר"ב ס"ק ד') ובת' הרשב"א (סי' תתקל"ד ותתקל"ה), הובא ברמ"א (שם סעי' ו'), עיי"ש.

וכן הוא בשולחן ערוך חושן משפט סימן ר"ב סעיף ז' קרקע כל שהוא, מקנין על גביו מטלטלים הרבה. הגה : והא דבעינן קרקע כל שהוא, לאפוקי אם ידענו בוודאי שאין לו. אבל כשאינו ידוע שאין לו, והוא מקנה אגב קרקע, סגי בכך **ואין צריך לסיים הקרקע שמקנה על ידה**. ולכן מקנין אגב קרקע ארבע אמות, אף על פי שאין יודעין שיש לו (ב"י בשם הרשב"א). וע"ל סימן קי"ג. ויכול להקנות אגב מקומות של בית הכנסת, אע"פ שהמקומות של רבים וכל אחד יושב על מקום אחד, הוי כמו שאול לו ומקנים על ידם

(תשובת רשב"א סימן תתקל"ד, ותתקל"ה).

ועל זה כתב הש"ך חושן משפט בסק"ד ואין צריך לסיים הקרקע כו' - וכ"כ הרמב"ן פ' חז"ה דבני העיר שיש להם ביי"ה או בית הקברות בשותפות יכול הוא להגבות אגבן מטלטלי הא למה זה דומה לחצר שאין בה דין חלוק' כו' ולא בעינן מסוים כו' ע"ש:

ואף על פי ששם מדובר בשותפות שיש למוכר בקרקע, וחלק שלו (שאינו ברור) מוכר לקונה, מכל מקום למדים מזה שאין צריך שיהיה ברור מקומו של הקרקע ומספיק שהקונה מקבל קרקע שיש לו שותפים ביחד עם הקונה.

וכן מהני לקנין אגב בזה שהמוכר נותן לו הקרקע רק בשכירות, אף על פי שהבהמות הוא מוכר גוף הבהמות (ואינו משכיר אותם, כי בשכירות אינו נפטר מחיוב בכור), כמו שכתוב בשולחן ערוך חושן משפט סימן ר"ב סעיף א' המקנה קרקע ומטלטלין כאחד, כיון שקנה הקרקע באחד מדרכי הקנייה נקנו המטלטלין עמם, בין שהיו שניהם במכר או במתנה, בין שמכר מטלטלין ונתן קרקע, בין שמכר קרקע ונתן מטלטלים, כיון שקנה קרקע קנה המטלטלין. וי"א **דאפילו הקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה (ר')** ירוחם נ"י ח"ב).

סיכום: מהני קנין אגב גם באם הקונה מקבל רק חלק בקרקע, והוא שותף בקרקע יחד עם אחרים, וגם מהני לקנין אגב שקנה הקרקע רק בשכירות לזמן ידוע.

וכמה צריך להיות החלק שהגוי קונה? הנה בשולחן ערוך יורה דעה סימן ש"כ סעיף ג' נאמר שותפות העובד כוכבים פוטר, שאם היה העובד כוכבים שותף בפרה או בעובר, אפילו היה לו אחד מאלף באם או בולד, הרי זה פטור מהבכורה. לפיכך המקבל בהמה מן העובד כוכבים להיות מיטפל בה והולדות ביניהם, או עובד כוכבים שקבל מישראל כזה, הרי אלו פטורים מהבכורה, שנאמר: פטר רחם בבני ישראל (שמות יג, ב) עד שיהיה הכל מישראל. ובסעיף ד' היה לו באחד משניהם אבר אחד, כגון יד או רגל, רואים כל שאלו יחתוך יהיה בעל מום, ה"ז פטור; ואם אפשר שהעובד כוכבים יחתוך אבר ולא יפסל, חייב בבכורה. עכ"ל הט'

הרי בסעיף ג' מספיק חלק אחד מאלף כדי לפטור מקדושת בכור, ובסעיף ד' אם חלק הגוי הוא הבשר שעל היד, אינו פוטר מקדושת בכור, כיון שאם יחתך הבשר וישאר העצם עם העור שעליו, הבהמה לא נעשית בעל מום על ידי זה, וכמות הבשר הזה אפשר שיגיע לחלק אחד ממאתים?

על זה תירץ הש"ך ס"ק ג' היה לו באחד משניהם כו' - כלומר דוקא בסעיף ג' שהיה לו לעובד כוכבים שותפות בסתם אפי' באחד מאלף שיכול להיות שחלקו הוא הלב או המוח מקום שכל חיות הבהמה תלויה בו אבל אם אין לעובד כוכבים שותפות במ אלא באבר מיוחד כגון שיש לו באחד משניהם אבר אחד כגון יד או רגל רואין כל שאלו יחתוך כו' כן פירש העט"ז ובדרישה כתוב שצריך שיהא כל האבר לעובד כוכבים ובא"ח פירש בענין אחר ע"ש, מיהו התוסי' פ' בתרא דעבודת כוכבים כתבו שצריך להקנות לעובד כוכבים דבר שהחיות תלוי בו וכ"כ בהגהת מרדכי פרק האשה רבה ויש להחמיר לכתחלה וכ"כ באגודה ריש בכורות וטוב להקנות דבר שעושה נבלה או טרפה:

דהיינו לפי ביאור הש"ך עדיף לפרש כשהגוי קונה חלק אחד מאלף, פירוש שקנה חלק מהלב או המוח שבחלק זה תלוי כל חיותו, ולכן אם הגוי קונה רק חלק אחד ממאה אפשר לברר חלק שאינו עושה אותה נבילה או טריפה, ואולי גם בעל מום אינה נעשית (שהרי נחתך רק בשר בכמה חלקים אינה נעשית בעל מום או טריפה), אבל אם הגוי קונה עשר אחוז, דהיינו חלק אחד מעשר, אי אפשר שיקחו חלק כזה גדול מהבהמה ולא יעשה בעל מום, ולשיטת הש"ך שלא יעשה נבילה או טריפה. לכן העדפתי שימכור לגוי לכל הפחות חלק עשירית בבהמה.

סיכום מספיק שימכור חלק אחד מאלף של הבהמה, אלא שאז אולי צריך לברר שחלק הגוי הוא כזה חלק שהחיים שלה תלוי בו, לכן העדפתי חלק אחד מעשר שאז ודאי יש בו חלק שהחיים שלה תלוי בה ואין צריך לפרש כלום יותר.

לכן עצתי היום לעשות בצורה זו, דהיינו באם יש ליהודי אלף פרות שיכולים להתעבר, ונאמר שכל אחד שווה מאה דלר, סך הכל מאה אלף דלר, ובנוסף הקרקע ששוה עשרים וחמש אלף דלר סה"כ \$125,000.00,

הגוי יקבל מהיהודי הלוואה על סך \$12,500.00 (דהיינו עשר אחוז) עם ריבית של 20% לשנה, בשטר.

אני שאן סמיט אינו יהודי קבלתי סך \$12,500.00 בהלוואה מהיהודי ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד, ולשלם ריבית של עשרים אחוז (20%) לשנה, זמן הפרעון לקרן וריבית (\$15,000.00 דלר) שנה מהיום. באתי על החתום היום יום שני בשבת שבעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים וששים ותשע למנין שאנו מונין כאן בבווענאס איירעס, ארגענטינא.

Jon Smith

ויתן לו הכסף [במזומן או טשק (שגם הכסף היום הוא שטר)]

אני החתום מטה היהודי ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד, מוכר לאינו יהודי שאן סמיט, 10% מכל פעולת גידול בקר בשדה שליד הכפר ווערא שהכניסה נמצא על כביש מספר 6 מספר ק"מ 584, במדינת בווענאס איירעס, ארגענטינא. בסכום של \$12,500.00 ובזה הוא נהיה שותף בבהמות ובקרקע וברפת, בכל מה שיש לי שם בעסק גידול הבהמות, ובזה נהיינו שותפים לשכר והפסד ח"ו. להתחלק 10% לשאן ו 90% לישראל, הבהמות מכרתי לו מכירה גמורה וחלוטה את ה-10% הנזכר, וגם נתתי לו ידי על המכירה הנכתב לעיל כדרך התגרים, וגם השכרתי למשך שנה חלק של 10% בכל הקרקעות השייכים לגידול הבהמות הנזכרות, דהיינו עשרת אלפים דלר על קניית הבהמות, ואלפיים וחמש מאות על שכירת הקרקע, ומעתה נקנה חלק מכל הבהמות הנזכרות לעיל לא"י מוחזק כתב זה מעכשיו ממש בקנין גמור לחלוטין בלי שום תנאי ושיור כלל ואין לי עליו שום טענה ומענה ופתחון פה בעולם, כי הוא שלם ערכם המלא. ובנוסף לקנין השטר וכסף, הנה אני מקנה לו על ידי אגב קנין שכירות הקרקעות ורפת הבקר, הנזכרים לעיל יהי קנין לו כל הבהמות שבהם ביתר שאת ויתר עז על הקנינים דלעיל, וגם קבלתי מא"י מטפחת בתורת חליפין ליתר שאת וכו'. ואם לא יחול קנין אחד אזי יחול קנין האחר, ובפירוש הותנה בינינו שאם אתן לו רווח עשרים אחוז (20%) לשנה, אזי מותר הרווח שייך לי לבד. ואז אין לו עלי טענות אם הרווחתי יותר, ולי אין טענות נגדו באם הרווחים היו פחות, או שהיו ח"ו הפסדים, כי בזה שאני משלם לו הקרן והרווח הנזכר כתבי מכירות טובים דעלמא וקאנטראקטן טובים דעלמא הנהוגים בישראל על פי דין תורתנו הקדושה ועל פי תיקון חכמינו זכרונם לברכה. דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי. באתי על החתום היום יום שני בשבת שבעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים וששים ותשע למנין שאנו מונין כאן בבווענאס איירעס, ארגענטינא.

ישראל בן יעקב למשפחת ראטשילד.

והגוי יחזיר לו הכסף שקבל בהלוואה, כדמי תשלום עבור קניית עסקת גידול בהמות.

ובסוף השנה נגמר החוזה היהודי ישראל משלם לגוי שאן \$15,000.00 דלר, לקרן והרווח כמו שכתוב לעיל בשטר השני, ואז מיד היהודי ישראל תובע מהגוי שאן שישלם החוב על אותו סך \$15,000.00 דלר, כמו שכתוב בשטר הראשון.

ואז מעריכים כמה שווה העדר היום ועושים מכירה ושכירת חדשה בשטרות האילו כפי ערכם היום, באותו דרך.

המעלות שבשטר הזו :

שאינן צורך בערב קבלון, כי הגוי משלם הערך המלא ששווה חלקו.

שאינן צורך שהגוי והיהודי הבעל הבית והרב יסעו לשדה למקום הבהמות. אפשר לסדר הכל במשרדו של הרב.

ושלא צריך לערוך הקניין בכל פעם שקונה עגל או פרה שעדיין לא בכרה, כיון שאינו קונה הבהמה לעצמו, הוא קונה אותה בשביל השותפות, והבהמה הזו שייך להשותפים הישראל והגוי, והוא נכנס לקופת השותפין.

ושלא צריך לחזור ולקנות כל בהמה שנולד מהגוי לפני שהבהמה הזו ילך למכירה, כיון שאין היהודי מוכר לבד הבהמה (ואז בזה שמוכר לבד, הרי הוא מבטל המכירה למפרע) אלא השותפות מוכרת הבהמה ודמי המכירה נכנס לשותפות, ובסוף השנה מסלק השותפות בתשלום הקרן והרווח, ומתחיל שותפות חדשה.

וגם שזה מכירה גמורה בלי חששות דהיינו שיש כאן קניין כסף, שטר, חליפין, ואגב קרקע, שהעיקר הוא כסף, ושטר לקרקע, ולבהמות יש כסף וקניין אגב קרקע, שמועיל מן התורה, כמו שנהוג היום במכירת חמץ שהוא גם מן התורה. אף על פי שחסר כאן משיכה, (שאיני רואה אפשרות לעשות משיכה בימינו) וקניין חצר להרבה דיעות אינו מועיל לגוי, שלהרבה פוסקים חצר מטעם שליחות, ואין שליחות לעכו"ם, לכן לא הוזכר קניין חצר בשטר של מכירת חמץ, ולהוספה יש גם קניין סימטותא.

והעיקר שהחשבון ברור ולא מפסידים כסף, ואם רוצים שהגוי ירוויח מה שהוא, מוסיפים לו קצת רווח יותר מהריבית, וכל אחד יעשה החשבון איך שמתאים לו.

יש להוסיף כמה פרטים בזה :

ראשון שחשוב שהשטר יהיה בדף אחד (ולא מחולק לכמה דפים) והגוי יבין מה שכתוב בו. כנהוג במכירת חמץ, מכל מקום במכירת חמץ המנהג שכל אחד ממנה הרב להיות שלוחו למכור לגוי, הרבה זמן לפני זמן איסורו, וכחצי שעה לפני זמן איסורו הרב מוכר לגוי כל החמץ שלו ושל כל היהודים שעשו אותו לשליח שלהם, אבל בנידון דידן לא ראיתי לנכון שבעל הבהמות ימנה הרב שליח, כיון שאין כאן איזה זמן מדויק שצריך לסדר המכירה, אלא כל הזריז הרי זה משובח, לכן מיד שבא בעל הבהמות לרב יכול לסדר המכירה תיכף ומיד ישר לגוי, ואיני רואה צורך שימנה בעל הבהמות את הרב שליח לבצע המכירה, רק חשוב שהרב יראה שהכל נעשה כדת וכדין, ושניהם יבינו כל הקנינים שנעשו ונכתבו בשטר, ומי שרוצה להחמיר שיהיה גם עדים כשרים, אפשר להוסיף, אלא כאן תפקיד העיקרי של השטר הוא שטר קניין, ואינו אנו צריכים שיהיה שטר ראיה, לכן מספיק בנידון זה רק חתימת המתחייב. כנהוג בהרבה בתי דינים כיום בשטר מכירת חמץ שיש עליו רק חתימת המתחייב, ובימינו נפוץ להקל עוד יותר שאפילו חתימה דרך הפאקס, שבואי אין לזה שום ערך משפטי בין בדין תורה ובין בערכאות שלהם, תחשוב לרגע האם אתה מוכן להחליף לי צילום מטשק ? הרי זה לא יעלה על הדעת ! וכיום יש שנהגו להקל עוד יותר שמספיק ששלח הודעה בפקס בלי חתימה כלל, ויש שהקהילו עד יותר שאפילו רק צלצל בטלפון ובקש לצרף שמו לרשימת המוכרים מספיק כדי שהחמץ שלו ימכר לגוי, והבסיס לכל זה בהלכה מטעם זכין לאדם שלא בפניו, וזה שהודיע שזכות יחשב לו למכור החמץ קודם זמן איסורו, והרי זה משיב אבידה, אם כן בנידון בכור ברור לכל שלמכור לגוי הוא זכות לבעל הבהמות, לפטרו מקדושת בכור בזמן הזה, שאין בית המקדש בבנינו. שבמהרה בימינו יבא הגואל ויבנהו אכיה"ר.

בעניין שמר שכירות במקום היתר עיסקא

מפורסם וידוע לכל היתר עיסקא שמתיר לשלם ריבית. אבל לא לכל אחד זה מועיל, לכן מי שכל הכנסות שלו הן ממשכורת, וצריך הלוואה, שטר היתר עיסקא לא יעזור כלל כדי להתיר לו לשלם ריבית, ועוד יותר אפילו בעל עסק שצריך הלוואה לצרכי פרנסת ביתו, או לקנות בית וכדומה, גם כן שטר היתר עיסקא לא יתיר לו לשלם ריבית. כמבואר בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן יו"ד הלכות רבית והלכות עיסקא סעיף מ"ב "וכל זה כשאותן המעות שמקבל הן עצמן עיסקא שמתעסק בהן להרויח ואינו מוציא אותן ביציאותיו אבל אם הוציא יתר מחצי המעות שהן הלוואה ביציאה שאין בה ריוח כגון לצורך פרנסתו או דירתו או פירעון חובו בין מדעת הנותן שנתן לו רשות להוציא בין שלא מדעתו אף שמיד החזיר מעות אחרות תחתיהן ונתעסק בהן והרויח הרי זה הריוח שלו ואם נתנו להנותן הרי זה רבית גמורה....." וכן בקיצור שולחן ערוך סימן ס"ו סעיף י' "שטר עיסקא לא מהני להתיר, אלא אם האמת כן הוא שהוא נוטל את המעות לעשות בו איזה עסק, אבל אם אינו נוטל את המעות לצורך עסק, אלא לפרוע איזה חוב וכדומה, אז לא מהני שטר עיסקא כיון שהוא שקר." ועיין בספר משנת רבית פרק כ"ב אות י"ח "אין היתר עיסקא מועיל אלא כשהלוה מתעסק עם המעות שקיבל כדי להרויח בהן אבל אסור ללוות על פי היתר עיסקא למטרה שאינו מכניס ריוח, כגון עבור הוצאות ביתו או כדי לשלם חובות וכדומה" ובביאורים הביא אחרונים מה נקרא לענין זה דבר המכניס רווחים, ועיין בספר תורת ריבית פרק ט"ז אות ט"ו הערה פ"ה פ"ו שהביא דעות באחרונים מה נחשב לעסק המכניס רווחים. ובספר ברית יהודה פרק מ' אות ט"ז שדן בזה "אין היתר עיסקא מתיר לקבל הלוואה למטרה שאין בה ריוח...." ובביאורים מביא הרבה אחרונים שדנים מה נקרא מטרה שיש בו רווחים.

מכל מקום נהגו המון עם להתיר הכל על ידי חתימת שטר היתר עיסקא, ומשום מה הלכה זו נעלמה, ולא נזהרים בה.

אבל דא עקא מלמד או רב שאין לו עסק כלל (וכן כל פועל שיש לו רק משכורת) שצריך הלוואה, מה יעשה ? גמ"ח בלי ריבית לא מוצא, ועם ריבית הרי אסור, והיתר עיסקא לא מועיל לו.

לכן מצאתי לנכון לתקן לזה שטר שכירות, שהרי לכל אילו יש להם בית שדר בו, אלא שיש בזה כמה מגבלות: א) אינו מועיל לסכום גדול, רק כפי ערך ששווה שכר דירה בשוק לזמן ההלוואה, ב) אינו מתיר להוסיף עוד כסף באם מאחר לשלם בזמן שסיכמו בשטר.

וזה מבוסס על סעיף הזה בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן יו"ד הלכות רבית והלכות עיסקא ס"ף נ' "ויש דרך ישר לפני איש ירא ה' לצאת מידי רבית לכל הדעות וליטול ריוח קצוב ממעותיו מדי שנה בשנה או מדי חדש בחדשו וגם הקרן יהיה בטוח והוא שיתן למי שיש לו בית או חנות שלא בתורת הלוואה על המשכון אלא בתורת שכירות שישכור ממנו ביתו לעשרים שנה או יותר כל שנה בדבר מועט אע"פ שהוא שוה הרבה אלא שמוזיל לו בשביל שמקדים לו פרעון השכירות מיד שזהו דבר המותר כמ"ש למעלה ויתן לו המעות בתורת פרעון השכירות לעשרים שנה או יותר כפי ערך המעות שנתן לו והריוח שרוצה ליטול מהן כגון אם נתן לו עשרים דינרי זהב ושכירות הבית לשנה שוה חמשה דינרי זהב ישכור ממנו לעשרים שנה כל שנה בעד דינר אחד ויחזור וישכורנו לאחר בעד חמשה דינרים ויטול ממנו השכירות לעצמו מדי שנה בשנה או מדי חדש בחדשו ובאם שירצה בעל הבית להחזיר לו העשרים דינרים אחר שנה או שנים אזי ינכה לו מהן דינר אחד או שנים כפי מה שמגיע בעד השכירות מהשנים שעברו והמותר ישלם לו וישוב לביתו וכן אם יפול הבית או ישרף חייב להחזיר לו מעותיו רק שינכה מהן דינר לשנה לשנים שעברו כי כל אחריות הבית מאונסין אינן על השוכר אלא על בעל הבית ואם בעל הבית רוצה להיות נשאר בביתו ולפרוע השכירות בעצמו יבקש אחד מאוהביו שישכורנו לעצמו מהשוכר ויחזור וישכורנו לבעל הבית ובעל

הבית יפרע השכירות לאוהבו והוא יפרע להשוכר שאם השוכר יחזור וישכיר בעצמו לבעל הבית יהיה נראה כמערים ליטול ממנו שכר מעותיו שנתן לו בהלוואה ולא בשכירות כיון שחוזר ומשכירו לו מה שאין כן כשמשכירו לאחר ניכר הדבר שהיתה שכירות גמורה ולא הלוואה ובלבד שיחזיק השוכר תחלה בבית ויקנהו באחד מדרכי ההקנאה ששכירות קרקע נקנה בו קודם שישכירונו לאחר שקודם שקנאו באחד מדרכי ההקנאה הרי הוא בחזקת בעל הבית והמעות הן הלוואה אצלו: "

לכן סדרתי שטרות לזה, ובנידון זה ראובן בן יעקב הוא המלווה סך עשרים וחמש אלף דלר לזמן של חמש שנים ללוה שמעון בן יעקב (שהוא בעל הבית של הדירה שמשכירים) שישלם שש מאות לכל חדש לזמן של חמש שנים שהוא סך שלושים ושש אלף דלר, והשלישי הוא לוי בן יעקב.

והנה נוסח השטרות מסודר להיתר שכירות:

לפני חתימת השטרות, לוי מבקש הלוואה מראובן, וחותמים השטר הזה.

בס"ד

שטר חוב

אני החתום מטה לוי בן יעקב למשפחת ישראל קבלתי סך עשרים וחמש אלף דלר של ארצות הברית (U.S.\$25,000.00) מראובן בן יעקב למשפחת ישראל להלוואה לזמן של יום אחד, ועל זה באתי על החתום היום יום רביעי בשבת תשעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושתים לבריאת העולם פה ק"ק בוענאס איירעס .
לוי בן יעקב למשפחת ישראל

לוי מקבל מראובן הכסף עשרים וחמש אלף דלר, וראובן מקבל מלוי השטר.

בס"ד

שטר השכרה

אני החתום מטה שמעון בן יעקב למשפחת ישראל משכיר הדירה שמקומו ברחוב שמואל הנביא 555, ירושלים עיר הקודש, ארץ ישראל. והרני משכיר ללוי בן יעקב למשפחת ישראל עם כל מוצאו ועם דריסת רגל ועם כל הזכויות השייכים לו מבלי שום שיור בעולם את כל הנ"ל נתתי לו בשכירות גמורה מהיום עד יום שלישי בשבת שלשה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושבע. למספרם 01/05/2007 וקבלתי ממנו סך עשרים וחמש אלף דלר של ארצות הברית (U.S.\$25,000.00) וזה כולל כל דמי השכירות לכל החדשים הבאים עד זמן הנ"ל עד פרוטה האחרונה ובהכסף הזה שקבלתי נקנה לו מעכשיו הקרקע הזו לשכירות לזמן הנ"ל וקנינא על כל מה דכתב לעיל במנא דכשר למקני ביה וליתר שאת וליתר עז יהי זה שטר קנין ועל זה באתי על החתום היום יום רביעי בשבת תשעה עשר יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושתים לבריאת העולם בשעה אחת אחר חצות יום, למספרם 01/05/2002 פה ק"ק בוענאס איירעס .
שמעון בן יעקב למשפחת ישראל

שמעון מקבל מלוי הכסף עשרים וחמש אלף דולר.

בס"ד

שטר השכרה

אני החתום מטה לוי בן יעקב למשפחת ישראל משכיר הדירה שמקומו ברחוב שמואל הנביא 555, ירושלים עיר הקודש, ארץ ישראל. והרני משכיר לראובן בן יעקב למשפחת ישראל עם כל מוצאו ועם דריסת רגל ועם כל הזכויות השייכים לו מבלי שום שיור בעולם את כל הנ"ל נתתי לו בשכירות גמורה מהיום עד יום שלישי בשבת שלשה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושבע. למספרם 01/05/2007 וקבלתי ממנו סך עשרים וחמש אלף דלר של ארצות הברית (U.S.\$25,000.00) וזה כולל כל דמי השכירות לכל החדשים הבאים עד זמן הנ"ל עד פרוטה האחרונה ובהכסף הזה שקבלתי נקנה לו מעכשיו הקרקע הזו לשכירות לזמן הנ"ל וקנינא על כל מה דכתב לעיל במנא דכשר למקני ביה וליתר שאת וליתר עז יהי זה שטר קנין ועל זה באתי על החתום היום יום רביעי בשבת תשעה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושתיים לבריאת העולם בשעה שתים אחר חצות יום, למספרם 01/05/2002 פה ק"ק בוענאס איירעס .

לוי בן יעקב למשפחת ישראל

לוי מקבל מראובן פרוטה כסף לקנין כסף והשטר חוב [שחתם לפני כן] לתשלום של עשרים וחמש אלף דלר לשכר דירה. (ולוי יכול לקרוע השטר, שכבר עשה תפקידו).

בס"ד

שטר השכרה

אני החתום מטה ראובן בן יעקב למשפחת ישראל משכיר הדירה שמקומו ברחוב שמואל הנביא 555, ירושלים עיר הקודש, ארץ ישראל. והרני משכיר לשמעון בן יעקב למשפחת ישראל עם כל מוצאו ועם דריסת רגל ועם כל הזכויות השייכים לו מבלי שום שיור בעולם את כל הנ"ל נתתי לו בשכירות גמורה מהיום עד יום שלישי בשבת שלשה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושבע. למספרם 01/05/2007. וישלם בסוף כל חדש וחדש עד יום 06 לחודש למספרם, החל מהיום. שכר דירה סך שש מאות דלר של ארצות הברית (U.S.\$600.00). וקנינא על כל מה דכתב לעיל במנא דכשר למקני ביה וליתר שאת וליתר עז יהי זה שטר קנין ועל זה באתי על החתום היום יום רביעי בשבת תשעה עשר יום לחודש אייר שנת חמשת אלפים ושבע מאות וששים ושתיים לבריאת העולם בשעה שלש אחר חצות יום, למספרם 01/05/2002 פה ק"ק בוענאס איירעס .

ראובן בן יעקב למשפחת ישראל

ושמעון אינו משלם כלום, שהרי שכירות משתלם רק לבסוף, והתשלום הראשון יהיה רק אחרי חדש שכבר דר בבית שלו.

וככה כל אחד יכול לשנות השטר כפי הצורך, יש בזה כמה פרטים ששניתי מאיד שנמצא בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן :

בשו"ע אדמוה"ז כתב שהשלישי שוכר הבית כל חדש מהמלווה ומשכירו כל חדש ללווה, דהיינו שכסף השכירות כל חדש השלישי מקבל מהלווה ונותן למלווה. ואני סדרתי שהשלישי שוכר רק פעם אחד מהלווה הבית ומשכירו למלווה, וכל חדש הלווה משלם ישר למלווה שכר דירה. והסיבה ששיניתי הוא שקשה למצא שלישי שיהיה לו תפקיד קבוע לששים חדשים, וזה יגרום לאיחור התשלומים [שזה בעיה גדולה בנידון זה במיוחד כמבואר לעיל], מה שאין כן בצורה שכתבתי יש לשלישי רק תפקיד של פעם אחד בתחילה, וכל חדש וחדש משלם שמעון ישר לראובן [וזה מותר שהרי לא קבל ההלוואה מיד ראובן],

בשו"ע אדמוה"ז כתב שהקנין הוא חזקה, ואני סדרתי קנין סודר ושטר וכסף, כיון שבקנין חזקה יש הרבה פרטים ואינם בקיאים, וגם באם הולכים לרב שיסדר להם הקנין צריך הרב לכת יחד אם השלשה אנשים לבית [שלפעמים הוא במרחקים] להדריך אותם לעשות חזקה כדין, ולא סדרתי רק קנין סודר כיון שיש בזה מחלוקת בשולחן ערוך חושן משפט סימן קצ"ה סעיף ט' "בדרכים שהקרקע נקנה בהם, שכירות ושאלת קרקע נקנין. הגה: ואפילו במקום שכסף אינו קונה בלא שטר, כמו שנתבאר לעיל סימן ק"ץ, מ"מ שכירות סגי לה בכסף לחוד (בית יוסף). ויש אומרים שאינם נקנים בקנין סודר."

חשוב שיהיה הסכום לערך המחיר שיש בשוק, לסכום גדול ישכיר כל הדירה לסכום קטן ישכיר רק חדר אחד של הדירה, כיון שיש הונאה בשכירת בתים בשולחן ערוך חושן משפט סימן רכ"ז סעיף כ"ט אלו דברים שאין להם אונאה: העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות; אפילו מכר שוה אלף בדינר, או שוה דינר באלף, אין בהם אונאה. הגה: וי"א דדוקא עד פלגא, אבל יותר מפלגא, כגון שמכר לו אחד יותר משנים, הוי אונאה (טור בשם ר"ת והרא"ש). סעיף ל"ב כשם שאין לקרקעות אונאה כך שכירות קרקע אין לו אונאה; אפילו שכר טרקלין גדול בדינר לשנה, או רפת קטנה בדינר בכל יום, אין לו אונאה. ובסמ"ע ס"ק נ"ח דוקא עד פלגא כמחלוקת דלעיל בין המחבר לרמ"א.

והלכה זו אין בו חולק כלל כיון שזה גמרא מפורשת, ונקרא משכנתא דבי סורא, (תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ק"י עמוד א') אמר ליה רבינא לרב אשי: אלא מעתה, האי משכנתא דסורא דכתבי הכי: במישלם שניא אלן תיפוק ארעא דא בלא כסף. היכא דכבשיה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידו, הכי נמי דמהימן? וכי מתקני רבנן מילתא דאתי בה [לידין] פסידא? ..... אמר ליה: איבעי ליה למחויי. - לא אימחא מאי? - איהו הוא דאפסיד אנפשיה.

כיון ששטר בלי כסף לא קונה כמבואר בשולחן ערוך חושן משפט סימן קצ"א סעיף ב', ולזה מועיל כשנותן השטר חוב, שהרי על ידי זה כבר לא חייב לשלם עבור הדירה, אבל לקנין כסף יש אומרים שבשטר חוב אין לעשות קנין כסף, כמבואר בש"ך חושן משפט סימן ק"צ ס"ק א' "בכסף כיצד כו' - בש"ס פ' האיש מקדש (דף מ"ו ע"א) מבואר דכי היכי דאמרינן (בא"ע סי' כ"ח) דהמקדש במלוה אינה מקודשת משום דמלוה להוצאה ניתנה ה"ה הקונה במלוה אינו קנין מהאי טעמא ..... שכן אמרו בירושלמי ר' חייא בשם ר' יוחנן קדושי מלוה בקרקעות לא קנה ובמטלטלין אין מוסרין אותו למי שפרע ..... מעשה בא לפני בראובן שקנה קרקע משמעון ולא החזיק בה רק שנתן לו ממרנ"י שיש לו על לוי בדמי הקרקע ויש שהיו רוצים לומר כיון דשטרות אין גופן ממון ואין בהם דין אונאה ושומרין ושאר דברים אין המקח נקנה בהם ופסקתי דנקנה המקח בנתינת ממרנ"י זו ואינו יכול לחזור בו ..... " לכן הוספתי שיתן גם פרוטה לקנין כסף, והנה יש לדון על הכסף של ימינו הרי הוא בסך הכל נייר שעליו חתם גיזבר המדינה שמתחייב לשלם סך הנזכר למחזיק כתב זה, ואם זה נחשב לכסף, הרי גם השטר חוב יהיה נחשב לכסף, ואולי אפשר לאמר שנהגו כדברי הש"ך לעיל לעינין משא ומתן להחשיבו לכסף ואם כן אין הבדל בין השטר חוב שחתם עליו לוי לשטר שחתם עליו גזבר המדינה, [רק שזו עובר לסוחר וזו לא] מכל מקום כתבתי שיוסיף פרוטה לקנין כסף, שהרי הוספה זו אינו מזיק ואולי מתקן. [אבל לפדיון הבן ברור ששטר שחתם גזבר המדינה אינו ככסף, ופודים רק במטבעות של כסף ממש שיש להם משקל של כסף כפי השיעור של חמש שקלים].

כמבואר בשולחן ערוך חושן משפט סימן שי"ז סעיף א' השוכר שאמר: נתתי שכר הבית שנתחייבתי בו, והמשכיר אומר: עדיין לא נטלתי, בין שהיתה בשטר (או בעדים) בין שהיתה בלא עדים, אם תבעו בתוך (זמן השכירות כגון ששכרו) ל' יום (ותבעו תוך ל') (טור), על השוכר להביא ראיה, ... ואם תבעו המשכיר לאחר שלשים יום, אפילו ביום ל', על המשכיר להביא ראיה, ...

ואין צריך עדים שולחן ערוך חושן משפט סימן קצ"א סעיף א' בשטר כיצד, כתב לו על הנייר או על החרס

או על העלה. שדי נתונה לך שדי מכורה לך, כיון שהגיע השטר לידו, קנה, אף על פי שאין שם עדים כלל.

קנין כסף יש בשני שטרות הראשונים, כיון שבשטרות האילו בלי כסף יכול להיות שגם השטר אינו קונה, מה שאין כן בשטר השלישי שאינו חייב לשלם כיון ששיכרות אינו משתלם אלא לבסוף, אבל בשני שטרות הראשונים שמוזיל לו בשביל שמקדים מעות, אם לא משלם גם קנין של שטר לא חל. כמבואר בשולחן ערוך חושן משפט סימן קצ"א סעיף ב' ..... אף על פי שהגיע שטר המכר בעדים לידו, לא קנה עד שיתן דמים, ובסימן קצ"ב סעיף י"ג וכן בשכירות, כיון שהחזיק באחד מהם קנה כולם כל זמן השכירות. הגה: ובשכירות לא בעינן שנתן דמי כולן, דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (בית יוסף).

יש שרוצים להוסיף עוד סך על דרך קנס, באם יאחר התשלום אחרי היום שקבעו, ויש לזה צד היתר, אבל עדיף להמנע מזה כמו שכתב אדמו"ר הזקן בסעיף מ"ו "וכל דרכי היתר הללו הן בעיסקא שהמקבל אינו מוציא המעות ביציאותיו אלא מתעסק בהן ומרויח ויש דרך אחרת להתיר להוציא המעות ביציאותיו רק שיהיה לו סחורה בעד כל סך המעות שנותן לו ומוכרה לו בין בשויה בין בפחות משויה בעד מעות הללו ומקנה אותו לו בקנין סודר בתנאי שאם לא יתננה לו לזמן פלוני יתחייב בקנין סודר זה מעכשיו לפרוע בעדה אפילו עד הכפל משויה לזמן פלוני ..... שוב אין בזה משום רבית במה שפורע בעדה אפילו עד הכפל לזמן פלוני בשביל שלא נתנה לו בזמן שקבע לו כי אין זה שכר המתנת הפרעון אלא קנס הוא שקנס את עצמו ומיד שעבר הזמן ולא נתנה לו ברגע ההוא נתחייב בקנס כולו לפיכך אין דומה כלל לרבית שהיא ריבוי ממון שמתרבה בהמשך הזמן שבעליו ממתניים אותו ואף שאמר לו לפרוע הקנס לזמן אחר רחוק מזה זו היא הרחבה שהרחיב לו זמן פריעת הקנס אבל חיובו חל מיד ברגע שעבר זמן נתינת הסחורה שאף אם המוכר רוצה ליתן הסחורה או להחזיר לו מעותיו לא נפטר מקנס כיון שפרעון זה הוא דרך קנס אין לחוש במה שפורע לו במעות כמו שחששו בזה בשאר כל מקדים מעות על הסחורה ולא נתנה לו אח"כ שאסור לפרעו בעדה במעות כמ"ש למעלה וכאן מותר הואיל והוא דרך קנס (ולהאומרים שכל קנס יש בו משום אסמכתא אף שקנו ממנו בקנין סודר אלא אם כן קנו ממנו בבית דין חשוב וכן עיקר כמ"ש בח"מ סימן ר"ז גם כאן צריך לקנות ממנו בבית דין חשוב או שכתוב בשטר שקנו ממנו בבית דין חשוב שזה מועיל אף שלא היו שם בית דין כלל רק שקנו ממנו בקנין סודר בפ"מ כמ"ש שם וצריך להזהיר זה לרבים שטועים בזה ואין קונין בקנין סודר כלל וגובין בשטרות אלו שלא כדין) ..... ויש חולקין על היתר זה שבודד קנס ואומרים שאינו מועיל אם קובע לו זמן פרעון המעות בדרך קנס אחר זמן נתינת הסחורה אלא אם כן המלוה שהוא הלוקח אינו מחויב להמתין כלל הקרן שהן המעות שנתן על הסחורה אחר שעבר זמן נתינתה אלא יכול לתבען מיד שעבר זמן נתינת הסחורה וכשיפרענו המוכר מעותיו מיד אף על פי כן לא יפטר מהקנס לזמן שקבע לו לפרעו לו שנמצא הלוקח אין לו ריוח כלל במה שממתין לו מעותיו לזמן פרעון הקנס אבל אם הוא מחויב להמתין הקרן לזמן פרעון הקנס שעל מנת כן נתחייב בקנס זה ואם לא ימתין לו הקרן לזמן ההוא יפטר מהקנס הרי זו רבית גמורה שנוטל שכר בעד המתנת המעות ואף שנוטלו בדרך קנס הרי היה נפטר המוכר ממנו אם לא היה ממתין לו הקרן וכל ירא שמים יחוש לדבריהם להחמיר באיסור רבית החמורה אף שנהגו במקצת מקומות להקל כסברא הראשונה ומכל מקום אם הוא בענין שאם ירצה הלוח שהמוכר לפרוע קודם שיגיע זמן פרעון הקנס עם הקרן שקבע לו לא יתחייב לפרעו כל הקנס בשלימות והלוקח מחויב לקבל ממנו הפרעון אסור לדברי הכל שכיון שיש ריוח למלוה בהמתנת הקרן והפסד ללוה שע"י כן ירבה בקנס הרי זו רבית גמורה: "

ולכן נכון להימנע מדרך היתר של קנס שבמחלוקת שנויה ואדמו"ר הזקן כתב על זה שירא שמים יחשוש לדעת האוסרים, ובנידון זה התשלום נוצר על ידי שכר דירה דינה כמו תשלום של מקח וממכר, שיש בזה מחלוקת, אבל תשלום של הלוואה לכל הדיעות הרי זה ריבית אפילו דרך קנס.

מענין לענין ראיתי שכמה כתבים בשטר היתר עיסקא סכום כסף לכל חדש, והנה בזה יש מחלוקת הפוסקים אם זה מותר, ואדמו"ר הזקן אוסר ביו"ד הלכות רבית והלכות עיסקא בסוף סעיף מ"א ".... מכל מקום צריך לזהר שלא להזכיר בשטר קצבה לריוח בשבועות או חדשים שנתחייב המקבל ליתן

דבר קצוב לכל שבוע או חודש מטעם שיתבאר אע"פ שאם לא יהיה ריוח לא יטול כלום ויחשוב זה שנטל על הקרן וכן בכל דרכי היתר לקיחת ריוח שיתבאר צריך לזוהר שלא להזכיר קצבה לריוח בשבועות או חדשים (בין בכתב בין בעל פה בתורת חיוב על המקבל אלא אם ירצה לעשות כן מעצמו אח"כ להקל עליו מותר לקבל ממנו ואפילו קצבה בשנים להתחייב ליתן לכל שנה כך וכך אסור כי אין הפרש לענין רבית בין זמן מועט לזמן רב) אלא יכתוב סתם ליתן בסוף השנה או חציה כך וכך וכשיגיע הזמן יכתוב שטר אחר או אפילו בלא שטר כלל אם נתרצו שיהיה העסק בידו עד שנה או חציה על דרך היתר זמן הראשון הרי זה מותר לקבל בסוף זמן השני ריוח כל כך כמו בעד זמן הראשון ואפילו לא דבר עמו כלל בסוף זמן הראשון או יותר מן הסתם עיכבה על דרך היתר הראשון (ואם עיכבה פחות מזמן ראשון ובא הנותן ליטול העיסקא מידו אין להם לחשב הריוח בפירוש לשבועות וחדשים אלא יתן בסתם לפי ערך הזמן שעבר מהשנה): לכן חשוב מאד כשהולכין לסדר שטר היתר עיסקא להתיעץ עם רבנים חב"ד.

כשלומדים סוגיא זו חשוב מאד הבטחון בכל יכול, שהוא זן ומפרנס בטובו בחן ובחסד וברחמים, אלא שכעת רצונו שיגיע לידינו דרך הלוואה, ולכן גם במצב הזה אני אבטח בך, שיגיע לידינו היכולת לשלם החובות עם הרווחים [ריבית] כי בך בטחנו.
ברוך הגבר אשר יבטח בה'

***

איך יכול היתר עיסקא להתיר לקבל או לשלם ריבית, באמת זה לא נכון, הריבית שאותו אסרה התורה אין לזה שום היתר בעולם, ומה שמותר על ידי היתר עיסקא זה לקבל רווחים, כי ההיתר עיסקא תפקידה להפוך את ההלוואה להשקעה עיסקית, ואת הריבית לרווחים, ורווחים מהשקעה עיסקית התורה לא אסרה אותו בכלל, והרי זה מותר בלי שום חשש. ולכן כשפותח חשבון בנק מועיל לו ההיתר עיסקא, כי מי שצריך שיהיה לו עסקים, זה המקבל המעות, ובנידון זה הרי זה הבנק, ולבנק יש הרבה עסקים, לכן ההיתר עיסקא מועיל. לזה אפשר לתקן בהוספה של פעם אחד כשפותח החשבון, להוסיף שורה אחת בהסכם עם הבנק, שהכל נעשה על פי היתר עיסקא כתקנת חכמים.

שער

לשוננו הזהב של אדמוה"ז

תדפיס מתוך ספר על שו"ע אדמוה"ז שיצא לאור בעזה"י מאת אבי הכלה הרב **מנחם מענדל שיחי' ווילשאנסקי**, שליח כ"ק אד"ש מה"מ בקבוצה הראשונה לאה"ק לאחד י' שבט ה'תשל"ו.

(הרבי בשיחותיו ובמכתביו הדגיש שהוא שולח "אנשים נשים וטף". אבי הכלה זכה להיות אחד מחמשת ה"טף", והיה זה חידוש מה שלא הוזכר בשליחותיות אחרות).

ביאור בלשונו הזהב של אדה"ז והנפק"מ לסעודת משיח בשש"פ שחל בער"ש

ידוע מנהג הבעש"ט אשר באחרון של פסח אחרי מנחה נוטלים ידיים לסעודה, וכפי שהוסיף כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע, שותים גם ארבע כוסות של יין, ונקראת סעודת משיח לפי שבזמן זה מאיר הארת משיח^א, ובארה"ק נוהגים לעשות בשביעי של פסח.

והנה כשחל שביעי של פסח בער"ש יש שקו"ט מתי לקימה, דהנה הרמ"א כתב בהלכות פורים^ב שכשחל פורים בער"ש יערוך את המשתה בבוקר מפני כבוד השבת, ומזה למד המשנה ברורה^ג שכן הוא בכל סעודת מצווה בער"ש, שאף שמן הדין יכול לקימה אפילו סמוך לשבת, מ"מ לכתחילה צריך להקדימה לבוקר.

עפ"ז קמו מזה כמה שנים מעוררים בטענה שגם לגבי סעודת משיח באה"ק, כשקביעותו הוא בשש"פ שחל בערב שבת, שצריך להקדימה לבוקר.

ודבריהם תמוהים; ובהקדים מנהג הרבי מלך המשיח שליט"א בכל השנים, אשר את ההתוועדויות של יו"ט עורך סמוך לשקיעה אף כשחל בער"ש. וכן הוא המנהג מאז ומקדם מה שראיתי אצל אנ"ש דכפ"ח ובצפת שעורכים את סעודת משיח אחר מנחה אף כשחל בער"ש ללא חשש כלל. וכבר העיד הרב יוסף ליברוב, שכשנסעו בשליחות הרבי ב'קבוצה' לירושלים, ופרסמו אודות סעודת משיח אחר הצהריים-בקביעות שחל בשש"פ בער"ש, עוררו על זה והתקשרו להרב חודוקוב לשאול, והרבי עלה על הקו ואישר את קיום הסעודה בשעות אחר הצהריים המאוחרות זמן רב אחר חצות.

וני"ל שע"פ לשונו הזהב של אדה"ז מלכתחילה אין שאלה בזה:

[זאת מלבד שבבדי השולחן כבר עמד על דברי המשנה ברורה שדימה את סעודת פורים לשאר סעודות מצווה, ודחה זאת דשאני סעודת פורים שחייב לבסומי ושכיח שכרות, לשאר סעודת מצוה. ואף שכתב שכל מה דאפשר להקדים מפני כבוד שבת- יקדים, הנה סעודת משיח שזמנה אחר מנחה אי"צ להקדים, וכדלקמן].

כתב אדה"ז^ד: (סע' ה) אסור לקבוע בער"ש סעודה גדולה של משתה^ה שאינו רגיל בה בימי החול מפני כבוד השבת. ובהלכה שלאח"ז מוסיף, בד"א בסעודת רשות או אפי' סעודת מצוה אלא שאין זמנה בער"ש שיכול לדחותה.. אבל אם זמנה היום... לפיכך מותר לעשות הסעודה ג"כ בו ביום ואם אח"כ לא יוכל לקיים סעודת שבבליה אין בכך כלום.

א. היום יום כ"ב ניסן.

ב. סי' תרצה סע' ב.

ג. סי' רמט ס"ק יג.

ד. בהבא לקמן עיין ס' רמט, סע' ה-ט.

ה. בקצות השולחן (סי' ט ס"ק יא) כתב שאכילה ללא קביעות היא בפת עד כביצה, אכילת פירות אפי' הרבה וש- תית משקה המשכר עד כביצה, לפ"ז קביעות סעודה קטנה שרגיל בה בימי החול (המותרת מן הדין, סע' ט) שמצווה לימנע ממנה, הוא אף יותר מכביצה. אמנם סעודה האסורה היא סעודה גדולה שאינו רגיל בה, ו"של משתה", הינו שכוללת משקה המשכר.

הינו שסעודה שזמנה בער"ש מותר לקימה בזמנה. ואף שבהלכה שלאח"ז מוסיף שאם יכול להקדימה קודם שעה עשירית יקדים, כאן שזמנה של הסעודה הוא אחר-הצהריים, אי"צ להקדים.

זאת ועוד, שמכאן ניתן לראות דיוק לשונו של אדה"ז, שמדייק לומר "אין בכך כלום" שבקו"א שלו מדייק (בעניין אמירה לנכרי, שיש מקרה שאין איסור) בלשון התוס' והרשב"א שכתבו "אין בכך כלום", ומקשה, "דהול"ל אין בכך איסור, ומאי כלום?" הינו ש"כלום" הוא כאשר אין אפי' צד וסרך איסור בעולם כלל, ועפ"ז בסעודת מצוה בער"ש שכותב אין בכך כלום הכוונה שאין אפי' צד איסור.

וממילא פשוט שסעודת מצווה שזמנה סמוך לשקיעה, אין כל צורך להשתדל להקדימה, מאחר שמה שהסעודה כביכול מפריעה לכבוד שבת, אין בכך כלום, הינו שאין חשש לפגיעה בכבוד השבת.

[וודאי דאצ"ל שסעודה זו שיסודותיה בהררי קודש לא גרע משאר סעודת מצוה, וחביבים דברי סופרים].

[וראה גם בלקו"ש" שמבאר שמהות התפילה היא הכוונה בה, ותפילה בלא כוונה אינה תפילה. אך בהערה שם⁶³ מסייג שכוונה המוכרחת היא כוונה כללית שמתפלל לפני ה', ומקשה מלי אדה"ז שכתב "תפילה בלא כוונה אינה כלום" ולכאוף כוונתו על הכוונה שיבין מה שהוא אומר, עליה דיבר לפני"ז, והרי כוונה זו היא לא מוכרחת למציאות התפילה ומדוע כותב אינה כלום? ומבאר בב' אופנים, א. שהכוונה "כלום" שאינה יוצא בה יד"ח (אך המהות של התפילה קימת). ב. דברי אדה"ז הם אכן על הכוונה הכללית ולא על פירוש המילות כפי ששמע לכאורה. ומסיים שדוחק ועצ"ע.]

ולכאוף הסיבה לדוחק היא מהדיוק לעיל, שהלשון "אינה כלום" כוונתה שאין כל מציאות, ולכן דוחק לומר (בפרט לפי האופן הראשון) שאכן המהות של התפילה קימת רק שאין יוצא בה ידי חובתו, וראיי לדברינו ש"כלום" הוא שאינו מציאות⁶⁴ ממש. ודו"ק]

ו. ס' רסג, ס"ק ח.

ז. והשתא דאתינן להכי, י"ל שבאמת גם לשיי המשנה ברורה אין איסור בדבר, שמה שכתב שצריך להקדימה הוא כשאין קבוע לה זמן משא"כ כאן שקבוע לה זמן, שאז מאיר הארת משיח.

ח. חכ"ב אמור א.

ט. 63.

י. סיי קא, סעי' ה. וזלה"ק: "...וכל זה ללמוד זכות על הנשים שחייבות בתפלה למה מתפללות בלע"ז ואינן לומדות את התפלה בלשון הקודש עם פירוש המלות אבל עם הארץ שאינו מבין בלשון הקודש אף ע"פ שיוכל להתפלל בלשון הקודש מוטב שיתפלל בלשון שמבין אפילו ביחיד כדי שיכוין לבו ממה שיתפלל בלשון הקודש בלא כוונת הלב שתפלה בלא כוונה אינה כלום."

יא. ומה שיש עדיין לדייק בהערה שבאם "אינו כלום" מתפרש שאין בו שום ערך, משמעות ותפיסת מקום אזי מדוע להיכנס בשקו"ט ועוד בב' אופנים להעמיד תפילה בלא כוונה, והו"ל לציין לאדמוה"ז ולהניח בצ"ע, וי"ל שכאשר מדברים בעולם של דיבור וכ"ש מעשה ואומרים עליו שאינו כלום, הרי פשוט שביטלנו את הדיבור או המעשה אליו מתייחסים ונעשה כמעשה ודיבור בעלמא, אמנם כשמדברים על עולם המחשבה, כמו כוונת התפילה ואומרים עליי שהיא אינה כלום, הרי מצד עולם המחשבה הכל מבוטל, אמנם המעשה שהוא גשמי קיים והשאלה האם יש לו חשיבות והוא מציאות או שסתם עקימת שפתיים לבטלה, ועי"ז אומר - באופן האי - שהמעשה לכשעצמו יש בו מהות התפילה רק כיוון שחסר הכוונה מעולם המחשבה אינו יוצא בו יד"ח, או שבזה גופא מסתפקים האם עקימת שפתיים בלא פירוש המילות אלא עם כוונה כללית יש בו חשיבות או לא, לסיכום - עקימת שפתיים נעשתה, והשקו"ט האם נחשב כמהות תפילה אף שנחסר בו כל הכוונה של עולם המחשבה, או האם הכוונה כללית מצטרפת לעקימת שפתיים.

גדר איסור אכילה קודם הקידוש

סימן א' - בענין איסור מעימה קודם הקידוש

א

יביא דברי אדה"ז וביאורם

כותב אדה"ז בשו"ע שלו (סימן רע"א בסעיף ט') בנוגע לאיסור טעימה קודם הקידוש וז"ל (הסעיף בלשונו, ומחולק ע"פ כותרות):

איסור טעימה לפני אמירת קידוש על היין משהגיע ביה"ש

א. "אסרו חכמים לטעום כלום אפילו מים משהגיע זמן הקידוש עד שיקדש היינו משהגיע בין השמשות שנתקדש היום מספק או אפילו מבעוד יום אם התפלל ערבית מבעוד יום" - והוא איסור אכילה כשמגיע זמן קיום המ"ע.

חומרת איסור טעימה לפני קידוש שונה משאר מ"ע שקבוע להם זמן

ב. "ואע"פ שכל מצוות הקבוע להם זמן לא אסרו אלא לקבוע סעודה משהגיע זמנן משום גזרה שבא ימשך בסעודה ויעבור הזמן אבל טעימה בעלמא מותר, שאין לחוש בה שמא ימשך ויעבור הזמן; מכל מקום בקידוש וכן בהבדלה החמירו יותר לפי שעיקר מצותן הוא בתחלת זמנם דהיינו סמוך לכניסת השבת וסמוך ליציאתו" - הוא איסור טעימה כשמגיע זמן בין השמשות.

התחיל סעודתו מבעו"י עליו להפסיק מטעם קידוש במקום סעודה

ג. "ואפילו אם התחיל לאכול ולשתות מבעוד יום צריך להפסיק כשיגיע בין השמשות. ואע"פ שבשאר כל המצות אפילו של תורה אם התחיל בהיתר דהיינו קודם שהגיע המצוה אין צריך להפסיק, ומטעם זה ג"כ אין צריך להפסיק לקריאת שמע ולתפלה כשיגיע זמנן, מכל מקום בקידוש היום לא התירו לו לגמור סעודתו ולקדש אח"כ לפי שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחריה, שנאמר "וקראת לשבת עונג" ודרשו חכמים 'במקום עונג - דהיינו במקום שיתענג שם בסעודת שבת - שם תהא קריאת הקידוש מלפניה' - הוא האיסור בהתחיל לאכול מבעוד יום שחייב להפסיק "ולפרוס מפה ולקדש".

וחזינן מהכא, שיש תוספת איסור בטעימה לפני קידוש בשונה משאר גזירות חכמים שאסרו רק אכילה ולא טעימה לפני זמן. ובהגיע זמן קיום המצוה, איסור טעימה מיוחד זה מתחיל בתחילת זמנם של חיוב קידוש והבדלה. ומפרט לגבי קידוש שזמנו היינו סמוך לכניסת שבת (דהיינו משחשיכה שפירושו כאן תחילת בין השמשות - בשקיעה ע"י בקו"א כאן), וזמנה של הבדלה היא סמוך לפני יציאתו.

ועוד שינוי יש בין קידוש לשאר מצוות עשה, שגזרו חכמים שלא לאכול לפני קיומם והוא שמי שהתחיל מבעוד יום אע"פ שהתחיל בהיתר עליו להפסיק בשונה מבשאר כל המצות שאם התחיל בהיתר אינו בכלל הגזירה ואין צריך להפסיק. והטעם לזה כתב לפי "שעיקר הקידוש

נתקן במקום סעודה וסמוך לה לפני' ולא לאחר'."

ונמצאו ב' שינויים בין גזירת איסור אכילה בקידוש והבדלה לבין שאר המצוות שבהם יש גזירת אכילה.

ב

יקשה על דבריו בגדר עיקר מצוותן והחומרא שבה

ויש לדייק בלשונו הזהב שכתב בהטעם לפי "שעיקר מצותן" בתחילת זמנם, דלכאורה מהו כוונתו בזה ואיזה עיקר מצווה יש כאן?

והנה בס"ג שלפניו כתב: "ותקנו חכמים שתהא זכירה זו על היין... ומצוה מן המובחר לקדש סמוך לתחילת כניסתו בכל מה דאפשר. ואף אם יצא מבית הכנסת מבעוד יום יש לו לקדש מיד דכיון שהוסיף מחול על קודש הרי זה כניסת שבת אצלו".

והיינו שקידוש סמוך לכניסת השבת הוא בגדר מצוה מן המובחר ומה ראה כאן לשנות ולכתוב הטעם שזהו בגלל עיקר מצוותן ולא מצד מצווה מן המובחר כמו שכתב בסעיף קודם?

ובפרט שהוא שינוי בתוכן שהרי עיקר המצווה מתייחס למצווה בעצמותה ומצווה מן המובחר זהו גדר נוסף על עצם המצווה^א שלכן מצד מצווה מן המובחר גם א"א לאסור אכילה, וכ"ש טעימה. וא"כ (לא רק דצלה"ב השינוי אלא ד) עדיפא ליה להביא הסיבה משום דהוא עיקר המצוה?

כמו"כ צ"ע בהלשון "החמירו בו יותר", האם יש כאן איסור ראשוני כמו בכל מ"ע שגזרו חכמים שלא לאכול קודם זמנם, וכאן בנוסף לגזירה השווה בכל החמירו יותר מטעם נוסף אחר?

ומצינו כדברים אלו בשוע"ר, דיעויין בהל' ק"ש^ב שכתב אדה"ז: "אם התחיל לאכול קודם עלות השחר צריך להפסיק כשעולה עמוד השחר, ואע"פ שבתפלת המנחה א"צ להפסיק מכל מקום כאן הואיל ואיסור האכילה קודם התפלה הסמיכוהו חכמים על לא תעשה שבתורה שהוא לא תאכלו על הדם צריך להפסיק אפילו התחיל בהיתר". והיינו שיש חיוב ואיסור מצ"ע ויש לברר האם גם כאן החומרה היא בנוסף לאיסור העצמי?

(ועיין בהערות וביאורים להל' קידוש והבדלה שע"י כולל צ"צ, שתפסו שזהו איסור שנוסף על האיסור מטעם אחר, והביאו עוד אפשרות שניה להסביר שהחמירו בו יותר זהו מאותו הטעם שגזרו שלא לאכול ורק שעשו כאן הרחבת האיסור (והתוכן של איסור אכילה קודם הקידוש הוא עצמו מחייב להרחיב אותו מאכילה לטעימה, ועיין בדברינו)).

ג

יקשה בטעם האיסור וזמנו

עוד יש להבין מה מוסיף הענין של קידוש במקום סעודה באיסור המשך האכילה בהגיע זמן

א. וגם לפי המבואר בלקו"ש שגדר מצווה מן המובחר הוא נעשה חלק מן המצווה בשונה מהידור מצווה הרי פשוט שכאן עיקר מצוותן הוא עניין אחר ממצווה מן המובחר. (לקו"ש - בנוגע לקרבנות שמנים שמביא מן היפה, ובשמן צריך להביא שמן יפה).

ב. הלי תפילה סי' פ"ט ס"ו.

קידוש, דממה נפשך: אם בקידוש במקום סעודה ישנו חומר שאם: 1. קידש שלא במקום סעודה צריך לחזור ולקדש (עיי' סימן רע"ג ס"ה, וראה שם ס"א), ועיקר 2. שיש להפסיק מלאכול, א"כ מה לנו להביא איסור אכילה מצד גדרי 'עיקר מצוותן'?

ועוד מה נזקקנו להביא האיסור בשאר מ"ע שגזרו חכמים שלא לאכול, הרי קידוש במקום סעודה מחייב שלא לאכול לפניו?

ומאידך אם האיסור הוא מצד ש'עיקר מצוותן' - סמוך לכניסת השבת - יש לקדש, א"כ גם בהתחיל סעודתו זהו לכאורה טעם מספיק לאסור גם בהתחיל סעודתו להפסיקו מאכילתו וגם לאסור טעימה, אזי מה צריך להטעם של 'קידוש במקום סעודה'? הרי ממה נפשך עליו להפסיק, שהרי מצ"ע היינו אומרים שהוא עוקר עיקר מצוותן כשאנו מפסיק מאכילתו ובטעם אחד מספיק ומה צריך לב' העניינים.

ומוכן שבסדר הדברים ולשונו הזהב - נמצא פשט הדברים על מכוונם כדלקמן.

עוד יש לעיין כקושיית הגרמ"ש אשכנזי ז"ל במראי מקומות וציונים שהקשה למה האיסור כאן מתחיל משחשיכה ולא הזכיר כאן הגזירה לאסור חצי שעה קודם כניסת השבת, כמו בכל מ"ע, שיש איסור חכמים לאכול חצי שעה קודם זמן איסורו - ובעניינו קודם זמן בין השמשות. וראה

ג. לשם הבנת שאלתו מובא בזה המקורות לעניין איסור חצי שעה קודם הזמן:

כתב אדה"ז בקו"א לסימן רצא סעיף קטן (א) וז"ל: "כמו בתפלת מנחה גדולה כמ"ש המג"א בריש סי' רל"ג], ע"ש בפרי חדש, אבל לענין איסור אכילה חצי שעה קודם זמן התפלה, די באותה חצי שעה שאינו יכול להתפלל מחמת שאין אנו בקיאים". המקור לאיסור אכילה קודם קיום מצוה המוטלת עליו הוא בסוגיות בשבת ובסוכה. הסוגיה בשבת (ט ע"ב) עוסקת במשנה: "לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל, לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין. ואם התחילו - אין מפסיקין". וטעם האיסור הוא "שמא ישכח ולא יתפלל" (רש"י).

ובהרא"ש (שבת פ"א ס"י יח): "הא דקתני אם התחילו אין מפסיקין מיירי דוקא כשיש שהות ביום שיתפלל אחר שיגמור מלאכתו. והכי נמי אמר בהדיא במס' סוכה (דף לח ע"א) גבי מי שהיה בא בדרך ואין בידו לולב נוטלו על שולחנו, ופריך מהא דקתני מתניתין ואם התחילו אין מפסיקין, ומשני הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום. ואיירי נמי במתניתין אפילו התחילו באיסור".

במסכת סוכה (לח ע"א) במשנה: "מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול - לכשיכנס לביטו יטול על שולחנו. לא נטל שחרית - יטול בין הערבים, שכל היום כשר ללולב".

ומבאר הרא"ש (סוכה פ"ג ס"י כז): "ומסיק רב אשי דמתני' ביו"ט שני איירי מדקתני מי שבא בדרך, והא דמפסיק סעודתו ונוטלו על שולחנו איירי כשאין לו שהות ביום אבל אם יש שהות ביום אינו מפסיק כי היה דתנן פ"ק דשבת (דף ט ב) גבי תפלה ואם התחילו אין מפסיקין ודוקא ביו"ט שני אבל ביו"ט ראשון אפילו יש שהות מפסיק, והכי אמרי' התם דמפסיקין לקרות ק"ש שהוא דאורייתא".

מתבאר משתי הסוגיות כי למצוה דאורייתא מפסיק מסעודתו (ושיטת הרמב"ם שאם יש שהות ביום לקיימה אי"צ להפסיק), ובמצוה מדרבנן אם התחיל אין מפסיק, ובתנאי שיש שהות ביום לקיים את המצוה.

והבי"י (סי' תרנב) הוסיף: "וכתב הר"ן (יח): דהא דאמרין דלמידי דאורייתא אפילו אם התחיל מפסיק הני מילי בדאתחיל בתר דמטא זמן חיובא או סמוך לו דהיינו חצי שעה, אבל אתחיל מקמי הכי אפילו בדאורייתא כיון דאיכא שהות לא מפסיק, והביא ראיה לדברי".

ופסק בשו"ע (או"ח סי' תרנב ס"ב): "אסור לאכול קודם שיטלנו; ואם שכח ואכל ונזכר על שולחנו ביום הראשון, שהוא מן התורה, יפסיק, אפי' יש שהות ביום ליטלו אחר שיאכל; ומיום ראשון ואילך, אם יש שהות ביום לא יפסיק; ואם לאו, יפסיק".

ובהגהת רמ"א: "ואם התחיל לאכול יותר מחצי שעה קודם שהגיע זמן חיובו, אפי' ביום ראשון אי"צ להפסיק בדאיכא שהות ביום (ר"ן פ' לולב הגזול)".

הוסיף בבאור הלכה (סי' פט ס"ה): "צריך להפסיק - היינו כשעולה עה"ש כ"כ הרא"ש ועיין לקמן בסימן רל"ה דאם התחיל לאכול בתוך החצי שעה שקודם צה"כ משמע שם מהפמי"ג דצריך לפסוק תיכף (=משום זמן ק"ש של ערבית), ואם כן לכאורה ה"ה הכא ואפילו את"ל דמשום אכילה קודם התפלה אין לעשותו כדאורייתא אפילו לדעה הראשונה

הערה.

ד

יבאר גדר מצוות קידוש ולפי"ז מהות האיסור של הטועה

והנראה בביאור לשונו הזהב **"עיקר מצותן"** - דיש לחקור מהו מהות איסור אכילה עד כדי איסור טעימה משחשיכה ללא קידוש, האם איסורו הוא ככל גזירות חכמים שיש לאסור אכילה לפני הגיע הזמן (כגון שמא ימשך בסעודה שלו וירדם וכו') ורק שבכאן החמירו יותר מבשאר איסורים.

או שיש לומר שהוא איסור חדש שאסרו חכמים באכילה טרם קידוש, והיינו שיש כאן הגדרה שונה באיסור כולו.

והנה בברכות⁷ קורא רב ששת **טועה** להטועם קודם קידוש, וכדבב הרא"ש בברכות שם: **"בעא מיני רב חסדא מרב ששת טעה בזו ובזו מהו: כגון שאכל קודם שהבדיל אע"ג דאמרי בפסחים (ק"ה) טעם מבדיל מ"מ באיסור אכל"**.

והיינו שהטועם כזית קודם קידוש מיקרי טועה (והאיסור הוא באכילה ודלא כהתוספות בפסחים⁸: **"טעם אינו מקדש"** . וי"ל דלא מיקרי טעם כיון שלא טעמו אלא מכוס של ברכה", טועם היינו ביין).

ולכאורה יש לדייק מדוע קרא לו רב ששת "טועה", ולא 'שוכח' או 'שוגג' וכדמצינו לשון זו בכמה מקומות?

(וטועה זה נמשך ממנו עוד נפק"מ להלכה, כגון המתפלל ערבית ושכח להבדיל בתפילתו וגם לא הבדיל מיד על היין וטעה וטעם או עשה איסור שבת (אפילו דרבנן), שהצריכו אותו לחזור

מ"מ משום ק"ש של שחרית דהוא דאורייתא צריך להיות הדין דאם התחילו סמוך לה מפסיקין ואפשר דהכא משום דאפילו לאחר שיגיע עה"ש ג"כ אין לצאת בזה ידי ק"ש לכתחלה וכדלעיל בסימן נ"ח ס"ד לכן לא החמירו כ"כ א"נ אפשר דהרא"ש נקט הכי משום דזה הדין כולל אפילו בהתחיל בהיתר.

מתבאר כי המשנ"ב מסתפק האם צריך להפסיק כחצי שעה לפני עה"ש, משום שהנץ החמה הוא הזמן הראוי לסיים ק"ש ולהתחיל תפילת עמידה, ולכן אולי אם התחיל לא יפסיק. דיון זה אינו נוגע כלל לתענית ציבור שהרי מעה"ש אסור לאכול.

ולעניין איסור אכילה קודם קידוש, התוס' מקשה על הדין שבמצוה דאורייתא מפסיקים אפילו כשיש שהות ביום, ובקידוש אעפ"כ סובר רבי יוסי (פסחים ק, א), שאין מפסיק סעודתו, אלא מסיימה ומקדש לאחריה. ומתוך התוס' (ד"ה מאי): **"שאני קידוש היום שיכול לקדש ביום כבלילה וליכא למיחש לפשיעותא כולי האי ועוד לפי שעוסק בסעודת שבת לא חיישינן כולי האי שמא יתעצל בקידוש היום"** - החיוב להפסיק סעודתו הוא רק במקום שיש חשש שישכח המצוה, בקידוש אין חשש שישכח המצוה ולכן אינו חייב להפסיק סעודתו.

אמנם הר"ן (מס' סוכה באלפס יח, ב) ד"ה "הלכך" מתרץ את שאלת התוס' באופן אחר. ולשיטתו, יש לחלק בין התחיל באיסור לבין התחיל בהיתר. וסוגייתנו עוסקת באדם שהתחיל סעודתו מבעו"י, בזמן שהיה חייב במצות לולב, כיוון שהתחיל סעודתו באיסור, חייב להפסיקה וליטול לולב. הגמ' בפסחים עוסקת באדם שהתחיל סעודתו ביום ו', בזמן שלא הי' עליו חיוב קידוש, ולכן אינו חייב להפסיק סעודתו אלא מקדש לאחר סיומה, וזהו לפי שיטה א' בגמ', אמנם לשיטת "אמר רב יהודה אמר שמואל" הרי מצד קידוש במקום סעודה, יש להפסיק כמו שכותב אדה"ז כאן בס"ט.

ולסיכום: לפי שיטת הר"ן, המתחיל לאכול בהיתר אינו מפסיק אף למצוה דאורייתא, אם התחיל באיסור למצוה דאורייתא מפסיק ולמצוה דרבנן אינו מפסיק, אלא אם אין שהות ליום לקיום המצוה.

והארכנו בדברי הר"ן בסימן הבא, והיא שיטת רבינו.

ד. ל"ג, ב.

ה. (ק"ו, ב).

על תפילת שמו"ע ולהבדיל בתפילה, ורואים את חומרת הטועה כאן, כמבואר בהל' שבת סימן רצד ס"ג: "ואם . . . או טעם מאומה קודם שיבדיל על הכוס צריך לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפילה וגם על הכוס שאינו יוצא בהבדלה שעל הכוס בלבדה הואיל ואינה כהוגן שטעם קודם לה וחזינן שטעימה קודם הבדלה בתפילה פועלת גם על ההבדלה שתהי' אינה כתיקנה ואינה פועלת פעולתה").

והנראה בזה, שאדם הטועה וטועם מראה בעצמו שיש לו אי הבנה בכל מהות וגדר תקנת קידוש בשבת. והיינו שהרי יש מצוה לזכרהו בדברים מן התורה, וזה לא רק מצד זריזין מקדימין למצוות, או מצווה מן המובחר, אלא זהו בעיקר מצוותו מיד כשקדש היום שנעשה שינוי בזמן ובעולם - משחשיכה נולדת מצוות הזכירה, כי שורש ועיקר המצווה מתהווה בעת התקדש היום שהתורה מחייבת אותו לזכור ולכבד את עצם הזמן והקידוש שלו מראה שיש לו 'מודעות' של יהודי.

וא"כ תוכן זכירת השבת - היא מצוות הקידוש שהוא להעמיד יהודי כפי הראוי לקדושת השבת, וזהו עיקר המצווה ותוכנה שמיד זוכר השבת ומתקדש (דמה "חכמה" להיזכר לאחר זמן... דאי לאו הכי באם ימשיך בדברי חולין זה לא רק חטא אלא הוא חי מחוץ להזמן וכאילו 'לא חי' מכיוון שלא מונח במקום הנכון - קדושת השבת, ובמילים פשוטות, עכשיו שבת ויהודי הרי

1. ועיין בקו"א ס"ק ג': (ג) כשיגיע בין השמשות כו'. כן משמע בהדיא בברייתא (דף ק"ב סוף ע"א) לפי נוסחתנו, וכמ"ש שם הר"ן, וכן הוא דעת הר"י"ף והר"ן והרמב"ן במלחמות ע"ש שכתבו כן בשם ר"ח והגאונים שכל דבריהם דברי קבלה. ואף הרא"ש לא חלק אלא על מה שהוסיף העיטור דבדאי חשכה אף בהבדלה יפסיק, דזה אינו מוזכר כלל בגמרא, אף לפי גירסת הר"י"ף ופירושו, ולכן לא כתב כן על הר"י"ף. ותדע דהא לפי מ"ש הכסף משנה לדעת הרמב"ם, דמפרש הסוגיא בספק חשיכה כפירוש הר"י"ף ור"ן, ואפילו הכי לא הצריך להפסיק בהבדלה כשיצא השבת דהיינו ודאי חשכה, עיין פרק כ"ט מהל' שבת, אלא ודאי דזה אינו מוכרח לגירסת הר"י"ף, ומסתמא הרמב"ם בשיטת הר"י"ף קאי. וגם המגיד משנה לא הזכיר מחלוקת זו שביניהם. וגם הטור אין דרכו לעולם להשמיט לגמרי דעת הר"י"ף. אלא שהסמ"ג הוא דס"ל הכי כדעת הר"י"ף, אבל אין זה מוכרח. ואם כן אפשר דאף הרא"ש ס"ל כהר"י"ף לענין בין השמשות של קידוש, או בהבדלה לענין התחלה כמ"ש הבי"ח ומג"א. ומ"ש היכ"א] אשכחן כו', היינו דלא אשכחן, אבל אינו מוכרח להפך . . . אבל בין השמשות אפשר לו להיות בכלל חשכה כיון שהוא ספק ונתקדש היום מספק, ולכן סתם הטור משתחשך. והא דלא פירש כן בהדיא משום דאינו מפורש בגמרא בהדיא, כמ"ש הרא"ש דהיכא אשכחן כו' (ומ"ש הרא"ש בסי' י"ג מיירי מבעוד יום, ר"ל קודם מנחה, כמ"ש התוס', עיין הגהות מרדכי). ואף אם תמצוי לומר כמ"ש הט"ז סי' רצ"ט, דלהרא"ש והטור בספק חשכה שרי בהבדלה, משום דכיון דלדידהו זה אינו מפורש בגמרא נזא לן לאסור בבין השמשות שהוא קודם זמנה, שהרי אי אפשר לו להבדיל בין קודש לחול לגמרי בבין השמשות שהוא ספק, אבל בקידוש אדרבה זהו עיקר זמנה שהוא התחלת השבת, כדאיתא בהדיא בריש פ"ק דברכות וזהו נקרא קידוש היום (ומהאי טעמא כל מוקצה דאתקצאי בבין השמשות אתקצאי לכולה יומא, וכן בעירובי תחומין ועירובי חצרות הכל תלוי בבין השמשות מפני שהוא התחלת השבת). והרמב"ם ושאר פוסקים שכתבו סתם וקדש עליהם היום, מסתמא נתכוונו גם כן ללשון הגמרא שממנה העתיקו דבריהם. וממוצא דברים אלו למדנו שעצם זמן שקיעה משחשיכה הוא עיקר כניסת זמן שבת והוא המקדש את הזמן, והאדם מייד בכניסת שבת עליו להיזכר בה ולקדשה ולפי דברי אדה"ז הי' לו שקו"ט האם משחשיכה היינו שחובת קידוש בצאה"כ וחדש שכוונת משחשיכה היינו שבשקיעה זהו זמנה שאז מתקדש היום כי הוא התחלת שבתולכאורה הסברא נותנת שאין מקום להצריך ולאסור אכילה חצי שעה קודם זמן שקיעה, כי כל ענין איסור מהשקיעה שאינו מפורש בשס, הוא לכשעצמו חידוש ויש הווא אמינא שלא אסרו בבין השמשות ולפיכך מה לנו להוסיף ולגזור חצי שעה מקודם להשקיעה בשעה שהוא עצמו כבר הקדמה לצאת הכוכבים, ואף שזה אינו מוכרח כלל שהרי לפי הוכחת הקונטרס אחרון משחשיכה פירושו מהשקיעה ואם כן חוזרת הקושיא למקומה מדוע לא הקדימו האיסור, בכל זאת מעצם זה שבהשם מדייק משחשיכה אף שנותן מקום לטעות, והווי ליה למינקט משקיעה, נראה לומר שהיא הנותנת שחכמים הגדירו שקיעה בלשון משחשיכה הוא בכדי שבין כפשוטות, שאז כבר מתחיל ליל שבת, וגם בכדי לרמוז לנו שאין כאן איסור צדדי בגזירה שלא לאכול קודם קידוש, אלא עצם תחילת זמן של התקדש היום ותוכנו, הוא טעם המחייב שלא נטעום וכמו שדייקנו בפנים. ואם כנים הם הדברים ונלמד זאת גם ממוצא דברי הקונטרס אחרון הרי שבדרך ממילא מתורצת קושיית דודי גם מקו"א זה.

פיקח וחי את הזמן).

אמנם הטועם מראה בעצמו טעות ושגגה, שעושה פעולה היפך כל העניין, ששכח שהזמן נתקדש. ובזה שונה איסור טעימה ודם הקידוש ממצוות אחרות ולדוגמא מהמאחר מצוות לולב או תפילה בזמנם, שאז א"א לקרותו טועה אלא רק דוחה המצווה, משא"כ כאן דכל גדר מצוות קידוש מיוסד על כך שמיד שיכנס השבת - יקדשו.

וזאת למודעי, שהפרש גדול ישנו כפשוט בין מי שלא התפלל כלל (כב"ט כאן), לבין מי שהזכיר בתפילתו שבת בכניסת שבת [הנזכר בס"ג הנ"ל] או שהקדים את תפילת ערבית הרבה לפני ביה"ש ואינו רוצה לאכול כלל. שאז הרי אדרבה התירו לו לדחות סעודתו, ומובן בפשטות שזהו מטעם שאינו עושה פעולה שמראה שאינו זוכר את השבת, רק שאינו מקיים מצוה מן המובחר אבל אינו טועה כלל.

ה

ירחיב בביאור חידושו ויתרץ ע"פ הקושיות דלעיל

מעתה נשוב לביאור ס"ט המדובר:

דהנה, כבר בתחילתו מובן שמדבר במי שלא התפלל 'מעריב' כלל, ולא במקדש לאחר שהתפלל. וע"פ הנ"ל מבואר היטב האיסור שלו לאכול ואפילו לטעום, כי טעימתו סותרת את עצם קדושת השבת (כנ"ל) אותה עדיין לא קידש.

והנה, הקשינו לעיל על ההפרש בין הגזירה כאן לשאר איסורים, ולבאר זה הנה אכילה קודם ק"ש לדוגמא, הרי לא תוכן מצוות הק"ש אוסרת אכילה מקודם (כמו בתפילה שנא' בה "לא תאכלו על הדם"), אלא היא גזירה וחשש של חכמים שיעבור זמנה, כי ק"ש בעצם עניינה איננה סותרת אכילה, אלא היא גזירה ודבר נוסף על המצווה.

משא"כ בקידוש עצם המצווה שהוא לקדש היום היא גופא הטעם שלא לאכול ואפילו לא לטעום, כי אין כאן גזירה נוספת על עצם המצווה, אלא אדרבה זהו גזירה הנגזרת מעיקר מצוותן (ובסגנון תורת החסידות: היא גופא ה'סיבה' וממילא נוצר ה'מסובב').

ובזה יתורצו שאר הקושיות הנ"ל:

א. מדוע הרחיבו לאסור גם טעימה: כי איסור זה הוא לא איסור נוסף על גזירת חכמים, שנוסף עוד איסור גם של טעימה על אכילה, אלא מלכתחילה האיסור הוא לא רק מצד שמא ישכח וימשך באכילה כמו בק"ש לדוגמא, אלא כי הוא סותר עיקר מצוותן, מה שיש עליו חיוב מלפניו לקדש היום, וא"כ מובן דגם טעימה סותרת את המצווה, כשלא התפלל מקודם.

ב. כן מובן מדוע לא אסרנו זאת חצי שעה קודם כניסת השבת, שהרי אם התפלל מקודם ובוחר לעכב סעודתו אין בזה איסור דעיקר קידוש השבת לא יפסיד בזה, אלא רק עובר על מצווה מן המובחר.

וא"כ זה מוכיח שאין כאן דגש ומצווה לאכול מיד בכניסת היום או לחלופין חובה בכל מצב לקדש על היין מיד בכניסת היום לשם אכילה, שהרי מי שקידש בתפילתו יכול לדחות הכול, אלא ש(המתפלל ו') הרוצה לאכול חייב לקדש מקודם, או מי שלא קידש בתפילתו בכניסת

ז. ועיין בהערות וביאורים הנזכר בפנים, שרוצים להוסיף איסור בטעימה מצד כבוד שבת, ואילו לדברינו זהו חלק מזכירת השבת, אמנם באם כבוד השבת הוא לא רק חיוב מצד הפסוק "וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד" כבריש סימן רמב אלא יש קשר בין כבוד השבת למצוות זכירת השבת אזי אפשר לומר שהטועם קודם קידוש על היין ולא התפלל גם לפניו הרי הוא כביכול 'מחללי' כבוד השבת, וזה מוסיף ביאור במה שהכריז עליו רב ששת שנקרא 'טועה'.

היום התורה מחייבת אותו לקדש, וחכמים תיקנו על היין שזה קשור בתוכן היום. וממילא לא כניסת השבת וקדושתה היא תחייבנו באיסור חצי שעה מקודם.

עוד יש לומר באופן דומה: חובת קידוש היא האוסרת טעימה, ואילו הקידוש תלוי בדבר נוסף - בהתקדש היום. וא"כ חצי שעה קודם השקיעה אין לו חובת קידוש שתאסור עליו אכילה, אלא צריך להמתין שיתקדש היום ואז יבוא חיוב חדש - קידוש. ונמצא, שכל עוד שלא הגיע היום לא נתחדש חובת קידוש.

וכדברים אלו ממש כתב אדה"ז בהלי תפילה וז"ל: "לפיכך מותר לשתות מים קודם התפילה אע"פ שהם צורך הגוף הואיל ולא שייך בהם גאווה. ואפילו בשבת ויו"ט שצריך לקדש על הכוס לפני הסעודה - אין הקידוש אוסרו מלשתות קודם תפלת השחר כיון שעדיין לא הגיע זמנו שאין קידוש אלא במקום סעודה וסמוך לה והרי אי אפשר לו לאכול כלום קודם תפלת השחר".

נמצא שחיוב קידוש היום שתלוי בדבר אחר אין בו איסור ח"ש מקודם. והן הם הדברים והסברות שהזכרנו בקידוש ליל שבת.

ועפ"ז יובן שאיסור אכילה כאן מדרבנן הוא דומה קצת לשאר האיסורים, וחכמים יישבו ביניהם, אבא שיש בו שינוי לקולא ולחומרא:

מצד אחד אין בו איסור חצי שעה קודם כבשאר איסורים, ולאידך יש בו איסור טעימה בניגוד לשאר האיסורים.

1

חובת קידוש במקום סעודה הוא טעם לאסור גם בהתחיל מבעו"י

ובזה יתורץ גם כן החידוש בהוספת איסור גם על אכילה שהתחיל בהיתר מצד קידוש במקום סעודה: דהן אמנם שלא מצינו בשום מצווה שאם התחיל מבעו"י או הרבה יותר מחצי שעה לפני זמן קיום המצווה שחכמים יאסרו אכילה, אמנם כאן גם כשהתחיל בהיתר דאין בו שום צד לגזירה או דמיון לאיסור חכמים בשאר מצוות - חובה עליו להפסיק משחשיכה מצד קידוש במקום סעודה (ועניין זה ושיטת אדה"ז בזה, כהר"ן מבואר בסימן ב' לקמן).

ומובן שחובת קידוש במקום סעודה לא מהווה סיבה מספקת לאסור אכילה וטעימה, כי לולא הגזירה שלא יטעם קודם קידוש מצד שדומה לשאר מ"ע שגזרו בהם חכמים שלא יאכל, לא היינו אוסרים טעימה קלה בלא קביעות סעודה אלא רק מחייבים לעשות קידוש בסמיכות לקביעות סעודתו וארוחתו.

אלא מעתה שאסרנו טעימה מצד עצם מצותן כבשאר איסורים שזהו רק בטועם משחשיכה, אמנם מי שהתחיל מבעו"י - אין עליו שום גזירה, ולא היינו יכולים למנוע ממנו להמשיך בקביעות סעודתו לאכול וכ"ש שיותר לו לטעום אילולא חיוב קידוש במקום סעודה לקדש על היין לפניו שזה טעם חדש להפסיק אכילה ולפרוס מפה ולקדש גם מי שהתחיל בהיתר מבעוד יום.

סימן ב' - בעניין קידוש במקום סעודה

א

מביא מקור דין דקידוש במקום סעודה וחקירת האחרונים בזה

איתא בפסחים: "אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת: אמר רב ידי יין לא יצאו ידי קידוש יצאו ושמואל אמר אף ידי קידוש לא יצאו . . ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל אין קידוש אלא במקום סעודה".

בטעם הדבר - שקידוש חייב להיות במקום סעודה - כתבו בתוס': "משום דכתיב "וקראת לשבת עונג" כלומר, במקום קריאת קידוש שם תהא עונג".

וכן כתב הרשב"ם הטעם הנ"ל כבתוס', ואף הוסיף עוד טעם מסברא: "אי נמי סברא הוא מדאיקבע קידוש על היין כדתניא לקמן זוכרהו על היין מסתמא על היין שבשעת הסעודה הוקבע דחשיב".

היינו, שהסעודה גורמת ליין להיות חשוב, ולכן כאשר צריך לקדש על היין מסתמא תיקנו שיקדשו על היין כחשוב וכשמגיע עם הסעודה אז הוא מקבל חשיבות.

וטעם ה' מפרש שהקריאה לשבת על היין היא חלק מתוך הסעודה, כי הסעודה גורמת ליין להיות חשוב. ובטעם א' יש לדון אולי זהו דין בקריאת הקידוש על היין, שהסעודה תיסמך אליו והסעודה היא דין בתוך הקידוש. אמנם תוס' חכמי אנגלי' למדו שאין הפרש בין שני הפירושים, אם זה דין דאורייתא או מסברא דרבנן. ולדבריהם תמיד הפסוק מלמדנו לסמוך סעודה אל היין בשביל שהיין יקבל חשיבות, שעל ידו קריאת השבת וזכירת השבת תהיי' מכוונת בזכות הסעודה שלפנינו.

והנה בדיון זה של קידוש במקום סעודה, חקרו באחרונים האם דין זה הוא דין בסעודה או שהוא דין בקידוש. ותלו זאת⁶ במחלוקת הראשונים: וכפי שכותב הרב משה פיינשטיין "והנכון לענ"ד דהנה בטעם דאין קידוש אלא במקום סעודה, איתא ברשב"ם ובתוס' . . וכתב ע"ז רשב"ם ומדרש הוא, ופשוט שמדרש לא הי' דורש בעצמו אלא שראה כן באיזה מקום. אמנם לשון הרא"ש משמע דאמר שמואל בעצמו מדרשת קרא זה דכן הייתה גירסתו [שהוא גירסת שמואל ולא הי' אצלו מקור מהמדרש ע"כ], ובר"ן איתא דכ"כ רב אחא.

ולשון הרשב"ם ותוס' ובר"ן בשם רב אחא ובמקום קריאה דקידוש שם תהא ענג ומשמע שהוא דין על הסעודה שתהא במקום הקריאה דקידוש ואינו דין על הקידוש שיהיי' במקום הסעודה, אך ממילא נמצא שצריך שתהא הקידוש במקום הסעודה כלשון דאמר שמואל.

ולשון הרא"ש דכתיב וקראת לשבת ענג במקום ענג שם תהא קריאה משמע שהוא דין במצוות הקידוש שיהא דווקא במקום סעודה והוא מדויק כלשון הגמ"י. ועיין שם שמאריך בבי' אופנים בגדר קידוש על היין ותולה זאת במחלוקת ראשונים נוספים.

(ובסגנון החקירה: הרשב"ם סבירא ליי' שהעיקר והחשיבות היא הסעודה, וחשיבות היין 'מסובב' מן הסעודה. ולעומתו הרא"ש סבירא ליי' שהיין הוא היסובה, להחבור של הסעודה אל היין, וחבור של הסעודה היא הי' מסובב' מצד דין במצוות היין בקידוש).

ח. ק. ב.

ט. הרב משה פיינשטיין באגרות משה או"ח ח"ד סימן ס"ג ענף ב'.

ב

מוכיח שאדה"ז ס"ל כצד ב' ומקשה על כך

והנה כתב אדה"ז בשו"ע להלכה: "אסרו חכמים לטעום כלום אפילו מים משהגיע זמן הקידוש עד שיקדש דהיינו משהגיע בין השמשות . . . ואפילו אם התחיל לאכול ולשתות מבעוד יום צריך להפסיק . . . ואע"פ שבשאר כל המצות אפילו של תורה אם התחיל בהיתר דהיינו קודם שהגיע המצוה אין צריך להפסיק . . . מ"מ בקידוש היום לא התירו לו לגמור סעודתו ולקדש אח"כ לפי **שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחריה** שנאמר וקראת לשבת עונג ודרשו חכמים **במקום עונג** דהיינו במקום שיתענג שם בסעודת שבת **שם תהא קריאת הקידוש מלפניה**".

ונראה במפורש לכאורה שלשונו הוא לשון הרא"ש הנ"ל, ומודגש בדבריו: "**שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה**" **"במקום העונג... שם תהא הקריאה"** והיינו כנ"ל שדין הקידוש בסעודה ומקומה נקבע בעקבות הקידוש כדין כללי בפני עצמו, אלא שבזה ישנו הפרט שהוא צ"ל במקומה של סעודה.

אמנם בני המחבר שעל הגיליון מציינים להר"ן במסכת שבת^א, ושם מובאת שיטתו בעניין מתחיל סעודתו מבעוד יום, וכאן אצלנו לשון הר"ן כהתוס' ואילו לשון אדה"ז בענין הלימוד מן הפסוק הוא כהרא"ש ולא כהר"ן בסוגיין, ולא זכרו כלל בציון הדברים על לשון הרא"ש.

ומלבד שקשה מדוע 'ממרחק יביא לחמו' ממסכת שבת את הר"ן לעניין התחיל סעודה מבעו"י, בה בשעה שאת דברי הרא"ש בסוגיין כביכול "שכחו" - הנה מוכרח שמוצא דברי הר"ן במסכת שבת הנ"ל הם חולקים על הרא"ש בדיני קידוש שלכן אין ציון להרא"ש כיוון שאדה"ז בשיטת הר"ן (ורק בפרט קטן סובר כהרא"ש שבמקום ענג שם תהא הקידוש דהיינו שזהו דין בקידוש ולא בסעודה).

וא"כ מוכרחים לומר בשאר דיני הקידוש במקום סעודה פליגא אדה"ז על הרא"ש ואזיך בשיטת הר"ן, ולכן לא ציינו לדבריו וכדלקמן.

ג

ידון בהרחבה בגדר הדין ד'פורס מפה ומקדש'

ויובן בהקדים:

הנה, איתא בגמ' שם^ב: "מפסיקין לשבתות דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר אין מפסיקין . . . אמר רב יהודה אמר רב שמואל אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא פורס מפה ומקדש".

וכתב הרשב"ם: "ונראה בעיני דסבירא ליה לשמואל דהלכה כרבי יוסי כדקתני בברייתא שקבעו הלכה כמותו, אלא שבא להחמיר קצת על עצמו שלא יגמור סעודתו ויקדש אח"כ אלא יקדש תחילה ואח"כ יגמור סעודתו".

ולכאורה אינו מובן:

י. סימן רע"א סעיף ט'.
יא. קד, א.
יב. ק,א.

הרי בפשטות, הטעם לדין "פורס מפה ומקדש" הוא מדין הנ"ל ד"קידוש במקום סעודה", שמכיוון שהקידוש חייב להיות לפני הסעודה לכן אנו מוכרחים להפסיק בכדי לקדש, והראי' דשמואל הוא בעל המימרא ד"פורס מפה ומקדש" והוא גם בעל המימרא ד"קידוש במקום סעודה" ולכאורה הוא הדין.

וא"כ מדוע נחלקו לשתי סוגיות בגמרא בשני דפים שונים עד כדי כך שיש מקום לומר שגם החולקים על קידוש במקום סעודה יסכימו ל"פורס מפה"? הו"ל להביאם בחדא מחתא!

ולכאורה מזה הכריח הרשב"ם שאלו שני דינים שונים. שהמתחיל סעודתו **מבעוד יום** (ויצויין שרק הר"ן ואדה"ז מדגישים שהתחיל סעודתו **מבעוד יום**) - "פורס מפה ומקדש" וזה מטעם שהלכה כדברי רבי יוסי דאין צריך להפסיק בכניסת השבת³, אלא ששמואל החמיר בפורס מפה, והיינו שהבאת השולחן או פריסת המפה הם הפסק לסעודה הקודמת, ולכאורה זהו מצד כבוד השבת להביא סעודה (ולא מצד דיני קידוש כלל).

אמנם במקרה רגיל כאשר אדם בא בלילה מבית הכנסת ומקדש בכניסת השבת צריך שיהי' "קידוש במקום הסעודה" מטעמים שהובאו לעיל. וא"כ נמצאו שני דינים כאן: קידוש במקום סעודה שהוא מדיני קידוש וסעודה, ופורס מפה שהוא דין בפני-עצמו מדיני כבוד שבת וכיו"ב, המחייב חומרא להפסיק סעודה. ולכאורה בזה יודה גם הרא"ש הסובר שקידוש במקום סעודה הוא מדיני הקידוש.

אמנם אדה"ז למד אחרת, לדעת אדה"ז קידוש במקום סעודה זה גופא הדין שגורם לכך שאם התחיל מבעוד יום "פורס מפה ומקדש". היינו ש"פורס מפה ומקדש" אינו דין בפני עצמו אלא רק הסתעפות של "קידוש במקום סעודה", שפורס מפה הוא נגרם מכך שיש לקדש לפני הסעודה, ולכן מפסיקין בפריסת מפה ובקידוש.

והסיבה שהגמרא לא אמרה את הדין של "קידוש במקום סעודה" ביחד עם הדין ד"פורס מפה ומקדש" זהו משום שכאשר הגמרא אומרת "פורס מפה ומקדש" היינו ממילא "קידוש במקום סעודה".

ולכן חולק אדה"ז ביסוד הדין על שיטת הרשב"ם, דלפי הרשב"ם הדין העיקרי להפסיק סעודתו בערב שבת לדעת שמואל (בדעת רבי יוסי) הוא מטעם "פורס מפה ומקדש", שחכמים תיקנו להפסיק סעודתו מטעם כבוד השבת. ולשיטת אדה"ז מתבאר, דמצד עצם העניין של "פורס מפה ומקדש" אין חיוב להפסיק. רק מצד התקנה של חכמים "שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחר" ישנו החיוב להפסיק.

ד

ביאר שיטת אדה"ז בזה השונה מרשב"ם

והנה, ע"פ דרכנו יומתק באופן נפלא ביותר דברי אדה"ז בסעיף י'. דשם כותב טעם לדין של "פורס מפה ומקדש", שזהו כדי לסמוך הפת אל הקריאה על היין, והיינו שבכל פורס מפה אינו חיוב דין כבוד שבת כלל אלא מדיני קידוש.

(כדברי האחרונים. ועיין "הערות וביאורים" כולל צ"צ שהכריחו שאדה"ז סובר פורס מפה מצד כבוד שבת ומוכרח כנ"ל שאינו כדבריהם. וכלשונו: "וצריך לפרוס מפה על השולחן קודם שיקדש ואח"כ יסירו כדי שתתראה הפת כאילו הובאה עתה על השולחן לכבוד שבת **שהזכיר בקידוש**" והיינו שלא כבוד השבת מצד עצמה מכריח להביא הפת, אלא יש לעשות כאילו

יג. כמ"ש שם: "כדין כל שבתות השנה שהביאו לחם על השולחן קודם קידוש כדתניא לקמן אי נמי משום סילוק פתורא".

הובאה עתה כדי לסמוך אותה לכבוד השבת **שהזכיר בקידוש**. הרי חזינן שהעיקר הוא הדין בהיין והקריאה בו שתעשה במקום עונג, וכבוד השבת בהסעודה הוא נפעל ממה שנסמך אל קריאת הקידוש).

ומכאן הוכחה גמורה למחלוקת בין הרשב"ם ואדה"ז (בהסבר והרחבת שיטת הר"ן) שהמתחיל סעודתו מבעוד יום, לרשב"ם עליו להפסיק מצד דין 'פורס מפה' שהוא דין הידור וחומרא בפני עצמו להביא סעודה לכבוד השבת. ולאדה"ז בדיוק להפך, הלכה כרבי יוסי ואין צריך להפסיק אלא מטעם 'קידוש במקום סעודה' שהקידוש צריך להיות לפני הסעודה והוא המכריח להפסיק.

וכדברי אדה"ז: "מ"מ בקידוש היום לא התירו לו לגמור סעודתו ולקדש אח"כ **לפי שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחר**" שנאמר וקראת לשבת עונג ודרשו חכמים במקום עונג דהיינו במקום שיתענג שם בסעודת שבת **שם תהא קריאת הקידוש** מלפני".

ה

עפ"ז יתרץ הקושיות ויגדיר דעת אדה"ז כהר"ן

אחר העיון בדברים הנ"ל נבוא לבאר הטעם שלא צויין בשוע"ר אדה"ז להרא"ש אלא להר"ן:

די"ל שהוא משום שהרא"ש למד שכל החיוב של 'קידוש במקום סעודה' הוא מדאורייתא⁷. (ולדבריו יש מקום לומר יותר ולחדש בדעתו שזה חיוב גמור מן הדין להפסיק סעודתו שהתחיל מבעוד יום), והרי כתב הרא"ש מפורש שסעודה מבעוד יום אינה פוטרת בדיעבד כהר"ן שסובר שפוטרת בדיעבד. ואילו אדה"ז סובר **שזהו חומרא של חכמים** ולא חיוב גמור.

ועוד יש להביא ראי' מן ההלכה להסבר הדברים שאדה"ז לא הולך בשיטת הרא"ש, דהנה הרא"ש פסק¹⁰ שאין מקדשים בבית הכנסת, מכיוון שקידוש במקום סעודה הוא חיוב גמור ולכן חולק על הרבינו יונה שאפשר לקדש בביה"כ.

משא"כ לדעת אדה"ז, שאפשר לקדש בביה"כ (עיין סימן רע"ג). ועוד זאת שבסימן רע"א הנ"ל (מצוטט בריש דברינו בסימן א') מדבר גם במקרים רגילים **שכולם התפללו ערבית** ויצאו ידי חובת זכירת וקידוש היום **מדאורייתא (כדאיתא שם סימן רע"א סעיפים א' וב')**. ולשיטתו הקידוש בבית שהוא מדרבנן, ואף בו נאמר החומרא של קידוש במקום סעודה¹¹, משא"כ להרא"ש שכיון שהוא חידוש מדאורייתא אם יצא יד"ח בתפילה - י"ל שנפטר מחיוב קידוש במקום סעודה.

וראה דברי אדה"ז הנ"ל שכותב במפורש: "שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה של שבת וקודם לה ולא לאחר". **ודרשו חכמים**. "היינו שכל הדרשה מהפסוק "וקראת לשבת עונג" זה רק **אסמכתא של חכמים**, אך אין זה דין דאורייתא, כבהרא"ש.

ולכן ציטט אדה"ז את הר"ן במסכת שבת ולא את הרא"ש בפסחים, דהר"ן הרי סובר שהאסמכתא היא רק דרבנן כשיטת אדה"ז" (שזה גותן מקום גם לדעת רבינו יונה להשאיר המנהג לקדש

יד. והרא"י שבדבריו שם הוא מביא את הר"ר יונה שטוען שחיוב הנ"ל הוא דרבנן ופורך אותו, היינו שהוא לא מסכים כמותו.

טו. בדבריו בסוגייתו.

טז. וכלשונו שם: "לפי שעיקר הקידוש נתקן במקום סעודה וקודם לה ולא לאחר" היינו שחכמים תמיד העמידו דבריהם כך גם במי שקידש בתפילה בביה"כ משא"כ להרא"ש.

יז. ורק בפרט אחד קטן בלימוד היאסמכתא מהפסוק נראה שסובר שזהו דין בהקידוש, ונקט לשון דומה להרא"ש, וזהו דלא כהסבר הר"ן בדרשת "וקראת לשבת עונג", אמנם אין להסיק מזה שסובר כהרא"ש שהרי הוא גם חולק בעיקר העניין על הרא"ש שסובר שזהו דרשה גמורה ולפיכך היא הנותנת שבשאר כל הדינים פוסק לגמרי כהר"ן, וכבפנים.

בביה"כ כדאיתא שם בסימן רע"ג וכדכתבנו לעיל) בניגוד לשיטת הרא"ש.

וישנם עוד חילוקים להלכה בין הר"ן להרא"ש במי שהתחיל סעודתו מבעוד יום שתלויים במחלוקת הר"ן והרא"ש ואדה"ז. וכבר ביארנו בסימן א' את סעיף ט' בהרחבה.

גדר איסור מוקצה לשימת אדה"ז

א

מביא דברי אדה"ז בטעמי מוקצה

בריש סימן ש"ח - הלכות מוקצה, מסביר אדמו"ר הזקן מפני מה נגעו באיסור מוקצה וזלה"ק:

א. "אמרו מה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול, ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר "ודבר דבר"; קל וחומר שלא יהא הטלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהא כיום חול בעיניו ויבא להגביה ולתקן כלים מפונה לפינה או מבית לבית או להצניע להסיע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעמק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח".

ב. "ועוד מפני גדר הוצאה נגעו בה שמא ישכח ויוציא הדבר שמטלטל בידו לרשות הרבים. והיה מן הראוי לפי זה לאמור אפילו טלטול כלים שצריך להם אלא שאין גוזרים על הצבור יותר מדאי".

ג. "ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומנות אלא במלים כל ימיהם כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהם הם שובתים ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שביתה הניכרת לפיכך שביתה מדברים אלו היא שביתה השווה בכל אדם ומפני זה נגעו באיסור הטלטול ואמרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים שצריך להם כמו שיתבאר".

אלא שברמב"ם (המצוין ע"ג)^א הביא טעם שלישי בשונה מהטעם השני שבשוע"ר והוא: "ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה".

ואילו הטעם השני ("גדר הוצאה") מובא דווקא בראב"ד ובלי "עוד": "א"א עוד אמרו (שבת קכ"ד) אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא, ועוד אמרו בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו שאמרו שלשה כלים קטנים נטלים על השלחן, נמצא כי מפני חיוב הוצאה אסרו בטלטול מה שאסרו שהוא גדר להוצאה"^ב.

ב

מקשה על הדגשת אדה"ז אופני ההיתר

והנה, בסעיף ב' מתחיל לפרט אדה"ז על פרטי איסור של טלטול כלים וזלה"ק:

"כל דבר שיש תורת כלי עליו מותר לטלטלו בשבת ע"ד שיתבאר אפילו כלי שמלאכתו לאיסור דהיינו שהכלי הוא מיוחד להשתמש בו תשמיש האסור בשבת כגון קורדום שמבקעים בו עצים או קורנוס של נפחים או של זהבים וכיוצא בהם..." וממשיך לבאר את דין כלי שמלאכתו לאיסור המוקצה מחמת מיאוס.

ולכאורה צלה"ב: הלא עיקר ביאורו של אדה"ז בסימן זה הוא - כדבריו בסעיף א' - האיסור של מוקצה בשבת, וכמפורט בהרחבה בסימנים הבאים סוגי המוקצה האסורים בטלטול או המותרים

א. פרק כ"ד הי"ב.

ב. ועיין במשנ"ב שאכן הביא את כל ד' הטעמים, ולכאורה מוכח שחלוק הוא עם אדה"ז בגדרי מלאכת הוצאה וי"ל.

באופנים מסוימים. ולפי"ז יש לעיין מדוע בחר אדה"ז להתחיל את פירוט דיני המוקצה בדבר ההיתר של כלים מסוימים?

וכמ"ש הב"י: "סימן זה והבאים אחריו עד סוף סי' שיי"ב נתבארו דיני המוקצה ובטע' איסור טלטול דברים המוקצים כתב הרמב"ם..." והיינו שבסימן זה מבוארים דיני המוקצה!

(ולכל היותר הי' עליו לכתוב בקיצור על צד האיסור כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו אא"כ לצורך גופו ומקומו).

וכאן משמע מדבריו שטורח להביא אופני ההיתר! ופירוט סעיף זה הוא על צד ההיתר דווקא ולא על צד האיסור שלכאורה הוא העיקר בכלי שמלאכתו לאיסור!

ולאורך כל הסעיף:

"כל דבר שיש תורת כלי עליו מותר לטלטלו בשבת ע"ד שיתבאר אפילו כלי שמלאכתו לאיסור דהיינו שהכלי הוא מיוחד להשתמש בו תשמיש האסור בשבת... ואפילו כלי שמלאכתו לאיסור שהוא מוקצה מחמת מיאוס דהיינו שאדם מסיח ומקצה דעתו ממנו מחמת מיאוס מלהשתמש בו במלאכה אחרת של היתר... אין לו דין מוקצה בשביל כך ואפילו אם אינו ראוי כלל להשתמש בו במלאכה אחרת של היתר מחמת מיאוס וסרחונו... אעפ"כ אין לו דין מוקצה להאסר בטלטול אלא מותר לטלטלו כשאר כלי שמלאכתו לאיסור..."

וכן הוא לקמן בסעיף ז': "נמצאת למד ששלשה מיני מוקצה הם בכלים: שנים מותרים בטלטול, והשלישי אסור. מוקצה מהמת מיאוס ומוקצה מחמת שהקצה אותו מלהשתמש - מותרים; ומוקצה מחמת חסרון כיס אסור..."

ולכאורה צלה"ב מהו גדרו של 'מוקצה המותר' (דלכאורה בפשטות גדר מוקצה הוא האיסור לטלטלו בשבת), שהמוקצה המותר בטלטול קראו בשם 'מיני מוקצה' היכן מצינו גדר חדש זה?

ועוד יש לדייק כנ"ל: מדוע מתחיל כאן בגדר מוקצה המותר? לכאורה הו"ל לסכם דין מוקצה האסור שהוא עיקר סימן זה ולהוסיף על מוקצה המותר?

ובסעיף י"ב המבאר דיני כלי שמלאכתו לאיסור חוזר שוב על הדגשת ההיתר:

"כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו בין לצורך גופו... בין לצורך מקומו" ורק אז מבאר באיזה אופנים אסור: "אבל לצורך הכלי עצמו... אסור". ושוב חוזר להיתר: "ואם מחשב עליו להשתמש בו תשמיש במקום אחר או שמחשב להשתמש איזה תשמיש במקום זה שהכלי מונח שם - מותר לו לטלטלו ממקום זה אף על פי שעיקר כוונתו בטלטולו הוא כדי שלא יגנב או ישבר במקום זה".

והדבר תמוה ביותר דמשמע מלשונו שעיקר ענין המוקצה הוא דווקא ההיתר! כדמשמע בלשונו שמקדים לפרט כלי שמלאכתו להיתר שמוותר, ומוסיף קודם שאף בכלי שמלאכתו לאיסור עיקרו הוא אופני ההיתר!

ג

יקשה כנ"ל דגם כשמביא איסור ידגיש ההיתר

והנה, בסעיף ב' שם ממשיך לבאר עוד שני סוגי מוקצה:

"ואפילו כלי שמלאכתו לאיסור שהוא מוקצה מחמת מיאוס דהיינו שאדם מסיח ומקצה דעתו

ממנו מחמת מיאוסו מלהשתמש בו במלאכה אחרת של היתר כגון נר ישן של חרס שלא הדליקו בו באותה שבת אין לו דין מוקצה בשביל כך.

ואפילו אם אינו ראוי כלל להשתמש בו במלאכה אחרת של היתר מחמת מיאוסו וסרחונו כגון נר אפילו של מתכת שהדליקו בו נפט אעפ"כ אין לו דין מוקצה להאסר בטלטול אלא מותר לטלטלו כשאר כלי שמלאכתו לאיסור מפני שמכל מקום ראוי הוא לכסות בו כלים".

ובס"ג:

"אפילו כלי שהקצה אותו מלהשתמש בו שום תשמיש כגון כלים המוכנים ועומדים לסחורה שאין רגילים להשתמש בהם שום תשמיש - מכל מקום אם אינו מקפיד עליהם מלהשתמש בהם לא הסיח דעתו עדיין מהם לגמרי מלהשתמש בהם ולפיכך אין להם דין מוקצה להאסר בטלטול".

ולכאורה מדוע נחית כאן לבאר את סוגי המוקצה בתוך כלי שמלאכתו לאיסור באופנים המותרים האלו לפני שהביא כללי ופרטי הדינים 'לצורך גופו ומקומו' ודיני כלי שמלאכתו להיתר?

אך כאן קשה עוד: גם אם רוצה לבאר אופני ההיתר בכלי שמלאכתו לאיסור עליו לבאר (כדלקמן) את אופני ההיתר בטלטול לצורך גופו ומקומו, ולמה רוצה להביא את האופנים שאינם שכיחים כלל בכלי שמלאכתו לאיסור - מוקצה מחמת מיאוס ומוקצה מחמת חסרון כיס - ובהם להסביר שכיון שהם כלים הם מותרים!

ד

יביא פירוט אדה"ז באופני גז"ח ויקשה

ולבאר זה יש להקדים דהנה, בסימן ט"ז כותב וזלה"ק:

"כלי שמלאכתו להיתר דהיינו שהוא מיוחד לתשמיש המותר בשבת כגון כוס וקערה וכיוצא בהן מותר לטלטלו אפילו שלא לצורך גופו ומקומו אלא לצורך הכלי עצמו שחושש עליו שלא ישבר או שלא ייגנב משם ומטלטלו משם להצניעו או שמטלטלו מחמה לצל שחושש שלא יתבקע בחמה.

אבל שלא לצורך כלל אסור לטלטל שום כלי אע"פ שמלאכתו להיתר לפי שבימי נחמיה בן חכליה שהיו העם מזלזלים באיסורי שבת כמ"ש בימים ההם ראיתי ביהודה דורכי[ם] גתות בשבת ומביאים הערימות וגו' עשו חכמים סיג וגדר לאיסור הוצאה וגזרו על כל הכלים אע"פ שמלאכתם להיתר שלא לטלטלם כלל אפילו לצורך תשמישן המיוחד להם חוץ מן כוסות וקערות וסכין וכיוצא בהם מהכלים הצריכים ביותר לסעודת השבת.

ואח"כ כשראו חכמים שחזרו העם להזהר קצת באיסורי שבת חזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו או לצורך מקומו.

ואח"כ כשראו שחזרו העם להזהר יותר חזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו להיתר אפילו לצורך הכלי עצמו אבל לטלטל שלא לצורך כלל עדיין לא נמנו עליו חכמים להתירו ונשאר עומד באיסורו שנאסר בגזרת חכמים שבימי נחמיה בן חכליה".

ולכאורה יש לדייק בדברי אדה"ז, הלא כשגזרו בימי נחמיה בן חכליה הרי גזרו על כל הכלים בין שמלאכתם להיתר ובין שמלאכתן לאיסור, כמפורט בסעיפים הקודמים ביאור שני סוגי הכלים וא"כ מדוע כאן שמבאר את עיקר הגזירה מביא בפירוט את הגזירה על כלים שמלאכתן להיתר ורק מרמז ב"ואע"פ שמלאכתו להיתר" - וכ"ש שמלאכתו לאיסור - את הגזירה על כלים שמלאכתן לאיסור?

ונמצא כי כלי שמלאכתו לאיסור הוזכר רק לעיל בפרטי הדינים, ואילו כאן כשבא לבאר את עיקר טעמי החילוק בין סוגי הכלים ואופני הטלטול - לא נזכר (באופן ברור) כלי שמלאכתו לאיסור וטעמא בעי.

ה

ימשיך לפרט סוגי הכלים שנאסרו/הותרו ויסכם

והנה, בסעיף י"ז ממשיך לפרט באריכות מהם הכלים שנאסרו ומה מהם המותרים.

"אבל כל מיני אוכלים ומשקים המותרים בשבת וכל מיני ספרים שמותר לקרות בהם מותר לטלטלם אפילו שלא לצורך כלל, לפי שלא גזרו בימי נחמיה אלא על כלים ולא על אוכלים וספרים, והרי הם עכשיו כמו קודם הגזרה שבימי נחמיה שהיה מותר לטלטל כל דבר הראוי בשבת אפילו שלא לצורך כלל.

אבל דבר שאינו ראוי בשבת היה אסור לטלטל אף בימי דוד ושלמה או קודם לכן.

משא"כ כלים אפילו כוסות וקערות וסכין וכיוצא בהן כולן היו בכלל הגזרה שגזרו גם עליהן שלא לטלטלן כי אם לצורך תשמישן ולא לצורך מקומן ולא לצורך גופן כשאינו תשמיש המיוחד להן שהרי לא הוציאו אותן מכלל שאר כלים אלא מפני הצורך שיש בתשמישן יותר מבתשמיש שאר כל הכלים א"כ אין להתירן אלא לצורך תשמישן בלבד, ואח"כ כשהתירו וחזרו והתירו לטלטל כל כלי שמלאכתו להיתר אפילו לצורך הכלי עצמו גם כוסות וקערות וסכין וכיוצא בהן היו בכלל זה ולא הותרו אלא לטלטלן לצורך הכלי עצמו אבל לא שלא לצורך כלל".

נמצינו למדים מסעיפים אלו כמה יסודות:

א. גם טרם גזירת נחמיה בן חכליה ("בימי דוד ושלמה או קודם לכן") היה אסור לטלטל דבר שאינו ראוי בשבת (ומיירי במוקצה מחמת עצמו כגון אבנים ועפר).

ב. גם אחרי הגזירה לא נאסרו אלא כלים, אבל אוכלין ומשקין וכו' מותרים בטלטול אפילו שלא לצורך כלל.

ג. ובגזירה עצמה נאסרו תחילה כל הכלים בלא הבדל בין כלי שמלאכתו להיתר וכלי שמלאכתו לאיסור שלא יטלטלו כלל, חוץ מן הכלים הנצרכים לסעודה (כוסות קערות וסכין). לאחר מכן (חילקו בגזירה ו) התירו כלי שמלאכתו להיתר אפילו שלא לצורך גופו ומקומו. **אמנם כלי שמלאכתו לאיסור הותר גם אך רק לצורך גופו ומקומו.**

ד. למרות שכלים הנצרכים לסעודה (כוסות וסכין וכו') לא היו בגזירה שלא לטלטל כלל, אעפ"כ היו בגזירה שלא יטלטלם לצורך גופם או מקומם (וכן בהיתר שלאחריו). וא"כ גם עתה נאסרו הם בטלטול שלא לצורך כלל).

אלא שאעפ"כ פשוט הדבר כי **עיקר עניינו של סעיף זה הוא לבאר דיני כלי שמלאכתו להיתר - היאך מותר לטלטלו ואופני האיסור בהתאם לתהליך גזירות חז"ל.** אמנם בדרך אגב מזכיר את שאר סוגי הכלים אבל עיקרו בא לכלי שמלאכתו להיתר.

1

יקביל בין טעמי מוקצה לאופני גזירות חכמים

ולכאורה י"ל שאף ששלושת הטעמים בסעיף א' שייכים הם לכל סוגי המוקצה, אעפ"כ י"ל שכל טעם שייך יותר לכל אחד מסוגי הכלים ומתאים לסדר הזמנים:

גזירת הטעם הראשון מתאימה ביותר על זמן דוד ושלמה ולפני זה. וכמו שכתוב הטעם הראשון שהוא משום "שלא יהא כיום חול בעיניו" שייך יותר לכאורה למוקצה מחמת עצמו, שהם הדברים האסורים בטלטול מצד עצם מציאותם שהם היו אסורים מתמיד ללא קשר לגזירה. וכמודגש בדברי אדה"ז "או להצניע להסיע אבנים", שהם כמבואר בסעיף ח' "וכל זה בדבר שיש תורת כלי עליו אבל כל דבר שאין תורת כלי עליו ואינו מאכל אדם ולא מאכל בהמה כגון אבנים... כיון שאין תורת כלי עליהם אסור לטלטלם אפילו לצורך גופם ומקומם אלא על פי הדרכים שיתבארו וזהו הנקרא מוקצה מחמת גופו".

הטעם השני שהוא משום גדר הוצאה שייך יותר לגזירה על כלי שמלאכתו לאיסור כמפורש בדברי אדה"ז ש"עשו חכמים סייג וגדר לאיסור הוצאה" ועל זה נסמכה גזירת טלטול הכלי שמלאכתו לאיסור שכן גזרו על הוצאה משום שהיו מוציאים ועושים גיתות ובדים בכלים שמלאכתם לאיסור ואסרו זאת משום הוצאה מרשות לרשות.

והטעם השלישי שהוא משום הטיילין ויושבי הקרנות שיהיה בעיניהם היכר בין חול לשבת שייך יותר לכלי שמלאכתו להיתר שכיון שיהיה מותר להשתמש בהם - לא יהיה היכר בין שבת לחול לאותם אנשים.

2

יבאר חידוש אדה"ז מהו סיבת היתר ומהי הדגשת סימן זה

ולבאר כל זה, הנה יש לברר מהו עיקר בניינו של אדה"ז בסימן זה ומה הם שורשי הדברים לשיטתו.

דהנה, בכותרת לסימן ש"ט כתב "טלטול ע"י דבר אחר אם מותר בשבת". וכן בסימן ש"י כתב בכותרת: "דיני מוקצה בשבת".

אך בכותרת לסימן זה כתב: "דברים המותרים והאסורים לטלטל בשבת". והוא העתקה מהמחבר.

והיינו שעיקר ביאורו כאן הוא (לא מהם סוגי המוקצה המפורטים בסעיפים ח' ט' וי', אלא) לפרט הדברים - בעיקר כלים - שמשתמשים בהם ביום ולבאר מה מותר בשבת ומה אסור, ועל זה מתחיל לפרט את עיקר התשמישים המותרים/אסורים בשבת - ובעיקר בכלים. והיינו, שאמנם יש את איסור מוקצה הכללי המבואר בסימנים הבאים באריכות, אך כאן לא בא לפרט את גדרו ואיסורי המוקצה הכללים אלא את ה"דברים המותרים והאסורים" היינו, אלו דברים בתוך מוקצה (ובעיקר כלים) יש בהם פרטי דינים ואופנים שונים בהם ניתן להתיר ומהם לאסור. ולכן לא יפרט בהרחבה דיני מוקצה מחמת גופו כגון מעות ועצים.

וזהו שמרחיב מיד בס"ב שכלי בהיותו כלי הוא סיבת היתר בטלטול ולא איסור.

וענין זה מודגש בגזירה: אמנם באופן כללי אסרו את המוקצה אבל הכלים נאסרו רק בתקופה מאוחרת יותר ובהם ריבוי פרטים ואופנים שונים עד שהגיעו לכך שכלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטלו רק היכא שאינו לצורך כלל, וכן כלי שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו ומקומו וכל

שאר מוקצה אסור.

ולכן מדגיש דווקא את הכשמל"ה משום שבו מודגש ההיתר גם אחרי גזירת חכמים. והיינו שכאשר מפרט אדה"ז מהם הדברים המותרים מביא דווקא כלים שהם **סיבת היתר**, וכן הוא גם בכלי שמלאכתו לאיסור באופנים מסוימים; ונמצאו שני אופני היתר: א. כלי שמלאכתו להיתר - חוץ משלא לצורך כלל. ב. כלי שמלאכתו לאיסור - באופנים מסוימים. **וממילא** נאסרו שני דברים: א. כלי שמלאכתו לאיסור באופנים אחרים. ב. מה שהוא לא כלי.

ח

עפ"ז יבאר גדרו של 'מוקצה גמור' ושאינו

עפ"ז יש לבאר את לשונות אדה"ז 'מוקצה גמור' ו'מוקצה שאינו גמור':

בסעיף י"ג: "כשמטלטלו לצורך מקומו אינו צריך להשליכו מידו מיד שפינוהו ממקום זה הצריך לו אלא מותר להניחו באיזה מקום שירצה להצניעו שם שכיון שכבר הוא בידו רשאי לטלטלו יותר ממה שצריך לו ואפילו אם שכח ונטל בידו **מוקצה גמור** רשאי לטלטלו לכל מקום שירצה כיון שכבר הוא בידו. ויש מי שאוסר ב**מוקצה גמור** וראוי לחוש לדבריו...".

בסעיף כ"ב:

"מדוכה אם יש בה שום וכיוצא בו מדברים הנידוכים בה מותר לטלטלה אף לצורך עצמה אף על פי שהוא כלי שמלאכתו לאיסור לפי שהמדוכה היא טפלה ובטלה להשום שבתוכה כמו שהקדרה טפלה להתבשיל שבתוכה והרי זה כאלו מטלטל את השום בלבדו שמותר לטלטלו אף שלא לצורך כלל אבל אם נתן במדוכה ככר או תינוק או שאר דברים המותרים בטלטול שאין המדוכה טפלה להם אסור לטלטלה על ידי כן לצורך עצמה שבמת בלבד הוא שהתירו לטלטל מחמה לצל ע"י ככר או תינוק וכיוצא בהם כמ"ש בס"י ש"א.

ויש חולקים ואומרים שהמדוכה או שאר כל כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך הכלי עצמו ע"י ככר או תינוק או שאר דבר המותר בטלטול ולא אמרו שלא התירו בטלטול ע"י ככר או תינוק לבד מן המת אלא בטלטול מוקצה גמור האסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו אבל כלי שמלאכתו לאיסור **שאינו מוקצה גמור** והקילו בו לטלטלו לצורך גופו או מקומו הקילו בו ג"כ לטלטלו ע"י ככר או תינוק אף לצורך הכלי עצמו...".

סעיף כ"ו:

"אם אין השברים ראויים לשום מלאכה הרי הם **מוקצה גמור** לפי שאין תורת כלי עליהם כלל ואסור לטלטלם בשבת בין שנשברו בשבת בין שנשברו בחול אבל ביום טוב אם נשברו מבעוד יום מותר לטלטלם להסקה אם הם ראויים לכך כמו שמותר לטלטל ביום טוב שאר עצים העומדים להיסק אף שאין תורת כלי עליהם".

וע"פ הנ"ל יבואר לשונו הזהב:

דבר שאינו כלי אי"ז שהוא מוקצה נוסף כמו אופני הכלים האסורים בטלטול; אלא **שהוא הוא המוקצה האסור!** זהו **'מוקצה גמור'**! וכל דבר שיש עליו תורת כלי הנה גם אם הוא כלי שמלאכתו לאיסור וגם באופנים שנאסרו בטלטול הוא אינו **מוקצה גמור** כלומר לא שהוא עוד סוג במוקצה אלא שהוא **לא לחלוטין מוקצה!** דכיוון שהוא כלי פקע לו שם מוקצה אלא שבאופנים מסוימים

נאסר גם בכלי שמלאכתו להיתר משום גזירות חכמים אבל שניהם נחשבים מהדברים 'המותרים' לטלטל בשבת.

ט

יחקור במהות איסור מוקצה ויבהיר עפ"ז סדר ד' אדה"ז

והנה יש לחקור בעניין מוקצה, שתוכן שמו מבטא שהוא מוסר ומוסח, וזה מתפרש לב' פנים האחד שמוקצה הוא אסור מצד גזירת חכמים - דהיינו שהם גזרו על החפצא שם מוקצה והם הגדירו מה ייעשה מוקצה ומצד גזירתם נעשה החפצא אסור וממילא הוקצה בכלל ומדעת האדם, שבמצב בו החפץ מוסר מצד גזירה משימוש, מובן שאין מקום לדעת האדם שלא קבעו חכמים לאסור הדבר לפי דעת ומחשבת האדם ולפי מה הבדלים בין בני האדם במה מסיח דעתו ממנו לעשותו מוקצה ובמה שלא מסיח דעתו שלא לעשותו מוקצה,

ויש גם האופן הנוסף שמוקצה מתפרש שהוא מוסח מדעת הגברא - האדם ופירושו מוקצה היינו מוקצה מדעתו ומרצונו - שמסיח האדם דעתו ממנו, ונעשה 'מוסר' לגמרי או על כל פנים במקרה ויש לאדם סיבה התלויה בו שבגללה נמנע מלהשתמש בחפץ זה או מסירו לצד אף שלא לגמרי ממש, כגון מוקצה ב'כלים' 'מחמת חסרון כיס' שזה גדר מוקצה שתלוי בדעת האדם

ועד שאפילו בסימן שי בסעיף ב' מצאנו חילוקים במוקצה חמור וגמור כמו גרוגרות וצימוקים שיש אנשים שאוכלים אותם ויש שאינם אוכלים ומחשיבים אותם כאינם ראויים לאכילה שבו חכמים קבעו להתחשב גם בדעת אדם שבמה שהוא מניח אותם במוקצה על הגג, ומסיח דעתו ממנו עד למחר שיתבשלו ואסח דעתו ממנו - אזי פעולתו היא עושה אותם מוקצה ועוד יותר מוקצה גמור, מה שאין כן במי שאינו מקצה אותם,

והן אמת שהטעמים שנאמרו בסעיף א' לגזירת מוקצה הם מגדירים את גזירת החכמים, והם היסוד לגזירת האיסור, ומתאימים כמובן לב' האופנים הנ"ל אלא שאופן הא' הוא נגזר ונאסר ישירות ורק מן הטעמים הנ"ל, ואופן הב' מובן שאף שהוא חלק בכלל האיסור והגזירה של מוקצה הנובעים מטעמים הנ"ל, נתוסף בו מה שבמוקצה הקשור בכלים ובחסרון כיס, חכמים נכנסו לבחון גם בדעת בני האדם, מה אצל האנשים נחשב כמוקצה בדעתם (מיאוס וחסרון כיס), וזה סניף וגדר בתוך האיסור והגזירה הכללית מחמת טעמים הנ"ל ופשוט שזה תלוי בעיקר בסוגי המוקצה שאם הוא מחמת גופו כגון מטבעות ועפר ואבנים זה מוקצה מעצם גזירת האיסור שחכמים הרחיקו האדם מזה וגזרו מוקצה וממילא זה מוסח ממנו ומדעתו,

ויש מוקצה כאופן הב' שתלוי גם בדעת האדם ולכן בסעיף ב' כשמדבר בכלים שאינם מוקצה גמור, ממילא המוקצה הוא לפי דעת ומחשבת האדם ולכן מביא מקרה רחוק בכלי שיש בו מיאוס ותלוי בדעת האדם בכדי להגדיר שאיסורו נפעל מעצם הגזירה וגם ממחשבתו לעשותו מוקצה

וכן ממשיך מיד לאיסור מוקצה מחמת חסרון כיס שמבטא המותר והאסור בכלים שבהם המוקצה נפעל הן מצד האיסור והגזירה שזה גופא תלוי בדעת האדם כמבואר בסימן שח באריכות לגבי עני ועשיר בכלים וחסרון כיס, דהיינו שבהם יש שילוב של שני האופנים בהסבר מהות ואיסור מוקצה ושני הפנים הנ"ל מתפרשים יחדיו בהם.

ועל כן הולך ומבאר בסעיפים ב ג ד את דיני מוקצה דהן אמנם יש את הסיבות שמנינו בסעיף א לאסור אותם כי הם יסוד האיסור כולו ובכללו, אמנם שם זה טעמים לגזירות חכמים שמהן גם ניתן ללמוד איסור עצמי במוקצה - מצד הגזירה, ובא להוסיף בסעיפים ב' ג' ד' שהמותר והאסור במוקצה בכלים תלוי גם בדעת האדם דכלים שאינם מוקצה גמור, יש בהם רמות של

מוקצה הנגזרים גם מעצם האיסור והטעם של גזירת מוקצה וגם חכמים התחשבו איך לאפיין את חומרת האיסורים וההיתרים בכלים לפי דעתו של האדם

ומכל הנ"ל ניתן להסביר את סדר הסעיפים:

בסעיף א' מבאר שכן הולך לפרט הדברים האסורים והמותרים בתוך איסור מוקצה, ואז לא יביא טעם הרמב"ם בכדי להדגיש שלא מיירי כאן כלל המוקצה מחמת איסורי מלאכה או מוקצה גמור וכיו"ב.

לאחמ"כ בסעיף ב' יביא שכלים באופן כללי הם סיבה להתיר, ואפילו כלי שמלאכתו לאיסור שאסרו חכמים - ניתן להתירו באופנים מסוימים כיוול שכנ"ל מפרט דיני המוקצה כפי שהם מצד חז"ל ולכן מתעוררת השאלה דאם כן מדוע נחשב הדבר כאיסור 'מוקצה' ולא כעוד איסור של חכמים בדיני שבת? וע"ז יפרט דישנם אופנים בהם יתחשבו חכמים בדעת האדם - כלי מאוס ומוקצה מחמת חסרון כ"ס.

ולכן בסעיף ז' יפרט קודם הדברים המותרים בכלים, מפני שלא בא לבאר איסור המוקצה הכללי אלא מהם הדברים האסורים והמותרים, ובזה - כמבואר בסעיף ט"ז - הגה כלי שמלאכתו לאיסור נשאר אסור מהגזירה ואילו כלים רגילים הם סיבת היתר לטלטולם.

וכמו שממשיך בסעיף ח', **שמפריד לחלוטין** בין סוגי המוקצה ב"דברים המותרים והאסורים" לבין מוקצה עצמי - מחמת גופו: "וכל זה שיש תורת כלי עליו, אבל כל דבר שאין תורת כלי עלי... כיון שאין תורת כלי עליהם - אסור לטלטלם אפילו לצורך גופם ומקומם אלא על פי הדרכים שיתבארו, וזהו הנקרא מוקצה מחמת גופו".

י

ע"פ כהנ"ל יתווך בין הרמב"ם לראב"ד ויסכם חידושי אדה"ז

עפ"ז ניתן לבאר מדוע כתב בסעיף א' את טעמו של הראב"ד:

"ל דס"ל לאדה"ז שגם הרמב"ם יודה כאן לטעמו של הראב"ד. והיינו שכאן ניתן לצרף את ב' הדעות באופן שלענין ביאור סימן זה לא יחלוקו, משום שהרמב"ם הרי מדבר על איסור מוקצה הכללי שהוא משום מלאכות ואיסורי שבת, וזה מבואר בסימנים שלאח"ז ולדוגמא: "היו לפניו צרור ועשבים מחוברים ששניהם הם מוקצים יקנח בעשבים בעודן בחיבורן ולא יזיזם בידיו ואל יקנח בצרור שיצטרך לטלטלו בידו ואין איסור בקינוח העשבים משום משתמש במחובר שלא אסרו אלא באילן אבל לא בירק כמו שיתבאר בסי' של"ו..." ומבואר שישנם איסורי מוקצה הנובעים מפני מלאכות שבת ועליהם מדבר הרמב"ם.

אך כאן מגדיר אדה"ז שמייירי בגזירות חכמים על כלים המותרים והאסורים כסעיף בתוך איסורי המוקצה הכללים שהם מפני מלאכות שבת, ולכן יסביר הרמב"ם כאן שהגזירה על כלים אלו ואופניהם - מטעם אחר הוא.

והמורם מכל הנ"ל הוא שבדברי אדה"ז בסימן ישנם כמה חידושים:

א. אין סימן זה בא לפרט ולהגדיר את סוגי המוקצה השונים ודיניהם, אלא את הדברים המותרים

ג. סיי ש"ב סעיף ט'. וראה באריכות בסימן של"ו.

והדברים האסורים בטלטול בשבת.

ב. כל הכלים הם מותרים בעצם מפאת היותם כלים, אא"כ גזרו עליהם חכמים באופנים ומטעמים מסוימים כך שהאופנים שנשאר בהם היתר הטלטול - הם בסיבת ההיתר המקורי מכיוון שהם כלים.

ג. בהמשך להנ"ל: רק מה שאינו כלי מוגדר כמוקצה גמור לעומת מה שנאסר בכלים שאין הם סוג מוקצה האסור אלא אינם מוקצה גמור כלל, ולכן יפרט מהם הכללים לדברים האסורים והמותרים בכלים אלו ולא יגדירם כמוקצה האסור והמותר.

ד. הן אמנם חכמים הם אלו שהגדירו את סוגי ההיתר והאיסור אבל אעפ"כ מדגיש שישנו מקום שחכמים נתנו לדעת האדם להגדיר מה מוקצה **עבורו** ומה הוא לא מקצה, וזאת למד מעצם הקריאה בשם 'מוקצה'.

מבוא

מקצת דיני ד' רשויות בשבת

למען יובנו הדברים המבוארים בפנים למי שאינו בקיא בדינים אלו:

אסרה תורה להוציא חפץ בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים וכן להיפך מרשות הרבים לרשות היחיד. איסור זה הינו הן על ידי העברה בהילוכו, או עומד ומושיט עוקר ומניח, או בזריקה מרשות לרשות (ועומד במקומו) שהיא עקירת החפץ מרשות אחת והנחתו ברשות שניה.

כמו כן אסרה תורה לטלטל חפץ בתוך רשות הרבים יותר מד' אמות (סימן שמו, סעי' א"ב)

וזהו גדר הרשויות:

רשות הרבים - דרך שרחבה ט"ז אמה ועוברים בה רבים (ונחלקו הפוסקים האם צריך שיעברו שישים ריבוא) או שדרך רוחבו ט"ז אמה היא רה"ר דאורייתא (סימן שמה, סעי' י"א).

רשות היחיד - כל מקום שמוקף ד' מחיצות (או בתנאים מסויימים גם ג' מחיצות או ב' מחיצות ולחי - כפי שיובא בפנים).

כל מקום שאינו רשות היחיד וגם אינו רשות הרבים (כגון ים, בקעה אסטווינית וכדומה) הרי הוא מקום פטור מן התורה, ודינו שמותר לטלטל בכלו וכן מותר להוציא ממנו לרשות היחיד או לרשות הרבים - מדאורייתא.

אמנם באו חכמים ותקנו על מקומות שאינם רשות היחיד - שאין בהם מחיצות, וגם אינם רשות הרבים, מכיון שהרבים לא עוברים שם (כגון ים, בקעה אסטווינית וכדומה) או שאינם רחבים ט"ז אמה, בתנאי שרחבים לפחות ד' על ד' אמה, שיהיו כרמלית, ודינו שאסור לטלטל בתוכו יותר מד' אמות, וכן אסור להוציא ממנו לרשות הרבים ולא לרשות היחיד (סימן שמה, סעי' י"ט-כ"א).

בנוסף ישנם מקומות שמן התורה נחשבים רשות היחיד גמורה, כיון שיש להם מחיצות, אך באו חכמים והחמירו לעשותם כמו כרמלית לענין טלטול והוצאה, מכיון שהם דומים לרשות הרבים ויש חשש שהאדם יתבלבל ביניהם לרשות הרבים, ולדוגמא: קרפף - שהוא מקום המוקף ד' מחיצות, וגודלו כבית סאתיים, ואינו מוקף לדירה, שמשום גודלו ואי המגורים בו הוא דומה לרשות הרבים.

ברשות זו החמירו חכמים שלא לטלטל בו יותר מד' אמות וכן שלא להוציא ממנו לרה"י או לרה"ר כמו דין הכרמלית. אף שמדאורייתא הוא נשאר רה"י גמורה (ולכן המוציא חפץ מקרפף לרשות הרבים יהיה חייב מהתורה ולא רק מדברי חכמים).

מקום נוסף שהחילו עליו חכמים דין כרמלית, הוא מבוי המוקף ג' מחיצות ופרוץ ברוח רביעית, שאמרו חכמים כיון שהוא דומה לרה"ר נחיל עליו דין כרמלית כל עוד לא יתקנו ע"י שישים קורה או לחי ברוח רביעית - דין זה יבואר בהרחבה בפנים.

לאחר שחכמים תקנו דין כרמלית, נשאר הגדר של מקום פטור רק למקומות מסויימים, כגון מקום שהוא קטן יותר מד' על ד' אמות (או למקום ג' מחיצות בתנאים מסויימים - כפי שיבואר בפנים).

דין נוסף שיוזכר בפנים הוא שחכמים אסרו להוציא מן הכרמלית דוקא לרשות הרבים או לרשות היחיד, אבל לכרמלית לא גזרו - ומותר להוציא מכרמלית אחת לכרמלית אחרת כל עוד הוא לא מטלטל (בסך הכל) את החפץ יותר מד' אמות. דבר נוסף שידובר בפנים הוא שיש אומרים (וכן פוסק אדה"ז) שמקום פטור שנמצא בתוך או ליד כרמלית יש לו דין "מצא מין את מינו" (שגם כרמלית היא מצד עצמה מקום פטור לולא גזרו חכמים עליה שתהיה כרמלית) והוא נהפך להיות גם כן כרמלית כמו הרשות הסמוכה לו, וממילא יהיה אסור לטלטל מהכרמלית אליו ולהיפך.

דיוק לשונו הזהב בגדר מקום ג' מחיצות הפרוץ ברוח רביעית

א

דברי אדה"ז והקושיה

כותב אדה"ז בהלכות עירובין (או"ח סי' שמה ס"א): "איזו היא רשות היחיד מקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה טפחים ויש בחלוד' טפחים עלדי' טפחים שזהו שיעור מקום חשוב הראוי להשתמש בו". וממשיך שם (בסעי' ו'): "וכן מקום המוקף ג' מחיצות גמורות אלא שפרוץ ופתוח לגמרי ברוח רביעית או אפילו אין בו אלא ב' מחיצות ולחי שלחי זה נדון כמחיצה ג' ע"ד שיתבאר בסי' שס"ג הרי הוא רשות היחיד גמורה מן התורה והזורק מרשות הרבים לתוכו חייב אבל חכמים אסרו לטלטל בו יותר מדי אמות ושלא להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד ולא לרשות הרבים כדין הכרמלית שיתבאר".

ומסיים: "במה דברים אמורים כשמקום זה הוא פרוץ ופתוח לכרמלית אבל אם הוא פתוח לרשות הרבים הזורק לתוכו פטור שאינו כרשות היחיד מן התורה מפני שלפעמים נדחקים רבים לתוכו כשיש דוחק רב ברשות הרבים".

היינו מן התורה כל מקום המוקף מחיצות (ד' מחיצות), או אפילו מקום עם ג' מחיצות או ב' מחיצות ולחי ופתוח לכרמלית, נחשב רשות היחיד לכל דבר והזורק מרשות הרבים לתוכו (או איפכא) חייב מן התורה, ומותר לטלטל בכלו כדין רה"י. ומדין חכמים שמקום הפרוץ ברוח רביעית יחשב כמו כרמלית שאין לטלטל בו, או להוציא ממנו לרה"י. וג' מחיצות הפתוחות לרשות הרבים אינם רשות היחיד גם מן התורה.

ויש לדקדק בלשון אדה"ז, שלכאורה **לפום ריהטא דבריו סותרים מרישא למציעתא**, שבתחילה כתב ש"הזורק מרשות הרבים לתוכו חייב" - ומשמע **חייב מן התורה** כדין רשות היחיד, ואילו אחר כך ממשיך "אבל חכמים אסרו לטלטל בו . . . ושלא להוציא ולהכניס . . . לרשות הרבים" - היינו שהאיסור להוציא ממנו לרשות הרבים הוא מדברי חכמים, ולכאורה הרי זהו מקום שיש לו ג' מחיצות, ומן התורה אסור להוציא לרה"י (וכן משמע מסוף הסעיף שכתב שאם הג' מחיצות "פתוח לרשות הרבים הזורק לתוכו פטור שאינו כרשות היחיד מן התורה", ומשמע שכאשר פתוח לכרמלית הוא רשות היחיד מן התורה וחייב הזורק לתוכו), וכיצד כותבו בכלל הדברים (כרמלית) שאסרו חכמים?

ואין לתרץ שכוונתו רה"י היא לא (רק) לרה"י ממש (שזה כבר אסור מדאורייתא כנ"ל) אלא (גם) לרה"י דרבנן דהיינו כרמלית. וכוונתו לסייג שאף שחכמים החמירו שלא לטלטל בו בדי אמות, מ"מ אין דינו ככרמלית גמורה שמותר להוציא ממנה לכרמלית אחרת, אלא לעניין זה הוא עדיין רה"י שאסור להוציא ממנו לכרמלית או לרה"י.

(ואל תתמה כיצד קורא לכרמלית רה"י, שכן מצינו שביאר המהר"ל^א שלפעמים קוראים גם לכרמלית רשות הרבים, מפני שאינו רשות היחיד. שרש"י כתב^ב בפירוש מבוי גדל: "מבוי העשוי כנדל שפתוחין לו מבואות הרבה וראשיהן פתוחין לרשות הרבים וראשו פתוח לרשות הרבים אחר". וכתב המהר"ל: "ורש"י שפ"י לרשות הרבים, לאו דוקא רשות הרבים גמור, רק לאפוקי רה"י". . . דגם כרמלית נקרא רשות הרבים שאינו רשות היחיד".

ועד"ז יש לפרש כוונת אדה"ז כאן שמה שכתב שאסור להוציא ממנו לרה"י, כוונתו שאסור

א. חידושי מהר"ל עירובין ט, ב.

ב. עירובין (ח, ב)

להוציא ממנו לכל מקום שאינו רה"י - כולל כרמלית).

שכן בסימן שמ"ו כתב שבמקרה כזה יהיה מותר להוציא ממנו לכרמלית (בתוך ד' אמות), שכתב לגבי קרפף: "אפילו מקום שהוא רשות היחיד גמורה מן התורה אלא שחכמים אסרו לטלטל בו אלא תוך ד' אמות כמו שאסרו בכרמלית גמורה כגון קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה . . אעפ"כ מותר לטלטל ממנו לכרמלית גמורה תוך ד' אמות". והרי כאן הוא רה"י גמורה שחכמים הניחו עליו דין כרמלית, והן הן הדברים.

והדרא קושיא לדוכתא, מדוע כתב אדה"ז שלהוציא ממנו לרה"ר הוא איסור מדברי חכמים בעוד שהוא כבר אסור דאורייתא, והרי זה כ"יהודה ועוד לקרא"י? (ומלבד שהוא סתירה בין הדברים מינ"י ובי"י, הרי כו"כ נפק"מ בין דבר שאסור מדאורייתא לדבר שאסור מדברי חכמים).¹

ב

דברי המג"א

להבין כל זה יש להקדים דברי המג"א (סי' שמה ס"ק א), המבאר שג' מחיצות (וכן ב' מחיצות ולחי) הוא מחלוקת הפוסקים, וז"ל: "משמע בדברי הפוסקים דכשיש שני מחיצות ולחי הוי רה"י דאורייתא כדאיתא בעירובין דף י"ב דלחי משום מחיצה וכ"כ הרא"ש פ"ק דסוכה ועיין סי' שס"ג סי"א ודעת הרמב"ם דג' מחיצות הוי כרמלית ע"ש ועיין סי"ד בהג"ה ע"כ.

ומה שכתב שהרמב"ם ס"ל שג' מחיצות הוי כרמלית, הוא בהלכות שבת (פי"ד ה"ד), שכתב בכלל הדברים שהם כרמלית וז"ל: "וכן קרן זוית הסמוכה לרה"ר והוא המקום שמוקף שלש מחיצות והרוח הרביעית רה"ר כגון מבוי שאין לו לחי או קורה ברוח רביעית . . כל אלו כרמלית הן".

וממשיך "ועיין סי"ד בהג"ה", שם ג"כ הגיה הרמ"א גבי מקומות שהם כרמלית: "כגון מבואות שיש להם שלושה מחיצות ואין להם לחי או קורה ברביעית".

ג

פירוש המחצית השקל במג"א

וכתב המחצית השקל: "ודעת הרמב"ם דג"מ הוי כרמלית: ר"ל מדאורי"י הוי כרמלית ולא רה"י דמדרבנן גם הפוסקים מודים דיש לו דין כרמלית ואסור לטלטל בתוכו אולם לשון כרמלית שכי' הוא לאו דוקא דמדאורייתא ליכא כרמלית אלא ג' רשיות או ר"ה או רה"י או מקום פטור אלא ר"ל דמדאורייתא לא הוי רה"י מ"מ גם ר"ה לא מיקרי מדאורייתא".

ג. קידושין ו, א עיין שם.

ד. והנה אין לתמוה על הלשון (בלמ"ד) ש"לא להוציא ולהכניס ממנו לרה"י ולא לרה"ר", שקצת קשה ליישבו בתיקון הלשון "כי ממנו לרשות הרבים" הכוונה הוצאה ממנו לרשות שני, ועל הכנסה מתאים הלשון ולא... מרשות היחיד לתוכו דהיינו שה"י צריך להיות כתוב שלא להוציא ממנו לרשות היחיד ולא להכניס מרשות היחיד לתוכו.

אמנם, רגילות הוא בספרים לקצר בלשון ולכלול הוצאה והכנסה ממנו לרה"י או לרה"ר וכן להיפך כשהכוונה שהלמ"ד הוא גם מ"ם, והוא קיצור לשון, שלא להאריך.

ופשוט שאין לתלמיד ותיק לדחוק ולפרש הלשון דלצדדין קתני, ולהסביר הלשון "ושלא להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד ולא לרשות הרבים", שלהוציא הכוונה לריש דבריו איסור הוצאה ממנו לרה"י שהוא איסור כרמלית דרבנן, וההמשך של "וכן לרה"ר" - שמרשות הרבים אין להכניס לתוכו שהכוונה כאילו ה"י כתוב אסור להכניס מרה"ר לכרמלית שהכוונה היא לכרמלית כגון קרפף וכיו"ב, שיתבאר לקמן, דא"כ מהו הקשר לכאן, ובפרט שלאחרי שאומר שלא להוציא ולהכניס מרה"ר אליו ממשך "בד"א כשמקום זה הוא פרוץ ופתוח לכרמלית אבל אם הוא פתוח לרה"ר הזורק לתוכו פטור שאינה רה"י מן התורה", וא"כ כל הסעי' מדבר בדין מקום של ג' מחיצות.

היינו שמדאורייתא אין רשות כרמלית, ולכן מוכרח לומר כוונתו של המג"א שכתב דג"מ הוי כרמלית, למקום פטור דאורייתא שאינו רה"י ואינו רה"ר, ומה שקרא לו המג"א כרמלית הוא על שם סופו, שחכמים הטילו על מקום זה דין כרמלית.

וממשיך המחצית השקל ומפרש דברי המג"א שציין לרמ"א: "ועסי"ד בהג"ה: שכ' רמ"א וז"ל כרמלית כגון מבואות שיש להם ג' מחיצות ואין להם לחי או קורה ברביעית עכ"ל אבל מלשון זה אינו מבורר כמאן ס"ל דבין להפוסקים ובין לרמב"ם בג' מחיצות אסור לטלטל בתוכו עד שיעשה תיקון ברוח רביעית ע"י לחי או קורה והיינו מדרבנן ומחלקותם אינו כ"א לענין דין תורה אי הוי רה"י ביש לו ג' מחיצות אי לא אבל מדרבנן ודאי יש לו דין כרמלית:

היינו, שהמג"א כתב בתחילת דבריו שמשמע בדברי הפוסקים דכשיש שני מחיצות ולחי הוי רה"י דאורייתא, וכוונתו לומר שכך הוא מדין התורה, אמנם חכמים באו וגזרו על רשות זו דין כרמלית (עד שלא יתקנה במבוי). ולרמב"ם ג"מ אינם רה"י מן התורה אלא מקום פטור, וחכמים תקנו על מקום זה דין כרמלית". ולכן כשמציין לרמ"א בהגהה, שכתב שג' מחיצות הוי כרמלית, כוונת המג"א הוא לתת את דעת הלומד לכך שאין הכרעה ברמ"א האם דעתו כהרא"ש או כהרמב"ם, כיון שהרמ"א לא פירט בדבריו האם כוונתו שמבואות ג' מחיצות הם רשות היחיד דאורייתא ורבנן הוסיפו עליהם דין כרמלית, או שזה מלכתחילה כרמלית?

ד

קושיות על הבנת מחצית השקל

הנה מה שפירש המחצית השקל כוונת המג"א שג"מ הוי כרמלית" - היינו שאינם רה"י לחייב הזורק מהם לרה"ר, אלא הם מקום פטור מדאורייתא - וקרא לו המג"א כרמלית ע"ש סופו, לכאורה לפי"ז הוה ל"י למג"א לכתוב במפורש יותר: "ולדעת הרמב"ם ג"מ אינו רשות היחיד" דהוא לשון מבורר טפי, ואילו כשכתב "כרמלית" ניתן לטעות ולחשוב שכוונתו כרמלית דאורייתא, ודבר זה אינו דהא אין רשות כרמלית מדין דאורייתא - כקושיית מחצית השקל?

עוד יש להקשות בנוגע למה שכתב דהרמ"א לא מבורר אי סבירא ל"י דג' מחיצות הוי רה"י דאורייתא או מקום פטור, דהא גופא קשיא - מדוע סתם הרמ"א דבריו ורק אמר דג' מחיצות הוי כרמלית, ולא ביאר האם הזורק מרה"ר לתוכו - חייב או לא.

וכן יש להבין מה כוונת המג"א בציונו "וע"י בהגה"ה" באם לא מבורר משם לא לכאן ולא לכאן?

ה

קושיית הראב"ד על הרמב"ם

כדי להבין כל זה, יש להקדים מה שכתב הרמב"ם (שם פי"ז ה"ט): "מבוי שהכשירו בקורה אף על פי שמותר לטלטל בכולו כרה"י הזורק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו פטור. שהקורה משום היכר היא עשויה. אבל אם הכשירו בלחי הזורק מתוכו לרשות הרבים או מרה"ר לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה ברוח רביעית"

והשיג הראב"ד שם וז"ל: "הא מילתא קשיא לי טובא כיון שמותר לטלטל בכולו אלמא במבוי שיש לו שלשה מחיצות קאמר וקי"ל דשלש מחיצות דאורייתא א"כ הכשירו בקורה אמאי פטור וכי באו חכמים להקל בשל תורה להטעינו קורה עכ"ל":

דהיינו שהוקשה לראב"ד כיצד כתב הרמב"ם מחד גיסא שמותר לטלטל בכולו כרה"י -

דמשמע שאינו כרמלית, אלא רה"י גמורה, ומצד שני כותב שהזורק לתוכו מרה"ר פטור, והרי מדאורייתא הזורק מרה"ר לרה"י חייב?

1

תירוץ הרמ"ך וביאורו

ובכסף משנה שם הביא דברי הרמ"ך המתרץ גם קושיה זו, וז"ל: כתב הרמ"ך זה תימה דבגמרא' מסיק אליבא דב"ה דמשתים הוא דמיחייב לזרוק והוא אמר דאפילו בשלשה הזורק לתוכו פטור כיון דהכשירו בקורה ואי מוקים לה בשפתוחה לרה"ר דחשבינן לה ככרמלית אפילו יש לה ג' מחיצות כמ"ש בפ"ד א"כ יהא אסור לטלטל שלא באו חכמים להקל כשתקנו עירובין אלא להחמיר כדאמרינן (שם י"ב): וכי כבר עושה אותה רה"י וצ"ע. וע"כ משוינן חילוק בין פתוח לרה"ר לפתוח לכרמלית דבפרק כל גגות (עירובין צ"ד) אמרינן בחצר שנפרצה לרה"ר דלרבנן המטלטל מתוכה לרה"ר פטור נמצא שאע"פ שיש לו ג' מחיצות נקרא כרמלית ובפ"ק אמרינן דלזרוק משתים הוא דמיחייב אלמא דרה"י הוא בשתי מחיצות ע"כ:

היינו, שמה שכתב הרמב"ם שהזורק לג' מחיצות פטור הוא רק כאשר הג' מחיצות פתוחות לרה"ר, שאז נחשב רשות זו שבתוך הג' מחיצות ככרמלית - ולא כרה"י (דהיינו שגם מדאורייתא אין זה רה"י אלא מקום פטור, ועשוהו רבנן ככרמלית), ומה שכתוב בגמ' ש"משתיים (ולחי) הוא דמיחייב" קאי על ג' מחיצות הפתוחות לכרמלית (מקום שאינו רה"ר).

והנה לגבי מה שהקשה הרמ"ך, מדוע התיר הרמב"ם לטלטל בכולו ע"י קורה ברוח רביעית, והרי אם רשות זו הפתוחה לרה"ר היא כרמלית שאסור לטלטל שם מה מועיל קורה, והרי קורה היא עירוב שבא להחמיר על רה"י, ולא להקל על כרמלית.

נראה לומר שתירצו הרמ"ך במה שמדגיש בהמשך דבריו ש"ע"כ משוינן חילוק בין פתוח לרה"ר לפתוח לכרמלית", דהיינו שהחילוק בין ג"מ הפתוחות לכרמלית לג"מ הפתוחות לרה"ר אינו חילוק מדרבנן, אלא כבר מדין דאורייתא, שפתוח לרה"ר המטלטל מתוכה לרה"ר פטור - דהיינו שאין בזה איסור דאורייתא, משום שרשות זו היא מקום פטור מדאורייתא, והפתוח לכרמלית המטלטל מתוכה לרה"ר חייב שרשות זו היא רשות היחיד מדאורייתא.

ולפ"ז מובן מדוע מותר לטלטל בכולו כאשר תיקנו בקורה, שכן מקום זה הוא רה"י בפתוח לכרמלית, ומקום פטור בפתוח לרה"ר - ורק שחכמים אסרו לטלטל בו בדי' אמות כאשר אין קורה, משום שאז הוא דומה לרה"ר ועשוהו כרמלית. משא"כ כשיש בו קורה - לכתחילה לא עשוהו כרמלית, משום שכבר יש בו היכר".

ולפ"ז מתורץ היטב קושיית הראב"ד מדוע מותר לטלטל בכולו כרה"י (כשתקנו בקורה) אך הזורק לתוכו מרה"ר פטור, שכן הפתוח לרה"ר דינו כמקום פטור, ולא כרה"י, ומה שאסרו חכמים לטלטל בתוכו ולהוציא בלא קורה, הוא תקנת חכמים לעשותו כרמלית בנוסף על היותו מקום פטור.

1. עירובין יא, ב.

2. ראה הערה הבאה

ח. ויומתק ביאור זה בלשון אדה"ז (סי' שס"ג ס"א): ". שמן התורה כל מקום שיש לו ג' מחיצות ופרוץ במילואו ברוח רביעית. . ואף אם פרוץ לרשות הרבים שדינו ככרמלית הרי מותר לטלטל בכרמלית מן התורה כמו ברשות היחיד אלא שחכמים אסרו הטלטול בו בין שפרוץ לרשות הרבים בין שפרוץ לכרמלית מפני שדומה קצת לרשות הרבים כיון שפרוץ במילואו לפיכך התירו כשעשה איזה תיקון במקום הפרצה. . וכיון שיש קורה על פתחו יש בזה היכר וזכרון לרואים שיכירו וידעו שתקנת חכמים היא קורה זו במבוי זה ולא יתחלף להם ברשות הרבים.

ז שיטת הרמ"ך

והנה לפי חילוק זה של הרמ"ך יוצא לנו דבר חדש, והוא שכבר מדאורייתא, עוד לפני תקנת חכמים, רשות של ג' מחיצות הפרוץ ברוח רביעית משתנה דינו בין פרוץ לרה"ר לבין פרוץ לכרמלית (מקום פטור מדאורייתא). היינו שישנה רשות אחת שאין לה דין קבוע, אלא דינה משתנה לפי הרשות הסמוכה לה, ואם תשתנה הרשות הסמוכה לה (ולמשל דרך צרה פחות מט"ז אמה - שהיא כרמלית, וירחיבוה ויהפכה לרה"ר, או להיפך) ישתנה גם דין רשות זו - כבר מדאורייתא.

ויש לומר שזהו כוונת המג"א באומרו שלרמב"ם הוא "כרמלית דאורייתא" וכדלקמן.

ח חילוק זה בדברי אדה"ז

והנה חילוק זה שחילק הרמ"ך פסק גם אדה"ז כאן (שמ"ה ס"ו), כפי שממשיך ומסיים: "במה דברים אמורים כשמקום זה הוא פרוץ ופתוח לכרמלית אבל אם הוא פתוח לרשות הרבים הזורק לתוכו פטור שאינו כרשות היחיד מן התורה מפני שלפעמים נדחקים רבים לתוכו כשיש דוחק רב ברשות הרבים" ע"כ.

ובסימן שס"ג (ס"א) ביאר יותר בדין ג' מחיצות הפרוצות לרה"ר וכתב "שדינו ככרמלית".

ויש לעיין מהי כוונתו של אדה"ז שדינו ככרמלית, דלכאורה איפכא מסתברא - ג' מחיצות הפתוחות לכרמלית הרי הם רק ככרמלית, כיון שמדאורייתא הם רה"י, וחכמים החמירו ואסרו לטלטל בהם ועשאו ככרמלית, משא"כ ג' מחיצות הפתוחות לרה"ר הוי כרמלית **ממש דהיינו שהוא הוא הכרמלית שחידשו ותיקנו חכמים (ולא ככרמלית) דהרי מן התורה אינם רה"י, והזורק לתוכם פטור?**

ולכן נראה לומר, שבלשונו הזהב של אדה"ז שכתב שהפתוח לרה"ר הרי הוא ככרמלית, וכן מה שכתב שהפתוח לכרמלית חכמים אסרו להוציא ממנו לרה"ר, בזה כיון לבאר דברי הרמב"ם שיש מעין כרמלית מדאורייתא כדלקמן, ויתכן שככה לומד במג"א^ט: "ולדעת הרמב"ם ג"מ הוי כרמלית" - דמשמע כרמלית **דאורייתא** (ודלא כהבנת מחצית השקל - וכדלקמן).

ט ד' רשויות

דהנה בגמ' בשבת (ו, א) "ת"ר ד' רשויות לשבת רה"י ורה"ר וכרמלית ומקום פטור . . . ואיזו היא רה"י . . . זו היא רה"י גמורה".

ובגמרא שם לא חילקו בין רשויות דאורייתא לרשויות דרבנן, דמדאורייתא ישנם רק ג' רשויות - רה"י רה"ר ומקום פטור, וכרמלית היא רשות דרבנן.

ויש לומר ולחדש, ע"פ תירוץ הרמ"ך לעיל, ודברי אדה"ז, דאף שדין כרמלית (שלא לטלטל אלא בד' אמות וכו') הינו מדרבנן, מ"מ גם מדאורייתא יש סוג רשות דומה לרשות דרבנן, והוא רשות "ככרמלית" - והוא מקום המוקף ג' מחיצות ופרוץ ברוח רביעית שיש הפרש בדינו (כבר מדאורייתא כנ"ל) בין פרוץ לכרמלית או לרה"ר, והבדל זה עושה אותו ככרמלית - כמו שכרמלית היא רשות ביניים, שאינה רה"י ואינה רה"ר, כך רשות זו דינה 'חצוי' - פעם כך ופעם כך.

ט. וכידוע שבשו"ע אדה"ז נמשך אחר דברי המג"א.

ולפי"ז יש לבאר גם כן מה שכתוב "זו היא רה"י גמורה" - ואמרו בגמ' (שם ו, ב): "ואמאי קרו ליה גמורה מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דרבי יהודה דלא הוי רה"י ה"מ לטלטל אבל לזרוק מודו ליה קמ"ל", וכתב רש"י - "קמ"ל גמורה: כלומר זו היא שנגמרו מניין מחיצות שלה שיש לה מחיצות מכל צד. . אבל דרבי יהודה לא נגמרו מחיצות שלה למנינן ולא רה"י היא כלל".

ולפי דברינו יבואר מה שנקראת רה"י גמורה - ע"ש שנגמרו מנין המחיצות שלה **שיש לה ד' מחיצות**, אבל אם חסר לה מחיצה אחת, שוב אינה **גמורה**, אמנם היא רה"י, אבל רה"י שאינה גמורה, משום שאין דינה תמיד **כרה"י**, אלא לפעמים **כרה"י** ולפעמים **ככרמלית**, וממילא היא **מדאורייתא ככרמלית - דומה לכרמלית (דרבנן)**.

מהו כרמלית

והטעם שנקראת ככרמלית י"ל, דהנה בפירוש כרמלית בחר אדה"ז פירוש' (מתוך ג' פירושים שיש על כרמלית): "איזו היא כרמלית מקום שאינו הילוך לרבים וגם אינו מוקף מחיצות כהלכתן וזהו **כארמלית** כלומר כאלמנה שאינה לא בתולה ולא נשואה כך זה אינו מוקף מחיצות כרשות היחיד ואינו הילוך לרבים כרשות הרבים".

ולפי"ז נראה לבאר שג' מחיצות הוי' ככרמלית מדאורייתא - דהרי כבר בדאורייתא יש חילוק בין ג' מחיצות הפתוחות לרה"ר - שאז דינם כצידי רה"ר (שהוא מקום פטור), שהזורק מרה"ר לתוכם **פטור**, לבין ג"מ הפתוחות לכרמלית - שאז דינם כרה"י שהזורק מרה"ר לתוכם חייב - הרי שאין להם דין אחד קבוע אלא משתנה לפי המקום הפתוח לג' מחיצות, וזהו כארמלית ש"אינו מוקף מחיצות **כהלכתן**" אלא רק ג' מחיצות, ולכן דינו משתנה לפי הרשות הסמוכה לו, ואם פתוח לרה"ר הוא כמו "בתולה" (שדינו כמקום פטור), ואם פתוח לכרמלית הוא "כארמלית" - לא נשואה (ד' מחיצות שהיא רה"י גמורה) ולא בתולה (מקום פטור).

ויומתק ביותר, שהרי בירושלמי²³ מובא פירוש נוסף לכרמלית: שכרמלית הוא נוטריקון רך ומל - לא לח ולא יבש אלא בינוני, וכך זו אינה רה"י ואינה רה"ר. ואעפ"כ לא כתב אדה"ז הפירוש שבירושלמי, אלא בחר הפירוש המובא בפירוש המשניות להרמב"ם²⁴, שכרמלית - כארמלית. כי לפירוש הירושלמי המילה כרמלית עצמה כוללת את המילים רך ומל, היינו שלפירוש זה הכרמלית יש בה מקצת רה"י ומקצת רה"ר. אך לפירוש אדה"ז - כארמלית, שאינה בתולה ואינה נשואה, הפירוש הוא שהיא כעת אלמנה ולא שיש בה גם קצת צד בתולה וגם קצת צד נשואה יחד, דהיינו שיצאה מכלל בתולה ולכלל נשואה לא הגיעה (ולפי"ז יכולה להיות כמו כרמל, רך ומל יחד, בתולה ונשואה), אלא ההדגשה היא שאין לה - לא מזה ולא מזה, שעכשיו היא אלמנה ומה שהייתה נשואה בעבר, לא נשאר לה מזה כלום.

וזה מתיישב יותר עם הפירוש שארמלית קאי גם על מקום ג' מחיצות, שהוא רשות אמצעית שאין לה לא מזה ולא מזה, שאינה גמורה במחיצותיה להיות רה"י (דהיינו שאין דינה **תמיד** כרה"י אלא דינה משתנה לפי המקום בו היא פתוחה כנ"ל) ולאידך מחיצותיה מבידילים אותה

י. סי' שמה סעי' יט.

יא. לפי המבואר בפנים יומתק יותר לשון אדה"ז "כהלכתן", דלכאורה ג' מחיצות הפתוחות לכרמלית ג"כ אינו מוקף מחיצות כהלכתן ואעפ"כ הוא "רה"י גמורה מן התורה", אלא כוונתו דמקום המחיצות **עצמו** (מבלי הבט לאן הוא פתוח) כיון שאינו מוקף מחיצות מכל צד (ד' מחיצות) הרי הוא כארמלית - ככרמלית, משום שאין בו ד' מחיצות ואינו רה"י שנגמרו מחיצותיה, לכן משתנה דינו לפעמים הוא ככרמלית ולפעמים רה"י - כבפנים.

יב. שבת א, א. הובא בערוך ערך כרמלית ובתוס' שבת ו, א ד"ה כרמלית.

יג. שבת בתחלתו.

לגמרי מרה"ר, ואפילו אי "בקיעי בה רבים" לא יהיה דינה כרה"ר אלא מקום פטור (מדאורייתא, וכרמלית מדרבנן)⁷.

יא

ביאור דברי המג"א ע"פ הנ"ל

ומתוך זה יובנו דברי המג"א הנ"ל כפשטם ולא כמו שביאר המחצית השקל. ומה שכתב "דעת הרמב"ם דג"מ הם כרמלית" - הוא כפשוטו, כרמלית דאורייתא.

וכוונת המג"א לומר דהרמב"ם כהרמ"ך, שג' מחיצות משתנה דינו בין הפתוח לכרמלית לבין הפתוח לרשות הרבים, ולכן הוא ככרמלית מדאורייתא, משום שהוא רשות בפני עצמה שאינה רה"י ואינה רה"ר או מקום פטור אלא פעמים כך ופעמים כך (שאם פתוח לרה"ר הוא מקום פטור, ואם פתוח לכרמלית הוא רה"י). ולא כהרא"ש שג' מחיצות הם רשות היחיד דאורייתא⁸.

ולפי"ז יובן מה שציין לרמ"א: "עיין סי"ד בהגהה" - דיש לומר כוונתו שבא להוכיח ממה שהרמ"א סתם דבריו בהגה"ה, ולא פירט דין הזורק לג' מחיצות מרה"ר, האם דינם כרה"י מדאורייתא לעניין זורק והוסיפו לו כרמלית לעניין טילטול או שהם רק כרמלית מדרבנן, דאם איתא שסובר כהרא"ש הוי ל"י לומר שג' מחיצות הם רה"י לענין הזורק לתוכם וכרמלית לענין להחמיר בו בטלטול?

אלא הוא משום שגם הרמ"א רומז וסבירא ל"י כהרמ"ך והרמב"ם שג' מחיצות משתנה דינם מדאורייתא בין פתוח לכרמלית לפתוח לרה"ר. ולכן סתם דבריו שג' מחיצות הם כרמלית - וכוונתו לומר, גם שיש להם דין כרמלית מדרבנן, וכן גם שמדאורייתא הם ככרמלית, כיון שמשנתנה דינם כנ"ל, ובזה תפס הרמ"א כהרמב"ם ולא כהרא"ש.

יב

תקנת חכמים על יסוד הדאורייתא

ויש לומר, שגם מה שתקנו חכמים בים ובקעה ואסטוונית שיהיו כרמלית, ויהיה אסור לטלטל בהם בד' אמות, וכן להוציא מהם לרה"ר או להיפך, הוא על יסוד רשות זו דאורייתא, ד"ככל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון".

וכוונת תקנתם הוא, דכמו שברשות שהיא ככרמלית דאורייתא - מקום המוקף ג' מחיצות, אמרה תורה שכיון שהוא פרוץ ברוח רביעית ואינו רה"י גמורה (ד' מחיצות) וגם אינו רה"ר (כיון שיש לו ג' מחיצות) ישתנה דינו מביין כשהוא פרוץ לרה"ר לבין כשהוא פרוץ לכרמלית. על יסוד זה באו חכמים והשליכו כלל זה גם על מקומות נוספים, וכגון ים בקעה ואסטוונית הדומים לרה"ר ויש חשש שיבוא להתבלבל ביניהם לרה"ר, והחילו עליהם דינים של רה"ר.

וכן החילו דין כרמלית על קרפף בית סאתיים, שאף שהוא מוקף מחיצות והוא רה"י גמורה מדאורייתא, מכל מקום כיון שדומה קצת לרה"ר בכך שהוא גדול, ואינו מוקף לדירה - יש להחמיר גם בו שלא לטלטל. ובמבוי ג' מחיצות, שהוא עצמו ככרמלית - משום שאינו רה"י גמור כנ"ל, באו חכמים והוסיפו עליו דין כרמלית דדבריהם שיהיה אסור לטלטל בו בד' אמות כל עוד לא שם בו קורה או לחי,

יד. משא"כ דוגמאות אחרות של כרמלית כגון בקעה וכו', אם יעברו שם שישים ריבוא יהיה רה"ר (וכדגלי מדבר), עיין קו"א שמה ס"ק ב'.

טו. ומה שלא פירט כאן המג"א מהו דין הג' מחיצות לשיטת הרמב"ם (שיש הפרש בין פתוח לרה"ר ללכרמלית כנ"ל בפנים), הוא כי כוונתו אינה לבאר כאן את הדין בפועל של מקום המוקף ג' מחיצות, אלא לבאר מהו גדר הרשות (שבזה עוסק השו"ע שם, לבאר כל רשות מה היא, ולא רק מה דינה).

שעל ידיהם יהיה היכר לכך שמקום זה אינו רה"ר.

היינו שבג' מחיצות אין זה חידוש ממש דחכמים להפוך מקום זה לכרמלית, שהרי כבר מדאורייתא חל עליו שם ככרמלית כנ"ל, וחידושם הוא להחמיר בו יותר מדברי תורה שגם יהיה אסור לטלטל בו בדי' אמות וכו' כדין כרמלית דדבריהם^{טז}.

יג

תירוץ קושיית התוס' ע"פ זה

והנה התוס' הקשו וז"ל: "קשה לרשב"א ליתני ה' רשויות דהא קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה הזורק מר"ה לתוכו או איפכא חייב ואין מטלטלין בו אלא בד"א".

היינו שהוקשה לתוס' שם, דכיון שישנו סוג של רשות היחיד שרבנן החילו עליו דיני כרמלית דדבריהם צריך הוא להיקרא רשות חמישית, דכמו שרבנן באו וחדשו רשות כרמלית, דמדאורייתא ישנם רק ג' רשויות - רה"י, רה"ר ומקום פטור - וחכמים באו והוסיפו רשות נוספת שזה כרמלית, כמו כן חדשו חכמים עוד רשות חמישית - קרפף בית סאתיים, שדיניו שונים, שאינו רה"י כיוון שאסור לטלטל בו בדי' אמות, וכן אינו כרמלית כיון שהזורק לתוכו חייב.

וע"פ ביאורנו לעיל יבואר דקושיית התוס' אינה אלא לשיטת הרא"ש, דג' מחיצות (ואפילו ב' מחיצות ולחי) הם רשות היחיד גמורה, וכרמלית הוא תקנת חכמים. משא"כ לשיטת הרמ"ך דג' מחיצות הם רשות היחיד שאינה גמורה - וזהו היסוד לככרמלית מדאורייתא, קושיית התוס' לא קשיא מעיקרא, דהרי לא חידשו חכמים כלל רשות נוספת, אלא מדאורייתא ישנם ד' רשויות, וכל כרמלית דדבריהם הוא על יסוד והרחבת ככרמלית מדאורייתא.

ההבדל הוא רק שבים, בקעה ואסטוונית - תקנו חכמים כרמלית דדבריהם במקום פטור מדאורייתא ולכן הזורק לתוכה מרה"ר פטור, משא"כ בקרפף בית סאתיים או בג' מחיצות הפתוחות לכרמלית - תקנו חכמים כרמלית דדבריהם במקום שהוא רה"י דאורייתא ולכן הזורק לתוכה מרה"ר חייב^{יז}.

יד

נפק"מ מכל הנ"ל: מעביר במקום הפרצה

ונראה לומר, שבכך שג' מחיצות מוגדרים כבר ככרמלית מדאורייתא, ורבנן באו והחילו עליו דין כרמלית על יסוד הדאורייתא, יש נפק"מ מעשית כדלקמן.

ובהקדים, דהנה בסימן שס"א סעי' ד', כתב אדה"ז וז"ל: "חצר שנפרצה במילואה או ביתר מעשר אמות לרשות הרבים מקום מחיצה נידון כצדי רשות הרבים שהן כרמלית ומותר לטלטל מתוך החצר למקום המחיצה אבל לא לרשות הרבים ולא לרשות היחיד ולא לחוץ לדי' אמות מפני שתוך החצר שנפרצה לרשות הרבים נעשה גם כן כרמלית שהרי הוא כקרן זוית הסמוכה

טז. ולהעיר ממה שכתב בעל המאור (ב, א): "והכרמלית אטו כולהו לאו כרמלית נינהו כי אתא רב דימי אמר לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרשות הרבים": כלומר זו היא עיקר כרמלית שגזרו עליה חכמים משום דזימנין דחקי רבים ועיילי להתם ומתחזיא כרשות הרבים ושזויה כרמלית משום דלא ניחא תשמישתא וכולהו הנך אחריניתא משום לתא דהך גזרו רבנן בהו וזו היא העיקר הגזרה".

יז. שבת שם.

יח. ויש לעיין האם ניתן גם לתווך התוס' ע"פ זה. ואכ"מ.

לרשות הרבים שנתבאר בסי' שמ"ה.

ואם נפרצה לכרמלית הרי הוא כרמלית מדברי סופרים (ואף על פי כן אף שהוא רשות היחיד מן התורה מותר לטלטל ממנו לכרמלית גמורה מטעם שנתבאר בסי' שמ"ו) ע"כ.

היינו שמקום הפרצה נידון ככרמלית ומותר לטלטל מחצר שיש בה ג' מחיצות אל מקום הפרצה אם החצר פרוצה לרה"ר, ואם החצר פרוצה לכרמלית, מוסיף אדה"ז במוסגר, שגם ממנה מותר לטלטל אל מקום הפרצה, אע"פ שהחצר עצמה היא רה"ר גמורה מן התורה, ואילו מקום הפרצה הוא כרמלית.

טו

יש לדון הרשות מצד הכרמלית שבה

והנה לפי"ז יש לבאר מדוע מדגיש אדה"ז בסימן שמ"ה ס"ו, שג' מחיצות הפרוצות לכרמלית יש להם דין כרמלית מדרבנן גם לענין שאסור להוציא ולהכניס מהם לרה"ר - שיש לומר שבזה בא להדגיש דאף שהם רה"ר מן התורה, מכל מקום מועיל להם גם ענין זה שהם "כרמלית דרבנן", לענין זה שיהיה אפשר להוציא מהם למקום הפרצה.

והביאור בזה^{טו}: הזורק וכן המושיט מג' מחיצות הפתוחות לכרמלית - לרה"ר חייב מדאורייתא, אמנם אם עומד במקום הפרצה, שהוא מקום פטור מדאורייתא, ולוקח מרשות היחיד ונחה ידו במקום הפטור ואח"כ העביר לרה"ר, אינו חייב מדאורייתא ואינו נקרא מעביר. וכ"ש אם הניח החפץ במקום הפרצה, אפילו שאחר כך הרימו שוב והוציאו לרה"ר - אינו חייב מדאורייתא.

ומדרבנן: אסרו להוציא חפץ מרה"ר לרה"ר דרך מקום פטור, אפילו נח החפץ במקום הפטור - משום זילותא דשבת.

והנה מקום הפרצה של ג' מחיצות, דינו מדאורייתא כמקום פטור, ומדין חכמים ככרמלית ואם כן היה ניתן לכאורה לחשוב שאסור להוציא ממקום הג' מחיצות (הפתוחות לכרמלית) למקום הפרצה, משום דהוא מרה"ר לכרמלית.

וזוהו שהוסיף אדה"ז בסימן שס"א שם במוסגר, שממקום הג' מחיצות - יהיה מותר להוציא (פחות מד' אמות) למקום הפרצה, דכיון שג' מחיצות אינם רק רה"ר אלא גם כרמלית, ומותר להוציא מכרמלית לכרמלית, יש לדונם לענין זה מצד הכרמלית שבהם ולא מצד רה"ר שבהם.

טז

הטעם להנ"ל ומדוע כתבו במוסגר

והנה בסוגריים שם מציין לסימן שמו ס"ו, שם כתב גבי קרפף יותר מבית סאתיים, דאף שהוא רה"ר גמורה מן התורה, והזורק מרה"ר לתוכו חייב, מ"מ מותר לטלטל ממנו לכרמלית פחות מד' אמות, דכיון שאסרו רבנן לטלטל בו יותר מד' אמות והפכוהו לכרמלית, התירו הוצאה ממנו לכרמלית אחרת - אף שאסור להוציא מרה"ר לכרמלית - כיון שאם יאסרו להוציא ממנו לכרמלית, יבואו אנשים להתבלבל וידמו שהוא רה"ר גמורה ומותר לטלטל בכולו.

ומסיק מזה, דכאשר חכמים החמירו ברה"ר לעשותה כרמלית דרבנן, כבר החילו על זה כל דיני כרמלית דדבריהם, וגם לקולא - שמותר להוציא ממנו לכרמלית אחרת.

יט. בכל הבא לקמן ראה בשו"ע אדה"ז סי' שמו סעיפים א-ג ובנסמן שם.

כ. ובס"ז שם ממשך לבאר מ"מ מדוע החמירו יותר שלא לטלטל בו בד' אמות, אך הקלו להוציא ממנו לכרמלית וז"ל: "ולמה חששו יותר לאיסור הטלטול בתוכו מלאיסור הטלטול ממנו לכרמלית גמורה לפי שהטלטול בתוכו מצוי יותר מהטלטול ממנו לכרמלית גמורה ולכן בטלו זה מפני זה שהם אמרו והם אמרו"

אך לכאורה יש להבין מדוע כתב אדה"ז בסי' שס"א גבי ג' מחיצות חידוש זה במוסגר ולא בפשטות, דמאי שנא מסי' שמ"ו ס"ו גבי קרפף ששם לא הסתפק בדבר כלל, אלא כתבו בפשטות וביארו בארוכה בשני סעיפים?

ואולי יש לומר דג' מחיצות שאני לחומרא, שהרי ג' מחיצות הוא ככרמלית דרבנן רק כאשר אין היכר, אבל כאשר יש היכר אפילו של קורה, שאינה מועילה כמחיצה נוספת מדאורייתא, נעשה המקום כרה"י לכל דבר (כאשר פרוץ לכרמלית), וא"כ הוא חידוש גדול, דאף שהוא רה"י, מכל מקום מותר לטלטל ממנו למקום הפרצה.

ומשא"כ בקרפף בית סאתיים שנתנו עליו חכמים שם כרמלית בכל מצב שהוא.

יז

תירוץ השאלה הראשונה

אמנם כל זה הוא לבאר הסוגריים בסימן שס"א שם, אבל במאי דעסקינן, בסימן שמ"ה ס"ו, י"ל דמלשוננו הזהב מתיר לכתחילה ללא פקפוק להוציא מג' מחיצות למקום הפרצה.

ובהקדים שע"פ המבואר לעיל יש לבאר לשונו של אדה"ז "ושלא להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד ולא לרשות הרבים" דיש לומר כוונתו - לא לזורק מרה"י לרה"ר - שהוא וודאי חייב מדאורייתא (כמו שכתב בתחילת הסעיף), אלא כוונתו למעביר בידו, ומדוייק בלשונו: "שמוציא ומכניס", היינו^כ שעוקר מתוך ג' מחיצות ("מוציא"), ומעביר בידו לרשות הרבים דרך מקום הפרצה ומניח שם ברה"ר ("מכניס"), ובדרך זו לפעמים אסור רק מדרבנן, כגון שנח החפץ (או שמניח אצלו ביד והוא נח שהנחת גוף כהנחת חפץ) במקום הפרצה שעשוהו ככרמלית, כנ"ל.

ועפ"ז יבואר היטב מדוע כתב שמוציא מג' מחיצות ומכניס לרה"ר הוא תקנת חכמים (אף שג' מחיצות הוא רה"י גמורה), שכוונתו הוא כאשר העביר בידו (כנ"ל) ונח במקום הפרצה.

כא. ויש לומר שגם מדוקדק מלשוננו הזהב שכתב "ושלא להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד", וכוונתו היינו שאין "להוציא" (לעקור) מרשות זו "ולהכניס" (להניח) לרשות השניה (דהיינו עקירה והנחה), אבל אין כוונתו ללשון הרגיל "הוצאה והכנסה" (שפירושו הוצאה מרה"י לרה"ר והכנסה מרה"ר לרה"י) וכמובן ממה שכתב לקמן בסעיף י"ט גבי כרמלית: "ומקום זה הוא מקום פטור מן התורה שיותר להוציא ולהכניס מתוכו לרשות היחיד ולרשות הרבים ומהם לתוכו", היינו שבמילים "להוציא ולהכניס" נכלל רק צד אחד של הוצאה - מתוכו אליהם, ולכן מוסיף "ומהם לתוכו", הרי ש"להוציא ולהכניס" הוא פעולה אחת של לעקור מרשות זו ולהניח ברשות אחרת. ויש לומר דמה שמדגיש בלשונו "להוציא ולהכניס" ולא כותב רק "להוציא" וכדו', הוא משום שרצונו להדגיש שהוא באופן שעוקר ומעביר ומניח, ולא שזורק - כדלעיל. וכוונתו בזה להמעיט את הזורק דלעיל בתחילת הסעיף ששם כתב הלשון "והזורק מרשות הרבים לתוכו חייב", וכאן שמדבר רק על מעביר דרך מקום הפרצה ונח במקום הפרצה, מביא בדווקא רק את הדוגמא ההפוכה - מרה"י לרה"ר, על מנת להדגיש שאין מדובר על זורק דלעיל וק"ל.

ועיי' לעיל הע' 4 שגם שאמרנו שבדוחק אפשר להעמיס שחסר כאן מילה, כוונתו ואין להוציא מרה"י אליו, וכן להכניס מרה"ר לתוכו, שהלשון "להוציא" מתייחס רק אליו - לרה"י, והלשון "להכניס" מתייחס אל מרה"ר אליו, ובמילא הוא רק איסור דרבנן, דמלבד הדוחק בזה כפי שהוכחנו מהלשון "להוציא" "ולהכניס" וכן מהסעי' הבאים (עיי' שם בהע' הנ"ל).

הנה גם לפי פירוש זה מוכרחים לומר יש כאן גדר חדש של כרמלית מדאורייתא, שהרי הסתירה בעינה עומדת, האם מקום המוקף בג' מחיצות הוא רה"י דאורייתא, לחייב בו דאורייתא כבירש הסעיף, או כרמלית דרבנן, ומאחר שבמילא נצטרך לבוא בחידוש שאמרנו בפנים, שמקורו ברמ"ך המופיע בכסף משנה הנ"ל, ומשבאנו לחידוש זה, אזי הסבר הלשון כמו שאמרנו בפנים מתיישב יותר.

יח

להוציא למקום הפרצה

ויש לומר, שמתוך דבריו כאן, שאסרו חכמים להוציא בידו לרה"ר דרך מקום הפרצה, כיון גם למה שכתב במוסגר בסימן שס"א, דהיינו שדווקא להוציא לרה"ר דרך מקום הפרצה אסרו חכמים משא"כ להעבירו מג' מחיצות למקום הפרצה (פחות מד' אמות) - התירו.

ומה שכאן לא הביאו במוסגר אלא כתבו בפשטות, נראה לומר שהוא בהמשך לשיטתו כנ"ל דסבירא ליי' כהרמ"ך והמג"א דג' מחיצות הוא ככרמלית מדאורייתא ולכן כאשר החילו עליו חכמים דין כרמלית הרי זה כמו המשך להגדרתו מדאורייתא, ואפשר לבוא ולהקל להוציא ממנו למקום הפרצה כאשר זה בסך הכל פחות מד' אמות, כיון שבאמת אינו רה"י גמורה כנ"ל וד"ל.

”עקירת גופו בעקירת חפץ, ולא דמי לידו”

– הסבר לשון אדה”ז ועפ”ז יוכנו דברי רש”י –

יביא דברי אדה”ז בענין הלימוד ממשא בני קהת בענין חפץ המונח על האדם למעלה מ”/ יחקור האם לימוד זה הווי בגזרה או כעין סברא/ יביא דבריו אדה”ז בס”ז/ מקשה מהיוצא בס”ז על דבריו בס”ב/ יקדים דברי רש”י והתוסי’ בסוגיית עקירת גופו כעקירת חפץ/ קושיות בדבריהם/ מביא ביאור הרשב”א ברש”י/ יבאר ההבנה בדבריו שלא כבחה”ר הוצאת מוסד הרב קוק ואחרונים אחרים/ יבאר פשט אדה”ז בענין ידו בתר גופו גרירא וסברתו/ יבאר עפ”ז נקודת דבריו בס”ב ונקודת דבריו בס”ז/ מביא חקירת האחרונים בענין עקירת גופו כעקירת חפץ ועפ”י כהנ”ל מבאר פירושו המחודש של אדה”ז בזה/ יבאר מתי משתמשים בלשון ידו בתר גופו גריר’ ומתי בלשון יאגד יד שמה אגד’/ עפ”י הנ”ל מבאר דברי רש”י בסוגיא דעקירת גופו כעקירת חפץ ובסוגיית אגד יד שמה אגד’/ עפ”ז מבאר הסוגיא דעקירת גופו כעקירת חפץ לשיטת אדה”ז

א

גדר הלימוד ממשא בני קהת

כתב אדה”ז בשו”ע סי’ שמ”ז סעיף ב’: ”היה עומד באחת משתי הרשויות ופשט ידו לרשות חבירו ונטל החפץ מידו והוציא לרשות שעומד בו, אפ”י לא הניחו בארץ הואיל והוא מונח בידו - ה”ה כמונח בארץ”, שהיד נגררת אחר הגוף והגוף הוא עומד בארץ (ואפ”י אם הוא עומד ברה”ר וידו שהחפץ בתוכה היא למעלה מ” טפחים שהוא מקום פטור, ה”ז חייב שכן היה משא בני קהת שהיו נושאים הארון על כתפיהם והיה הארון כולו למעלה מ” טפחים מהארץ) ” עכלה”ק.

והיינו שגם כשידו למעלה מ” טפחים (שזהו מקום פטור) עדיין נחשב החפץ כאילו הוא בארץ כיון ש”ידו בתר גופו גרירא’ והגוף עומד בארץ, וזה נלמד מ’משא בני קהת’.

ויש לעיין האם הלימוד ממשא בני קהת הווי כעין ‘גזירת הכתוב’ שהיד אינה דבר נפרד ואמרינן שהיא כמו הכתף. או שיש כאן סברא, שהרי פשוט דברי אדה”ז הם שגם כשהיד היא למעלה מ” אמרינן בה שנגררת אחרי הגוף והגוף עומד בארץ. ובסגנון אחר - האם יד למעלה מעשרה זה גזירת הכתוב, או שמשא בני קהת מלמדנו לומר למעלה מ” את הסברא דידו בתר גופו גרירא - כמו שאומרים למטה מעשרה?

ועיי’ בסימן הנ”ל סעיפים ו’ וז’: דבסעיף ו’ כתב: ”ואם הוא עומד ברה”י וחבירו ברה”ר והניח החפץ ביד חבירו והיא גבוהה למעלה מעשרה שהוא מקום פטור - שניהם פטורים, שאף שלגבי חבירו עצמו אין יד שלו נחשבת לו מקום פטור לפי שנגררת אחר גופו העומד ברה”ר . . מ”מ לגבי אדם אחר גם גופו הוא מקום פטור למעלה מעשרה” (אלא שמ”מ אסורים מדרבנן ע”ש). ואח”כ מביא דעה ב’ שאינה מחלקת בינו לבין חבירו וסוברת שלגבי שניהם חפץ המונח על ידו למעלה מעשרה ייחשב כמונח בקרקע.

ועכ”פ יוצא לדעה הא’ שכשחברו מניח עליו למעלה מ” - פטור, והיינו שהחפץ נחשב כמונח במקום פטור, ואילו הוא עצמו כשיש חפץ המונח על גופו למעלה מעשרה נחשב כמונח בארץ.

א. * מתוך שיעור שנמסר בישיבה נכתב ע”י הת’ י. י. כ.

לשון הרמב”ם הלי’ שבת פ”ג ה”ב, ועיין ראש יוסף (שבת ג, ב. ד”ה והרמב”ם) שמפלפל בלשונו. ולפי אדה”ז יתכן שהרמב”ם ס”ל שידו וגופו (כשהם באותה רשות) היד בטל לגוף וכפי שיתבאר לקמן בפשט דברי אדה”ז.

ומדברים אלו נשמע לכאורה כצד הא' שזה שאומר בסעיף ב' ש'ידו בטר גופו גרירא' (כנ"ל כאשר ידו וגופו נמצאים באותה רשות אלא שהיד מושטת מעל לראשו במקום פטור - למעלה מ"י) ה"ז כעין 'גזירת הכתוב' - דמה הסברא לחלק בינו לבין חבירו שהניח עליו למעלה מ"י? (ומשמע עוד יותר שזהו כעין 'גדר' הנלמד מגזירת הכתוב.)

אמנם עצם הסברא דידו בטר גופו גרירא זה דבר 'שכלי', ומפשטות לשון אדה"ז בס"ב לא משמע שרוצה לומר שהלימוד מבני קהת הוא גזירת הכתוב לבד. ולכן אף שלכאורה צ"ע בסברא החילוק בין מניח ע"ע למעלה מ"י לבין חבירו המניח ע"ג למעלה מ"י אי אמרינן ידו בטר גופו גרירא, בכל זה נראה לומר שהלימוד מבני קהת אינו גזירת הכתוב אלא שמגדיר איך ללמוד את הסברא דידו בטר גופו גרירא כאשר מדובר במניח ע"ע לבין מקרה שחבירו מניח עליו - שאז ידו בטר גופו גרירא הוא אחרת. ולקמן יבוארו הדברים.

ב

דברי אדה"ז בסעיף ז' ועפ"ז הצ"ע בסעיף ב'

והנה בסעיף ז' מביא אדה"ז מח"כ האם "אגד יד שמיה אגד או לא", והיינו במקרה שמושיט את ידו לרשות אחרת, האם כיון שידו אגודה לגופו - היא אינה נחשבת לדינא כאותה רשות שנמצאת בה (מצד "שמיה אגד") - דעת אב"י בגמ"י. או שידו נחשבת לדינא כאותה רשות שבה נמצאת (על אף שגופו עומד ברשות אחרת - והיינו מצד "לאו שמיה אגד") - דעת רבא בגמרא".

והנה בדיעה הב' כתב דאף אם הושיט ידו מלאה לרשות הרבים - אינו חייב (על אף שידו מקבלת דין רה"ר לדיעה זו), כיון "שלא הייתה הנחה לחפץ זה עדיין באותה רשות, שהנחת החפץ ביד אינה נחשבת הנחה הואיל והיה בה מתחילה".

והיוצא מדבריו דהגם שלדיעה זו (דעה הב') ידו (כשהושיטה לרה"ר) נעשית כדין אותה רשות (ולא לכל דבר, ואדה"ז מחדש ש) אם הוציא ידו מלאה לחוץ - אינו חייב, וזהו מטעם שלא נעשתה בחפץ הנחה ברה"ר (כיון שהיה מונח בידו מתחילה).

ובהמשך דבריו מחדש ש"לדברי הכל אם ידו פשוטה מרשות היחיד לרה"ר למעלה מעשרה היא מקום פטור, ולכן יש להתיר להוציא תינוק מרה"י לכרמלית ע"י שיעמדו שתי נשים בפנים ואחת מהן תושיט ידה לחוץ למעלה מעשרה דהווי מקום פטור לדי"ה והשניה תטול התינוק מבפנים ותושיטנו לחוץ ותניחנו על ידי האשה הפשוטות לחוץ למעלה מעשרה והרי זו הנחה במקום פטור עכ"ל"ק.

והיינו שאם הוציאו שתי אנשים ידיהם מרה"י לרה"ר למעלה מ"י טפחים (דהווי מקום פטור) ומושיטים חפץ זה לזה - פטורים משום דהווי הנחה במקום פטור לגבי שניהם (והיינו דגם לדיעה הב' שידו המושטת לרשות אחרת לא אגודה לגופו וממילא ידם מקבלת שם הרשות

ב. ראה שבת צב, א. והבאנו הגמ' בדברי הרשב"א לקמן.

ג. לשון הרשב"א (מובא לקמן ס"ד).

ד. הנ"ל בהע" 2.

ה. שם.

ו. סברא זו מופיעה בדבריו גם בדיעה הא' (שידו המושטת לרה"ר היא כמקום פטור) אלא ששם מדבר במקרה ש"הוציא החפץ בידו לרה"ר אפי' אם נחה תחילה בידו באוויר רה"ר - אין זו חשובה הנחה במקום פטור, ואם אח"כ הניח הניח החפץ ברה"ר - חייב, לפי שהנחה על היד אינה חשובה הנחה אלא לחפץ שהונח עליה ממקום אחר אבל חפץ שהיה עליה בתחילה והושיטה לרשות אחרת. . אינה חשובה הנחה לחפץ שעליה".

שלשם מושטת - הרי כאן קיבלה שם מקום פטור).

ומשמע מדבריו לדיעה זו (שהיד מקבלת דין הרשות שבה נמצאת) דכאשר שתיים הוציאו ידיהם מרה"י לרה"ר (למטה מ"י טפחים) ואחד מהם עקר חפץ ברה"י והניחו על יד חבריו ברה"ר - הווי כהנחה ברה"ר - על אף שידו לא ניחא שם, וחבריו יהיה חייב' כמו שאם הניח על יד חברו במקום פטור נחשב כהנחה במקום פטור (וכן משמע מדבריו במושיט ידו מלאה לרה"ר דכתב דפטור כיון שלא נעשתה הנחה ברה"ר, וא"כ כשמניח - חייב). והיינו שיכול להיות מקרה שחייב על הנחה על אף שאינו נחשב כמונח בארץ.

ולפי"ז צריך ביאור בלשון בסעיף ב' "הרי הוא כמונח בארץ, שהיד נגרת אחר הגוף והגוף הוא עומד בארץ", דלכאורה מה צריך לכל זה? לכאורה מספיק דידו בתר גופו גרירא ומקבל שם רשות היחיד - והיינו כמו שמשמע לעיל מסעיף ז' שחייב כששניים מושיטים ידם לרה"ר ואחד הניח על השנייה על אף שידו לא ניחא, א"כ מה צריך לטעם שהחפץ מונח בארץ?"

ג

סוגיית עקירת גופו כעקירת חפץ והצ"ע בשיטת רש"י

ויובן זה בהקדים:

דהנה איתא בגמ"ט: "בעי רב מרבי - הטעינו חבריו אוכלין ומשקין והוציאן לחוץ, מהו? עקירת גופו כעקירת חפץ דמי ומחייב, או דילמא לא? אמר ליה: חייב, ואינו דומה לידו. מאי טעמא? ידו ניחא, גופו לא ניחא."

וכתב רש"י: "ואינו דומה לידו - הפשוטה לפניו וגופו לחוץ ונתן בעה"ב לתוכה דפטר ביה תנא דמתניתין אף לעני שהוציאה". והיינו שההכרח של רבי לחלק בין העברת ידו מלאה מרשות לרשות להעברת גופו עם חפץ מרשות לרשות הוא - שהמשנה עצמה בתחילת המסכת כתבה לגבי ידו של העני שהעבירה שפטור, ובגופו פסק רבי שחייב.

וממשיך רש"י ומפרש את סיבת החילוק: "ידו לא ניחא - הלכך כי הוציאה לא עקר מידי ואין דרך הוצאה בלא עקירה והנחה", משא"כ "גופו ניחא - ע"ג קרקע והווי עקירה. ל"א ידו בתר גופו גרירא לא גרסינן דיתירא היא".

אמנם התוס"י כן גרס ד"ידו בתר גופו גרירא" והיינו שגם כאשר היד אינה במקום הגוף ה"ה נגרת אחר גופו. משא"כ לרש"י (בהסבר התוס') כיון שידו לא ניחא אזי גם כשהיד במקום הגוף - אינה נגרת אחרי כיון שאינה נחה, וזהו שיטת התוס' ברש"י.

והנה איך שלא נפרש דברי רש"י"א - הרי מלשונו "ל"ג דיתירה היא" משמע שמסכים עם סברא זו (שידו בתר גופו גריר) ורק שאומר שהיא מיותרת כאן. וצ"ע למה לא מהפך להביא גירסא זו כעיקרית? דהיינו לומר ידו בתר גופו גרירא ולומר על 'ידו לא ניחא' שיתירא היא?

וכן צ"ע מדוע רש"י מביא דוגמא למקרה שידו לא ניחא מ"ידו (של העני) הפשוטה לפניו

ז. ועיי' בראש יוסף (הנ"ל הע' 1) שאמר דין זה ממש, אלא שהגיע לחידוש זה ממק"א.

ח. ואחר כתבי ראיתי שכן הקשו בכמה קובצים משנים קודמות ובפרט בקובץ חידושים וביאורים מאהלי תורה.

ט. שבת ג.א.

י. ד"ה מאי טעמא.

יא. ויש רבים מהראשונים ואחרונים שחולקים על פ"י התוס' בדברי רש"י. ועיי' דברינו לקמן שהכרחנו שרש"י בוודאי סובר שכשידו וגופו באותה רשות - נגרת ידו אחר גופו (עיי' ברשב"א לקמן בפנים ס"ד).

(לרה"י) . . ונתן בעייה לתוכה", ולא מ'פשט בעה"ב את ידו לחוץ (לרה"ר) - דאם עקירת גופו כעקירת חפץ אזי היה צ"ל חייב בפחות מ' - שהרי זה כתוב במשנה בראשונה לפני "פשט העניי" (והרי בשתי המקרים הראשונים היד והגוף לא באותו מקום)?

וכן צריך עיון: הרי (כנ"ל ס"ב) גמ' ערוכה היא בדף צב"י ושם המחלוקת בין אב"י רבא האם אגד יד שמיה אגד או לא², ולכאורה ידו בתר גופו גרירא ואגד יד שמיה אגד הוא אותו הרעיון ואותו הסברא³ רק במילים אחרות, וא"כ לתוס' היה צ"ל מחלוקת גם בסוגייתנו, ולפי דברו כל הסוגייה רק למ"ד אגד יד שמיה אגד? ועוד זאת הרי גם רש"י מסכים בעצם הענין לתוס' (כנ"ל שאומר שידו בתר גופו גרירא יתירא היא) - וא"כ קשה גם לשיטתו מהגמ' הנ"ל?

ד

ביאור הרשב"א בדברי רש"י והיוצא מכך

והנה כתב הרשב"א בביאור דברי רש"י: "ורש"י ז"ל כתב ד"לא גרסי' ידו בתר גופו גרירא ולא בעי עקירה, דיתירה היא אלא ה"ג ידו לא ניח גופו ניח". פירוש - ידו לא ניח על גבי הקרקע גופו ניח על גבי קרקע והלכך הוי עקירה".

ומקשה: "וא"ת א"כ נתן לתוך ידו של בעה"ב או שנטל מתוכה אמאי חייב, והא בעינן עקירה והנחה ע"ג מקום נח. יש לומר דלא אמרו ידו לא ניחא אלא כשהיא עומדת ברשות אחרת ע"ג קרקע והטעינו חברו בידו והוציא שיהא חייב דלעולם אין לה הנחה בפני עצמה אלא ברשות שהגוף עומד שם שהיא מונחת אגב גופו, אלא לפי שהיא אין דרכה להיות מונחת על גבי קרקע קאמר הגוף הוא שעומד ע"ג קרקע, ולעולם היד נגרת אחריי למאן דאמר בפרק המצניע דאגד יד⁴ שמיה אגד, וכיון דאגדו בידו הוא אע"פ שהניח ידו בקרקע אין זו הנחה, וכדאמרינן לקמן גבי היה קורא על האסקופה, שאע"פ שנח ע"ג קרקע לא חשבנן ליה כמונח משום דאגדו בידו הוא. ולענין יד נמי ה"ה והוא הטעם למ"ד התם אגד יד שמיה אגד".

וממשיך: "אלא מיהו לרבא דאמר התם בפרק המצניע דאגד יד לא שמיה אגד, חייב כל שהיא סמוכה לקרקע פחות משלושה, כדאיתא התם, אבל ברשות שהגוף שם ידו מונחת היא לכ"ע, והנותן לתוכה או שנטל מתוכה חייב. וכן אם הטעינו חברו אפי' בידו ויצא הוא והניח ברה"ר חייב, כאילו הטעינו על כתפו. והיינו דכתב הוא ז"ל דידו בתר גופו גרירא יתירה הוא, דהיינו ידו לא ניח כלומר משום דבתר גופו גרירא. ויש סופרים דגרסי אי נמי ידו בתר גופו גרירא היא. ומסתברא דאפילו לאותן סופרים לאו תרי טעמי נינהו אלא דא ודא לחד טעמא סלקן, אלא דהוי חד טעמא בתרי לישני, כלומר ואיכא מאן דאמר לה בהאי לישנא. וכענין שאמרו לקמן אמוראי נינהו ואליבה דרבי יוחנן מר אמר לה בהאי לישנא". עכ"ל.

והנה ב'חידושי הרשב"א' הוצאת מוסד הרב קוק הערה 76 כתבו: "ביאור דברי רבינו: דהנה נחלקו בגמ' לקמן צב, א במוציא פירות בידו לרה"ר אי אגד יד שמיה אגד או לא. ומסקנת הגמ' דלמעלה מג' לכו"ע פטור. ופרש"י שם משום שלא נח. ובתוך ג' כלבוד פליגי. ופרש"י דמאן דפטור משום דאגד יד שמיה אגד דידו בתר גופו גרירא. ומבאר רבינו דמשום דידו בתר גופו לכן ידו לא הוי כנח. וסוגיין אזלא כמ"ד שמיה אגד. וא"כ עיקר הפטור דלא הוי כמונח, וזה שכתב רש"י ידו לא נח, אבל אין צורך לכתוב ידו בתר גופו גריר דזה רק הסבר לדין מדוע לא

יב. ראה הע' 2.

יג. כנ"ל שם בלשון הרשב"א.

יד. ועיי' בריטב"א על אתר שכתב שהם שני סוגיות שונות וכאן (בד' ג, א.) החקירה רק אליבא דמ"ד שמיה אגד.

טו. להעיר שהגירסא ברש"י היא שם (ד"ה ביד פטור) אגד גוף שמיה אגד. ולשון זה - 'אגד יד' הוא ברשב"א. ועכ"פ ראה לקמן ביאור הדברים.

הוי כמונח. וכל זה בשתי רשויות, אבל שידו נמצאת ברשות שגופו נמצא, מודה רש"י דהוי כמונח. וכ"כ הרמב"ן (בנדמ"ח), הריטב"א (המד' רייכמאן) והר"ן (בחי' הריטב"א) אלא שהם כתבו דלרש"י דוקא שהיתה מונחת למע' מג', אבל אם היתה מונחת על הקרקע היה חייב, ורק אי גרסי' ידו בתר גופו גריר גם למטה מג' פטור".

והיינו שהבינו מלשונו בתחילה שפתח בדעת אביי ש'אגד יד שמיא אגד' ובסוף דבריו כתב שידו בתר גופו גרירא ואגד יד שמיא אגד זה אותו הענין אלא ש"מר אמר כלישנא ומר אמר כלישנא". והבינו שהסוגיא כאן (ג, א) הוא רק לדברי אביי שאגד יד שמיא אגד.

ולדבריהם ברשב"א עוד יותר צ"ע בדברי רש"י בד' צב שכתב **"ביד פטור** דאגד יד שמיא אגד **ידו בתר גופו גרירא"** והיינו שתפס הלשון **ידו** בתר גופו גרירא' כעיקר טעמא ולא נקט כעיקר הלשון **ידו** לא ניח' כבדף ג, א. ואם נימא כדבריהם שהסוגיא כאן היא כאביי למה נקט הלשון **ידו** לא ניח' ולא הלשון שנקט בדף צב, א. הני"ל?

והמעין בדברי הרשב"א יראה שכותב דברי אביי וממשיך ב'גרירא אחת' את דברי רבא (והיינו שדבריו ברש"י "והיינו דכתב הוא ז"ל" הוא בין לאביי ובין לרבא) רק שאומר שלפי דברי רבא ידו בתר גופו גרירא (ואגד יד שמיא אגד) רק **באותה הרשות בלבד**, וכל החלוקה בין רבא לאביי היא האם זה גם ברשות אחרת (וכן מובן ומבואר מדברי אדה"ז שמבסס דבריו על הרשב"א בכמה דינים).

ולפי"ז הביאור ברש"י לפי הרשב"א הוא: דבאותה הרשות לכ"ע ידו בתר גופו גרירא. ורק כשידו מושטת לרשות אחרת יש מחלוקת האם הרשות השניה גוברת ואז היד לא נגרת אחרי הגוף (אגד יד לאו שמיא אגד) לדעת רבא, אבל גם זה רק **לדינא**, אבל עצם הרעיון והסברא שידו בתר גופו גרירא נשאר אף לרבא.

(ויתירה מזו הרשב"א סובר בדין שהבאנו מסעיף ב' לענין שהניח חפץ על גופו למעלה מי' באותה הרשות שיש מחלוקת האם לומדים ממשא בני קהת שהחפץ כמונח בארץ (כי ידו בתר גופו) או לא, ומדברי אדה"ז (בהמשך לסברות (רש"י ו) הרשב"א"י) משמע שידו בתר גופו גרירא הוא גם בלמעלה מי', והיינו שלומדים ממשא בני קהת שאינה כרשות אחרת מגופו **והוא גם לרבא** וא"כ גם רבא ס"ל ידו בתר גופו גרירא לענין ידו למעלה מי' שנגררת אחר גופו המונח בארץ, ומוכרח דרק כשידו מושטת לרשות אחרת פליג.)

ה

תיווך דברי אדה"ז בסעיף ב' עם סעיף ז'

והנה עוד יש לבאר בדברי אדה"ז ההבדל בין דבריו בסעיף ב' שנוקט בפשטות שאגד יד שמיא אגד וידו בתר גופו גרירא. ואילו בסעיף ז' מביא שזה מחלוקת, ולכאורה צריך ביאור"ט?

ולכאורה נראה ביאור הדברים בפשטות: **"ידו בתר גופו גרירא'** זה **סברא** פשוטה שהיד בטלה לגוף והיות שהגוף הוא מציאות אחת, אזי היד כמו גם הכתף או הראש שמונח בהם (או ע"ג) חפץ כלפי האדם עצמו שהוא גוף ונפש אחד **זה נחשב שהחפץ מונח על כולו** - כי כל מציאותו

טז. וכן מובן מדברי אדה"ז ס"ז, ור"ה דברי אדה"ז בכמה דינים בסי' שמ"ז מתבססים על רש"י והרשב"א ועיי"ש בקונטרס אחרון.

יז. צב, ב. ד"ה איפוך.

יח. אף שברשב"א דיו למעלה מי' הוא דין בפ"ע ואדה"ז חולק עליו בכמה דברים ורק בהלימוד מבני קהת הוא כדבריו ואכ"מ.

יט. וכבר העירו ע"כ בקבצים.

מחזיקה החפץ, שאדם כלפי עצמו לא יאמר שהחפץ מונח על ידו - שהרי ידו בטילה לגופו, אלא הוא מוחזק **אצלו** שהוא נשמה בגוף והיד בטל ולא מסתכל עליה בפ"ע, והיינו **שאינ ליד מציאות בפ"ע כלל** - כיון שנגררת אחר גופו ובטילה אליו וממילא באדם עצמו לא ניתן לומר שהחפץ 'ביד' אלא על גופו.

אמנם לגבי **אדם אחר** שמניח על כתף חבירו למעלה מ"י הוי כמדף (למעלה מ"י טפחים), כי חבירו לא מתייחס אליו כמציאות אחת ולא חש את ההוויה שלו כדבר אחד, וכשמניח ה"ז כאילו מניח למעלה מ"י. ורק אדם כלפי עצמו כל פעולה שעושה בכל אחד מאיבריו נחשב שעושה אותה בתוך עצמו, או בסגנון אחר שכל מציאותו עשה את זה, וחבירו באמת אומר הנחתי על כתפו או על ידו כי אינו מסתכל שמניח בתוך מציאותו של חבירו.

ואמנם סברא זו תופסת לענין דינא כשידו עמו באותה רשות, או בידו כשהיא למעלה מגופו למעלה מעשרה טפחים - שזה לומדים ממשא בני קהת שלמרות שידו ברשות אחרת (מקום פטור) הרי שעדיין הולכים לפי המציאות שידו בתר גופו גרירא, ואלו הם דבריו בסעיף ב' (-) כי ידו היא מעל ראשו ולא מושטת להלאה) והיינו שיוצא שהלימוד ממשא בני קהת אינו גזירה גרידא אלא הגדרה בטעמא^כ שגדר ידו בתר גופו גרירא הוא גם במקום פטור - מעל ראשו.

והנה סברא זו אין צריך שתועיל גם לידו המושטת לפניו לרשות אחרת, אלא שכאן זו מח' - דאף שידו בתר גופו גרירא ומילתא בטעמא ותופס לדינא - אמנם יתכן שיש מקרה יוצא מן הכלל כאשר ידו נמצאת ברשות אחרת ורשות זו ממנו והלאה - וזה בסעיף ז' כאשר מדבר על מקרה שידו מושטת לרה"ר שם מביא שזה מח' כי יש סברא לומר שכיון שידו ברשות אחרת אולי לענין דינא תתגבר אותה הרשות על הדין שנגזר מהסברא דידו בתר גופו גרירא וכאן היד תקבל דין אחר של הרשות השניה (למרות שעדיין בטבע ובמציאות נגררת אחר גופו). והרי משא בני קהת אינו מדבר במקרה כזה. ובזה נחלקו רבא ואב"י. אבל אין זה סותר כלל לדבריו בסעיף ב' ששם לכ"ע לומדים ממשא בני קהת שהמקום פטור לא גובר (גם לא לדינא) על הסברא שידו בתר גופו גרירא, היינו גררא מצד הטבע המחובר לגוף וגם שנחשב בטל לגבי מציאותו וגופו.

1

עקירת גופו כעקירת חפץ לשיטת האחרונים ולשיטת אדה"ז

והנה יש חקירה באחרונים בהסבר דברי הגמ' שעקירת גופו כעקירת חפץ דמי:

החזון יחזקאל מבאר: ספק הגמרא הוא - האם נחשב שהחפץ עצמו נעקר ע"י הגוף (וכעין ב' קופסאות אחת ע"ג השנייה שעוקר את התחונה - עוקר גם את העליונה^כ).

אמנם רעק"א כתב: "דהאיבעיה רק דהעקירה מצד עקירת גופו דאפשר דאינו חייב עלה, כיון שאינו עוקר החפץ ממקומו, ונשאר החפץ במקומו הראשון מוכן לענין הנחת גופו אפשר דלא מקרי הנחה לחייב עלה, דכיון דאינו מניח החפץ למקום אחר אלא שמונח במקומו בגופו".

והיינו שהחפץ עצמו נחשב שמונח כל הזמן באותו מקום - על היד והיד הוא מקומו, או בגוף

כ. לדיעה האי שם ס"ו.

כא. ואחר כתבי ראיתי בתוצאות חיים (שבת ס"ד) שמביא בשם המאירי יתירה מזה - שאפי' בידו מושטת לרשות אחרת עדיין מסברא נאמר שידו בתר גופו גרירא וכאילו מונח (אף שלפי הרשב"א הווי גזירת הכתוב).

כב. ולכאורה לפי"ז מאי קשיא ליה לגמ' - פשיטא דעקירת גופו כעקירת חפץ? ועיקר - מהו הצד השני שעקירת גופו אינה כעקירת חפץ? ויש שתוצו שכוונתו לצד השני שאולי זה לא דרך עקירה ודרך הנחה, והוא אינו ראשון שיעמיסו עליו הסברות בדבריו.

למעלה וזהו מקומו, ונחשב מונח כל הזמן באותו מקום רק שהרגליים **זזות מלמטה**, והספק הוא האם עקירת הגוף **מועילה גם לחפץ**.

והנה לפי הנ"ל יוצא שאדה"ז מפרש פירוש 'מופשט' ופשוט יותר:

היד והכתף שעליהם מונח החפץ אכן נמצאים בגובה, אמנם מכיון שהגוף והיד כולו מציאות אחת (כלפי האדם עצמו, שהרי היד בטל לגוף וכן הכתף היא חלק מהגוף), אזי החפץ נמצא עליו והוא נחשב 'מקשה אחת', וכיון שגופו עומד על הארץ - הווי כאילו החפץ מונח ממש בארץ^כ, וממילא כאשר עוקר את גופו הווי כעוקר ממש את החפץ.

ונמצא שלפי שיטת לימוד אדה"ז (מבוסס בהרבה דברים על רש"י והרשב"א) יוצא שנכון אמנם שאגד יד שמייה אגד וידו בטר גופו גרירא **הווי אותו ענין ואותה הסברא**, אבל בפועל (מדברי רש"י רואים) שמשתמשים בהם לבטא שני צדדים שונים בענין זה:

דבלשון אגד יד שמייה אגד משתמשים **בעיקר** לבטא - חיבור גרידא - חיבור יד לגוף בטבע, וכדלקמן.

ובלשון **ידו בטר גופו גרירא** משתמשים (**בעיקר**) לבטא **ביטול היד לגוף** שכל הגוף הווי מציאות אחת והמונח ביד הווי מונח והגוף כמונח בקרקע כי גופו על הקרקע, והחפץ הוא מונח אצלו וברשותו על 'מקשה אחת', דהיינו שכנ"ל האדם אינו אומר החפץ נמצא בידי (אלא מתכוין שנמצא ברשותי - בכלי ועצמי), כי יד במקום הגוף בטל ואינו שם בפ"ע (ואה"נ זה יהיה מצד חיבור הטבע לגוף).

דבלשון **אגד יד שמייה אגד או לאו** - לשון חיבור גרידא - משתמשים לבטא יד המושטת לרשות אחרת שאף שבמציאות היא נגררת ומחוברת לגוף - הרי בזה גופא דנים האם למרות המציאות אולי הרשות השנייה גוברת **לענין דין** לבטל את **האגד יד** של ידו בטר גופו גרירא (שזה וודאי כך במציאות ומצד הסברא, אלא שאולי לדינא הרשות השנייה גוברת ויהיה ליד דין הרשות השנייה - כיון שאינה באותו הרשות של הגוף, וממילא אגד יד לאו שמייה אגד היינו שהיד כביכול נחתכת מהגוף ויקרא רשות אחרת, אע"פ ש(כנ"ל מהרשב"א) שני הלשונות הם אותו ענין ממש ואפשר היה להחליף ולשנות "מר כלישניה ומר כלישניה", אמנם רש"י ואדה"ז (בהמשך לשיטות רש"י והרשב"א) בחרו להשתמש בידו בטר גופו גרירא לבטא צד ביטול היד לגוף בסברא ובטבע, אף שזה ממש **תוכן** הענין של אגד יד שמייה אגד שהוא גם ביטול היד (לגוף).

ואין הכי נמי **לשתי השיטות** דרבא ואב"י באותה הרשות אגד יד שמייה אגד וידו בטר גופו גרירא - **כי זה סברא פשוטה**. וגם למעלה מעשרה כולם מסכימים לכך. ואם ישאל השואל: מה שונה זה מידו פשוטה לרשות אחרת ששם יש מחלוקת? נענה לו: 'משא בני קהת' מלמדנו שגופו וכתפו וידו בטלים לכל מציאותו כאשר זה בקו אחד ישר מעל ראשו ורגליו ולא כאשר מושט לרשות אחרת.

כג. ואם יהיה אדם שעקר חפץ בחייו ולאחמ"כ מת ונשאר החפץ בגופו למעלה מעשרה - לא נאמר שהחפץ הוא כמונח בארץ אלא שהחפץ הוא כחפץ על חפץ דומם, כמו חפץ על עץ מיטלטל או כהלשון קופסא על קופסא - כי אין על מה להתבטל.

ז

עפ"י הנ"ל הביאור בדברי רש"י שי'דו לא נייחא'

ומעתה נראה שאדה"ז מסביר את דברי התוס' י'דו בטר גופו גרירא' ויאגד יד שמיא אגד' (שזה סברא מצד **מציאות וטבע** הדברים שי'דו הווי חלק מגופו ובטילה אליו) ומתווך דברי הרשב"א בתוך הגמרא עם דברי רש"י י'דו לא נייחא':

ד'ידו לא נייחא' היא תוצאת המציאות שי'דו בטר גופו גרירא. ולכן תמיד י'דו לא נייח - כי הגוף גורר ומחזיק אותה איתו **גם לדעה שאגד יד לאו שמיא אגד**, והשאלה היא - מה הגדר של היד כאשר היא פשוטה לרשות אחרת שאמנם גרירא ומחוברת מצד הטבע לגוף, אבל מצד שני נראית כמציאות בפ"ע.

ומעתה נבוא לבאר דין יד המושטת לרשות אחרת לדברי רש"י:

דמצד הסברא יד המושטת לרשות אחרת בעצם בטר גופו גרירא ואגד יד שמיא אגד, אלא שהרשות השנייה גוברת **בדינא** (לדעת רבא) ומקבלת י'דו שם רה"ר, אמנם בשביל להתחייב על הנחה ברה"ר לא די בהוצאת י'דו בלבד (כנ"ל באדה"ז שפטור במקרה זה לכ"ע) אלא צריך שיהיה הנחה מבוררת.

ולכן כתב רש"י הטעם ד'ידו לא נייחא', דאפשר לבאר זה בב' אופנים:

הא' - בפשטות, שי'דו עומדת באוויר ואינה מונחת ע"ג קרקע.

הב' - בעומק יותר, י'דו בטר גופו גרירא ומחוברת ובטילה אל גופו ולכן גם כשהיא באוויר רה"ר היא אינה נשמטת ונופלת - כי היא מוחזקת ע"י הגוף. ואף למ"ד דאגד יד לאו שמיא אגד - כאשר העני פושט את י'דו לרה"י ונותן בעה"ב לתוכה והעני מחזירה בחזרה לרה"ר דלכאורה הוא עוקר מרה"י לרה"ר - אומר רש"י: 'ידו לא נייח' - חסר בעקירה כי י'דו לא נחה שהרי היא באוויר. והיינו דאף שי'דו מקבלת שם רשות היחיד, עדיין (מצד שאגודה בגופו) היא 'לא נייחא' ולכן לא נחשב הוצאה. ולעומת זה אם היה גופו וידו באותו רשות ויצא מרה"י לרה"ר הווי כעקירת חפץ וחייב.

והיינו שמשום הסברא י'דו בטר גופו גרירא הי'ד אינה נחשבת לגמרי כרשות השנייה - מצד סברא הבנויה על מציאות גשמית שי'דו נגררת בטר גופו, שהרי לכן הי'ד נשארת באוויר רשות שנייה ולא נופלת.

(ולוא דמסתפינא הייתי מעמיס ברש"י את חידוש אדה"ז שי'דו הפשוטה לרה"י 'לא נייחא' והעקירה של העני אינה עקירה, וכשנתן בעה"ב לתוכה אין עקירת העני נקראת עקירה מכיון שחסר בירור בעקירה - והיינו שאינה עקירה מבוררת. וזהו שכתב רש"י כ"ד "אין דרך הוצאה בלא עקירה והנחה" (דלכאורה מילים אלו אינן צריכות, והכוונה) שהעקירה לא מבוררת כיון שי'דו באוויר היא לא נייח, וכל פעולות שעושה בתוך גופו ובתוך עצמו **גם למ"ד אגד יד לאו שמיא אגד** אינן נקראות פעולות מבוררות, ואף שבעה"ב עביד הנחה בידו של עני שחשבה דע"ד של העני, אמנם אח"כ מצד העני אין עקירה בחפץ במשיכת הי'ד אליו - דהכל נחשב בתוך עצמו (של העני).

ובזה יתורץ הקושיא (הנ"ל ס"ג) מדוע כתב רש"י (ג, א) דוקא הטעם ד'ידו לא נייח ולא הטעם ד'ידו בטר גופו גריר' - כי זה מסביר את הפטור ד'ידו באוויר שאינו דומה לגופו (אע"פ שזה אותו ענין).

משא"כ בדף צב כשרש"י מעתיק^{יב} את המילים 'דאגד יד שמיא אגד' הוא משנה מהגירסא שלפנינו וכותב 'אגד גופו שמיא אגד' והיינו כדי להסביר למה אגד יד שמיא אגד - כי זה נגרר מגוף אחד ולכן היד בטילה לגוף. ולאחמ"כ כותב רש"י^{יג} דהטעם הוא משום דלא נח ואינו משום אגד גופו - היינו דגם אם נאמר אגד יד שמיא אגד יהיה פטור כי היד באוויר והיינו טעמא דלא נח.

ועפ"ז יומתק גם מדוע רש"י מביא דוגמא שידו מושטת לחוץ מעני המכניס ידו לפנים ולא מבעה"ב המוציא לחוץ. והיינו כיון שבכך אין צורך להיכנס לבעיה של חילוקים בין " טפחים ולמעלה ולמטה שהרי ברה"י אין הבדלים ביניהם ורש"י רק רוצה להדגיש שמ"מ (אף שידו ברה"י שתופסת עד לרקיע) היא לא נייחא.

ח

עפ"י כהנ"ל ביאור דברי הגמ' לשיטת אדה"ז

ומעתה נבוא לבאר את ספק הגמ' האם עקירת גופו כעקירת חפץ או לא ע"פ דברי אדה"ז המבוארים עד כאן ויובנו דבריו כפתור ופרח:

"עקירת גופו כעקירת חפץ", היינו שידו בתר גופו גרירא^{יד} להיחשב בטלה לגוף וממילא יחשב שהחפץ מונח על הארץ - במקרה שידו וגופו באותה הרשות ואדם אחר עקר והניח בידו, וכיון שהחפץ כעת כאילו מונח בארץ הרי שעקירת הגוף היא כעקירת חפץ מהקרקע.

ומצד שני אולי נאמר ש"עקירת גופו אינה כעקירת חפץ" והיינו - או משום שהחפץ נמצא בתוכו ואין עקירה מבוררת, או שהלכה כמ"ד שידו אינה בטילה לגופו לעולם - גם כשהיא באותה רשות של גופו, וממילא החפץ המונח ביד אינו נחשב כמונח בארץ ולכן כשהגוף נעקר הרי בחפץ לא הייתה עקירה.

ועל זה פשטה הגמ' שעקירת גופו כעקירת חפץ דמי - והיינו שידו וכל גופו הם מציאות אחת ונחשב כמונח בארץ ואם יצא - חייב שהרי עקר מקרקע רה"י (וכנ"ל הוא הדין אם ידו למעלה מ"י טפחים שלמרות שלכאורה זה לא אותו רשות - הרי שלומדים ממשא בני קהת שגם במקרה זה אומרים שהמציאות שידו בטילה לגופו היא הקובעת ולכן עדיין נחשב כמונח בארץ).

אבל מיד ממשיכה הגמ' ואומרת "ולא דמי לידו", והיינו שכאשר ידו מושטת לרשות אחרת (שכנ"ל - לפי דעה אחת - היא מקבלת דין רה"ר אזי לגבי האדם עצמו שהוציא חפץ) - אין זה נקרא הנחה. כיון שלגבי האדם עצמו ידו בתר גופו גרירא ולכן נחשב שהחפץ יצא עם היד לרה"ר ואין כאן הנחה מבוררת. אבל אם אדם אחר יניח בידו - זה יחשב לו הנחה ברה"ר כי (כנ"ל) לגביו לא נחשב שגופו בתר ידו.

ובזה יובן הדק היטב מדוע הסוגיא שלנו אינה נוגעת לסוגיא בדף צב ומדוע לא אמרינן הכא או התם שסוגיית הטעינו חבירו תלויה במח' אב"י ור"ב (כפי שהבינו בטעות המהדירים בחידושי הרשב"א הוצאת מוסד הרב קוק, ולדבריהם היה צריך לומר בפ"י שסוגייתנו תלויה בשני המ"ד באגד יד). משא"כ לדברינו שבד' ג' אין השקו"ט באגד יד שמיא אגד או לא, אלא בידו לא נייח ואי עקירת גוף כעקירת חפץ.

כה. ד"ה ביד חייב.

כו. ד"ה התם למעלה מג'.

כז. והיינו שהגמ' ידעה מלכתחילה את הסברא שידו בתר גופו גרירא כמוכח מרש"י (ד"ה ואינו דומה לידו) ומהרשב"א כנ"ל.

ט

סיכום הדברים

משא בני קהת מלמדנו שידו בתר גופו גרירא מצד ביטול היד ומציאות טבע הדברים וזה סברא כ"כ חזקה עד שגם אם ידו עליו במקום פטור - לא יקבל שם רשות אחרת, וזה למדים ממשא בני קהת (וזהו דברי אדה"ז בס"ב בס' שמ"ז).

אמנם בהושטה של היד לרשות אחרת, דיותר נראית כמובדלת לעצמה - אף דבתר גופו גריר - הרי ש(למ"ד אחד) נחשבת כרה"ר, ולגבי אדם אחר נחשבת לגמרי כרה"ר (והיינו גם לענין שהנחה עליה נקראת הנחה ברה"ר).

והיינו כיון שמקרה כזה לא היה במשא בני קהת ולכן לא ניתן ללמוד שגם שם עדיין קיימת הסברא של ידו בתר גופו גריר (וזהו דבריו בס"ז סי' שמ"ז).

ומעתה יובנו דברי אדה"ז שהקשינו (לעיל סוף אות ב').

שבס"ב כתב 'כאילו מונח בארץ', מחמת שרוצה לומר: א. שגם בחפץ שהונח אצלו ע"י אחר ואין עקירה מבוררת ביד, הרי מצד שמונח בארץ עקירת גופו כעקירת חפץ. ב. ורוצה להגדיר הלימוד ממשא בני קהת שגם למעלה מעשרה הוי מצד גרירת גופו כמונח בארץ.

משא"כ בס"ז בדברו אודות "ידו ברשות אחרת" למ"ד אגד יד לאו שמיה אגד אף שמניח בידו אחר חייב - זה רק בהנחה מבוררת ולא בעקירת ידו ע"י עצמו. ודו"ק.

תפילת מנחה בערב שבת קודש אחרי השקיעה

א

ביא דברי אדמוה"ז וביא המעוררים שיש למחות בנוהגים להקל

כתב אדמוה"ז בסידורו: "אבל לענין תפלת המנחה שהיא מדברי סופרים, אין למחות ביד המ- קילין בין בחול בין בשבת. ובפרט בשעת הדחק בימות החורף שהיום קצר, וכמו שמצינו שה- תירו חכמים איסור שבות מדברי סופרים בבין השמשות בשעת הדחק ולצורך מצוה עוברת".

היינו שאדמוה"ז פוסק שאי"צ למחות במקילין בתפילת מנחה (דרבנן) לאחר השקיעה, ומור- סוף בטעם ההיתר (בדוחק), ומשוה דין תפילת מנחה אחרי השקיעה בליל שבת לדין שבות בבין השמשות, שהותר **בדוחק לצורך מצוה**, וא"כ משמע שישנו דימיון לאיסור שבות, ומלשונו משמע שגם ימות החול בכלל זה.

ולפי"ז צ"ל איך חזינן בפועל שרבים נוהגים כן ואף בבית חיינו, שמתפללים מנחה אחרי הש- קיעה ובשופי, ואין שום מחאה ואף לא ב"קול ענות חלושה?"

ואכן ראיתי לרבנים שרוצים לערער על זה וטוענים שאכן יש למחות וביותר, במקילים להתפלל אחרי השקיעה כדין הנוהג היתר בשבות בשבת לכתחילה, שלא יעלה על הדעת לנהוג כן. וצריך ברור בזה.

ב

יבאר הדימיון בין תפילת מנחה לאיסור שבות וידחה

והנה בגוף דברי אדמוה"ז יש שהקשו:

א. סדר הכנסת שבת.

ב. וראיתי שדודי הגרמ"ש אשכנזי ע"ה מביא חקירה מהי השבות כאן ללא הכרע ובין דבריו מציע הסבר: שיתכן שהאיסור דרבנן הוא בעצם תפילת מנחה אחרי השקיעה שאי"ז זמנה, וא"כ תפילת מנחה אחרי שקיעה הוא האיסור שבות (דרבנן) והוא עצמו הרגיש בדוחק ונשאר בצ"ע. אך לפי"ז צ"ל: א. מה הקשר בין תפילת מנחה **ביום חול** בדוחק אחרי השקיעה לאיסור שבות **בבין השמשות**? ב. ועיקר: היכן מצינו זכר לדבר שחכמים התירו להתפלל אחרי השקיעה, מטעם ההיתר כמו בשבת אחרי השקיעה? ובפרט שבמג"א הביא בשם המהרי"ל: "מהרי"ל היה מתפלל מנחה בשעת הדחק סמוך לצ"ה ואמר אע"פ שנראה בעיר לילה מ"מ עדיין יום הוא". ואין שום איזכור שהיתר הינו קשור לשבות, אלא מפני ש"עדיין יום הוא" (מלבד שלדבריו לשון אדמוה"ז "בין בחול בין בשבת" יש לחלקו ש"בין בחול" נמשך אלפניו, "ובין בשבת" נמשך לאחריו כדלהלן בפנים, וזהו דוחק גדול).

ובעיקר הדברים יש להעיר: דהנה בשו"ע או"ח סי' רלג' בסוף ס"א כתב: "ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, יצא. ובשעת הדחק, יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה".

והבגתה הרמ"א כתב שם: "ולדין במדינות אלו שנוהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; **ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד צאת הכוכבים**". ומשמע שרק בערב שבת יש בעיה להתפלל מנחה אחרי השקיעה, שהרי מפורש ברמ"א להתיר (בדוחק כמובן?) אבל י"ל אמנם שאכן היתר זה בדוחק לפי דברי אדמוה"ז נלמד מאיסור שבות דשבת הנ"ל ששם מצינו שהתנהגות שותרת למציאות ההלכתית אינה מפריעה כדלקמן בפנים.

(ויש להעיר מדברי אדמוה"ז בסי' תלא' בקונט"א סק"א: "אלא ודאי דכל המצוות קבועים להם זמן עפ"י התורה או עפ"י חכמים, כגון תפילה כנגד תמידין שיש לסוף זמן עשייתה זמן קבוע, כגון חצות לתפילת השחר **צה"כ לתפילת המנחה**".

דהנה אדמוה"ז משהו כאן דין מנחה אחרי השקיעה, לדין שבות מד"ס אחרי השקיעה בליל שבת, וצ"ל מהו הדימיון איזה **שבות יש במנחה אחרי השקיעה בליל שבת?**

והעירו ע"כ שאכן יש איסור לבקש צרכיו אחרי השקיעה, דהנה כתב אדמוה"ז: "כשתקנו אנשי כנסת הגדולה לישראל נוסח הברכות ותפלות וקידושים והבדלות תקנו הבדלה בתפלה .. ותקנוה בברכת חונן הדעת .. ועוד מפני שאסור לתבוע צרכיו במוצאי שבת קודם הבדלה כמו שאסור בשבת עצמו, לפיכך קבעוה קודם שאלת צרכיו שבברכות אמצעיות.

ומשמע שיש איסור מדרבנן לתבוע צרכיו בשבת, וטוענים שלזה כיון אדמוה"ז בדימוי תפילת מנחה אחרי השקיעה לאיסור שבות, שאכן יש גם כאן איסור דרבנן של שאילת צרכיו אחרי השקיעה.

ופשוט שאינו כ"י א. אדמוה"ז כותב בסי' רסח"י: שרצו לתקן עוד ברכות בשמו"ע של שבת ומה שלא תיקנו הוא שלא להטריח. וז"ל: "לפי שמן הדין היה ראוי לתקן גם בשבת ויו"ט כל ברכות האמצעיות כמו בחול.. אלא שמפני כבוד שבת ויו"ט לא הטריחוהו חכמים, ותיקנו ברכה אחת אמצעית לקדושת היום".

וא"כ משמע מדבריו שבקשת צרכיו בתפילה אינה איסור כתביעת צרכיו סתם, שהרי כך רצו לעשות אי לאו האי טעמא דטירחא ודלא כנ"ל?

ואם תימצי לומר שסוף סוף הרי אין תקנת תפילת שמו"ע בשבת וא"כ הוי כבקשת צרכיו. הרי:

בהלכות ברכת המזון כתב אדמוה"ז להדיא שכל שהוא טופס הברכה אין בו משום שאילת צרכיו וז"ל: "בבנין ירושלים ואף על פי שפתח ברחם וחותרם במנחם אין לחוש ולומר שהחתימה אינה מענין הפתיחה לפי שעיקר החתימה כפתיחתה ממש הכל ברחמים. ובין בשבת ובין בחול יש לומר נוסח אחד .. ואין לחוש שהרי אומרים פרנסנו וכלכלנו ואין חוששין לאיסור שאלת צרכיו לפי שטופס הברכה כך היא, וגם כל הרחמן יכול לומר בשבת אף על פי שאינן מטופס הברכה שתקנו חכמים, שכיון שנהגו הכל לאמרם בכל פעם שמברכין ברכת המזון, נעשה להם כטופס ברכה ואין בהם משום שאלת צרכיו בשבת"

וא"כ בתפילת העמידה שהיא "טופס הברכה" אף אם יתפלל בלי תקנת חכמים, סוף סוף אין בו משום שאילת צרכיו, וממילא אין בו שום איסור שבות? וא"כ לדבריהם צ"ע דברי אדמוה"ז כאן. והדרא קושיא לדוכתא מהו הדימיון?

עוד יש לעיין בדברי אדמוה"ז מה כוונתו בדבריו "אין למחות ביד המקילין בין בחול בין בשבת", שלכאורה מהו הקשר בין תפילה ביום חול לאחרי השקיעה, לאיסור שבות לאחר השקיעה בליל שבת?

ואין לפרש שהדימיון לשבת קאי על סוף הפיסקא דהיינו ש"בין בחול" נמשך אלפניו (על הקור לא למנחה אחרי השקיעה) ו"בין בשבת" נמשך לאחוריו (לענין איסור שבות) וכל ההשוואה היא אכן רק על מנחה אחרי השקיעה בליל שבת בלבד לאיסור שבות בליל שבת.

והנה מפשטות הלשון נראה שס"ל שזהו הזמן הקבוע לתפילת מנחה ויתכן אף לכתחילה וסותר זה להמבואר לקמן שהמתפלל אחרי השקיעה סותר את הזמן של עכשין שהוא כבר לילה והנה כאן כותב אדמוה"ז שזהו הזמן קבוע? אך נראה לומר שאכן כוונת אדמוה"ז היא לכך שיש "סוף זמן עשייתה זמן קבוע" במצב של היתר בדוחק כנ"ל בשו"ע והרמ"א אך אכן לכתחילה אין זה הזמן ולכן צריך למצוא היתר בדוחק מאיסור שבות דשבת כנ"ל).

ג. ס"י רצד סעיף א. וראה גם ס"י רצט סעיף טו: "אסור לאדם שיעשה חפציו קודם שילווה את המלך דהיינו שיבדיל או על הכוס או בתפלה (אבל איסורי דברי סופרים התלויים בדבור מותרים מטעם שנתבאר בסוף ס"י רס"ג חוץ מבקשת צרכיו שאסור קודם שיבדיל בתפלה כמו שנתבאר בסי' רצ"ד)".

ד. ס"י רסח סעיף ב.

ה. ס"י קפח סעיף ד.

שהרי לשונו הזהב ברור מיללו שכותב **"בין בחול בין בשבת"** (וסיגנונו מורה) שזה המשך ענין וכוונה אחת שהרי **"בין בחול בין בשבת"** משמע בפשטות ששניהם שוים בדיניהם ובגדרם כאן, ואת שניהם לומדים להקל מההשוואה לדיני שבות בבין השמשות, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מהו הדימיון בין תפילה ביום חול לתפילה בליל שבת כנ"ל?

ג

יבאר ע"פ דיוק בלשונו הזהב: **"בין בחול בין בשבת"**

ולכן נראה לומר שמעולם לא נתכוין רבינו שיש איסור שאילת צרכיו, או כל סרך איסור דרבנן בתפילת מנחה אחרי השקיעה מצד איסור שבות, אלא רק היתר ובדוחק גרידא.

אלא י"ל באו"א ובדיוק הנ"ל בלשונו הזהב **"בין בחול בין בשבת"**, ובפשטות ע"פ תוכן הענין:

דהנה אדם המתפלל תפילת מנחה אחרי השקיעה במעשהו (שמתפלל צרכיו במנחה) **מעיד על עצמו** שעכשיו אצלו יום, אף שזהו זמן של בין השמשות, והוא קורא לזה בין הערביים.

דהנה בגמ' בשבת מצינו מחלוקת בהגדרת בין השמשות: **"תנו רבנן: בין השמשות ספק מן היום ומן הלילה, ספק כולו מן היום, ספק כולו מן הלילה - מטילין אותו לחומר שני ימים. ואיזהו בין השמשות - משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין, הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון - בין השמשות, הכסיף העליון והשוה לתחתון - זהו לילה, דברי רבי יהודה. רבי נחמיה אומר: כדי שיהלך אדם משתשקע החמה חצי מיל. רבי יוסי אומר: בין השמשות כהרף עין, זה נכנס וזה יוצא, ואי אפשר לעמוד עליו"**.

ובהמשך מסקינן בגמ': **"קא משמע לן: דשלים בין השמשות דרבי יהודה, והדר מתחיל בין השמשות דרבי יוסי"**. היינו שדעת ר"י בהגדרת בין השמשות הוא הזמן הכי מוקדם, וא"כ אדם המתפלל מנחה אחרי השקיעה ודאי אינו נוהג כדעת ר"י, ולהלכה תפסינן בגמ' שם כדעת ר"י: **"אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה לענין שבת"** וכמו שמביא אדמוה"ז בסדר הכנסת שבת שם (בסידור) לפני"כ שהלכה כר"י.

וא"כ המתפלל מנחה לאחר השקיעה הוא סותר את המציאות בפן ההלכתי שעכשיו כבר התחיל ליל שבת ובפרט בפן המציאותי (ואף שהתירו בדוחק' עדיין יש כאן סתירה למציאות) שקיבל שבת **וקידש עליו היום**, וצריך להתנהג כמו בשבת, וזו מציאות ודאית שבכל העולם בשקיעה נהיה שבת, ולפיכך היה על חכמים **למחות בתפילה כזו**.

וע"ז כותב אדמוה"ז שגדולה מזו מצינו: שאדם שקיבל שבת ע"ע לפני השקיעה וקדש עליו היום, ובכ"ז עשה מלאכת שבות דרבנן, ואין לך אדם שמעשהו מעיד עליו **שאין אצלו שבת יותר ממנו**, וסותר **במעשיו את הלילה של שבת וחלות שבת** ובכ"ז מצינו שהתירו.

אזי כ"ש שיתירו להתפלל מנחה אחרי השקיעה בליל שבת שאף שסותר **בדבריו את המציאות שהרי עכשיו שבת והוא מדבר שמו"ע של חול** וסותר לעצם הקבלה שלו והמציאות של שבת.

אז ע"ז אומר אדמוה"ז שכמו שלא החמירו בדוחק בשבות שהוא מעיד במציאות בעצמו שעכשיו חול אצלו, ככה לא מיחו בחול להתפלל מנחה אחרי השקיעה אף שהוא לילה.

ודבריו **"בין בחול בין בשבת"** יתבארו עפ"ז כך:

"בין בשבת" הכוונה: שהמתפלל מנחה בצרכי חול מעיד בעצמו שאינו **מתנהג כמו בשבת**, כי בשבת לא תיקנו לבקש צורכי חול **בתפילתו** (משום טורח כנ"ל אות ב') והוא בדבריו של **מנחה**

סותר להתנהגות של שבת.

ו"בין בחול": הכוונה שהוא כבר צריך מזמן שקיעה וחלות שבת להתנהג כמו לילה, כי זמן מנחה לכתחילה נגמר בשקיעה והוא מתנהג כמו ביום.

ולסיכום: אף שאין איסור בטופס הברכה בשבת לבקש צורכי חול (כנ"ל) אבל סוף סוף יש להתנהג בשבת כמו הלכות שבת, ולכן אדם הנוהג להתפלל מנחה של חול בליל שבת (שלא נתקנה בשבת) סותר לשבת שקיבל ע"ע.

וע"ז אומר אדמוה"ז שכמו שהתירו שבות(בדוחק ולצורך מצוה עוברת) ולא אמרו שנפקע ממנו קבלת שבת, או שעובר על איסור שבת וסותר לשבת.

כך גם לגבי תפילת מנחה אחרי השקיעה בליל שבת, שאדם העושה כן אינו סותר את ההתנהגות וחלות שבת שקיבל ע"ע.

ולפי"ז יש לבאר טעמם של המקילים (ואף בבית חיינו כנ"ל) להתפלל אחרי השקיעה בין בחול בין בשבת כי אכן אין בזה איסור שאילת צרכיו או שבות ממש, אף שאכן יש להעיר שזהו בדי"עבד ובדוחק מ"מ אינו איסור שבות ורק דימיון לשבות.

שער

מקוואות

דיון לגבי טבילה במקוה מים שאובים ובנין מקוה מודולרי

*

רשימה של תיקוני מקוואות לפי שיטת רבותינו נשיאנו לסייע להעוסקים במלאכת
הקודש בבניית מקוואות טהרה

מאת אבי הכלה הרב **מנחם מענדל** שיחי' **ווילשאנסקי**, שליח כ"ק אד"ש מה"מ, רב
קהילת חב"ד הצעירה נווה גאולה וראש ישיבת חב"ד חיפה

מקוואות לשימת רבותינו נשיאינו

בפרט בהנוגע לטבילת גברים

סימן א - טבילת גברים מידי בוקר - במקווה המחוברת (מושקת) לאוצר מי גשמים או מים שאובים

שאלה:

האם טבילת גברים מידי בוקר צריכה להיות דוקא במקווה מהודר המחובר לאוצר מי גשמים, או שניתן לטבול גם במים שאובין?

ומתי יש להעדיף רחיצה בט' קבין*?

תשובה בקצרה:

באם יש אפשרות טוב לטבול במקווה עם אוצר מי גשמים או בנהר וכדו', אבל ניתן בלית ברירה לטבול גם במקווה הבנוי על הקרקע הממולא במים שאובין. בעניין טבילה בכלי ובבריכות יש בזה כמה פרטים מלבד שאלת כלי, וכן מעמיד המים בדבר המקבל טומאה ועוד. ובלית ברירה אפשרי להקל. ועיין לקמן מש"כ בסימן ב בנושא זה.

עיון הלכה:

א.

הקדמה - סוגי הטבילות

תחילה נקדים להסביר את סוגי הטבילות השונים.

ניתן לחלק את דיני הטבילה לשלוש קטגוריות:

א. טבילה דאורייתא - כגון טבילת הנדה להיטהר לבעלה, וכן בזמן שבית המקדש היה קיים היו הטמאים: כזב, בעל קרי, זבה, נדה ויולדת טובלים על מנת לאכול תרומה וקדשים או על מנת להיכנס לבית המקדש, וכן יהיה במהרה בימינו.

ב. טבילת עזרא - עזרא הסופר תיקן² (דין דרבנן) לבעלי קריין לטבול אף אם אין בכוונתם להיכנס לבית המקדש או לאכול בקדשים, על מנת להכשירם לומר דבר שבקדושה, כגון להתפלל, ללמוד, לומר קריאת שמע וכדו'. ולקמן נאריך יותר בפרטי הדין של טבילה זו, והאם וכיצד היא נוהגת כיום.

ג. טבילה לתוספת טהרה - טבילה שאינה מחוייבת כלל מן הדין, ומטרתה לשם תוספת היטהרות

א. לפי שיעור ר"ח נאה ט' קבין הם 12.44 ליטר, ויש שכתבו שהשיעור הוא אפילו פחות, 10.8 ליטר.

ב. ראה ברכות כב, ב.

והתקדשות. האריז"ל נהג והתקין לטבול בערב שבת כהכנה לשבת. הבעש"ט הוסיף לתקן טבילה בכל יום קודם תפילת שחרית, ובטעם טבילה זו ע"פ קבלה ביאר אדמוה"ז בסידור, ובלקו"ת פרשת תבוא.

ע"פ הנ"ל חשוב להדגיש ולהבהיר שטבילת החסידים בכל יום קודם התפילה אינה נקראת "טבילת עזרא", ומה שמוצאים במכתבי הרבי מלך המשיח שליט"א שכותב לאנשים שונים להקפיד על טבילת עזרא, אין הכוונה להקפיד על טבילה בכל בוקר, אלא על טבילה לאחר יציאת זרע וראיית קרי. ומאידך במכתבים אחרים כותב הרבי מלך המשיח לאנשים להקפיד על מנהג החסידים של טבילה קודם התפילה כהכנה לתפילה.

ב.

טבילת עזרא

טבילת עזרא מהי?

בשו"ע אדמו"ר הזקן כותב, וז"ל:

"כל הטמאים אפילו טומאה יוצא עליהם מגופן כגון זב וזבה וכיוצא בהן קורין קריאת שמע ומתפללין חוץ מבעל קרי שהוציאו עזרא מן כלל הטמאין ואסרו בין בדברי תורה בין בקריאת שמע ותפלה כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים ולא פשטה תקנה זו ברוב ישראל ואח"כ בטלה אותה תקנה לגמרי משום ביטול תורה ומשום ביטול פריה ורביה והעמידו הדבר על הדין שאף בעל קרי מותר בדברי תורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה בט' קבין וכן פשט המנהג. ואף בזמן שנהגו בטבילה . . . שיהיה ארבעים סאה" (בקרע) ואז מועילים לטבול בהם אפילו לבריא ששמש מטתו אפילו הם שאובין".

עם זאת מצינו הרבה מגדולי ישראל שהמשיכו להקפיד על טבילת עזרא בשביל תפילה, אף שבטלה, כגון גאוני בבל, והרי"ף וכן מצינו ברמב"ם שהעיד¹ ש"מעולם לא ביטל טבילה זו אלא מחוליי".

ג. סי' פח סעיף א.

ד. חישוב ארבעים סאה בליטרים:

בשו"ע (יו"ד סימן רא, סעיף א): ארבעים סאה הם אמה על אמה ברום שלוש אמות, כשאמה היא ששה טפחים וחצי אצבע (עפ"י הרשב"א, דהיינו אמה שוחקת).

וכתב הש"ך (ס"ק ו) שאמה היא 24 אצבעות באשר אמה היא 6 טפחים וטפח הוא 4 אצבעות.

ולפי הגר"ח נאה (בספרו של הרא"ח נאה במידות ומשקלות): אצבע היא 2 ס"מ ואמה 48 ס"מ, ולפי זה שיעור מקווה הוא 331.8 ליטר. [אמה (48 ס"מ) על אמה (48 ס"מ) זה 2304 סמ"ר, כפול שלוש אמות (144 ס"מ) זה 331,766 סמ"ק, סמ"ק שווה גרם מים וממילא השיעור הוא 331.76 ליטר]. אמנם, לעניין דינא כותב שיש לחשב שאצבע היא 2.6 ס"מ ואמה 62.4 ס"מ, ולפי זה שיעור מקווה הוא 729 ליטר.

אמנם הדעות השונות נתנו כמה שיעורים במקווה בשאלה כמה בדיוק השיעורים למקווה ויש שהביאו 250 או 360 ועד 922 ליטר, ולכתחילה ראוי שיהיה במי גשמים מידת 1000 ליטר כדי לצאת ידי כל השיטות. (וגם כי המים החסרים מהחום וכניסת אנשים וניקיון וכו').

והרבי מלך המשיח מציין שבבור התחתון יהיה פעמיים 40 סאה ושם מסתפקים ביותר מ1500 ליטר, ובקירוב ל1600 ליטר. ויש שגם שם מחמירים יותר עד 1800 ואפילו 2000 ליטרים שהם שני קוב).

ה. אגרות הרמב"ם מהדורת שיל"ת ע' תלז-ח.

הרבי מלך המשיח שליט"א במכתביו הורה לאנשים שונים להקפיד על טבילת עזרא כסגולה לכמה עניינים.

ג.

טבילה במים שאובים

בתורה נאמר שטהרת הטמא היא ע"י "במים יובא וטהרי". נחלקו הראשונים האם הכוונה למים מכוונסים, ואפילו שאובים טהורים מן התורה אלא שחכמים אסרו בשאובים. ויש שסוברים שכוונת התורה למי גשמים בדוקא.

היוצא מזה, שגם לסוברים שמהתורה אין הבדל בין מים שאובין לבין מי גשמים. אמנם חכמים באו ותקנו שלא יטבול הטמא אלא במ' סאה מי גשמים, או מים שאינם שאובין, ואם טבל במים שאובין אין טבילתו מועלת כדי שיוכל לאכול בקדשים או להיכנס לבית המקדש.

אמנם בנוגע לטבילת עזרא, מצינו מפורש במשנה" שטבילה זו כשרה גם במקוה הבנוי על הקרקע הממולא בארבעים סאה מים שאובין, וכן פסק אדמוה"ז: "ש"בזמן שנהגו טבילה זו" מועיל לטבול בהם "בקרקע אפילו הם שאובין".

(ולגבי מים שאובים בכלי כמו אמבטיה עם מ' סאה שאובים, אדמו"ר הזקן נראה כמסתפק בסימן פח, ועיין סימן ב). והנה טבילה במים שאובים היא לכתחילה, ולעומתה רחיצה בט' קבין היא רק בחולה ובבריא לאונסו וכו'. ויש לעיין במי שיש לו רק מ' סאה מים בכלי חבית ואמבטיה. הרי יש לחקור לעניין טבילת עזרא האם להעדיף רחיצה בט' קבין, ורחיצה זו צריכה להיות בבית אחת על כל גופו מראשו ושישפך על ידי אחר או יטה כלי עם ט' קבין וייכנס תחתיו ואפשרי עד ג' כלים ולא יפסוק האחד לפני השני.

ולעניין רחיצה של ט' קבין בשפופרת של טוש עיין סימן ג.

ד.

טבילה לתוספת טהרה

והנה בנוגע לטבילה לתוספת טהרה, יש לדון האם גם בזה יהיה דינו כטבילת עזרא שכשרה במים שאובין, או שנאמר דשאני טבילת עזרא שנתקנה, כדברי אדמוה"ז, "כדי שלא יהיו מצויים אצל נשותיהן כתרנגולין", ובשביל זה מספיק גם הטבילה במים שאובין, משא"כ בטבילה לתוספת טהרה שהוא לצורך תוספת התקדשות - אולי נצריך מקוה מהודר המטהר לכל השיטות.

ומצינו שדן בזה האדמו"ר ר' חיים אלעזר ממונקאטש (בעל ה"מנחת אלעזר") בספר "דברי תורה":

"שמעתי מרב גדול אחד שהעיד דמה שטובלין במקוה מ' סאה שאובין כמו שיש במרחצאות הנכרים לרפואה . . . וטובלין שמה בערב שבת קודש בכונת האריז"ל - דאין זה לכוין [=אין זה מועיל], דבשלמא מ"ש בטבילת עזרא שיבוא במ' סאה שאובין רוצה לטבול לקריו, הם אמרו

ו. ויקרא פרק יא פסוק לא.

ז. חגיגה יא, ברש"י ובתוס'. ונחלק עליהם רבינו יצחק מבעלי התוס' (בבא בתרא סו, ב). יוצא מן הכלל היא שיטת הרמב"ם שמים שאובין כשירים לטבילת גדה בכל מצב.

ח. מקואות פ"ח משנה א.

חכמינו ז"ל דמהני זה, אבל כאשר טהר גברא [=כבר טהור האדם] רק רוצה לטבול, וכשמכוונים כוונת המקוה זהו לא שייך רק במקוה כשירה ולא בשאובין עכ"ד.

יש לומר דזה אינו דהא כיון דזהו לא שייך רק לטבילת נשים [שהוא] איסור כרת אבל לטבילת גברא משום קרי וכיוצא, כיון דהם אמרו [=חז"ל] לאסור שאובין והם אמרו דלטבילת גברא היינו טבילת עזרא מהני שאובין, ואם כן מ' סאה שאובין אוקמוהו אדאורייתא . . על כן כשאין לו מקוה אחרת בודאי יוכל לכוון בטבילתו בה כל הכוונות הראויות".

נראה מדבריו שמקל בטבילה בתוספת טהרה רק ב"אם אין לו מקוה אחר" שיטבול במ' סאה שאובין.

והמעין בדבריו יראה שנוטה להעדיף מקוה מהודרת, אבל באין לו מקוה מהודרת נוטה להקל מאוד, ובקובץ מגדל דוד (חלק ו' עמוד 552) כותב הרב שמואל שמעלקא אלבוים שיחיי להוכיח מסידור אדמוה"ז עם דא"ח והערת הרבי בעניין, שיש להעדיף לטבילת תוספת טהרה ואור רק מקוה כשירה כדין במי גשמים עיי"ש באורך.

ה.

מסקנת הדין

בהנוגע לפועל, י"ל דמה שאנו מקפידים לבנות מקוואות מהודרות עם אוצר מי גשמים גם לגברים הוא כי מעדיפים להחמיר לכתחילה לטבול באופן היותר מהודר לשם תוספת הטהרות והתקדשות. אמנם מי שנמצא במקום שאין לו אפשרות כ"כ לטבול במקוה מהודר או שהוא טרחה גדולה בשבילו בוודאי יוכל לטבול גם במקוה הבנוי על הקרקע הממולא במים שאובין^ט. ולטבילת עזרה אפילו לכתחילה. ובלית ברירה ממש גם כלי סתם עיין סימן ב.

[ואנחנו בקריית נווה גאולה בחיפה, כיום יש לנו מקוה גברים מהודר ע"פ שיטת רבותינו נשיאינו וכל המשכות והתעלות נעשו בצינורות שיש. אמנם לפני"כ לא הי' באפשרותינו לבנות מקוה מי גשמים, ושקלנו האם לבנות בור עם מים שאובין וכן עשינו בור מים שאובין ע"פ מענה פלאי באמצעות אגרות קודש לאחד שכתב שיש לו שתי אפשרויות ושואל באם להתפלל ימים נוראים במקום שיש מקוה מהודר בלא מניין, או במקום מקוה מים שאובין עם מניין, ומענה כ"ק אד"ש מה"מ באג"ק הוא להעדיף כמובן מניין עם מקוה מים שאובין].

ט. בנוגע לבריכות וכן מקוואות מודולוריים וכן חבית וכלי, עיין בסימן הבא, ומרובים הפרטים, לדוגמא יש ברי" כות שבונים אותם תחילה בפני עצמם ואח"כ מחברים אותם לקרקע שאז דינם ככלי.

סימן ב – בירור דיין טבילה במקווה מודולרי (מקווה גדעון/מקווה מלכות) או טבילה בכריכה, בכלי נקוב ושיאנו נקוב – לשיטת רבותינו נשיאנו

שאלה:

לעניין טבילת עזרא (שלמדנו בסימן הקודם שכשר במים שאובים), האם יש אפשרות של טבילה בכלי, או שמא צריך שיהיה דווקא מקווה בקרקע? ואם נכשיר בכלי, האם יש להצריך לפחות שיהיה בו נקב, לפוסלו מתורת כלי ואז לחברו לאדמה? ואולי בכלל אפשרי להסתפק בעצם כינוס המים של ארבעים סאה שאובים בכל מידי ולא איכפת לך במה הם מכוונסים?

ומזה גם עלינו לברר למעשה מה דין המקוואות מודולריים (של מלכות ושל גדעון) ואלו העשויים מפלסטיק וכדומה, שפורסמו לאחרונה? וכן יש לברר מה יעשה איש שאין לו מקווה בקרבת ביתו, אך יש לו בריכה פרטית. על ככה ועוד בעזרת ה' יתברך.

תשובה בקצרה:

יש להעדיף ארבעים סאה שאובים מכוונסים בקרקע ולא בכלי, ודין בריכה לרוב בונים אותם באופן שדינם ככלי ו/או שדין פסול יש בהם מטעם הווייתו בטומאה או מטעם שמעמיד בדבר המקבל טומאה. ואין שלא יהיה, באין ברירה יש אומרים להעדיף טבילה בכלי מנוקב שעדיף מבריכה

ועיין לקמן שכתבנו שאין לכאורה הבדל ביניהם ואין להעדיף כלי מנוקב מבריכה בקרקע או כלי שאינו מנוקב, ואמנם באין לו שום עצה לא יימנע לפחות מלטבול במי סאה מים שאובים בכלי.

ולגבי מקווה מודולרי שבונים אותו מעל הקרקע, ואופן עשייתו שמעולם לא ירד עליו שם כלי כי מביאים אותו בחלקים חלקים ומחברים בקרקע ונעשה צורת כלי בתוך הבניה.

הנה לדברינו לקמן לטבילת טהרה שמן התורה כגון טבילת נדה גם אם יבנהו בתוך קרקע לא יעיל לשיטת רבותינו נשיאנו ואי אפשר לקרוא לו מקווה בשיטת רבותינו נשיאנו וזאת גם אם יהיה בנוי עם בור על גבי בור.

והוא כי חומרות רבותינו נשיאנו רבו כמו רבו בכל פרטי הדינים באופן עשיית המקוואות וכן יש הוראות מהם לגבי החומרים מהם עושים אותם, ודינו כטבילה בכלי המקבל טומאה (כדלקמן). ובאין ברירה יכול לטבול בו טבילת עזרא בלבד ולנשים אינו מתאים.

ויש להזהיר במאוד שלשיטתנו הוא חשש פסול ממש מן התורה, בטבילת טמאים מן התורה כגון לטהרת נדה^א, וכן בטמא שרץ שרוצה להיטהר בשביל כניסה להר הבית ובית המקדש שזהו דבר ש"הזמן גרמא" שבכל רגע בזמננו הוא הרגע של ההתגלות של מלכנו משיחנו ממש.

וסוף דבר, לעניין טבילת עזרא וטבילת תוספת טהרה בלית ברירה ובאין לו מקווה עם מים מושקים למי גשמים ויתירה מזו גם באין לו ארבעים סאה מים שאובים בקרקע, אזי יטבול

י. עיין שו"ע אדמוה"ז או"ח סימן פח סעיף א.

יא. בפרסומים של מקווה מלכות מודולרי מפרסמים שזה כשר אף לטבילת טמאים מן התורה (וגם לנדה), ויש להזהיר על ככה שזה כלל וכלל לא לשיטתנו. כבפנים.

בכל ארבעים סאה מים שאובים הנמצאים בחבית או בכל כלי שיהיה ובכל צורה, וגם יש אומרים שיש עדיפות לגברים לטבול במקווה מודולרי וגם בחבית, אך זה מועיל רק בטומאה זו ובטבילת עזרא שמדרבנן (או לתוספת טהרה באין ברירה).

*

ולפי מה ששמעתי מהגרמ"ש אשכנזי ז"ל ויבדלחט"א הרב יי"צ פייגעלשטאק שיחי'; הרי לשיטת אדמו"ר ואדמו"ר הרש"ב ניתן לומר שבאם נזקקים בטבילת עזרא בטבילה במים שאובים בכלי או בחבית אזי לא מעלה ולא מוריד אם יעשה נקב בהם לחברם בקרקע, ולעניין מקווה מודולרי שהוא יותר מהודר מסתם חבית יש בו צד פסלות לטבילה דאורייתא.

יש אומרים שהוא יותר טוב מכלי עם נקב וכשר לגברים לטבילת עזרא וכן לעניין תוספת טהרה. וגם זה רק באין מקווה כשרה מבטון וכיוצא בזה כי יש בו צד פסלות כדלקמן.

ולקמן ננסה להוכיח הלכתית את הדברים לעניין שמזדמן ובוחרים מחוסר ברירה לטבול בכלי (בחבית וכיוצא בזה, שזה רק לבעל קרי וטבילת עזרא בלבד), שלא יועיל נקב ואין צריך לנוקבו.

עיון הדין:

א.

בשו"ע אדמו"ר הזקן כותב³, וז"ל:

"כל הטמאים אפילו טומאה יוצא עליהם מגופן כגון זב וזבה וכיוצא בהן קורין קריאת שמע ומתפללין חוץ מבעל קרי שהוציאו עזרא מן כלל הטמאין ואסרו בין בדברי תורה בין בקריאת שמע ותפלה כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים ולא פשטה תקנה זו ברוב ישראל ואח"כ בטלה אותה תקנה לגמרי משום ביטול תורה ומשום ביטול פריה ורביה והעמידו הדבר על הדין שאף בעל קרי מותר בדברי תורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה בט' קבין וכן פשט המנהג.

ואף בזמן שנהגו בטבילה לא הצריכוהו אלא להבריא ששימש מטתו אבל חולה שראה קרי לאונסו פטור מכלום (וחולה ששימש מיטתו) ובריא לאונסו דיו בט' קבין שישפוך עליו מכלי אחת או מב' וג' אבל מד' אין מצטרפים. והוא שיתחיל השני עד שלא פסק הראשון וכן השלישי . . . ותשעה קבין אלו אינן מטהרין אלא כששופכין עליו אבל לא כשטובל בהם בין שהם בכלי בין בקרקע עד שיהיה ארבעים סאה (בקרקע) ואז מועילים לטבול בהם אפילו לבריא ששמש מטתו אפילו הם שאובין".

והנה בסוף דבריו שכתב בין שהם (בקרקע) במוסגר³ משמע שנסתפק שמא אפשר לשים ארבעים סאה שאובים גם בכלי, דהיינו שיש להקל בטבילה של עזרא דרבנן לא רק בשאובים אלא יתירה מזו שכבר לא צריך בקרקע וראוי אף בכלי וגם לבריא לאונסו נסתפק.

יש לעיין האם נתכוון לכלי "כל דהו", או שמא רק בכלי נקוב (כדלקמן בשיטת הש"ך לעניין

יב. סימן פח סעיף א.

יג. וידוע שכל מה שהשאיר ב(חצאי עיגול) הוא כיוון שרצה לחזור ולעיין בו, שנסתפק בדעתו הקדושה.

טבילת טמאים מן התורה).

והנה, בהלכות יום כיפור^ט כתב אדמו"ר הזקן לעניין שיטה אחת במהרי"ל^{טו} שטבילת עריוה"כ היא משום טומאת בעל קרי:

"וטבילה זו שהיא משום קרי כשרה אפילו בארבעים סאה שאובים כשהם בקרקע אבל לא בכלי". ומה דלא ברירא ליה בהלכות קריאת שמע, פשיטא ליה בטבילה של ערב יום הכיפורים. שטבילת במים שאובים מועילה רק בקרקע (אף דשאני קצת יוה"כ שיש בו חומרא)^{טו}.

ולפיכך היותר נראה הוא שצריך להחמיר לטבול דווקא במ' סאה מכונסים בקרקע.

ב.

פסול כלים

והנה, יש לברר במקווה העשוי ממתכת ופלסטיק, האם אפשר לחבר 4 דפנות ורצפה ממתכת או פלסטיק ולחברו לקרקע, ויהיה מקווה כשר וזאת גם באופן שמלכתחילה לא היה עליו שם כלי כמו במקווה מודולרי שבונים אותו מלכתחילה בריצפה מנוקבת קבועה בקרקע ושוב קובעים רק חלק דפנות בקרקע ולא היה עליו שם כלי מעולם?^{טז}

ונראה שלעניין טבילת טמאים מן התורה (כגון גדה וכיו"ב) נחלקו אדמוה"ז והצמח צדק עם הש"ך וסייעתו בזה.

דהנה, בשולחן ערוך^{טז}:

"הלוקח כלי גדול, כגון חבית גדולה או עריבה גדולה, ונקבו נקב המטהרו (וי"א דבעינן נקב כשפופרת הנוד^{טז} וכן יש להחמיר) וקבעו בארץ ועשהו מקוה, ה"ז כשר. וכן אם פקק הנקב בסיד ובבנין, אינו פוסל והמים הנקיים בתוכו מקוה כשר. סתמו בסיד או בגפסית, עדיין הוא פוסל את המקוה עד שיקבענו בארץ או יבנה. ואם הוליכו על גבי הארץ ועל גבי הסיד, ומירח בטיט מן הצדדין, ה"ז כשר. הגה: מותר לעשותו על הגג, ובלבד שלא יהיה תוך כלי או אבן אחת שחקקו ולבסוף קבעו, אבל חבור אבנים הרבה לא מקרי כלי^{טז}. ועל זה כתב הש"ך^{טז} "הרי זה כשר. אף להטביל בתוכו". ולא ביאר מאיזה חומר נעשה הכלי הגדול הזה. הרי בפשטות אפשר לומר שבכל חומר הדין הוא שהמקווה כשרה לטבול בו.

אלא שעל זה צריך עיון, לפי שבסעיף נ שם ז"ל המחבר:

"מקוה של מי גשמים שנפרץ אחד מכתליו והמים יוצאים דרך הסדק, אם ישארו בו מ' סאה

יד. סימן תרו סעיף יא.

טו. מהרי"ל הל' ערב יו"כ (עמוד שטז), בדעת מהר"ם מרוטנבורג, בתשב"ץ סימן קכב.

טז. אלא אם כן נדחוק ונאמר שכאן חושש ביותר שכן יש דעה נוספת שהטבילה היא משום גירות (ודחוק).

יז. וכפי שראיתי בדומה לזה, שזוהי צורת בניית המקווה המודולרית: קודם רצפה מנוקבת, ואחר כך בונים שתי פלטות ועוד שתי פלטות ומדרגות, והכל הוא חלקים חלקים וכו'.

יח. יורה דעה סימן רא סעיף ז.

יט. טור והרא"ש בתשובה.

כ. תשובת הרשב"א סימן ת"ת.

כא. יורה דעה סימן רא ס"ק כד.

אחר שיצאו קצתן שעד הסדק, כשר; ואם לאו, פסול משום דהוי ליה זוחלין ואין מקוה מטהר בזוחלין. הגה: ויש מחמירין אפילו אם ישארו מ' סאה עד הסדק, ויש לחוש לדבריהם לכתחלה לסתום הסדק^{כב}.

וכל זה דוקא במקוה שאינה באה ממעיין, אבל אם היא באה ממעיין, אין לחוש לזחילתה^{כג}. ואין יציאת המים קרוי זוחלין, אלא כשאין חוזרין למקוה אבל כשיוצאין מעט וחוזרין שם, לא מקרי זחילה^{כד}. ואם בא לסתום הסדק כדי שישארו בו מ' סאה, לא יסתום אותו בידו ולא בכל דבר המקבל טומאה; ויש מי שמתיר לסתום בכל דבר שמקבל טומאה^{כה}.

ולפי דברי היש אומרים שלסתום סדק חייב שיהיה מחומר שאינו מקבל טומאה, אם כן כל שכן וקל וחומר שכל המקווה לא ייעשה מחומר שמקבל טומאה.

ואם כן לכאורה סותרים דברי המחבר - הבית יוסף מסעיף ז לסעיף נ.

ג.

ועוד קשה על דברי הש"ך הנ"ל לפי שיטת אדמו"ר הזקן בשולחנ'ה, וז"ל: "להזהיר האומן העושה התיבה שלא יחבר השוליים אל הדפנות עד שיעשה תחלה נקב בקצה השוליים (שיהיה תחת השליבות) בכדי שלא יהיה עליה תורת כלי מעולם ויהיה הנקב טפח על טפח מרובע שהוא יותר מעט ממוציא רמון לפי שאין אנו בקיאים בשיעור מוציא רמון (שיש אומרים שהם ג' אחוזים זה בזה)".

שלכאורה, מה איכפת לן באם שיהיה עליו תורת כלי, אפילו הוא כלי שלם אפשר עכשיו לעשות בו נקב גדול שמבטל אותו מתורת כלי (כשיטת הש"ך), ולקבוע אותו בקרקע (ובזה נסתם הנקב) והוא מקווה כשר.

ואמנם הצמח צדק מבאר וז"ל^{כו}:

"חלק א מה"ב ביאור על תיקון המקוה המבואר בש"ע אאזמו"ר הגאון וז"ל:

מ"ש אדמו"ר נ"ע בכדי שלא יהיה עליה תורת כלי מעולם שזהו חומרא יותר ממ"ש הרא"ש בהל' מקוואות ס"י ח' ולמדנו שמותר ליקח גיגית כו' וכ"מ בטוש"ע סעיף ז'. וצ"ל הטעם. אך הנה ז"ל הראב"ד פ"ו מהל' מקוואות על מ"ש הרמב"ם ה"ד. הלוקח כלי גדול כגון חבית גדולה או עריבה גדולה ונקבו נקב המטהרו וקבעו בארץ ועשהו מקוה ה"ז כשר כו'. א"א דבר זה אינו מחוור להטביל בתוכו אלא שאין המים היוצאים ממנו פוסלים את המקוה. אבל להטביל בתוכו עד שיהיו המים שבתוכו מעורבים עם המקוה בנקב שהוא כשפ"ה.

ר' יהודה אומר בכלי גדול ד' טפחים ובקטן ברובו. הרי ריה"ו שהוא מחמיר בהטבלה בתוך כלי ורבנן מיהא כשפ"ה בעי ואף על פי שהשירה ותיבה בכלי שניקב בכדי טהרתו הוא. ועוד איך אפשר שלא יהיה בקרקעיתו ודופנו חרס הראוי לקבל טומאה ע"י יחודו להשתמש בו ונמצא

כב. טור בשי"א וב"י בשם המרדכי.

כג. ב"י בשם מהרי"ק שורש קנ"ו.

כד. ריב"ש סימן רצ"ב.

כה. יורה דעה הלכות נדה דיני תקוני המקוה ועשייתה.

כו. שו"ת יורה דעה סימן קעו.

טבילה זו בכלים עכ"ל הראב"ד. ופ"י בכ"מ וב"י דהרמב"ם מיירי בבבא זו בחבית או עריבה של חרס ופסק לו דסגי בנקב המטהרו מידי טומאה שהוא כמוציא זית וא"צ כשפ"ה רק בכלי עץ ששיעור המטהרו לענין טומאה גדול מאד שהוא כמ"ר סגי לענין מקואות בכשפ"ה. וז"ש הרמב"ם ה"ח השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהם א"כ היו נקובים כשפ"ה דהיינו בכלי עץ דסתם שידה ותיבה דעץ נינהו. והטעם שלא הצריכו בהם נקב המטהרם כמו שאמרו בכלי חרס נ' דכלי חרס שאני דשיעור המטהרו הוה בציר משפ"ה הלכך כיון דבטיל שם כלי מינייהו במוציא זית בהכי סגי. אבל בשידה ותיבה שהם כלי עץ ששיעור המטהרן גדול מאד שהוא כמ"ר ראו חכמים דלבטלו מתורת כלי לענין מקוה סגי ליה בכשפ"ה שהוא שיעור המספיק לענין עירוב מקואות. דאע"ג דלבטלו מתורת כלי לענין טומאה צריך שיהיה נקב יותר גדול, שיעורא דלענין טהרה לחוד ושיעורא דלענין מקואות לחוד. וגבי שוקת שבסלע פסק הרמב"ם ג"כ ה"ג דפוסל את המקוה עד שיעשו בו נקב כשפ"ה ופ"י הכ"מ דמיירי בכלי אבנים ומשום דכלי אבנים לא מקבלי טומאה לא שייך לשיעורי בהו בכדי טהרה הלכך משערינן בהו כשפ"ה. והראב"ד השיגו על מה שהתיר בהלכה ד' בהטבלה בתוך כלי חרס שניקב כמוציא זית אלא לדידיה בכ"ח נמי בעי נקב כשפ"ה. וגם אפילו אי ניקב כשפ"ה לא התיר הראב"ד לטבול בתוכו א"כ מעורב למקוה. והקשה בכ"מ וב"י טובא אהראב"ד דמה שהביא ראייה מ' יהודה הא ר' יהודה אתא לאיפלוגי את"ק דאמר כשפ"ה ומ"ש דהשידה והתיבה שבים ככלי שמנוקב כדי טהרתו הוא אינו יודע לו טעם דהא סתם שידה ותיבה דעץ נינהו וכלי עץ שיעור טהרתן בכמ"ר והוי טפי טובא מכשפ"ה דאכשר ביה ת"ק. ומ"ש איך אפשר שלא יהיה בקרקעיתו ודופנו חרס כו' לפי דבריו כי ניקב כשפ"ה נמי לא הוה לן למישרי למטבל בגוה מההוא טעמא גופא דאיך אפשר כו' א"ו אף על פי שאילו יחדו להשתמש בו היה בקרקעיתו חרס הראוי לקבל טומאה כיון שלא יחדו להשתמש בו אין עליו תורת כלי. עכת"ד הכ"מ וב"י. והנה בש"ע סעיף ז' השמיטו דעת הראב"ד לגמרי רק הרב"י העתיק לשון הרמב"ם. והרמ"א הביא דעת הטור דלעולם בעי נקב כשפ"ה ור"ל דלא סגי בכמ"ז אפי' בכ"ח והיינו משום דהרב"י הקשה טובא אהראב"ד. והב"ח כ' דהראב"ד יחידאה הוא בזה. אך מדברי כאזמו"ר נ"ע ג' דחש לה לסברת הראב"ד ולזה הצריך שלא יהיה עליה תורת כלי מעולם כי הראב"ד אינו יחיד כלל כי כן הוא ג"כ דעת הריטב"א בחי" פ"ק דמכות. ואפשר שג"כ דעת הרא"ש בתשו' כן וגם כל הקשיות שהקשה הרב"י על הראב"ד יש ליישב בטוב כמשי"ת אי"ה:

קיצור. לפי שהראב"ד מחמיר שלא לטבול תוך כלי אף שהוא מנוקב א"כ יהיו המים שבתוכו מעורבים עם מקוה בנקב שהוא כשפ"ה וכ"ה ג"כ דעת הריטב"א והרא"ש בתשו'. ועל כן הצריך אאזמו"ר הגאון ז"ל שלא יהיה על התיבה תורת כלי מעולם. שי"ל שבזה יוצאין גם לפ"ד הראב"ד וכמ"ש לקמן אות י"ד."

דהיינו שדעת אדמוה"ז לחשוש לשיטות הראשונים שחולקים בדברי הש"ך הנ"ל, ולכן לא מספיק שביטלו מלהיות כלי, אלא צריך שלא היה עליו תורת כלי מעולם, ושייעשה מחומר שאינו מקבל טומאה כמו עץ, כי פשוטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה. ובנוסף לזה מחמיר הצמח צדק בתשובה נוספת כדלקמן שלא יהיו הנסרים בגודל ד' על ד' כי אז מקבל טומאת מדרס וזה גם בשלא ירד עליו שם כלי מעולם, ולראייה שהרי המקווה שתקן אדמוה"ז נעשה מנסרים ופשוטי כלי עץ, ואפילו הכי אפשר להבין מתשובה נוספת בצמח צדק¹² שלא סגי בהכי, והיה צריך שגם יבנוהו מנסרים שלא מקבלים טומאת מדרס.

ונעתיק השייך לענייננו; זה לשונו בתשובה בסימן קעו: "קיצור. ראייה מתשובת הרא"ש כלל ל"א ס"י א' דאוסר לטבול אפילו בכלי אבן אף שנקוב כשפ"ה א"כ ודאי ה"ה בכלי עץ אף שנקוב כמוציא רימון".

וחומר נוספת בצמח צדק בתשובה קעב שגם לא יהיה ראוי לטומאת מדרס: "ומ"מ עוד זאת

נלע"ד שבאם שאפשר לעשות השוליים מנסרים שאין רחבים כ"כ שיהיה כל אי ראוי למדרס הרגל בפני עצמה כ"א ע"י חיבורו הרבה נסרים יש לעשות כן שלא יהיו ראויים למדרס קודם שחיברן למקוה ואף שאחר שחיברן למקוה ע"י צירוף נסרים הרבה ראויים הן למדרס מ"מ כיון שקודם שחיברום למקוה לא היו ראויים לקבל טומאת מדרס לית לן בה כמ"ש בס' סדרי טהרה ס"י קצ"ח ס"ק ס"ג והטעם בזה לחוש לדעת הלבוש ס"י קצ"ח סעיף ל"א שאע"ג שנחלקו כל האחרונים עליו כמ"ש הש"ך שם והס"ט והלכה כדבריהם אעפ"כ כי מהרמ"ל והש"ך והס"ט שכשמתקנים מקוה חדשה נכון לתקן שתהא כשרה אליבא דכ"ע ע"ש. ואע"ג שבתיקון המקוה של כאאזמו"ר נ"ע לא נז' תנאי זה מ"מ כיון שעשויים בצורת כלי ודאי אין חשש בזה כמ"ש הלבוש עצמו שם ס"י קצ"ח ס"ל"א הנ"ל וז"ל ול"ד לכלי דלקמן ס"י ר"א ס"ז כו' ע"ש ותירוצו יש להעמיס ג"כ על המקוה שכי כאאזמו"ר נ"ע אע"פ שלא היה תורת כלי ממש עליו מעולם. משא"כ המקוה שלכם דומה קצת למקוה דלובלין הנזכר בלבוש שם ולמקואות הנז' בב"ח שם סעיף כ"ט אבל אם לקחו נסרים ועשו צורתו כמו כלי כו' ע"ש.

וחזינן שחולק עם הש"ך ולא מתיר כלי נקוב בשפופרת הנוד, וגם כשעושה בניין מקוה מפשרוטי כלי עץ שאינם כלי, מצריך שיעור גדול יותר שלוש רימונים אחוזים, כשיטת הראב"ד והצמח צדק מוסיף בסימן קעב ש"יש לעשות כן שלא יהיו הנסרים ראויין למדרס". ואם הנסרים הם ראוי למדרס פסולים כמובא שם בשם הנודע ביהודה.

[והנה הצמח צדק מבאר כל סעיף ז במחבר דלא כהש"ך שמפרש שכלי מנוקב טהור לטבול בו, אמנם הצמח צדק מבאר שכל המדובר בסעיף הוא לומר שהמים שבכלי נקוב לא נעשו פסולים ולא ירד עליהם שם שאובים (כי שאובים לדעת המחבר מדרבנן) אך אין הכוונה בדברי המחבר להתיר לטבול בו].

ולכן לדעת רבותינו:

משהיה אי פעם כלי ועשו בו נקב לטהרו, אינו כשר לטבול בתוכו אנשים ונשים שעליהם טומאה דאורייתא. וזהו פסול כלים. וכשעשוי מלכתחילה בקביעה בקרקע ולא ירד עליהם שם כלי הם כשרים לרוב הדעות אמנם לדעת רבותינו נשיאינו יש עליהם שם טומאת מדרס כמו נסר רחב לפשוטי כלי עץ שמקבל טומאת מדרס וכל שכן פלסטיק שדומה למתכת.

ד.

פסול כשאין הווייתו בטהרה ו/או מעמיד בדבר מקבל טומאה^{כח}

והנה יש עוד דין במקוה המובא בספרי, והוא דין "הווייתו בטהרה (ולא בטומאה)". שכאשר הווייתו בדבר המקבל טומאה או עוברים המים על דבר המקבל טומאה יורדים מדרגתם המים או שנפסלים. דין זה נלמד מהנאמר בפסוק "מקוה מים יהיה טהור^{כט}", שמהמילים "יהיה טהור" לומדת הגמרא במסכת זבחים^ל שתהיה עשייתו והווייתו הגשמית (הטכנית) בטהרה^ל, היינו שתהיה ע"י דבר טהור ולא טמא^{לב}. ויש לחקור בדין פשוטי כלי מתכת שהוא חומר מקבל טומאה

כח. יש אומרים שפסול כלי הוא מצד שאובים, ויש אומרים מצד הווייתו בטומאה ויש אומרים שפסול כלי הוא מיעוט בפני עצמו. והנה המבואר בסימן רא סעיף נ לכאורה קאי בפסול הווייתו בטומאה מצד מעמיד וכו'.

כט. ויקרא יא, לו.

ל. כה, ב. עיין בספר טהרת מים בכללים כלל ח' הווייתו על ידי טהרה וכן עיין ספר מקוה מים.

לא. עיין ספר מקוה מים חלק א עמוד קס שהאריך בזה.

לב. דוגמא לעניין הווייתו שצריכה להיות בטהרה:

הנה המשנה במקוואות (פרק ה משנה ב) מביאה פלוגתא בדין מעביר מעיין על גבי כלים, רבי יהודה סובר שאין

לעניין מקוואות;

ובהקדמה; שמצד הדין החומרים שאפשר לבנות מהם מקווה אלו הם חומרים שפשוטיהן אינם מקבלים טומאה, כגון: אבן (מלט), עץ ואדמה. אבל מתכת (וגומי לדעת אדמו"ר הרשב"ב במכתבו, כדלקמן) פשוטיהן מקבלים טומאה, ואין עושים בהם מקווה, שהרי בסעיף נ הנ"ל מדבר בסתימת חור או סדק, בדבר המקבל טומאה ובה נפסל המקווה לדעה אחת, מצד מעמיד בטומאה או הווייתו בטומאה עיי"ש וידועים דברי התשב"ץ שהובאו בפוסקים ובאגרות הרבי מלך המשיח שליט"א שבבניית מקוואות יש להחמיר גם על דעה אחת רחוקה אף שלא נזכרה להלכה וכל שכן שיש לחשוש לדעת יש אומרים בשולחן ערוך כידוע בכללי הפוסקים בכלל ובמקוואות בפרט.

בוודאי שאם כולו נעשה מחומר שמקבל טומאה וודאי ובוודאי שיש חשש ויותר מזה פסול.

ואם למדנו לעיל בסעיף נ'. שלסתום חור של מקווה אסור בברזל אזי בוודאי שכשארבע רוחותיו וקרקעיתו עשויות מתכת יהיה פסול.

והנה מקוואות מודולריים עשויים מפלסטיק או חומר דומה לו, ובדין חומר גומי ופלסטיק הרי כותב הרבי מלך המשיח שליט"א בלקו"ש²:

"לכתבו ע"ד ניילאן ופלאסטיק - כמדומה (קרוב לודאי) ישנם שינויים (עתה, ומשתנה גם מזמן לזמן) בהנוגע להדברים מהם עושים הנ"ל. וכיון שכ"ק אדנ"ע מחשב גומי לדבר המקב"ט - אין להשתמש גם בהנ"ל".

לכן אין להשתמש בגומי, פלסטיק² ומתכת, לבניית מקווה.

והחומרים המתאימים הם: אדמה (שהוא כולל בתוכו מלט וכל הסוגים שלו), אבן ועץ.

[ועיי' בפני יהושע למסכת שבת (סו, א) בד"ה "הכוורת" חוקר האם ההחומרים שנזכרו במשנה

שינוי במים ורבי יוסי סובר שהמים נחשבים מי מקווה (ובט"ז שם מכיוון שהכלים מפסיקים בין המעיין למים היורדים, בטל מהמים שם מעיין). להלכה נפסק כרבי יוסי.

הראשונים נחלקו בביאור המשנה. ר"ש כתב שהמים עברו על גבי כלים נקובים, ואילו הרמב"ם והרא"ש כתבו שהמים עברו על גבי אחורי כלים, ובכל זאת לדעת רבי יוסי הם נפסלו מלטהר בזוחלים.

ובטור וש"ע (סימן רא סעיף יב) פוסקים כר' יוסי מעיין שעבר על אחורי כלים והמשיך הלאה נחשב כמקווה.

והנה מה הדין במקום שהמים לא היו עוברים בלי הכלים ממקום שירדו שם משמים אל המקווה

כותב התוספות יום טוב במשנה הנ"ל שאם המים לא היו עוברים הלאה בלי הסיוע של אחורי הכלים, אפילו שם מקווה אין להם (פסולים מדין הווייתו בטומאה).

לג. חיי"ז ע' 477. הובא בשערי הלכה ומנהג ע' קיד.

לד. ועיין באגרת הידועה מאדמו"ר הרשב"ב בדיני מקוואות (אגרות קודש ח"ב אגרת תקו) שפוסל גומי לפקק מקווה כי לא נזכר במשנה אף שיוצא מן האדמה הגומי כדוגמת העץ. ולפי זה גם פלסטיק אוסר הרבי, ואם כן גם החומרים שהתחדשו לבניית מקווה מודולרי שאינם פלסטיק אך דומים לו אסורים מהאי טעמא, כפשוט, (עיי"ש).

ובעניין הבריכות הפרטיות רובם עשויים חול הרבה ומלט בתוך הקרקע ומצופים מדבקה עבה מפלסטיק ו/או חומרים אחרים למנוע בריחת מים, וגם חורי הניקוז עשויים פלסטיק ו/או מתכת עם פקקים/שסתומים שברובם עשויים מחומרים המקבלים טומאה, ולכן דינם ככלי.

ומי שמיקל לטבול בהם טבילת עזרא מטומאת קרי. סומך על דעת הגרמ"ש אשכנזי ז"ל. אך הם לאו דווקא מועילים לטבילת תוספת טהרה כדברי האדמו"ר ממונקאטש בסימן א.

הם הכשרים בדוקא ולמעוטי כל חומר, שאינו נזכר במשנה שפסול למקוה עיי"ש ומסיק שחומר שלא נזכר במשנה פסול, וכן כתבו עוד כמה אחרונים ולדבריהם כל חומר איזה שיהי' ומה שם שלא יקראו לו כגון: חומרי מקוה מודולרי ה"ה פסולים למקוה בין בין אם ייקרא פלסטיק או שם אחר!]

ולפיכך המקווה המודולרית צריך עיון רב אם היא כשרה לטבילה של טמאים מן התורה, כי נראה נכון לומר שדינה כדבר שהווייתו בטומאה. כדמוכח מדברי הרבי מלך המשיח שליט"א לעניין פלסטיק, ומהצ"צ, והמחבר מסעיף נ הנ"ל ובפרט כשהרצפה מפלסטיק שהרי אפילו בפקק מפלסטיק שעשוי ברצפה הרבי באגרותיו פוסל מטעם שייטכן שתעמוד אשה על הפקק (לעיתים) להגביה עצמה ואם כן הפקק מקבל שם מדרס. וכל שכן כשכל הריצפה מסוג זה כמו בהמודולרית ואף גם כשהריצפה תהיה בטון עדיין הקירות שם מדרס עליהם כדלעיל.

[ויש כאן בעניין מקווה מתכת (והדומה לו בפלסטיק) מקום לדיון בכמה תשובות הצמח צדק; דהנה בשו"ת צמח צדק יורה דיעה תשובה קס"ב מסקנת הצ"צ להתיר לשימוש מסמרים מברזל בטבלת עץ. כי המסמר נעשה לקרקע בלבד. (כבאות ה).

והנה מזה לכאורה היה ראיה להתיר מקווה כולו ממתכת שיצוקה לקרקע.

אמנם עיין שם לפנ"ז באות ד' מסביר שמסמר גדרו שהוא לא מעמיד יחיד!!

מה שאין כן במקווה מודולרי שהוא מעמיד יחיד!! בחשש מקבל טומאה כדלקמן. ועוד זאת מעבר למעמיד יש שאלה של "הווייתו בטומאה".]

ואכן הצמח צדק שם מכשיר בתיבה של מתכת שנוקבה כ(שלוש) מוציא רימון ונפחת בגדול

אמנם כבר כותב בסעיף ג שלפני זה ש *כלי גדול ממתכת שנפחת הוא קיל מפשרטי כלי מתכת*.

ולפיכך מסמרים בתיבת עץ יש בהם תרתי לקולא.

המסמר נעשה לקרקע ואף אם הוא חלק מכלי גדול הרי שם כלי עץ או מתכת שנפחת וניקב עליו, ועוד ועיקר בכל תשובה קס"ב מדבר בתיבה עם מסמרים ממתכת מחובר לבאר מיים. וזהו ההיתר בים של שלמה כדלקמן.

והשאלה שנשאלת היא מה הדין במקווה שנעשה כולו מפשרטי נחושת או מתכת

והנה בשו"ת צ"צ יור"ד סימן ק"ע שהבאתי כנ"ל מקיל בכלי שנפחת ומחמיר בפשרטי מתכת.

אמנם בסוף התשובה בסימן ק"ע שם מתיר לגמרי כל מתכת ששימושו לקרקע.

ומשם לכאורה ראיה במכל שכן להתיר במקווה מודולרי (ואמנם אין להביא ראיה מהמקווה שמוזכר בגמרא בים של שלמה שהיה מנחושת מכמה סיבות: 1. היה כלי שנפחת וקל דינו מפשרטי כלי מתכת. 2. מביא בסימן קע"ו סעיף ג' וסעיף י"ב שהיה כשר בשל הסיבה של "מחובר למעיין". 3. אדמור הצ"צ מוסיף עוד טעם ליישב שרק במקדש התירו מקווה כזה. ועוד זאת שהצמח צדק בשו"ת הנל בסימן קע"ו מסביר חידוש גדול מאוד בשיטת אדמוהו שכל כלי חבית אפילו מעץ מנוקב. שכתב במחבר סימן ר"א סעיף ז להכשירו למקווה. הנה לשיטת הצ"צ הוא כשר רק שלא לעשות את המיים כשאובים אבל לא לטבול בו. וזה היפך דעת הש"ך במחבר

שם שכותב שכשר לטבול בו כנ"ל).

אמנם עדיין יש פנים לדון במה שכל התשובה הנ"ל *מדברת* באירוזב וכולי שהוא מחזק המקווה ולא כשכל המקווה עשוי מזה.

יתירה מזה הרבי הרש"ב אוסר לעשות פקק גומי באוצר רזרווי למרות שיש אחריו המשכה שהוא דין פשוט בהלכות מקוואות שהמשכה מטהר הוויתו (ומעמיד) בטומאה.

כמפורש בשולחן ערוך סעיפים ל"ה ש"ך ס"ק ע"ו וסעיף מ"ה ש"ך ס"ק ק"ג. שהמשכה מטהרת מעמיד בדבר מקבל טומאה וכל שכן הוויתו של מי גשמים בטומאה. כמו שמטהר כח גברא בפתחת הפקק.

ולפי זה למה אוסר הרבי רש"ב גומי באוצר רזרווי. מטעם חשש מקבל טומאה?

ומזה נלמוד במכל שכן למקווה שלו יצוייר ויבנו אותו כולו מגומי שפסול.

(ותירה מזה בשיחת אחרון של פסח תרצ"ו הרבי רש"ב אוסר ברזל במקום הובאת מי גשמים ולכאורה מזה כל שכן במקווה שכולו ברזל אלא דשם הוא לכאורה חומרא על פי פנימיות ורק בברזל?).

ועל כל פנים מעתה אם לא יעלה על הדעת לעשות מקווה שכולו מתכת מטעם מקבל טומאה או הווייתו בדבר המקבל טומאה. אזי כיצד נעשה מקווה כולו פלסטיק?

שהרי באגרות קודש הרבי מה"מ דן את פלאסטיק כחומר של גומי שהוא חשש מקבל טומאה. משווה בין פלסטיק לגומי.

ולפיכך אם כולו של המקווה עשוי מפשוטי כלים של חומר חשש מקבל טומאה לעת עתה הנראה בשיטת רבותינו נשיאנו שזה מאוד קשה להתיר בפרט במקווה נשים. כי המקווה כולו בחומר שהווייתו בטומאה. ואם פקק באוצר רזרבי נאסר בפלסטיק מטעם מעמיד כל שכן כשכל הקירות של בור הטבילה מעמיד בפלסטיק וגם אם זה קבוע בבניין ואינו מעמיד עדיין זה הווייתו בחומר מקבל טומאה במכל שכן ממעמיד בפלסטיק באוצר רזרווי שלפני ההמשכה.

והנה יש להדגיש שוב;

כשמדברים בהכשרת תיבה מחוברת במתכת יש להדגיש שכל הדיונים בשו"ת הנ"ל סימן קס"ב ושו"ת הנ"ל סימן קע"ו בסעיף ג' ובסעיף יב. מדבר בתיבה מחוברת לבאר או מעיין.

ובים של שלמה שהיה נחושת זו הסיבה העיקרית שמביא בהסבר הכשרות של המקווה בתשובות שם. ורק משו"ת סימן ק"ע הנ"ל ראה להתיר.

וממילא אינו מלמד על מקווה מודולרי שבא להחליף מקווה רגיל.

שכיום בונים מקוואות רק במי גשם ולא במחובר למעיין וכיוצא"ז. וצריך עיון גדול להתיר פלסטיק שהוא בגדר חשש מקבל טומאה במקווה הטבילה ובפרט בריצפה ועוד שעליו עומדים ממש ועליו עוברים המי גשמים.

וכל זה מלבד שאלה שכל פלטה של פלסטיק ראוי למדרס ועיין בשו"ת הנל תשובה קסב שישי מחלוקת בזה ועוד.

והנה לשונו של כ"ק אד"ש "לכתבו ע"ד ניילאן ופלאסטיק - כמדומה (קרוב לודאי) ישנם שינויים (עתה, ומשתנה גם מזמן לזמן) . . וכיון שכ"ק אדנ"ע מחשב גומי לדבר המקב"ט - אין להשתמש גם בהנ"ל" ויש הטוענים שחומר המודולרי הוא ממה שמשתנה מזמן לזמן ולכן החליטו שהחומר דמוי פלסטיק של מודולרי הוא 'מהמשתנה' ובמילא כשר.

ומלבד שדבריהם תמוהים, כי מלשונו של אד"ש לא מוכרע שרוצה לומר שהשינויים הם סיבה להתיר, אלא רק מצייין שזהו חומר שלובש צורה ופושט צורה ויש לו 'תולדות' מזמן לזמן, וא"כ מה ששואלים על ניילון פלסטיק המצוי בזמן השאלה, הנה בהמשך אותה שאלה תהי' על 'תולדותו'.

והנה ידוע - שבכל תהליך הפקת חומר מנפט תמיד זה יהי' בשילוב חומרים ותוספות בכדי לקבל תוצאה ומה לי אם ייקרא פלסטיק ומה לי אם ייקרא בשם אחר תמיד הוא יהי' פלסטיק ויתולדתו, וגם למי שדוחק א"ע לעשות ייצור מיוחד למקוה וטוען שאינו פלסטיק הרי ממה נפשך, גם לשיטתו הוא יהי' תמיד עשוי מחומר שלא נזכר במשנה, ופסולו יהי' מצד זה (וכדכתבתי לעיל בשם פני יהושע ועוד), וממה נפשך לא הועילו כלום רק גרעו.

(ועיי' בסוף דברינו תשובה ארוכה, ממה שכתב חמי הרה"ג הרה"ח י"י פייגעלשטאק בזה)

ה.

סיכום לדינא במקווה מודולרי וכן בטבילת עזרא בכלי;

לו יצויר שיבוא תלמיד ויעשה רצפת בטון ויעמיד לו ארבע דפנות מתכת, האם יהיה רב שפוסק כרבותינו נשיאינו שיכשיר למקווה (ובפרט של טמאים מן התורה ונדה)? בוודאי שלא. ופלסטיק הרי הוא כמו מתכת, ומה הועילו אלו שהתירו זאת בבניה לפי שלא ירד עליו שם כלי, והוא מנוקב, כשכל החומר פסול^ה. ומה שטוענים שמלכתחילה עשאוהו קבוע בקרקע לא מועיל, כי הצמח צדק אוסר מטעם גזירת מרחצאות ומדרס כבסימן קצח ביורה דעה.

ועד כאן ברור שבטבילה דאורייתא - טבילת נשים - אין להתיר מקוה מודולרי כלל, אמנם לטבילת גברים (בטבילת עזרא), הנה כתבנו לעיל שאדמו"ר הזקן מסתפק בסימן פח האם להכשיר כלי לטבילת עזרא, ובהלכות יום כיפור פשיטא ליה לאיסור.

ויש לעיין כשאדמו"ר הזקן מתיר כלי, הרי ברור שלשיטתו כלי נקוב אינו מועיל כלל לטבילה דאורייתא (ומחמיר כהראב"ד נגד שיטת הש"ך), הרי כשעלה בדעתו להסתפק בדין כלי להתירו

לה. להשלמת העניין: להלן העתק מהחומר הפרסומי של יצרני המקוואות המודולריים המדבר בעד עצמו.

"לוחות הפלסטיק הקשיחים שמיובאים מאירופה יש מראה עכשווי, לעומת המקוואות הקיימים המורכבים משתי יציקות בטון מסובכות ומחופים באריחי קרמיקה. לוחות הפלסטיק, שמזרזים את זמן ההקמה, מקלים על תיקונים של דליפת מים: היצרן טוען כי סתימת חור תיפתר מיידית באמצעות דבק מאקדח פלסטיק, לעומת מקרים שבהם יש דליפה במקווה גדול וצריך לפרק את כל חיפוי הקרמיקה. הודות למשקלם הנמוך יחסית (350 קילוגרם), אין חשש של ממש לעומס-יתר על המבנה. את תהליך העבודה והשיווק מלווה "מכון מעיין הטוהר", שהקימה הרבנות הראשית ובראשו עומד רב העיר . . .". ובקיצור - זהו החומר מפלסטיק שהרבי מלך המשיח אוסר.

יש לפרש בב' אופנים:

א. רק בכלי מנוקב ולא בשאינו מנוקב כדי להעדיף שיטת הש"ך בגברים.

אמנם הרי אדמו"ר הזקן לא פירש הדברים כל צרכם לומר שמכשיר רק במנוקב ושבזה ניצלנו מדין שאוב וירד ממנו תורת כלי. ואולי גם יש להקל יותר, שלא איכפת לן בכלל אם המים שאובים ונפסלים מדין שאוב או מעניין טומאה בכלי שלכמה דעות החומרא בכלי קשורה לטומאה ולא רק לשאובים.

וזה קצת דוחק להעמיס בדבריו של אדמו"ר הזקן דאיירי דווקא בכלי נקוב.

ב. אופן נוסף להסביר שגם בכלי שאינו מנוקב מותר, כי אם חכמים לא גזרו בטבילת עזרא להחמיר בקרקע: מה לי כלי נקוב מה לי כלי שאינו נקוב? אין לנו להחמיר לא בשאובים ולא בכלי אף אם יש בו צד פסלות כיוון שמקבל טומאה.

וכבאופן הב' הזה שמעתי מאחי הרב חיים אליעזר שיבלחט"א בשם דודי להבח"ל הגרמ"ש אשכנזי ז"ל להתיר ארבעים סאה שאובים בכל צורה, אפי' בבריכת פלסטיק מתנפחת, וכן שמעתי ממנו גם אני כמדומה, וכן העידו לי מבניו שיבלחט"א.

ועוד, וכעין דמות ראיה (ולא דומה ממש) שהרי הרמב"ם לכתחילה מתיר ארבעים סאה בשק שאינם שאובים.

ואמנם שמעתי מחותני שיבלחט"א הרי"צ פייגעלשטאק כאופן הא', שמקווה בכלי לא מועיל בכלום, ורק בקרקע מועיל וכמו בהלכות יום כיפור. ולפי זה מי שטובל בחבית בוודאי אין כל עניין לעשות נקב. כי זה לא מועיל לעשותו מקווה.

ולמעשה שני גדולי הרבנים הנ"ל שהם מומחי המקוואות בשיטת רבותינו נשיאינו פוסקים (למרות שכל אחד בטעמו, הפוך בשיטתו משל חבירו) שאין כל עניין בעשיית נקב בחבית או כלי. אם כן למה נחמיר להוציא בזה הוצאות הרבה! ואם רוצה לעשות כדבעי יעשו לכתחילה ואם לא אין (הרבה) תועלת בנקב!

ולשיטת הרב פייגעלשטאק מקווה מודולרי אינו מועיל, גם לא בטבילת עזרא עד כדי כך שעשה תוכנית בספרו מקווה כהלכה לעשות מחוליית בטון מקווה כשר לכתחילה וזול יותר.

.1

ואמנם יש שבאו להכשיר וליישב מקוה מודולרי, מצד דין אחר (והתעלמו ממה שכתבנו לעיל בשם הפני יהושע).

והוא שאדמו"ר הזקן בהלכות סוכה¹ כשמדבר בעניין פסול סיכוך בדבר המקבל טומאה ודן

לו. ה' סוכה או"ח ח"ד סימן תרכט ס"ט, וז"ל: "וכל זה במקום שאין מנהג מבורר בתשמישי המחצלאות אבל במקום שהמנהג של רוב בני העיר להשתמש במחצלאות קטנות לסיכוך מותר לסכך בהן אפילו בסתם מחצלת קטנה אלא אם כן ידוע שנעשים לשכיבה ובמקום שמנהג רוב בני העיר להשתמש במחצלאות גדולות לשכיבה כמו שהמנהג הוא במקומות האלו אין מסככין במחצלת גדולה ואפילו אם ידוע שמחצלת זו נעשית לסיכוך אין לסכך בה מפני מראית העין שאין הכל יודעין בזה ויאמרו שנעשית לשכיבה כמו שהוא מנהג רוב בני העיר:".

במחצלאות שיש בהם שנעשים למדרס. אזי הוא מתיר מחצלת שנעשה בייצור רק לסיכוך ומתנה זאת גם בכך שזהו המנהג בהמקום והמדינה וכיו"ב עיין שם.

והנה יש הטוענים שהסוג פלסטיק של מודולרי נעשה לקרקע ואין בו כלל שימוש בשכמותו בשוק החופשי בדברים המיטלטלים. ואם כנים הדברים אזי מצאנו לכאורה היתר מפורש לעניין מודולרי.

ומלבד שצריך שיישבו כמה רבנים למניין כדי לדון בדין דמיון פלסטיק להיתר מנהג המדינה בסכך כמו בהסכך שעשוי דוגמת מחצלת ונקרא 'קיינעס' שהתירו הבר"ץ בשופי (ולהעיר שקיינעס זה סוג צומח מיוחד ולא קנים רגילים¹²).

ובפרט שבזמננו טכנולוגיות וייצור חומרים מתרבים בכל עת לצרכים רבים ושונים וקשה לעקוב על הדברים.

מטעם הנ"ל ועוד אין להתיר באופן גורף למקווה נשים מודולרי מחשש מקבל טומאה וטומאת מדרס.

וכאן המקום לציין הדבר הפשוט שבמקוואות רבותינו לא נטו לשום סרך קולא והחמירו מאוד (וכדברי התשב"ץ הידועים). ובפרט בעניין זה כשלומדים הסוגיית מהיסודות שלה רק בתורת רבותינו נשיאנו. וכמו שערכנו אותה לפני הלומד. הנה מי שבא להתיר מקווה פלסטיק בטבילה דאורייתא מדין הווייתו בטומאה וחשש גזירת מרחצאות בטומאת מדרס בפלטות של הפלסטיק. ואינו עונה על הנחת יסוד בחומרת הרביים בפקקים של גומי ופלסטיק במחסן המי גשמים. ואין בהם התייחסות לאריכות בדברי אדמו"ר הזקן ושו"ת צמח צדק, הנה עליו הראי' להתיר חדש מן התורה, ואין להתיר דבר שכזה ולתלות עצמו בענף אחד ולהסתפק בהצהרה שזה מיוצר למקוה ואינו פלסטיק. וכבר שאלנו שאלת תם, האם הי' רוצה לייצר ברזל מיוחד לצורך מקוה מהפקת ברזל מן האדמה, ולעשות כל המקוה ממנו, ולטבול בו טבילה דאורייתא, ומה נשתנה עשיית מקוה מחומר הנ"ל ע"פ כל ההוכחות שהוכחנו לעיל.

12. ולהעיר שדודי הגרמ"ש אשכנזי ז"ל למרות שזה צמח מיוחד, הי' מחמיר שלא ליטב כלל בסוכה שהסכך עשוי 'קיינעס', וכל סוגי מחצלת, כי טען שזה לא ברירא מילתא שנעשה רק לסכך.

סימן ג - האם אפשרי להיטהר בט' קבין תחת שפופרת הטוש

שאלה:

האם אפשרי לרחוץ בתשעה קבין תחת שפופרת הטוש.

תשובה בקצרה:

עדיף טבילה בארבעים סאה שאובים בקרקע, כדלקמן.

אמנם כשאינן לו ארבעים סאה כנ"ל, או ביום טוב ושבט, וצריך לטבילת עזרא^ל. ירחץ בט' קבין ויזהר שיהיו עד ג' כלים ושישפכו זה אחר זה בלי הפסק. ו/או ייקח דלי וימלא אותו, וייכנס תחתיו בזריזות. ואסור בד' כלים זה אחר זה.

עיון הלכה:

הנה בספר טהרת מים^ט: "ואני עמדתי על מדת המים הנשפכים מן המקלחת ומצאתי בשנים שלשה רגעים - לפי גדל השטף - יוצא כל שעור הט' קבין". ולפיכך התיר רחיצה בטוש לבעלי קרי בטבילת עזרא.

ולפי זה לכאורה יש להעדיף ט' קבין שנאמרו במשנה מקוואות^מ במפורש, וכן בשולחן ערוך^{מא}, על פני ארבעים סאה בכלי לפי שאדמוה"ז מסתפק בזה בסימן פח, שמעמיד זאת בסוגריים, ובהלכות יום כיפור שולל טבילה בכלי.

אמנם יש לעיין, דהנה בזמן הרב טעלושקין מח"ס טהרת מים בדור הקודם, היה דוד גדול מחמם בתוך האמבטיה מעל ראשו של אדם ויוצא ממנו צינור ושפופרת טוש על האדם, אמנם כיום שהכל עובר דרך צינורות ולא מדוד, השאלה היא האם הצינור הוא כלי, דהנה רבי יהודה החסיד מתיר בט' קבין שלא בכלי, והראב"ד אוסר^{מב}.

לח. וראה בשו"ע אדמוה"ז (סימן פח סעיף א): "ואף בזמן שנהגו בטבילה לא הצריכוהו אלא לבריא ששמש מטתו אבל חולה שראה קרי לאונסו פטור מכלום (וחולה ששמש מטתו) ובריא לאונסו דיו בט' קבין שישפוך עליו מכלי אחת או אפילו מבי' וג"י". דמשמע שט' קבין זה רק לבריא לאונסו או לחולה ששמש מטתו, אבל לבריא ששמש מטתו אינו מועיל. מ"מ לכאורה יש לדון להקל בשבת ויום טוב גם בבריא (כאשר המדינה סוגרת את המקוואות), לרחוץ בט' קבין במים פושרים או קרים למי שבשבילו יש צער גדול שנמנע ממצות מקווה גם אם הוא בריא שהמציאות היא שאצלו הוי אונס מצד שאין מקווה ואף שיש לבעל דין לחלוק וחומר שאונס צריך להיות בהגברא ולא בהחפצא אמנם יש להקל בזה מכמה פנים.

לט. עמוד שיד.

מ. פ"ג מ"ג.

מא. סימן פח.

מב. כתב הראב"ד (שו"ת סימן כג): "תשעה קבין שאמרו . . . צריכין שיבואו עליו מכח אדם, שאם לא כן אי אפשר שלא יתפזר מהם לבטלה, ונמצאו תשעה קבין חסרים, והחכם יבין. ובגמ' דברכות הכי איתא: א"ל ר' זירא לשמעיה: אייתי תשעה קבין ושדי עלי, אלמא צריכין שיבואו מכח אדם. וכיון שאי אפשר לשיעור מצומצם אלא מכח אדם, גזרו אפילו ביותר מכשיעור שלא יהא אלא מכח אדם, כן נראה ליי". לכאורה, על פי הראב"ד אין אדם יכול לרחוץ גופו בט' קבין במקלחת, כיוון שאין המים הניתנים מהברז נחשבים מים שבאו מ'כח גברא'.

אלא שכתב בספר חסידים (סי' תתכח): "אדם שאין לו מי שישפוך עליו ט' קבין, ואין לו כמו כן כלי עשוי שיהא נשפכים עליו בלא ידיו, יכניס המים בכלי שלו וישימם על דבר גבוה וישפכו עליו, וימהר להניח הכלי מידו וישים

וגם הרבי מלך המשיח שליט"א באגרת ח'תקכו לא נוקט הכרעה, ואומר ש"ישנן בזה סברות לכאן ולכאן (בס' טהרת מים להרב טעלושקין שיי בשו"ת משנה הלכות להרב קליין - שניהם בברוקלין)".

ולפיכך לכאורה:

1. עדיף לטבול בארבעים סאה מים שאובים בקרקע.

2. אם יש לו אפשרויות של ארבעים סאה בכלי מול ט' קבין בטוש. זו שאלה מעניינת שלא זכיתי עדיין בהכרעה מה עדיף?

3. כמובן בשבתות יש להיזהר להפעיל טוש קר.

ולא חלילה להפעיל טוש חם. וכן אם עובד הטוש על מערכת חשמל או שאיבה חשמלית לא להשתמש.

על זרועותיו ועל ידיו, ולא קודם שיכלו המים מן הראש כדי שירדו המים על זרועותיו ועל ידיו, ולא שזהו בטוב, כי ידיו וזרועותיו - שמא לא ירד מים עליהם, אלא טוב כלום מלא כלום".

וראה מה שהעיר ר' איטשע דער מתמיד לר"ב טעלושקין בעמח"ס טהרת מים (סימן עז עמוד שיד), שם: "ומה שהעירני הרב ר' יצחק הורוויץ זצוק"ל כי בגמרא רגיל הלשון "נתנו" עליו ט"ק, דמזה מוכח כאלו צריך דוקא שישפכו עליו אחרים, ולא במקלחת שהוא שופך על עצמו".

סימן ד – רחיצה בט' קבין בטווש פוישר ביום טוב או בשבת - במקום טבילה

לעניין רחיצה בטווש פוישר ביום טוב בט' קבין במקום טבילה.

לכמה דעות יום טוב שונה בהלכותיו משבת לעניין רחיצת כלים במים חמים מן הברז וגם ברחיצת הגוף ולכמה דעות דומה לשבת לעניין רחיצת גוף (עיין נטעי גבריאל בהערה שסובר להקל ברחיצה בחמים מן הדוד שמשמש גם לשטיפת כלים ביום טוב וחולק על הרב אירבך שאוסר).

אמנם יש עצה לפתוח ברז מים חמים בבוקר יום טוב כשהם פושרים ואז לכאורה גם יהיה מותר לדעות האוסרים.

וליתר ביאור; למרות שיש גזירה שלא לרחוץ כל גופו בחמים ביום טוב, והותר לרחיצת אבר בשולחן ערוך אדמוה"ז^מ בדעה המחמירה, ועיין בשולחן ערוך אדמוה"ז הלכות יום טוב סימן תקי"א סעיף א', שמסייג את ההיתר לרחוץ אבר במים חמים ביום טוב שיהיה רק בביתו ולא בבית מרחץ, ולפי זה יש לדון במקלחות של המקווה או האמבטיה האם יש לזה דין מרחץ? (ובשמירת שבת כהלכתה כשדן לעניין לעבור במקלחות הללו בשבת מצד גזירת מרחצאות של שבת דחמיר טפי. ממציא היתר לחלק בין מקלחות שלנו לבית מרחץ וצ"ע.)

אמנם יש עצה לרחוץ בפושרים, ובזה קל יום טוב משבת. שהרי בשבת אסור לפתוח ברז מים חמים מהדוד אם הם לא נתקררו, וגם לערבם בקר, כי מים חדשים שנכנסים לדוד מתבשלים בדוד, וזהו איסור דאורייתא. ואילו ביום טוב יש מתירים לפתוח חמים וקרים ביחד לצורך אוכל נפש ורחיצת כלים שמותר לבשל ולפתוח ברז חמים ולדבריהם מותר לבשל מים ביום טוב בדוד ויש חולקים^מ, אמנם אם מחכים שהמים החמים בדוד יהיו פושרים לכאורה יהיה מותר לפתוח את ברז מים החמים מאחר שעכשיו נעשו המיים פושרים. ולרחוץ בזה לכולי עלמא.

והנה לעניין שבת אדמוה"ז^מ אוסר לשטוף כל גופו עם ראשו אפילו במים קרים, אמנם לעניין רחיצה לטהרת הגוף בט' קבין יש להתיר גם בשבת^מ ואפילו במים פושרים כנ"ל כדמוכח מעניין

מג. הלכות יום טוב סימן תקיא סעיף א.

מד. ובנטעי גבריאל מצדד לומר שלפי לשון דברי אדמוה"ז בהלכות יום טוב מותר לחמם מים בכלי אחד ביום טוב לצורך שטיפת אבר. ואמנם מציין להגרשז"א להחמיר. ויש לדון בדברי הנטעי גבריאל באדמו"ר הזקן ואכ"מ, ולכן בפנים השארנו במחלוקת.

מה. בהלכות שבת סימן שכו סעיף ו.

מו. שו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן לד:

"בהיתר הטלת ט' קבין במקלחת במקום שאין מקוה.

ב"ה, יום ב' חקת תשכ"ח לפ"ק. שוכט"ס לכבוד ידידי הרה"ג החסיד מיקירי קרתא דירושלים עיה"ק תובב"א כש"ת מוה"ר אלעזר בריזל שליט"א. אחדשת"ה כמשפט, את יקרת מכתבו קבלתי, ואמנם מוטרד אני בטרדות הרבה, והנני להשיב רק בקיצור.

ע"ד הערת כת"ה, במה שראה בספר טהרת יום טוב, דכמה גדולי הוראה, התירו במקום שאין מקוה, הטלת ט' קבין ע"י מקלחת, ואפילו בשבת, בשביל תקנת עזרא, וגם אני בעניי נעשתי סניף לזה, ולכת"ה פשיטא ל"י, דלפי מה שכתב המג"א (סי' שכ"ו סק"ח), דמנהג פשוט שלא לרחוץ בצונן, משום חשש סחיטה, א"כ ל"ש ההיתר דנראה כמיקר, ורק במקוה נהגו לטבול, ולפני ק"ן שנים, סגרו תלמידי הגר"א בעיה"ק ירושלים את המקואות ליום השבת, וכאשר גברו כח החסידים, נתברר הדבר שהטבילה במקוה ביום השבת, איננו רק משום צורך תקנת עזרא, אלא כדי לקבל תוספת קדושה, וכמו שכתבו בשם רבינו האר"י הקדוש זלה"ה, נמצא דאפילו מי שצריך לתקנת עזרא, איננו נראה כמתקן, והתיקון בא ממילא עכ"ד.

והנה מקודם נפלא ממני דברי כת"ה, שבנה יסודו על דברי המג"א הנ"ל, והרי המג"א בעצמו סיים שם, דמ"מ נראה

טבילה בשו"ע אדמוה"ז שם^{מז}.

ולכן בבוקר יום טוב יפתח ברז מים חמים רק אם המים כבר פושרים בודו, ויוכל לקיים מצוות רחיצת ט' קבין בשפופרת הטוש במקום טבילה.

דמותר לטבול לקריו, כיון דמדרבנן הוא, כמ"ש (סי' שכ"ג ס"ז) עיין שם, ובמחשה"ק שם כתב, דלאו דוקא, דהא קיי"ל דבטלה טבילת בעל קרי, אלא ר"ל חומר א בעלמא עיין שם, ונראה דטעם של החסידים הני"ל, הצריכו כדי להפיס דעתם של תלמידי הגר"א, דפליג על המג"א, וס"ל דאסור לטבול לקריו, משום מיחזי כמתקן, דמ"מ היכא דהוי משום תוספת קדושה, ליכא משום מיחזי כמתקן, וכמ"ש בס' תוספת שבת (סי' ר"ס אות א'), וז"ל ראוי להיות זריז מאוד בטבילת שחרית בשבת, שאדם יוצא מקדושה לקדושה, כי אינו דומה חומר ליל שבת ליום שבת, לענין רזי א' וסודותיו, וכ"ש אם קיים מצות עונה שצריך לטבול לקריו, גם בלא"ה טוב ונכון לטבול דומיא דבין בגד לבגד, ובין עבודה לעבודה דכ"ג ביום הכפורים עכ"ל, והובא בביאור הלכה שם (סי' שכ"ו סעי' ח' סד"ה אדם), וכתב דהיכא דטובל משום תוספת קדושה, אין בזה משום חשש מתקן מצד הדין, עיין שם, אבל סיים, דלפי מה שכתב המהרי"ל בטבילת נשים שלא בזמנן, נראה דגם טבילה כזו יש למנוע, ודי לנו במה שאנו מקילין לטבול בשבת, היכא דהוא צריך לטבילה עכ"ד, והיינו אף דהחמיר שלא לטבול, משום תוספת קדושה, מ"מ היכא דטובל לקריו מותר, והיינו כדברי המג"א ורוב הפוסקים דמותר בטבילת עזרא בשבת, אבל מ"מ ניתן להאמר דלפי מה דס"ל מקודם, דבטבילה לשם תוספת קדושה אין בזה משום חשש מתקן, שוב אף אם צריך לטבילה, ליכא משום תיקון גם להגר"א, וכמו דהוי מעיקר ההלכה, דמותר להקר, דאמרינן דמותר לטבול מטומאתו, משום דנראה כמיקר, ומכ"ש אם כוונתו גם למיקר דשרי, ובזה אף דלפי המנהג אסור לרחוץ למיקר, מ"מ כיון דמותר לטבול משום תוספת קדושה, לא מגרע בזה, מה שצריך ג"כ לקריו, ומותר אף לשיטת הגר"א.

אבל כיון דאתאן להכא, נראה דמה"ט יש ליתן טעם לדברי המג"א ורוב הפוסקים, דמותר לטבול לקריו, ולא חששו להשגת הגר"א על המג"א שם, וכפי מה דאסברה ל"י בביאור הלכה שם, דלא דמי לטמא בטומאה דרבנן, דבטומאת קרי הוי טמא מדאורי, (אלא שרבנן בטלוהו לטבילתא, ורק החמירו להצריך טבילה לתורה) ועיי' הטבילה נטהר, זה גופא מיחזי כמתקן עיין שם, ולהנ"ל יתכן, כיון דהתקון לתורה, לא נחשב כמתקן, דהוי רק מדרבנן, לא מגרע בזה, מה דנטהר ג"כ מטומאתו, וכמו דהוי מעיקר הדין בטובל למיקר, אף דנטהר מטומאתו אגבו ג"כ שרי כנ"ל, וכמו שאיתא בכ"ה"ג (בביצה י"ח) בכמה גוני, ועיי' גם בש"ע (סי' שכ"ג סעי' ז') ברמ"א, לענין טבילת כלים, דבאופן המור"ת, אף דעיי"ז נטהר ג"כ, מותר עיין שם. אבל איך שיהי, בטעמו של המג"א (בסי' שכ"ו) הני"ל רוב הפוסקים ס"ל כונת"י להקל, וסמכינן עלייהו להלכה למעשה.

ועוד י"ל דבהטלת ט' קבין בשבת, יהי מותר אף לשיטת הגר"א, דל"ש טעמו של הביאור הלכה, דבטבילה במקוה, כיון דסוף סוף נטהר עיי' הטבילה מיחזי כמתקן כנ"ל, דבהטלת ט' קבין לא נטהר, ול"מ רק לתורה, ובזה לא מיחזי כמתקן כנ"ל.

ובאמת תימא לי על דברי הביאור הלכה הני"ל, דלפי דבריו בשיטת הגר"א, היינו צריכים לחלק בין מקוה הכשירה לטבילת נשים, ובין מקוה הכשירה רק לטבילת עזרא, כגון של שאובין, ולכ"פ גם בזוחלין מותר לתקנת עזרא, כנ"ל דע מדברי הפוסקים בכ"ז, דבכה"ג לא נטהר מטומאתו, ולא מיחזי כמתקן, ונמצא לפי זה, דבמקוה כשירה יהי אסור לטבול, ובמקוה הכשירה רק לתקנת עזרא מותר, אתמהא, וגם מה שמקילין בעניני חציצה לתקנת עזרא, כמבואר בפוסקים, יהי תיקון לחשש הני"ל וק"ל.

ובנטמא בשבת ויו"ט, עיי' קיום מצות עונה, או באונס, משמע מדברי הגר"א (יו"ד סי' קצ"ז), מובא במ"ב וביאור הלכה שם, דגם הוא מודה, דאין להחמיר בזה כלל.

ובזה תבא לדינא, דאנחנו הנגרין בזה אחרי שיטת המג"א (בסי' שכ"ו) ורוב הפוסקים דסותמים כוותי, מותר אף בהטלת ט' קבין, וגם מצוה איכא בהכי, אפילו בשבת ויו"ט, למאן דצריך לזה בשביל תקנת עזרא, היכא דא"א במקוה טהרה, וביותר בנטמא בשבת ויו"ט ד"ל דגם הגר"א מודה בזה כנ"ל, ומה שכתב כת"ה, מענין פרסום, לא ידעתי מה לחשוש בזה, במה שאומרים דמקלחת מהני לט' קבין, יותר מעיקר ההלכה המבואר בש"ס וש"ע ופוסקים, דהטלת ט' קבין מועיל לתקנת עזרא, דאין אנו חוששין שיבוא מזה משול, לטעות דדינו כמקוה לטהרת נשים, ובלא"ה רחוק מהמציאות, דיבואו לידי טעות, דממ"נ מי שנוזהר בתקנת עזרא, לא יטעה בזה, וההמון רחוקים מתקנה זו, ואינו כדאי, בשביל חשש רחוק כזה, שלא להורות הלכה זו, כדי לזכות הרבים בכ"ז, ועוד כבר קדמונו רבנים הגאונים בספריהם בהלכה זו, ואנחנו רק הלכנו בעקבותיהם. ועיי' ס"ח סי' תתכ"ז ואם נשפכים ט' קבין מים על האדם בשבת וכ"ו או טבל, יזהר שלא יסחוט. ועיי' מקור חסד וראי' להנ"ל. ובזה הנני ידידו דוש"ת כה"י וחותרם בכל חותמי ברכות. יצחק יעקב ווייס".

מז. סעיף ז.

אמנם אין להשתמש במים חמים על ידי דוד שמש מצד גזירת תולדות חמה, גם ביום טוב (ולכן הטבילה תיעשה רק בבוקר מוקדם, ממים שהיו חמים מחשמל על שעון שבת בערב יום טוב ובלילה שלו. וכמובן שהם יהיו פושרים מלפני עלות השמש לחמם את פני הארץ והדוודים, כפשוט).

ולהסיר מכשול בפרט בשבת!!!

אף שאפשר לחמם מים בערב ובליל שבת בדוד חשמלי על שעון שבת, ובשש בבוקר לפתוח ברז חמים כשהמים נעשים פושרים.

הנה נודע כי יש אנשים שבביתם הדוד חשמלי חזק. ואם הדוד דולק בלילה אזי גם לפני הזריחה וחימום המיים בדוד שמש. נניח לערך בשש בבוקר (ובפרט בחג שבועות שהוא בזמן קיץ), אזי המים בברז החמים גם רותחים וכשפותחים את ברז החמים בשבת בבוקר, נכנסים מים קרים חדשים לדוד, ומתבשלים ברותחים, וזהו איסור דאורייתא ממש. ולכן יראה כל אחד ויבדוק ביום חול אם הדוד אצלו מחמם מים מהלילה בבוקר ולא מתקרר לפושרים ויעשה לעצמו סדר חימום מערב שבת ואו יום טוב!

ואם המים אצלו רותחים בבוקר של שבת לא יסמוך חלילה על העצה הנ"ל כלל, ולפי הרב אוירבך גם לא יסמוך על הנל אם המיים רותחים בבוקר ביום טוב.

(ואמנם כבר כתבנו והדגשנו לעיל שגם לעניין יום טוב יש להיזהר בגזירת חכמים ולפתוח ברז מים חמים רק שנעשו פושרים או קרים וחס וחלילה לא כשיוצאים רותחים וזה להמחמירים ביום טוב ובשבת הוא איסור מעיקר הדין).

תמצית רשימה בענייני מקוואות, ובעז"ה שתהיה לעזר לעוסקים במלאכה זו

לפני שאעתיק את הרשימה של הרב לנדא ז"ל שנדפסה בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן חשוב מאד להקדים את סדר ההשתלשלות ודברי הימים של רשימה זו. בחשון תש"י כתב הרבי מלך המשיח שליט"א להר"י יעקב לנדא שיכתוב רשימה וישלח לו, בכסלו תש"י הרבי מלך המשיח קיבל את הרשימה מהר"י יעקב לנדא, והביאה למראה עיני חמיו הרבי מוהרי"צ שאישר שהכל נכון, ואזי העבירה להר"י ניסן טעלושקין שידפיס אותה בספרו טהרת מים, ובהרבה מכתבים הרבי מה"מ התייחס להרבה שאלים בעניין מקוואות והורה שיעשו כפי רשימה זו, לאחר מכן כשהדפיס את שולחן ערוך אדמו"ר הזקן הרבי מה"מ הכניס רשימה זו בהוספות, ומאז שבא זה בדפוס בפעם הראשונה נמצאת רשימה זו בכל ההדפסות של השולחן ערוך אדמו"ר הזקן בהוצאת קה"ת, לכן ברור שבבואנו להגדיר הלכתית מה הוא מקוה חב"ד, הרי השולחן ערוך שלנו במקוואות ערוך הוא לפנינו "בבנין קבע" ברשימה זו, שהיא דעת הרבי מה"מ, והוא רק הוא ייקרא מקוה חב"ד, ואם יהיו איזה שינויים יתכן שהמקוה עדיין כשר, אבל אין זה מקוה חב"ד כמו שתיקנו הרביים.

להלן מקצת מהשינויים המצויים שראינו במקוואות שנקראים "מקוה חב"ד": צינורות מגומי, פקקים מגומי, חסר מחסן [אוצר] מי גשמים, בחורים שבין בור העליון לבור התחתון בנו רק חור אחד, או שהוא כשפופרת הנאד וחסר בשיעור של טפח על טפח.

כמו כן ראיתי הרבה מקומות שנבנו באופן שאין בבור התחתון שיעור כפול, וכן מצוי מאד שעל הגג יש עיכוב בהילוך המי גשמים - מה שלפעמים פוסל את המקוה וכן ישנם גגות העשויים מחלקי מתכת וכדומה ומחוברים בברגים עם בעיה של עיכוב המים.

הרבי מראה לדעת במכתבו דלקמן שהגישה ליסוד מקוה חב"ד צריך להיות ב"ברייתקייט" ותקיפות ובזה הרבי בעצמו בחר להדפיס המכתב דלקמן בלקוטי שיחות ובזה הוכחה שזו הוראה לרבים: "... שמחתי במאד להודע אשר ב... סודרה המקוה כפי הוראת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, וזוהי עוד ראייה ומופת מוחשי אז מען גייט מיט'ן אמת ותקיפות המתאימה איז פאר דעם אמת ווערין אלע בטל", ומתקיימת הבטחת כ"ק אדמו"ר הזקן אשר ההולכים בעקבותיו יצליחו בעבודתם בתורה ובמצות".

וז"ל הרשימה כפי שנדפסה בספר התמים:

רשימה

על דרך בנין ותיקון המקוה מדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע
נרשמה ע"י הרה"ג והרה"ח וכו' ר' יעקב ז"ל לנדא

אחרי שכבר נסדרה מהדורה ראשונה בדפוס קבלתי רשימת דברים שרשם לעצמו הוותיק וחסיד הגאון המובהק ר' יעקב לנדא ז"ל הרב דבני ברק בארץ ישראל, זה שיצק מים על יד כ"ק אדמו"ר הר"ר שלום דוב נבג"מ ז"ע מליובאוויטש והיה ממקורביו בשהותו בעיר ראסטאו שברוסיה, וברשימה זה חקק לזיכרון את דעתו של כ"ק נ"ע ורצונו כפי שהביע בשנות תרע"ח - תרע"ט באופן בנין ותיקון מקוה בשבילו בביתו בראסטאו, ורשימה זו הייתה למראה עיני בנו כ"ק אדמו"ר גאון ישראל וקדושו מהר"ר יוסף יצחק נבג"מ מליובאוויטש, ואני נותנה בזה

א. בתרגום חופשי: כשהולכים עם האמת ותקיפות המתאימה, אזי בפני האמת כולם נעשים בטלים.

ב. לקו"ש י"ז ע' 574 ממכתב י' אייר תשי"ב.

במלואה כפי שקיבלתיה.

- בנדון המקוה: רצון קדשו של כ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע הי' שיעשו מקוה על גבי מקוה, היינו:
- (א) שבתחונה יהיו מי הגשמים, וממעל לרצפה תהיי המקוה ממים הרגילים, אשר בה יהיו טובלים (כ"ק נבג"מ הכריע לעשות את מקוה מי הגשמים למטה מחשש "נתן סאה ונטל סאה" לחוש לדעת הראב"ד, וכשהיא מלמטה רחוק הדבר שיתערבו, מצד שינוי מדת החום שבמים)
- (ב) ההשקה תהיי על ידי נקב שמחזיק טפח על טפח, ובטעמו של דבר נאמר לי מפי קדשו: שעכשיו (דהיינו בזמן שהיי הדבור אלי על זה) אינו זוכר אבל הי' לו טעם בזה.
- שיהיו שני נקבים כאלה, אחד במקום אחד והשני בפנה אחרת. וזה פשוט מחשש אולי יקרה פעם שיסתם אחד מהם ולא ירגישו בזה.
- (ג) שום נקב בשביל יציאת המים לא יהיי לא בעליונה ולא בתחונה, ומקום כניסת מי הגשמים יהיי על ידי נקב בעליונה למעלה ממדת המים, בכדי שלא יהא חשש זחילה, ודרך העליונה יכנסו לתחונה.
- (ד) ברצפה אשר בין שניהם, יהיי שיש כמדת אדם בערך אמה על אמה, בכדי שאפשר יהיי להכנס דרך שם לתחונה לנגב אותם בזמן שיצטרכו להחליף את מי הגשמים, ואת השיש הזה יסירו לגמרי בזמן מילוי מי הגשמים לתחונה דרך עליונה. ושהמים יעלו על גדות הרצפה, (על זה דנתי אז בפני כ"ק, ובזכרוני נשאר שכ"ק רבינו הסכים לדברי, אבל כפי הרשום אצלי שבכל זאת למעשה נשאר כמו קודם, שהיו ממלאים עד שמי הגשמים היו עולים על הרצפה). בשיש הזה באמצעו הי' נקב ההשקה.
- (ה) שעור המים בתחונה הי' כפול, מחשש אולי פעם יחסרון משעור על ידי רפש עפר שמצטבר למטה, וכשהיי שעור כפול ישאר שעור אחד ודאי.
- (ו) אורך המקוה יהיי לא פחות מל"ב וויערשאק (היינו 1.424 מטר), בכדי לאפשר טבילה במתיחת כל הגוף, בשים את הראש על השליבה התחונה, כי כ"ק האדמו"ר בע"ל הצ"צ אמר לרבנית, אם כ"ק רבנו נבג"מ, כי ככה עיקר הטבילה.
- (ז) המים הכשרים באו על ידי המשכה על גבי דבר הראוי לבלוע, אולם גם העליונים שבאו ממפעל המים העירוני נכנסו למקוה העליונה דרך המשכה בתוך הקיר.
- (ח) פתיחת הברזא בשביל כניסת מי הגשמים לא תהיי במקוה, כי אם במרחק מה מהמקוה, בכדי שלא יבאו ישר מכח אדם, אלא אחר פתיחת הברזא במרחק מה מהמקוה יזרמו לצנור הראוי לבלוע והיינו דרך המשכה, גם בקיר המקוה העליונה הי' ברזא, למעלה ממדת המים וכנ"ל, אבל אותו היו פותחין טרם שפתחו את הברזא השניי הרחוקה מהמקוה, בכדי שלא יהיו כח אדם וכנ"ל.
- (ט) תמיד רצוי שיהיי מחסן מי גשמים בכדי שיהיו מוכנים להחלפה, ועל יד המחסן הזה שהיי בקרקע החצר יהיי עוד בור ריק, ומשם יהיו פותחים את הברזא אשר בקיר המחסן הזה אשר באדמה, והמים יהיו זורמים דרך צנור ממלט (צמנט) רך הראוי לבלוע.
- (י) נקוי המקוה הי' על ידי משאבה וצנור גומי.
- (יא) לא להשתמש בפקקי גומי, דלפי דעת רבנו נבג"מ הוא דבר המקבל טומאה.
- (יב) בשביל זה עשיתי "קלעצל אויסגעטאקט" ובתוך אמצעה - ברזא של עץ, וה"קלעצל" הכניסו בבנין הבטון, וברזא של עץ באסיתא של עץ מחזיק היטב.
- (יג) הגג דרך עליו עוברים מי הגשמים לא יהיו בו מקומות המעכבים המים וכל שכן שלא יהיו סילונות פח סתומים. רצוי שהסילון מהגג למטה יהיי ישר בלי ארכובות, ואחר כך יעברו המים דרך צנור בתוך הקרקע עשוי ממלט שיהיי ראוי לבלוע.

יד) את מדת האמה למקוה היי חושב כ"ק אדמו"ר ובג"מ זי"ע למדת ארבעה עשר וויערשאקעס (במד' הרוסית). שהם עולים במדת המטר לסכום של 62.3 סנטימטר, שעור מקוה לפי זה הוא: 725,413,101 מ"מ, והיינו 726 ליטר מים בקירוב.

טו) הברזא ממחסן המים כמובן עושים קצת למעלה מקרקעיתו, למען ישקע למטה כל העפר שבא עם הגשמים מהגג, ועל יד קרקעיתו ממש עושים יציאה לחוץ לביוב (קאנאליזאציע) למען לאפשר נקויו.

עד כאן הרשימה.

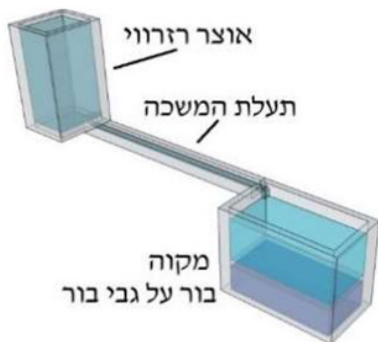
פלסטיק

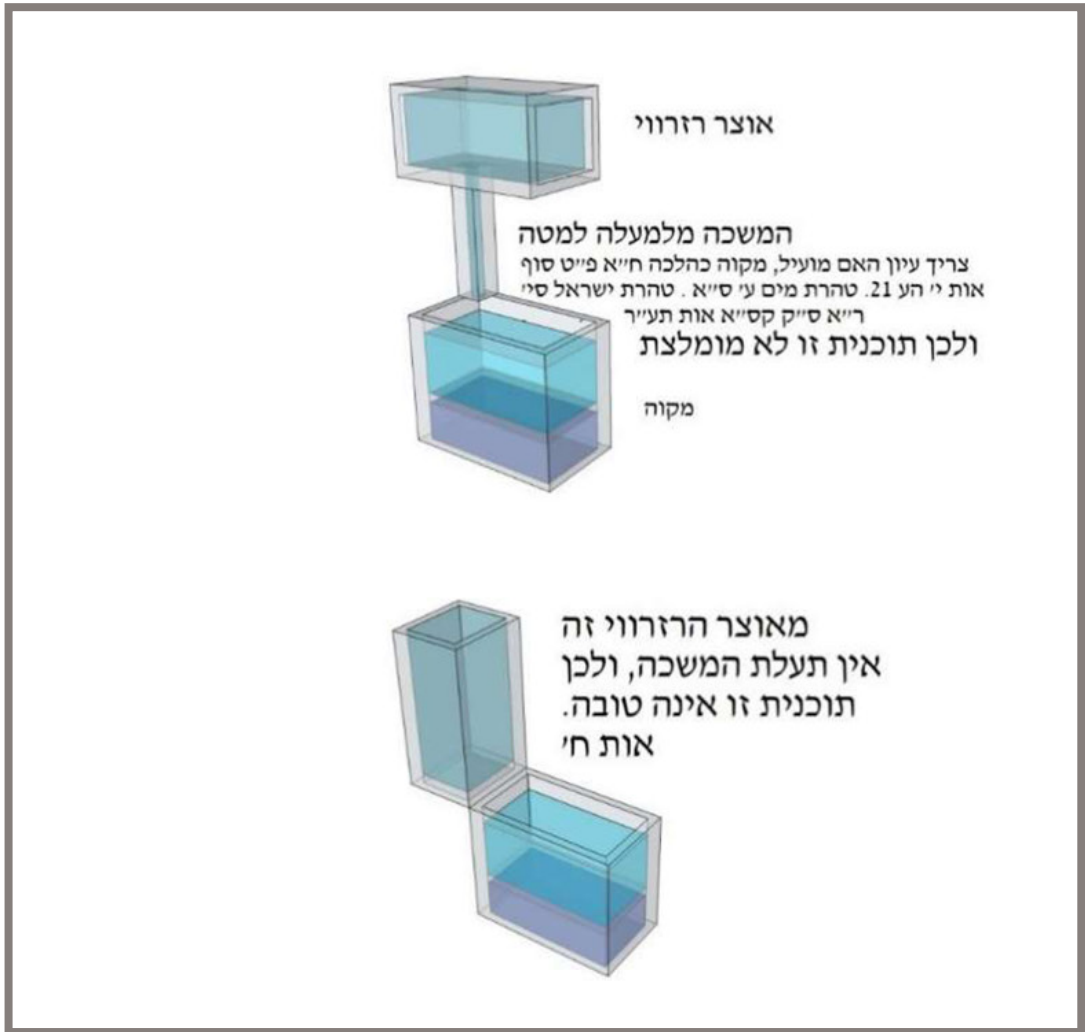
ובנוסף לזה ישנם מכתבים של הרבי בענין, שהרבי הדפיס אותם בלקוטי שיחות, שזה ברור שהם הוראה לרבים "למכתבו ע"ד ניילאן ופלאסטיק - כמדומה (קרוב לודאי) ישנם שינויים (עתה, ומשתנה גם מזמן לזמן) בהנוגע להדברים מהם עושים הנ"ל. וכיון שכ"ק אדנ"ע מחשב גומי לדבר המקבל טומאה - אין להשתמש גם בהנ"ל..." (לקו"ש י"ז עמ' 477 כ"ו סיון תשכ"ב

(תמונות וסקציות אלו הזכויות שמורות לאדריכל אופיר זאב - אדריכל מקוואות ותודתי נתונה לו על זה ועוד).

האותיות המסמנות כאן על הכתוביות מציינות לאותיות של הרשימה

[הובא בשערי הלכה ומנהג יורה דעה אות נ' ע' קי"ד]) מכאן ברור שאין להשתמש בחומרים אלו עבור הצינור של מתכת או גומי או פלסטיק בבניית הגג ובצנרת היוצאת אל אוצר הרזרבי וממנו למקוה, המלצתנו להשתמש בצינורות עשויים משיש או אבן אלא שבמקום שהחומרא הזאת תביא לביטול בנית המקוה אזי אפשר להשתמש בחומרים הנ"ל (רק לצינורות הובאת המים המשמשים לבור) ובאופן של צינור חלק (בלי זוויות או כל חיבור שיש בו בית קיבול) ואחר כך לעשות המשכה כדי לטהר את המים מהווייתן על ידי טומאה כמבואר בשו"ע סי' ר"א סעי' מ"ח, מקוה כהלכה ח"א פ"ג.

מתכת

להעיר שהגג במקוה ראסטאוו היה ממתכת חלקה, אמנם עיין שיחת אחרון של פסח תרצ"ו עמ' 129 בלשון אדמו"ר הרי"ץ מה שאמר לו אביו אדמו"ר הרשב"ב "שלא יהיה שום מתכת במקום הובאת המים" הובא במכתב של הרב מרדכי שמואל אשכנזי ז"ל בספר תיקוני מקואות לפי תקנת רבותינו עמ' ק"ל. וכמובן הקל קל קודם דהיינו שעדיף בלית ברירה להקל בפלסטיק וגומי, ובעדיפות אחרונה במתכת, כי הראשונים הם ספק מקבלים טומאה, ומתכת ודאי מקבל

טומאה.

ובמילא נגענו בעניין "הוייתו בטומאה", וגם אי נימא שהמים שזורמים מעל גבי משטח ברזל "זה לא הוייתו בטומאה", הרי מהמובא בשיחת אחש"פ תרצ"ו הנ"ל לא יצאנו ידי חובת קיום והקפדת הדברים, כפי הנאמר שם "שלא יהיה שום מתכת במקום הובאת המים". וכן הורו לי הרבנים הרמ"ש אשכנזי ז"ל ויבדלחט"א הרי"צ פייגעלשטאק.

מצוי בהרבה במקואות ישנים שנקראים חב"ד אשר בפתח שבין בור הטבילה לבור התחתון הטבלה המכסה שעשויה ממלט מחופה בקרמיקה בתוך מסגרת מתכת וישנם אף מקואות שיש מסגרת מתכת נוספת קבועה בריצפה לקבל לתוכה המכסה הנ"ל. ועיין באות ד' שכתב לעשות הטבלא משיש. משא"כ בטבלה שכזו ההוויה על ידי טומאה ואין המשכה לאחריה.

כמו כן יש האומרים שאין חשש בצנרת מתכת ופלסטיק כיון שקבוע בבניין, אמנם יש אוסרים (שו"ת נודע ביהודה מהדו"ת יו"ד קל"ז קל"ח), והיינו דכיון שנמכר לכל מי שצריך, ויש שקובעים אותו בכלי, אזי בדין תורה אין ברירה, ובמקום ספק יש להחמיר, ובפרט שבמקואות מחמירין אפילו כדעת יחיד עיין טהרת מים עמ' קע"ח, שו"ת צ"צ יו"ד סי' קע"ו, תשב"ץ ח"א סי' י"ז, ח"ג סי' ל"ג, ולכן במקום ספק לא ישתמש בהן.

שלא יהיה עיכוב במקום זרימת המים לאוצר

חשוב ביותר לציין כפי שכתוב באות י"ג שבגג וכן כל הדרך שמי גשמים עוברים לא יהיה בהם עיכוב מים, וכל הדרך שעוברים יהיה חלק עם מדרון שהמי גשמים יחלו למקום המתוכנן בעבורם.

זהירות מגגות מתכת של ימינו

הנה בעיר שלנו בחיפה ובמקומות רבים שראינו בנו גגות מחתיכות ('פלאחים') ארוכות מפח אלומיניום ועוד סוגי חומרים של מתכת המשתלבות זו בזו ומחברים אותם אחד לשני וכן לאחר מכן מחברים אותם לגג עם חתיכות מתכת. ובשם הידוע לקבלנים נקראים פלאשונג או איסקורית כל החיבורים נעשים עם ברגים שהראש שלהם עשוי כעין 'כלי קיבולי' ובין החיבורים של החתיכות זה לזה ישנם מרווחים, באלו העשויים פח מכופף (פלאשונג) שעשוי לחיפוי בתפרים של בניין אזי למרות ששמים אותו ככובע הפוך ישנם בו חורים ותעלות שבהם המים נכנסים ומתעכבים וזו בעיה לא פשוטה ובודאי סותר למה שכתוב בסעיף י"ג ברשימה הנ"ל, וניתוסף בזה בעיה מרכזית בעת התרופפות או כאשר נשלפים הברגים ונפרדים החתיכות שאז עולה בדגש הריעותא של שאלת כלי קיבול ועוד.

ישנם עצות שקיבלנו עליהם אישור מהגרמ"ש אשכנזי ז"ל ויבדלחט"א הרב פייגלשטאק וגם שוחחתי בזה עם הרב קורנוויץ שיחיו איך לכסות את הברגים וכן חיפוי לגג אך הדבר מצריך ידע בחומרים ובעבודה והעיקר הכיסויים והחיפויים בדרך כלל נפגמים מגשם ושמש, ויש לבצע מעקב צמוד מידי שנה ולערוך תקונים בכל פעם לפני מילוי חדש של מי גשמים. לפעמים יש בגג חלקים מחומרים אחרים שדין פלאסטיק להם ויש לדון עם מי שמבין בזה בכל מקרה לגופו. (הארכנו בזה כיוון שהטעויות רבות).

בורות מן הצד

בעניין המקווה: מה שכתב שעשו עוד אוצר מן הצד כדי שתהיה זריעה - הנה על פי האופן

דכ"ק אדנ"ע שהיא מקווה ע"ג האוצר והוא רצה שיעלו מי התחתונה על גבי רצפת העליונה, (ע"פ הרי"ל לנדא) הנה הרי זה זריעה באופן היותר מועיל שאין צריך השקה כלל לכל הדיעות, כמובן. מכתב הרבי בשערי הלכה ומנהג יו"ד עמ' ק"ז. הרי שאין כל מקום "להחמיר" לעשות שום בורות מן הצד במקוה חב"ד כפי שתיקנו רבותינו נשיאנו, ויש שמצד איזה סיבה [ובארץ ישראל זה שכיח גם מצד מועה"ד או משרד הדת ועוד אי אלו "מניעות ועיכובים"] ובמציאות החיים יש שלפעמים חייבים להוסיף למקוה בור השקה ובור זריעה, שכל המוסיף יש בו גם גרעון, ובבנין שכזה מחוייבים בזהירות נוספת ובאזהרה כפולה בענין השגחת המקוה שהיא לא כמו במקוה רגיל של חב"ד, שבורות אילו יהיו מלאים במים מעל הנקבים של השקה, כי אם הבור חסר אזי בשעת הטבילה מי המקוה עולים וזוחלים לבור ואינו חוזר, ופסול מטעם זחילה שאינו חוזרת, שו"ע יו"ד סי' ר"א סעי' נ'. מקוה כהלכה ח"א פ"ו אות י"ב.

אבל במקוה חב"ד כמו שתיקנו הרביים אין חשש כזה כלל.

גובה החורים בין בור הטבילה ובור השקה וזריעה, עדיף לעשות אותם מתחת לגובה קו המים 5 ס"מ. ואם יש התערבות של גופים אחרים לא מחב"ד, שרוצים לעשות את חור הבור של זריעה מעל גובה קו המים, אזי חייב לדאוג שיהיה לכל הפחות מעל 15 ס"מ מגובה קו המים על פי מה שכתוב ברשימה אות ג'.

במקרה הנ"ל שבו יש בנוסף לבור התחתון גם בור זריעה מן הצד יש הנוטים להקל במה שכתוב באות ד' ברשימה הנ"ל שיש לדאוג שהמי גשמים יעלו על רצפת בור העליון, ובמים הללו יהיו נזרעים המים השאובים, ומסתפקים הם במה שעושים בור זריעה מן הצד, ומבטלים הוראה הנ"ל, והנה במה שאינם מקפידים על פרט זה, לכאורה טעות בידם, כי הזריעה בבור הזריעה הוא בזוחלין (שו"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ס'), וזריעה במים אלו הם באשבורן. ותיקון מקוואות באופן הנכון הוא לעשות זריעה באשבורן ו"הוא זריעה באופן היותר מועיל" כלשון הרבי ולכאורה יש להקפיד בזה תמיד.

בפרט שבאופן כפי שנבנים היום הבורות של זריעה ברוב מקוואות בארץ ובחוץ לארץ, הוא זריעה בזוחלין וכפי שהטהרת מים מציין זאת באריכות גדולה כאחד החסרונות במקווה של זריעה מן הצד (טהרת מים סימן מ"ה-מ"ו).

ועיין במכתב הרבי אג"ק חלק י"ז עמוד שני"ב, ונדפס בשערי הלכה ומנהג יו"ד ע' ק"ז ק"ח. ושם הצעתו של הרבי מלך המשיח שליט"א שמי העיר יכנסו ישר לחור טפח על טפח לזריעה באשבורן. ולפי זה נכון ביותר לבנות מלכתחילה המקווה באופן שבו יציאת מי הברז למילוי בור העליון מחיבורם למי העיר (או לאחרי עירובם בבור זריעה מן הצד), שייפלו ישירות על הנקב של בור התחתון וייפגשו באופן של זריעה באשבורן ישירות עם מי הגשמים.

בשיעור טפח על טפח, הנה הרבי כתב שיעור אמה באות י"ד 62.3 ס"מ, הרי שיעור טפח 10.4 ס"מ, ועל זה יש מקום לספק אם מדובר בחור מרובע או עגול, [ע"י בספר תיקוני מקוואות לפי רבותינו מהרי"ד לוי' ע' נ"ב הע' נ"א שדן בזה] ולפי התמונות של המקוה נראה שהיה מרובע, ולשון אדמו"ר הזקן בתיקוני מקוה שלו מסייע טפח על טפח מרובע, וברור שמרובע הוא יותר מהעגול, לכן אם עשה עגול והרבי כוונתו למרובע הרי חסר, אבל אם עשה מרובע, אפילו תמצי לומר שכונת הרבי לעגול הרי במרובע יש עגול, ובכלל מאתיים מאה.

לעניין החורים שבין בור הטבילה לבור התחתון שצריך להיות טפח על טפח, מומלץ לבנות החור 11 על 11 ס"מ כי בבניה אין המידות מדויקות ומגרעות יש בעובי החור בבטון.

יציאת הבורות והתופסנים

הנהוג היום בבניין ממלט שיוצקים אותו לתוך תבנית, [במקוה מרובע התבנית עשויה ריבוע בתוך ריבוע, והמלט ניצוק בין שני הריבועים (המרחק בין הריבועים) - הפנימי והחיצוני - הם

נותנים את התוצאה שהיא עובי כותלי המקוה) [את התבנית קושרים בתופסנים דהיינו חוטים של ברזל מצד לצד (או פלסטיק מיוחד), כדי שלא יפרדו שני צדדי התבנית.

ואחר שמתייבש מסירים התבנית ונשאר המלט שבתוכו חוטי ברזל שעוברים מעבר לעבר, ויוצא שהמקוה נשאר עם חוטי מתכת מצד לצד שהם ה"מעמיד של הזחילה", מחמת שהמתכת הזו עוברת מעבר לעבר ובלעדיה יש חור במלט, וביציקה רגילה יש בערך 50 תופסנים כאלה, דהיינו 50 חורים בבטון שנסתמו במתכת "המעמיד של הזחילה", לכן אנו מדגישים ומעוררים שצריך לשנות את שיטת הבניה, שיהיה ברזל רק בצד החיצוני של היציקה ובצד הפנימי יהיה מלט נקי שמעמיד המקוה בלי אף חוט ברזל כלל, לשם כך צריך שיטה מיוחדת בבניה כדי להשיג מקוה שנעשה רק ממלט בצד הפנימי. ישנה אפשרות להוציא את חלקי מהמתכת לאחר היציקה ולמלאות במקומם מלט, אבל זו עבודה קשה ובקל אפשר שלא יימצאו כל התופסנים העוברים מעבר לעבר ויגרם מכשול, על כן ישנה שיטה לצקת מלט באופן שהצד הפנימי של המקוה יהיה רק מלט נקי, ולהסביר אותו יש לעשות זאת ב"פה אל פה אדבר בו" עם כל קבלן שייבחר.

היציקה חייבת להיות בפעם אחת ובת אחת לכל הבורות יחד, ובהשגחת רב מומחה על אתר בזמן היציקה. לצערנו יש גופים שאינם בקיאים בתורת רבותינו ומציגים את עצמם ככאלו המבינים במקוה חב"ד, ומלבד שבכל הרשימה הנ"ל עושים טעויות, הנה בריבוי פעמים גם הנכתב בעניין יציקת הבורות והתופסנים מביאים מכשולים, לכן חייב שנתעורר על זה שנדאג שיבואו רק רבנים מחב"ד להשגיח על זה.

מדריגת ננס

ננס [היינו המדרגה האחרונה שהיא רחבה ונעשית] עבור נמוכים בגובהם ונבנית היום בכל מקום, וחשוב מאד לדייק במדתה, שיהיה ארכה ורחבה להיות לכל הפחות 4 טפחים, כמבואר בשו"ע יו"ד סי' קצ"ח סעי' ל', ומומלץ שיהיה 80 על 80 ס"מ.

מקוה מרודדת

צריך שבכל הבורות יוכל אדם להיכנס בו ולטבול בו, כדי שלא יהיה בהם חשש של מקוה מרודדת. לכן כל מדה חייבת להיות מעל 60 ס"מ, ומומלץ 70 ס"מ. שו"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ס"ו. מקוה כהלכה ח"א פ"ג אות ז'.

לא נכנסנו לדון באם יש למלאות מיים חמים בבור הטבילה בכל עת החלפת המים (כפי שיש רוצים ללמוד פשוט בסעיף א ברשימה), שלא יתערבו עם מים התחתונים מצד הקור ומשקל מי ברז וחזרנו לחשש נתן סאה ונטל וכולי. כי נלפענ"ד שלאחרי שנדפסה התשורה של משפחת גרליק בניו יורק עם שקו"ט ארוכה של אחד מאנ"ש עם הרבי שליט"א בעניין מים עם צבע ומים על גבי מים מתברר שגם אם המים העליונים קרים והתחתונים יותר חמים אין עירוב.

החלפת המים נקיון ואחזקת המקוואות

יש פרטים נוספים בניקיון ואחזקת המקוה הכולל החלפת מי העיר והחלפת מי הגשמים, הנה בשו"ע ר"א סעי' ד' מובא שמקוה ביד עכו"ם פסול כי אינו נאמן בכשרות המקוה, אבל ישראל נאמן כי רוב מצויין אצל מקוה בקיאים הן, ומובן מזה שאם הישראל הנמצא לפנינו אצל המקוה הזו אינו בקי בהלכות, אין המקוה כשר, כי אינו יודע על מה להקפיד, ובקל יכשל בפסולי מקוה, בג' לוגין שאובין ועוד, ולכן חייב שיהיה ברור שכל כשרות המקוה תלויה ביד המנקה או הממונה המחליף את מי המקוה בכל יום, והוא חייב להיות בקי בהלכות ונאמן בהלכות אלו. ואם לאו חייב שיעמוד עליו בכל פעם רב או שליח שיודע ובקיא בהלכות שלא ייצא מכשול מתחת ידינו וידם חלילה.

המלצה חשובה

אנו ממליצים ללמד את הרב או שליח מקומי שיהיה בקשר עם בעלי מלאכה ובהנחיית רבנים בדווקא, שיודעים כל ההלכות בהחלפת המים ועוד וגם הוא עיקר את אופן כללי הניקיון כפי שיודעים בעלי בריכות ובפרט במקוואות שמשאירים שכבת מים דקה על הריצפה של בור הטבילה שאז צריך ידע איך לנקות המים, ושרבנים מפקחים מאיתנו יבואו לבדוק ולפקח ובפרט בזמן החלפת המים גשמים בבורות.

מבחינה מעשית "תורה שלימה" ישנה בנקיון המקוה ומנסיון מי שחסר לו בידיעות הללו, יביא למכשולים, ובפרט בשלשה לוגין שקדמו. וכאן המקום לציין שהרביים הקפידו והרבו להזהיר על הניקיון ויופי המקוה.

חיפוי המקוה

הרבי במכתבו מביא שבמקום שבקל יש אפשרות אזי יש לחפות המקוה בחומרים ומוצרים חלקים משני צידיהם ובוודאי שיש להעדיף אותם. הקרמיקה המצויה בשוק אינה חלקה משני צידיה.

ב"ה כיום מצויים בשוק תחליפים משיש או פסיפס ובאנו בזה לעורר תשומת לב שחלק מהפסיפס מגיע מודבק על "שבלונה" מפלסטיק או קרטון ויש בהם חשש מקבל טומאה. כמו כן צריך ניסיון וידע בהדבקתם מעבר לזה המצוי אצל בעלי מלאכה שלמדו חיפוי ואיטום.¹

מחסן אוצר מי גשמים - אוצר ומאגר רזרווי

בסעיף ט' מונה שרצוי שיהיה תמיד מיים במאגר להחלפה

ומנסיון קורה שהמיים מיטנפים או שיש נזילה או שיפוץ שמחייבים ריקון מי הגשמים באוצר התחתון. הכי גרוע כשזה בימות הקיץ או אפילו בימות החורף ונזקקים לחכות למילוי עם ליווי הלכתי, ואי אפשר להפעיל את המקוה - ולכן חייב אוצר רזרווי.

הרה"ג ברוך בועז יורקוביץ שליט"א שמקוהו ראסטוב היה ללא אוצר רזרווי

ובאמת הלשון ברשימה הנל "תמיד רצוי שיהיה מחסן" ואם כן זה דבר הרצוי ולא בחובה. (וככה"נ ברוסטוב לא איסתעייא מילתא).

אמנם כפי שהודגש בפתחת הדברים שרשימה הנ"ל היא השולחן ערוך שלנו לענייני מקוואות לכן דבר הרצוי שם בשבילנו מחוייב לחזר אחריו כמו בכל דבר הלכה גם אם יצא שלא בלשון מחייב.

והדבר מלמד על עצמו שכותב שזה רצוי וזה עצמו הוכחה לכך שהוא דבר הנצרך וכל שלפעמים משביתים מקוה בגין ריקונו ונשארים ללא מענה עד שיגיעו גשמים והרבה עוגמת נפש ולפעמים מכשול בכך כידוע למי שמתעסק בזה.

ג. תודתי נתונה לחותני הרב יוסף יצחק פייגעלשטאק מחבר ספר "מקוה כהלכה" שלימדני הרבה בהנ"ל וכן ערך ועזר על דבריי הנ"ל.

שער

השליחות לאוסטרליה

על הקבוצה השלישית של "התלמידים השלוחים" לישיבה גדולה במלבורן אוסטרלי
(ה'תשל"א-ל"ג)

זכה סב הכלה הרה"ג הרה"ח **יוסף יצחק** שיחי' **ווילשאנסקי** להימנות על קבוצה זו

דבר מלכות

משיחת כ"ק ארמו"ר מלך המשיח שליט"א

ש"פ אחרי-קדושים תשל"א

ע"ד נסיעתם של 'התלמידים-השלוחים' לאוסטרלי'

- בלתי מוגה -

. . ג. נוסף על הענינים הקשורים עם זמנים מיוחדים בשנה, שמהם צריך להמשיך על כל השנה כולה [כמו הענין דיצי"מ, שענינו בכל יום ויום (כנ"ל ס"א) נמשך מזמנו המיוחד בשנה בבוא חג הפסח בט"ו ניסן, שאז ישנו הענין דיצי"מ בכל התוקף ובנקל יותר (שלכן עושים אז כו"כ ענינים שלא עושים במשך כל ימות השנה)] - ישנם גם ענינים הקשורים עם מאורע מיוחד, שצריך לפעול חיזוק ותוקף כו', הן אצל אלו שעמהם אירע מאורע זה, והן אצל אלו ששמעו אודותיו, כתורת הבעש"ט שכל דבר שיהודי רואה או שומע מהוה הוראה בעבודתו.

ובכן: המדובר הוא אודות המאורע שיהי' לאחרי השבת (שזוהי אחת הסיבות להתועדות זו) - שנוסעים ("ניט אום-שבת-גערעדט") שלוחים לאוסטרליא, כדי "לכבוש" את העולם ע"י לימוד התורה.

ובהקדמה - שנוסף על כללות הענין ד"הוי גולה למקום תורה", שקשור עם ענין של הילוך וטלטול (לא רק ברוחניות הענינים, אלא גם) בגשמיות כפשוטו (שאז הרי זה בתוקף יותר), ובאופן ד"טלטולי דגברא" ש"קשין מדאיתתא", יש כאן ענין של הילוך שבאין-ערוך - לא רק מחוץ לד' אמותיו, מחוץ לעיר (שכל העיר נחשבת כד' אמות) ואפילו מחוץ למדינה, אלא נסיעה למקום רחוק ביותר - אוסטרליא, שנסיעה כזו נחשבת להליכה שבאין ערוך (עד כמה ששייך ענין של הליכה שלא בערך בעוה"ז הגשמי שכל הענינים שבו הם בהגבלה).

ובשביל זה צריך להיות אצלם הענין ד"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" - לעזוב את המשפחה, קרובים וידידים, מורים ומחנכים וכו', וללכת [אמנם מתוך כוונה להביא לשם את כל הענינים, אבל בינתיים הרי זו הליכה] למקום שלא הורגלו בו, עם כל הקשיים שבדבר כו'.

ד. וכאשר מתבוננים בענין זה - הרי זה צריך לפעול זעזוע ("זיך אַ טרייסל טאַן").

לכל לראש - אצל השלוחים עצמם, כשמתבוננים בגודל האחריות ביחד עם הזכות הנפלאה שבזה, בנוגע לכל משך זמן השליחות, וגם לאחרי שיחזרו מהשליחות,

וכן בנוגע להורים, האב והאם, שזכו לגדל ולרוות נחת מבנים שהולכים בדרך התורה והמצוות

כו', וכן המורים והמחנכים, ועד למשלה, אשר, ע"פ הדין בחו"מ מוטלת עליו האחריות על השליח - שבשעה שרואים ורוויים נחת מהבן שלהם, המושפע והמחונך, או השליח שלהם, שנוסע לשליחות באופן של "הליכה" הכרוכה עם כמה קשיים כו', הרי זה צריך לעורר אותם שלא להירדם ולשכוח, אלא לזכור שגם הם צריכים להיות "מהלכים".

- בנוגע לשלוחים עצמם, אין צורך להבהיר שלא ישכחו אודות שליחותם; אבל בנוגע לאלו שנשארים במקומם, יש חשש שיכולים לפעמים לשכוח אודות שליחותם. ולכן, המאורע דנסיעת השלוחים צריך לעורר אותם וליתן להם כחות נוספים לזכור שגם הם צריכים להיות "מהלכים". -

והיינו, שכיון שנמצאים במקום שהוא בבחינת "בקרבתם לפני ה'", ועד להדיוק ד"לפני ה'", למעלה משם הוי' (ע"ד "לפני ה' תטהרו", לפני ולמעלה משם הוי', כנ"ל ס"א). יכולים לחשוב שדי בכך. ולכן, המאורע דנסיעת השלוחים צריך לפעול זעזוע - שגם אלו שנשארים במקומם יזכרו שגם מהם דורשים להיות בבחינת "מהלכים", להוסיף ולהתעלות בעבודתם בעילוי אחר עילוי.

ה. ויש להוסיף ולהדגיש המעלה המיוחדת שבשליחות זו - שקשורה עם לימוד התורה:

ובהקדמה - שבכללות ענין השליחות, החל מהשליחות של ירידת הנשמה שהיא "שליחות מרה" (א' ביטערע שליחות"), להיותה "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא" (כהלשון הידוע), ועד שאמרו "נוח לו לאדם שלא נברא" - יש ב' אופנים, בדוגמת ב' האופנים שבחיבור עליון ותחתון:

ישנו אופן שהתחתון עולה לעליון, שזוהי השליחות הקשורה עם קו התפלה, שעז"נ "סולם מוצב ארצה", שצריך לעלות ולטפס בשליבות הסולם עד ל"ראשו (ש) מגיע השמימה" - שזוהי דרך הקשורה עם כמה קשיים כו'.

אבל ישנו אופן שהעליון יורד לתחתון, שזוהי שליחות הקשורה עם העבודה של לימוד התורה, שהיא באופן של "לכתחילה אריבער",

- כידוע הפתגם של אדמו"ר מהר"ש (שיום הולדתו בחודש אייר): העולם סבור שכשאי-אפשר לעבור מלמטה ("אָרונטער") אזי יש לדלג מלמעלה ("אַריבער"), ואילו אני סבור שמלכתחילה צריך לדלג מלמעלה -

כיון שע"י לימוד התורה ממשיכים ומגלים בכל העולם דבר הוי' (שעל ידו היתה הבריאה כולה - "שהכל נהי' בדברו"), והיינו לפי שהתורה היא בבחינת "לחם מן השמים" (כמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו), שבא מלמעלה מן המוכן,

[ואע"פ שגם ב"מן" הי' הענין ד"טחנו בריחים או דכו במדוכה", כמבואר בגמרא במסכת יומא בנוגע לחילוקים שבין צדיקים ובינונים כו' - הרי אין זה בערך כלל לגבי הפעולה דחרישה וזריעה וכל פרטי הענינים ד"תנא דידן סידורא דפת נקט"].

ועי"ז נעשים כל הענינים מתוך שלום ומנוחה, ללא צורך במלחמה כו', כמו בתפלה שעלי' נאמר "שעת צלותא שעת קרבא".

וכמסופר בזהר בפרשתנו בנוגע לרשב"י (שיום ההילולא שלו בחודש אייר): "זמנא חדא הוה צריכא עלמא למטרא, אתו לקמי' דר"ש .. פתח ואמר שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד וכו'", ועי'ז ירדו גשמים בדרך ממילא - לא כמו חוני המעגל שפעל ירידת גשמים באופן של השתדלות כו' ע"י תפלתו.

ועוד מעלה בתורה על תפלה - שתפלה נקראת "חיי שעה", ואילו תורה נקראת "חיי עולם" (כדאיתא בגמרא במסכת שבת), כי, בעבודת התפלה יש שינויים כו', משא"כ בתורה שהיא ענין נצחי לעד ולעולמי עולמים, ללא שינויים.

[ואע"פ שגם בתורה ישנו הענין דלימוד הלכות החג בחג - הרי העיקר בזה הוא הענין ד"דבר הוי' זו הלכה", שהוא בשוה בכל הלכות התורה (ללא חילוק בין הלכות חג זה לחג אחר). וע"ד שמצינו בנוגע ל"מן", שהיו יכולים לטעום בו כל הטעמים, כל אחד לפי הרצון והתענוג שלו, אבל העיקר בזה הוא - לא חילוקי הטעמים כו', אלא היותו "לחם מן השמים"].

ובפרט שנמצאים עתה בימי ההכנה לענין ד"תעבדון את האלקים על ההר הזה", שזהו הענין דמתן-תורה, בחג השבועות.

ו. ויה"ר שכל אחד יעסוק בכל הענינים האמורים לעיל - הן השלוחים בשליחותם הקדושה לקרב עוד יהודים ללימוד התורה, והן ההורים והמורים והמחנכים, שנסיעת השלוחים תזעזע אותם,

וכן השלוחים שהיו שם עכשיו, וכן השלוחים הראשונים (כמדובר לעיל בשליחות זו היא באופן של פעולה נמשכת) - שאצלם הי' הענין ד"כל התחלות קשות", ועי'ז סללו את הדרך לשלוחים שלאחריהם; השלוחים הראשונים - לשלוחים השניים, והשלוחים השניים - לשלוחים שנוסעים עכשיו בפעם השלישית, והרי "בתלת זימני הוי חזקה", שנעשה ענין נצחי,

שאצל כולם יהי' ענין ההילוך - לילך ולהתעלות בעילוי אחר עילוי כל אחד בעבודתו בלימוד התורה, כולל גם כיבוש העולם ע"י לימוד התורה, עד שיוכלו לבשר שהעולם כולו נעשה עולם תורני ("א תורה וועלט").

וכאמור, שהפעולה שע"י לימוד התורה היא (לא באופן של מלחמה, אלא) באופן של מנוחה ושלום, וכמארז"ל "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה .. אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", שזהו ענין התורה, כמ"ש הרמב"ם בסוף הל' חנוכה ש"כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

ועד לשלימות ענין השלום - כמ"ש (בהפטרות דאחש"פ) "וגר זאב עם כבש וגו'" (כולל גם בנוגע לבחש הקדמוני), "ונער קטן - דקאי על בני", "יעקב .. קטן הוא" - נוהג בם", ועד שבאים לדרגא היותר נעלית - "כי מלאה הארץ דעה את ה' (שזהו ענין לימוד התורה) כמים לים מכסים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שכולם - השלוחים שנוסעים והשלוחים הקודמים, וכן ההורים, המורים והמחנכים - יאמרו "לחיים", וינגנו ניגון שמחה].

מבוא

רעיון השליחות וה'יחידות' בקודש פנימה

קרוב לשבועיים ימים ארך מסעם של הקבוצה השלישית של 'התלמידים השלוחים' לאוסטרליה, במהלך המסע ביקרו באה"ק, איראן ובהודו, המסע כולו לווה בשליחויות מיוחדות מכ"ק אד"ש.

קרוב לעשרים קבוצות של תלמידים-שלוחים שלח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לחיזוק וביסוס הפעילות החב"דית במדינת אוסטרליה.

בשעתו זה היי' חידוש גדול - כאשר בחורים צעירים נשלחים לשנתיים במיוחד לאוסטרליה. זמן השהות של הקבוצה נקצב לשנתיים, במשך זמן זה לא ניתנה ל'תלמידים-השלוחים' רשות מהרבי לחזור, עד לאחר גמר זמן השליחות, כאשר באה הקבוצה שניי'.

כל אחת מהקבוצות הללו נשמרה ייחודיות מסויימת. אולם, ישנם קבוצות בודדות הזכורות ככאלה ש"עשו היסטוריה". אחת מהן היא הקבוצה השלישית שיצאה בשנת תשל"א, וכללה את הרבנים החסידים: יוסף-יצחק וילשאנסקי - סב הכלה; ברוך בועז יורקוביץ; אלתר אליהו הכהן פרידמן; שמואל מנחם-מענדל ריבקיין; שמעון הלוי רייטשיק, ויוסף-יצחק הלוי שוסטרמן.

הקבוצה הראשונה יצאה לפני חג הפסח וחזרה לאחר החג, כך גם ארע בקבוצה השניי'. מה שלא ארע בקבוצה השלישית...

הקבוצה השלישית לא יצאה לפני פסח, היות שהרב ווילשאנסקי היי' ללא שום אזרחות (!) (היי' לו רק "גריין-כארד"), על-כן התקשו בקבלת הויזה עבורו, ולפני חג פסח לא התקבלה ויזה מאוסטרליה, וממילא יציאת הקבוצה נדחתה לאחר חג הפסח.

מכיוון שכך, נכנסו לשאלה הלכתית בנוגע ל'קו התאריך', ומאז יצאה הוראה מהרבי שקבוצה זו תיסע לא כפי שנסעו לפני-כן כל הקבוצות שעברו את קו התאריך, אלא ייסעו מסביב.

והיות וקבוצה זו נסעה באופן הפוך (הקבוצות שלפני נסעו בדרך הקצרה מארה"ב לאוסטרליה דרך קליפורניא), הורה להם הרבי בשליחות מיוחדת אשר בעת נסיעתם יעברו דרך אה"ק, איראן והודו כשליחות מיוחדת, (והדגיש שזהו לא בדרך 'מעברי' אלא "ויסעו" ו"יחגו" בשליחותו).

קבוצות אלו החלו להישלח בשנת תשכ"ו כאשר נפתחה הישיג באוסטרליה, לאחר זמן קצר הבינה ה'הנהלה' שהיא צריכה "תגבורת", הם פנו אל הרבי מלך המשיח שליט"א בבקשה - שיביא לישיבה 'שלוחים', הרבי אישר את הרעיון וכבר בשנת תשכ"ז שלח קבוצה ראשונה (החל משנת תשמ"ו נשלחו קבוצות - גדולות יותר - גם לסידני).

קבוצה זו החלה לראשונה את המסורת - תחנת-ביניים בארץ-הקודש, למטרת ביקור במוסדות חב"ד, במקומות הקדושים ופגישות עם רבנים ואישי-ציבור - בתור שלוחי הרבי.

כאשר נכנסו חברי אותה קבוצה ל'יחידות' טרם נסיעתם, זכו לשמוע מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א דברים ברורים בעניין. הרבי אמר כי חנייה זו, למעשה, אינה 'תחנת-ביניים' בלבד ותו-לא, אלא שליחות מיוחדת בפני עצמה. בהמשך השיחה זכו השלוחים לקבל הוראות מיוחדות שעליהם יהיה לבצען בזמן שהותם בארץ.

לאחר ה'יחידות' נכנסה הקבוצה למשרדו של הרב חודוקב, והוא אמר להם שהרבי רוצה

שימנו כבר כעת אחראי לשליחת הדו"חות (שליחת הדו"חות הייתה אמורה להתבצע לערך אחת לשבועיים), על-כך התמנה הרב יוסף יצחק שיי ווילשאנסקי בתור אחראי על כתיבת ושליחת הדו"חות לרבי.

מספר הרב ווילשאנסקי: "כאשר נכנסנו לחדרו של המזכיר חודקוב, הוא שאל מי יהי האחראי על כתיבת הדו"חות וכולם הסתכלו עלי, אז הוא הביט אליי וחיך, ואמר "בסדר". את הבעת החיך הבנתי כשנתיים אח"כ, אנו לא ידענו אבל תפקיד הדו"חות הוטל על ראש הקבוצה.

לפני שבאנו לצאת אמר לנו הרב גוטניק שבעת ששאל מיהו ראש הקבוצה - אמרו לו את שמי, התפלאתי. הוא אמר לי "מה, לא ידעת".

"למעשה, במשך תקופת הנסיעות אני הייתי אחראי על הדו"חות לאחר שהגענו למבורן נעשתה חלוקה ביני לבין הת' א. א. הכהן פרידמאן, אשר פעם א' אני כתבתי את הדו"ח ובפעם אחרת הוא כתב, כתיבת הדו"ח היתה מתבצעת לאחר שהתאספנו כל השלוחים, ושוחחנו על מה שהי, ואז ניגשתי לכתוב את הדו"ח בשם כל השלוחים.

"כאשר קיבלנו את ההוראה לשלוח את הדו"חות חשבנו שכאשר נגמור את הביקורים בכל המוסדות נכתוב דו"ח ונשלח לרבי, אבל לאחר שנחתנו בארץ קיבלנו הוראה מהרבי דרך הרב וולף שנשלח דו"ח בכל יום. וכך הווה.

"בין הדברים הורה הרבי שכאשר נגיע לכותל, נזכיר שם את כל השלוחים, מ'בין השורות' שבדבריו הבנו שכוונתו הק' שנזכיר גם את הרבי יחד עם כל השלוחים שקדמו".

מה שלא ידוע הוא, שאותם שלוחים קיבלו הוראות מיוחדות לעבור גם דרך איראן והודו, לבקר שם בקהילות היהודיות במטרה לעורר את היהודים המתגוררים שם ולחזק את רוחם.

כמו כן התבקשו השלוחים לנסות לקשר בין היהודים שם לבין הארגונים החב"דיים שיכולים לסייע לחיזוק חיי הדת במדינות אלה, ולכתוב לרבי דו"ח מלא ומפורט על כל המסע.

בעמודים שלפנינו נסקור את נסיעתם המיוחדת בארץ-הקודש, איראן-פרס, הודו וכן הגעתם לאוסטרלי אשר לוותה במענות והוראות מיוחדות שיצאו מן הקודש פנימה.

[תודתנו נתונה לשבועון בית-משיח שסייע לנו בהבאת 'רשימת המסע' בשליחות בפרס-איראן]

השליחות באה"ק

רשימת מסע השליחות מאת הרב יי"צ שיחי' ווילשאנסקי

במשך הביקור שלנו באה"ק ביקרנו בכל מוסדות חב"ד בארץ שהיו באותה תקופה, ביקרנו: בקריית-גת, בתורת אמת, לוד, בכל בתי הספר של ה'רשת', וכן בבית רבקה בעת ביקורנו שם נתקבלה הוראה שגם שם נדבר בפני התלמידות.

מטעם המשרד של הרב וולף סידרו לנו את תוכנית הביקורים, שלמעשה בכל יום נוספו עליהם עוד ועוד ביקורים.

התקבלה הוראה להפגש עם שגריר ארה"ב בישראל, וכן להפגש עם ה'פרזידנט' שז"ר.

ביקרנו במשרדים של עיתון 'מעריב' לראיון. שם הבליטו את העובדה שכל השלוחים הם כנציגים ('שגרירים') של מספר מדינות, אני מצרפת; יורקוביץ - קנדה; שוסטרמן, פרידמן ורייטשיק ארה"ב; מענדל ריבקיין - רוסיה. הרבי רצה שייראו שיש כאן קיבוץ גלויות.

לקראת 'ל"ג בעומר' התקבלה הוראה שנסע להילולא במירון, ובמירון יראו את השלוחים שבאו.

באותה תקופה תלמידי ה'קבוצה' היו באים לרבי לפני חג הפסח וחוזרים שנה לאחר מכן לאחר חג הפסח. באותו זמן הי' קבוצה שחזרה לאה"ק, ובהוראה שהגיעה, הורה הרבי שנסע למירון יחד עם הקבוצה שחזרה, אזי ארגנו אוטובוס גדול ונסענו יחד.

[במאמר המוסגר, בשעתו שדיברו בישיבות שיותר נוח שהתלמידים יצאו לפני 'תשרי' ויגמרו לאחר 'תשרי', הרב מענטליק מאוד התלבט כי מבחינתו הקבוצה החדשה שבאה ללמוד אצל הרבי הייתה כמתנה לכבוד יום ההולדת - י"א ניסן, ולבטל מנהג זה שמביאים ליום ההולדת של הרבי קבוצה חדשה של תמימים זה הי' מאוד קשה]

יצאנו בבוקר, בדרכנו עצרנו בחיפה אצל הרב ראובן דונין להתפלל שחרית (לילה לפני התקיימה שם חתונה בביתו, והציבור שם הי' עדיין ב'רשמים' מהחתונה) לאחר תפילת שחרית המשכנו צפונה.

ניצלנו את הנסיעה וביקרנו גם במקומות הקדושים.

כשהגענו למירון קיבלנו אישור לעלות לתחנת המשטרה למעלה (דאז, כיום יש שם 'בודקה'), ומשם נוכל לדבר אל כל העולים ליציון' מלמעלה.

באותה תקופה השפה הצרפתית שלטה בארץ (על כל שלט הי' כיתוב בלה"ק וגם בצרפתית), והיו הרבה דוברי צרפתית ברחבה שעל יד הציון, עמדו שם לערך מאתיים איש (שבימים ההם נחשב להרבה), כאמור עלינו לגג של תחנת המשטרה ושם דיברתי בלה"ק וכן בצרפתית על-כך שישנם פה שלוחים של הרבי, ואודות נסיעתם.

בכל מקום שביקרנו אחד מהשלוחים דיבר עניין בנגלה ואחר בחסידות, הדיבור נקבע ע"פ תורנות.

בעת היחידות' הרבי אמר שנכתוב פתק בכותל, ונשאל שם מה הנהוג, באם מכניסים את הפתק בין אבני הכותל או לאו, (ניתן לראות בשיחה של היחידות איך הרבי מתבטא בעניין זה).

כשהגענו לאה"ק הצטרף אלינו ר' חנוך גליצנשטיין במסענו, וע"פ הוראת הרבי שאלנו אותו מה נהוג בנוגע להנחת 'צעטלאך' בכותל, הוא ענה לנו שכאשר הרבי הרייז"צ ני"ע הי' באה"ק כשביקר בכותל לא הניח שם פתק (כך הוא שמע מאביו הרב שמעון גליצנשטיין ע"ה, שכתב יומן מהמסע), וסיפר לנו שכאשר עמד הרבי לעזוב, נתן נשיקה לכותל שהדהדה בכל האזור נשיקה זו (בשעתו חלק הכותל שהי' פתוח לציבור, שהי' צר, ועמד בשביל קטן).

למעשה כתבנו פתק, ואותו לא הכנסתי לכותל, אבל כאשר ביקרנו בכל המקומות הקדושים הקראתי מאותו הפתק את השמות. במקום האחרון שביקרנו - בטבר"י לאחר שהיינו אצל רבי מאיר בעל הנס, ירדנו לקברים של התנאים באזור, אני זוכר שהנחתי את הפתק בקברו של התנא סומכוס.

***

בליל ל"ג בעומר היינו בלוד, שם נערכה 'הדלקה', לפני המעמד התכנסו כולם באולם שעלי"ד, ושם דיברנו (כנ"ל).

בירושלים ביקרנו בישיבת "תורת אמת" שבאותה עת השתכנה במאה שערים, שם המקום הי' מלא עד אפס מקום (בדוחק גדול), ושם כאמור דיברנו בנגלה ובחסידות.

לפני שיצאנו התארחנו ביום שישי בישיבה בכפר חב"ד, בזמנו הי' למטה חדר גדול ושם היינו כל ששת השלוחים בחדר אחד.

בד"כ זושא וילימובסקי ליווה אותנו במהלך כל הנסיעות, הוא הי' בא מוקדם לחדרנו והי' עומד על יד הדלת, ובשעה מסויימת החל לדפוק על הדלת להעיר אותנו, להתכונן ליציאה.

מספר ימים לפני שנפטר ר' שלמה חיים קסלמן, נכנסנו אליו, שניים מהשלוחים התקרבו למיטתו, ובנו ר' בערל ע"ה אמר לו: "דעם רבניי שלוחים, וואס דער רבי שיקט" כששמע זאת הוא הגיב: "דעם רבניי שלוחים - א גלייכע זאך".

ביום שישי הוא נפטר. אנו באותה עת היינו בכפר, ערכו את הלווי' והקבורה מהר בכדי שישפיקו לחזור מהר הזיתים טרם שבת, חלק מאתנו הצליחו לצאת להלווי'.

אותה שבת נסענו לנחלת-הר-חב"ד, שם הי' פארבריינגען כל השבת. לילדים אירגנו 'מסיבות שבת' ודיברתי לפניהם, בעיקר דיברנו על מה שהדגיש הרבי על לימוד התורה ההבדל בין רשב"י לחוני המעגל (חוני המעגל פעל ע"י תפילה; רשב"י פעל ע"י לימוד התורה), ונושא זה דיברנו גם לפני התשב"ר.

היות ואחזנו בפרשה אחרת, אזי לקריאת התורה ערכנו מנין נפרד בחוץ.

בעת הביקור אצל שז"ר הצטרף במיוחד רש"ד רייטשיק מכיוון שהגיעה ע"כ הוראה מהרבי, ר' שלמה מיידנצ"יק הוא הי' האיש קשר שבא עמנו. ה'פרזידנט' עצמו לא הרגיש טוב באותם ימים הי' במספר ימים של מנוחה, אבל אעפ"כ הוא קיבל אותנו. מטרת הביקור הייתה לדבר אודות 'מיהו יהודי' על ההתבוללות שישנה בקליפורני'.

שז"ר הגיב ע"כ מעט ברוגזה ואמר "אנחנו מטפלים" וכו', לא הי' לו נעים מזה, הי' לו קשה לקבל את הביקורת, אבל זו הייתה ההוראה שקיבלנו מהרבי.

בעת הביקור אצל השגריר לא נוכחתי, היות ובזמן הזה הלכתי עם ר' בערקע וולף לשגרירות האוסטרלית ושם סו"ס נתנו לי ויזה לשלושים יום, אח"כ שבאנו לאוסטרלי' סידרו לי את האישור בתור סטודנט (בכלל באותם ימים הי' קשה מאוד הנפקת ויזה לאוסטרלי', ובהיותי ללא אזרחות הי' קשה שבעתיים).

ביום ראשון בערב נערך 'קבלת פנים' יחד עם 'צאתכם לשלום' לשלוחים, הי' 'שולחן נשיאות' מכובד הגיעו רבנים ואישים לכבוד השלוחים של הרבי.

גם שם דיברנו: א' מהשלוחים דיבר עניין בחסידות, ואני מסרתי פלפול בנגלה בקונטרס אחרון של אדמוה"ז בעניין "בעלות באיסור הנאה".

שגריר ארה"ב ושגרירי חב"ד

גם גישה, "שגרירים אמריקניים" נערכה לא' **ב** מכבר בשגרירות ארה"ב בתל-אביב. בי ראש השולחן ישב שגריר ארה"ב בישראל, וולורה בארבור, ומשני צידי הסבו שישה אברכי-משגי' מווקנים ולבושי שהורים — "שגרירי" הרבי מלונאביץ', נשיא תנועת חב"ד היושב בארה"ב, לאוסטרליה, בכתב-ההאמנה שלהם נאמר, כי תפקידם, "לכבוש" את אוסטרליה על-ידי לימוד תורה. מבהינה מעשית פירוש הדבר — לשבת כשנתיים בי' ישיבת חב"ד באוסטרליה, בה 30 בחורים, כדי לחזק אותה ולהעלות את חלמידיה. הרבי ציווה עליהם לעצור בכמה תחנות בדרך. בישראל ביקרו במקומות הקדושים וב' מוסדות חב"ד ונחקבלו על-ידי נשיא המדינה ושגריר ארה"ב. בדרכם יחנו עוד בפרס וב' הודו, שם יפגשו עם ראשי הקהילה, יתעניינו במצב החינוך שם ויקשרו קשרים עם הנוער. לאחר שנתיים באוסטרליה ישובו לארה"ב, כדי לפעול בתחום חינוך היהדות, החינוך ה' יהודי והנוער — עבודה שהרבי מחשיבה מאד. הם סיפרו על שליחותם ועל תכניהם לעתיד לשגריר בארבור — והוא הגיב: "ה' נוער בארה"ב צריך ללמוד מהנוער בישראל בכל הקשור למסירות למדינתו".

התלמידים השלוחים בביקור אצל מד שז"ר הרב וילשאנסקי שני מימין

השליחות באיראן

ביום שני י"ד באייר בשעות הערב, יצאה הקבוצה השלישית מ-770, כאשר הרבי יוצא ללוותם. למחרת נחתו בארץ-הקודש, שם עשו קרוב לשבוע בביקורים במקומות הקדושים, פגישות עם רבנים ואישים ציבוריים, וביקור בכל מוסדות חב"ד בארץ-הקודש.

ביום ראשון כ"א אייר תשל"א בשעה אחת-עשרה וחצי בלילה, עלתה קבוצת התלמידים על מטוס של חברת התעופה "אל על" שעשה את דרכו משדה התעופה בן-גוריון אל נמל התעופה הבין-לאומי של טהרן. שלוש שעות ארכה הטיסה, ובהתאם להוראת הרבי לנצל כל הזדמנות בדרך להשפיע על יהודים, שוחחו התלמידים עם כמה מהיהודים שנסעו עמם בטיסה, בענייני תורה יהדות.

לטהרן הגיעו בשעה 4 בבוקר לפי השעון המקומי. יום עמוס מאוד ציפה להם, והם פנו מיד לבית-המלון "commodore" שהיה בבעלותו של יהודי מקומי, שם התפללו שחרית ופנו למנוחה קצרה. בשעה שמונה בבוקר התעוררו, והחלו מיד בסבב טלפונים לפי אינפורמציה מוקדמת שקיבלו בארץ על המוסדות היהודיים המרכזיים בטהרן.

הראשון שהשיגו בטלפון היה מר בנימין אלון. יהודי חביב שהועסק במחלקת עליית הנוער

יושב לו יהודי בניו-יורק, ועל מה הוא חושב? על המצב הרוחני של יהודי איראן!

למרות שעברו יותר מחמישים שנה מאז, זוכר מר אלון את ביקור השלוחים כאילו היה אתמול. הוא מתפעל מחדש כאשר הוא מספר על הפעם הראשונה שפגש בשלוחי הרבי.

"תבין", הוא אומר לי, "מידי פעם היו מגיעים אנשים דתיים לאיראן, אבל הם היו באים לבקש תרומות לשיבות. מעולם לא באו לבקר אותנו מתוך מטרה לדרוש בשלומנו, ולנסות לשפר את המצב הרוחני. זו הייתה תופעה יוצאת דופן".

"הביקור היה קצר מאוד. בקושי הספיקו לראות אותם, וכבר הם המשיכו הלאה, לשליחות הבאה, נדמה לי להודו. אבל למרות הזמן הקצר שהם שהו, ולמרות שחלק קטן מבני הקהילה פגש בהם - כיון שהם באו ביום חול, כשכולם עסוקים בעבודתם - הרי כל מי שראה אותם לא שכח את הביקור זמן רב.

"הפשטות הזאת שבה הם אמרו שהגיעו לאיראן רק בגלל שהרבי אמר - הדהימה אותי. יושב לו יהודי בניו-יורק, ועל מה הוא חושב? על המצב הרוחני של יהודי איראן! זה נתן לי מושג על האהבה העצומה של הרבי לכל היהודים. הרגשתי באותו רגע שעם רבי כזה וחסידים כאלה שדואגים לכלל ישראל - יש אחדות אמיתית בין כל היהודים".

מר אלון סיים את תפקידו בסוכנות שלוש וחצי שנים לאחר הביקור, וכיום הוא חי בארץ-הקודש, ממשיך לחבב את החב"דיניקים אותם הוא פוגש כמעט בכל יום, ומחכה לרגע בו נשוב לראות את הרבי, תיכף ומיד ממש.

של הסוכנות היהודית מזה שנתיים ימים, והכיר כמעט את כל מוסדות הקהילה היהודית בטהרן. הם סיפרו לו כי הם שלוחי של הרבי מליובאוויטש המעוניינים לקבל אינפורמציה על המוסדות היהודיים באיראן, וביקשו את עזרתו באיתור מנהלי המוסדות וראשי הקהילה.

אלון, המתגורר כיום בירושלים, הכיר כבר אז את חסידי חב"ד. בשיחה שקיימנו עמו, סיפר אלון כי ההכרות הראשונה שלו עם חסידי חב"ד החלה בתקופה בה התגורר בקריית-מלאכי. את צעדיו הראשונים בדת עשה בזכות אותם אברכים יקרים מאנ"ש בנחלת-הר-חב"ד שהיו מגיעים אליו מידי יום ומציעים לו להניח תפילין. עם הזמן רכש תפילין משלו, והחל להניחם בכל יום.

כאשר שמע כי שלוחי הרבי זקוקים לעזרתו, שמח מאוד על ההזדמנות להשיב טובה לאנשי חב"ד, ואמר לתלמידים השלוחים כי הוא מוכן לעמוד לרשותם לכל אורך הביקור. הם סיכמו להיפגש בבית המלון, וזמן קצר לאחר שסיימו את שיחת הטלפון הגיע אלון עם רכבו, והסיע אותם לאחד מבתי-הספר של מוסדות "אוצר התורה".

על מוסדות "אוצר התורה" שמעו השלוחים עוד בהיותם בארץ, והם ביקשו להיפגש עם מנהל המוסדות מר ישראל שיף. לפועל לא הצליחו לאתר את מר שיף בבית הספר אליו נסעו, והם נאלצו להסתפק ברושם הכללי מבית-הספר. באותה שעה בית-ספר היה כמעט ריק מתלמידים, וכאשר התעניינו היכן נמצאים התלמידים, הוסבר להם שהיות וזהו זמן של מבחנים - הותר לתלמידים להתכונן למבחנים בבתיהם.

בלית ברירה חזרו השלוחים יחד עם אלון למשרדי הסוכנות, שם ישבו ושמעו מפיו סקירה על מצבה הרוחני של הקהילה היהודית באיראן:

"בכלל", אמר להם אלון, "היהודים כאן מגדירים את עצמם כאורתודוקסים. רובם אוכלים כשר בבית, כמעט כולם מקפידים לבוא לבית-הכנסת בשבתות, וחלקם אף מקפיד להתפלל במנין כל יום. בימות החול מתפללים מאוד מוקדם, כדי שלא לפגוע ביום המסחר המתחיל כאן בשעות הבוקר המוקדמות.

"למרות שהם מעוניינים לשמור תורה ומצוות, הרי שבפרטים רבים הם נכשלים מחוסר ידע. נושא הכשרות הוא הדוגמא הקלאסית: בכמה מקומות יש איטליזים המוכרים בשר טרף לצד בשר כשר, כאשר את הבשר הכשר שוחט הקצב בעצמו וללא שום פיקוח... גישה זו מתבטאת גם בעובדה שיהודים רבים שוחטים בעצמם עופות, למרות שהם אינם מודעים לכל ההלכות בזה. הם מוכרים את זה כבשר "כשר", והיהודים שמקפידים על כשרות אינם מבחינים בין כשר לטריפה - העיקר שכתוב על המוצר את המילה "כשר"..."

"גם בנוגע למצות לפסח - שורר אי-סדר מוחלט בכל הנוגע לכשרות המצות. כעיקרון מייבאים מצות כשרות מהארץ, אבל ישנם כמה מאפיות כאן בטהרן שבכל השנה אופים לחמים, ולקראת פסח אופים "מצות" באותם תנורים - ללא שעברו הכשרה כדבעי! - ומוכרים את המצות לצד החמץ על אותו מדף..."

השלוחים ניצלו את שהותם במשרדי הסוכנות לביקור בכל המשרדים שפעלו באותה שעה, ובאחד מהם השאירו תמונה של הרבי, לאחר שהפקיד היושב שם ביקש לתלות את התמונה על קיר משרדו.

באחד המשרדים פגשו את מר כהן, שהתעסק בענייני הקרן-קיימת-לישראל, ובין השאר היה גם אחראי להספקת צרכי הדת של הקהילה היהודית בטהרן. בתוקף תפקידו זה, הוא היה מספק לבתי הכנסת את תשמישי הקדושה הנחוצים, כמו תפילין, סידורים וחומשים וכדומה.

במהלך שיחתם איתו, סיפרו לו על העיתון "שיחות לנוער" הרואה אור בארץ הקודש. הוא התלהב מאוד מהרעיון, וביקש ליצור קשר עם המרכז בארץ-הקודש. השלוחים השאירו לו את הפרטים המלאים של המרכז, וגם קטלוג מעודכן של ספרי המלי"ח. בסיום שיחתם הבטיח להם

מר כהן כי יערוך עבורם רשימה של כל בתי הכנסת שישנם באיראן, וכי ישתדל ליצור קשר ישיר עם המרכז לענייני חינוך.

ממשרדו של מר כהן המשיכו למשרדו של מר בריסקי, הממונה מטעם הסוכנות על הנוער החלוצי. הוא לא היה נראה כאדם שומר תורה ומצוות, אבל מיד בתחילת שיחתם הבהיר כי הוא רואה את עיקר תפקידו בעשייה למען היהדות.

בהמשך שיחתם קיבלו ממנו סקירה קצרה על החינוך היהודי ועל ההתבוללות המתרבה: לדבריו, חיים באירן כעשרים וחמשה אלף ילדים ובני נוער, ומתוכם לומדים רק כשבעת-אלפים ילדים במוסדות החינוך של "אוצר התורה", ועוד כמה אלפים בודדים לומדים בשאר המוסדות היהודיים. הבעיות בחינוך משתקפות גם בעלייה התלולה במספר נישואי התערובת המתרבים לאחרונה מאוד. הוא מגלה גם כי כמה אלפים מהקהילה היהודית מגלים נטיה ברורה לדת הבהימים.

הוא הדגיש כי לדעתו הנוער צמא למנהיגות יהודית גאה, והתאונן על כך שאין באיראן תנועה של הרמת קרן התורה, והרבנים דואגים רק לשימור המצב הקיים, במקום לצאת במלחמת תנופה לביצור חומות הדת.

לפני שעזבו את משרדו, השאירו אצלו השלוחים תמונה של הרבי, והוא קיבל אותה בהערצה רבה. בדוח שכתבו לרבי ציינו השלוחים, כי למרות שחזותו של מר בריסקי העידה כי אינו שומר תורה ומצוות - היה נראה כי הוא באמת כאוב על מצבם הרוחני הירוד כל-כך של יהודי איראן.

בתום שיחתם, סידרו עבורם אלון ובריסקי את הפגישה עם רבם הראשי של יהודי איראן, הרב ידידי שופט. הם הסבירו לשלוחים כי מעמדו של הרב חשוב מאוד, בין השאר משום שהוא מוכר על-ידי הממשלה כשופט עליון בכל הקשור לקהילה היהודית, וכאשר בית המשפט הממשלתי נדרש לדון בדיני נישואין או גירושין - פונים השופטים לרב ידידי שופט וחורצים את הדין בהתאם לפסקיו.

הפגישה סוכמה באמצעות הטלפון, וכעבור זמן קצר כבר ישבו בלשכתו יחד עם מר אלון, שגם לו הייתה זו הפעם הראשונה בלשכתו של הרב. בבואם היה הרב בעיצומה של שיחת טלפון חשובה עם שופטים בכירים שעסקו בתיק שהיה קשור ליהודי מסויים, וביקשו לשמוע את פסק הדין של הרב.

בתום השיחה התפנה הרב לקבל את השלוחים, ובכבוד גדול הושיבם בלשכתו. הרב הישיש, שמראהו העיד עליו כי מלאו לו שישים שנה, התיישב מולם והחל משוחח עמם על ענייני הקהילה.

להלן פרטוקול משיחתם עם הרב, כפי שנרשם בדוח מיוחד שנשלח למחרת לרבי:

"שאלנו על-דבר השחיטה. ענה שיש ג' שוחטים מוסמכים, העומדים תחת פיקוח הב"ד [אחר-כך] שמענו ממר שיף שהשוחטים הם באמת מוסמכים ויודעים פרק בה' שחיטה, אבל מאחר השחיטה והלאה, אין על זה שום פיקוח וכמעט שאי אפשר לומר שיש בשר כשר).

שאלנו אם זה מספיק בעד כל היהודים אוכלי כשר? ענה שיש עוד שוחטים אבל אם הם תחת השגחת הב"ד לא אמר בבירור.

שאלנו מה דעתו על העתיד של יהדות טהרן, וענה שאינו רואה שום עתיד, רק עליה.

הצענו שהרבנים יתעסקו עם בחורים יחידים לשלוח אותם למוסדות שם יקבלו היתר הוראה וכו', ויוכלו להנהיג את העדה. ענה שצריכים לדבר על זה עם ועד הקהילה.

שאלנו אם הרבנים מתעניינים בטהרת המשפחה, אם שולחים להם מפעם לפעם חוברות על

זה, ומענה לא קיבלנו.

על-דבר מקוה, סיפר לנו שבנו מקוה אחד בעזרת הגיוינט שיש לה בור של מי שלגים. שאלנו למה לא של מי גשמים, ולא ענה. אחר-כך שמענו שזה של מי גשמים (ממר שיף)."

אגב, כאן אולי המקום לציין את ההוראה המיוחדת של הרבי בנוגע לדוחות של השלוחים לאוסטרליה:

ההוראה הכללית הייתה לשלוח בכל חודש דוח מפורט, אולם בנוגע לדוחות על פעילותם במהלך הנסיעה - הורה הרבי לא להמתין במשלוח הדוחות, אלא לשלוחם בסוף כל יום.

בתום פגישתם עם רבם הראשי של יהודי איראן, נועדו חברי הקבוצה עם מנהל מוסדות "אוצר התורה", מר ישראל שיף.

מיד בתחילת השיחה נודע להם כי יש לו הכרות ארוכה עם אנשי חב"ד עוד מהימים בהם עבד במוסדות הגיוינט במרוקו, ואף ביקר פעם בייחידות' אצל הרבי. בהמשך השיחה עמו התעניינו בעיקר על היקף הפעילות ועל ההשפעה של מוסדותיו על החיים היהודיים בטהרן.

הוא סיפר להם כי במוסדותיו מתחנכים יותר משבעת-אלפים תלמידים ותלמידות מבני הקהילה היהודית. בכל יום מוקדשים שעתיים ללימודי-קודש, שמנוצלים ללימוד התנ"ך, משנה וגם ללימוד לשון-הקודש.

בכללות, הוא אומר, כל התלמידים מסיימים את בית הספר עם ידיעה בסיסית בתנ"ך, ועם

אנו בזה למסור דו"ח משהייתנו כאן בטהיראן

לפנינו קטע מתוך דוח ששלחו התלמידים השלוחים לרבי, בו מתואר בקווים כלליים מצבה של הקהילה היהודית באיראן [העתק דו"ח זה נמסר ע"י סב הכלה]:

אנו בזה למסור דו"ח משהייתנו כאן בטהיראן. ואתחיל בתיאור כללי של הקהילה כאן. יש כחמישים-שישים אלף יהודים כ"י בטהיראן עצמה, ושמונים אלף בכל המדינה.

ישנו ועד הקהלה המורכב מ"ב אנשים. יש להם איזה בתי ספר תחת השגחתם. ועד הקהילה הרכיבו בית-דין, בראשם הוא הרב ידידי' שופט, חכם יוסף אור שרגא וחכם אוריאל דויד'.

בבית השחיטה עובדים ג' שוחטים מוסמכים, וזה עובד תחת פיקוח הבית-דין.

קיים מוסד אוצר התורה שיש לו כמה בתי ספר בטהיראן. המנהל הוא מר ישראל שיף, הוא התעסק בתירגום של ספרי המל"ח לפרסית. סיפר לנו שהוא היה פעם אחת אצל כ"ק אד"ש. לפניו עבד במרוקו ויש לו היכרות גדולה עם אנ"ש דשם.

יש פה משרד הסוכנות, והגיוינט האמריקאי. גם קיימים בית-ספר אליאנס וארט.

ישנה מקווה אחת, המבקרות אותה הן מועטות מאוד. יש בבתי המרחץ של הערבים מעיינות מה שהיהודים קוראים לזה מקוואות הערביים, וישנם כאלה שמחשיבים את זה למקווה כשירה.

יכולת ללמוד משניות וכדומה. מתוך מטרה להרחיב את מעגל המורים והמחנכים ולאיישם באנשים בעלי ידע תורני מקיף - נשלחים התלמידים המצטיינים להשתלמות בארץ-הקודש, שם הם רוכשים ידע והשכלה תורנית, ואחר-כך חוזרים לאיראן ומצטרפים לצוות החינוכי של מוסדות "אוצר התורה".

עשרים שנה חלפו מאז הוקמו מוסדות "אוצר התורה", וההתרשמות של השלוחים במהלך הביקור הייתה, שהידע הבסיסי שמגלים היהודים המקומיים במקורות היהדות - הוא רק הודות לחינוך שקיבלו בבתי הספר של מוסדות "אוצר התורה". נתון נוסף שחשוב לציין הוא, שאחוז נישואי התערובת בקרב חניכי מוסדות "אוצר התורה", שואף לאפס - לעומת הצעירים שלא התחנכו ב"אוצר התורה", שם אחוז נישואי התערובת גבוה מאוד.

על שאלתם של השלוחים מה לדעתו מושך את ההורים לרשום את ילדיהם למוסדותיו - הוא מסביר: ראשית, רוב ההורים מעוניינים שבניהם יקבלו חינוך יהודי, כפי שהם עצמם קיבלו. שנית, המחיר שגובים מההורים נחשב לזול מאוד ביחס למחיר שנדרשים לשלם בבתי ספר אחרים. ושלישית, ב"אוצר התורה" לומדים הילדים שתי שפות נוספות - לשון הקודש ואנגלית, ולימודי החול נלמדים ברמה גבוהה מאוד.

מעניין לציין שכל בתי הספר באיראן עומדים כפופים למשרד החינוך האיראני, ובתי הספר של "אוצר התורה" אינם יוצאים מן הכלל. מסיבה זו הם אינם יכולים לסרב להורים מוסלמים המבקשים לרשום את ילדיהם לבית הספר... אבל, מציין מר שיף, למעשה אין כמעט הורים מוסלמים שמבקשים לרשום את ילדיהם למוסדות היהודיים, ומדובר בילדים בודדים שנוכחותם כמעט ואינה מורגשת, ובודאי שאינה מפריעה ללימודי היהדות עם התלמידים היהודים.

מר שיף תינה באוזני השלוחים את צערו על כך שלמרות כל המאמצים שהוא משקיע, הוא אינו רואה פרי טוב בעמלו. שאיפתו היא לגדל דור של יהודים יראים ושלמים, אבל החינוך שהילדים מקבלים בבית הספר אינו מספיק, ולאחר שהם מסיימים את הלימודים בבית הספר - רובם לא נשארים אדוקים לדת.

לדעתו, שורש הבעיה היא שצוות המחנכים של מוסדותיו אינו מסור די לתלמידים. "ניסונו להביא לכאן מורים מארץ ישראל - חשבנו שהם יהיו מסורים יותר לחינוך הילדים", הוא אומר. "אבל תקוותנו התבדתה, וגם הם לא פעלו כלום. מסתבר שהם לא ראו בעבודתם שליחות חינוכית ממדרגה ראשונה, אלא רק מקור לפרנסה קלה ונוחה".

השלוחים הביעו את דעתם שאולי שורש הבעיה נעוץ בעובדה שכאשר מלמדים את הילדים תורה - הרי מלכתחילה הלימוד הוא להעשרת הידע התורני של התלמיד, והמורים לא מדגישים לתלמידים שכל מה שהם לומדים זה תורת חיים שהיא גם הוראה בחיים, ועליהם להתנהג בחיים היום-יומיים בהתאם למה שהם לומדים בכיתה. "אולי כדאי שהמורים יתחילו ללמוד בעצמם קצת מרעיונות תורת החסידות, ואחר-כך יעבירו אותם לתלמידים", הציעו השלוחים. "אנו מאמינים שתהיה לזה פעולה טובה על התלמידים".

בהמשך השיחה ביקש מר שיף להעביר את בקשתו לשלוח אליו עשרה שלוחים - בחורים אמריקאים שיסייעו בחינוך התלמידים. הוא הדגיש כי הוא מעוניין בבחורים אמריקאים דווקא, משום שבאיראן מכבדים מאוד את האמריקאים - "מסתכלים עליהם מלמטה למעלה", כלשונו...

כאמור, הכיר מר שיף את אנשי חב"ד במרוקו, ובמהלך השיחה אמר כמה פעמים בכאב שחסרה לו הרוח החיה שהייתה לו כאשר עבד בשיתוף פעולה עם אנ"ש במרוקו. השלוחים הציעו לו שאת התלמידים המצטיינים שהוא שולח לארץ-ישראל - ישלח למוסדות חב"ד בכפר-חב"ד, וכך יקבל גם תלמידים מצטיינים עם ידע רחב, גם תלמידים עם רצון אמיתי להשקיע את עצמם בחינוך, וגם יחוש שוב ברוח החב"דית החיה והתוססת.

מלבד הסקירה על מצב בתי הספר, שמעו ממנו השלוחים גם על המקווה שבטהרן, וגם על

מקוואות נוספים בעיר שיראז, ובעוד עיירה קטנה. במקוואות אלה משתמשים נשים רבות.

לאחר תפילת מנחה בציבור נפרדו בלבביות ממר שיף, וכן ממר שמאי, המנהל האדמיניסטרטיבי של מוסדות "אוצר התורה" שבדרך כלל נמצא בברוקלין, שאף הוא נוכח בפגישה.

[אגב, ראוי לציין כי מר שיף נשאר לנהל את מוסדות "אוצר התורה" גם כאשר החלה המהפכה האיסלאמית, ורבים מהיהודים ברחו מהמקום. הוא נשאר מתוך מסירות-נפש עד אשר הגיעו מים עד נפש, וביום בו ברח השאה מאיראן - יצא גם הוא את המדינה ועבר לגור בירושלים.]

את היום הראשון בטהרן חתמו השלוחים בביקור אצל מר מורה, מראשי וועד הקהילה, שנחשב כאדם דתי ובעל ידע כללי רחב. הפגישה איתו נערכה ב"בוסטון גאלרי", חנות גדולה שבבעלותו, ועיקר הדברים נסובו סביב פעולות הוועד.

השלוחים שמעו סקירה קצרה על פעולות הוועד, שמפעיל שלושה בתי-ספר יהודיים, וכמו כן הקים את בית-הדין הגבוה של יהדות איראן, שבראשו עומד הרב ידידי שופט. בזכות קשריו הטובים של הוועד עם שלטונות איראן, הושג הסכם מיוחד בין הוועד למערכת המשפט האזרחית. לפי ההסכם, בית המשפט אינו דן יהודי לפני שהוא מביא את פרטי המקרה לידיעתם של חברי הוועד. הוועד מציג את הנתונים שקיבל לעיונם של בית הדין הגבוה, ומעביר את תשובתם של חברי בית הדין לידיעת השופטים שמחוייבים להתחשב בדעת הדיינים היהודים.

פעמיים בשבוע מתכנס וועד הקהל ודן באירועים השוטפים של הקהילה הגדולה, וכן שומעים סקירה על המצב בבתי-הספר היהודיים שתחת פיקוחם. לאחרונה הם מחפשים רב מוכשר מארץ-הקודש שיצטרף להנהגה הרוחנית של הקהילה.

בדוח שכתבו לרבי, ציינו השלוחים גם שבמהלך היום הספיקו להניח לחמשה עשר יהודים תפילין, מהם כאלו שזו להם הפעם הראשונה בחייהם שהם מניחים תפילין.

***

לפי התוכנית המקורית, היו השלוחים אמורים לשהות באיראן רק יום אחד, ולנסוע בחצות לבומביי שבהודו, שם נכונו להם פגישות עם ראשי הקהילות היהודיות בבומביי ובקלקוטא.

בערב, לאחר תפילת ערבית, פרשו השלוחים למנוחה קצרה של כמה שעות - לא לפני שהם מסכמים עם פקידות המלון לדאוג להעיר אותם שעתים לפני מועד הטיסה.

למעשה, הפקיד שאייש את דלפק הקבלה ניסה להעירם באמצעות הטלפון הפנימי של המלון, אולם עייפותם הייתה כה רבה עד שהם כלל לא שמעו את צלצול הטלפון. הם התעוררו רק בחצות, כאשר הטיסה בה היו אמורים לנסוע - עמדה כבר להמריא בדרכה לבומביי...

הם עשו הערכת-מצב מהירה, והגיעו למסקנה המתבקשת, שהיות והם נמצאים בשליחות הרבי - עליהם להתקשר למזכירות הרבי, לשאול מה עליהם לעשות. הרב יוסף יצחק וילשאנסקי, מי שהוסמך על-ידי חברי הקבוצה להתקשר למזכירות, מספר על שאירע באותו לילה:

"התקשרתי למזכירות, והרב בנימין קליין היה על הקו. הוא שמע על התקלה הלא-צפויה, וביקש שנמתין במלון, וכאשר ידעו במזכירות מה עלינו לעשות - יתקשרו אלינו ויעדכנו אותנו. השארתי לו את מספר הטלפון שלנו במלון, וסיימנו את השיחה.

"רק כעבור כמה שעות הצליחו במזכירות ליצור איתנו קשר. הפעם היה הרב חודקוב על הקו. סיפרתי לו בקצרה על מה שהספקנו לעשות, ושאלתי מה עלינו לעשות עכשיו. לפתע שמעתי את קולו של הרבי על קו הטלפון, אומר לרב חודקוב מה להשיב לנו..."

“הפתעתי הייתה עצומה. אמנם שמעתי לא פעם על שיחות טלפון להם מאזין הרבי באמצעות מכשיר הטלפון שבחדרו, אבל כמובן שלא ציפיתי שזה יקרה לי... כמובן שלאחר שנודע לי שהרבי מאזין לשיחה - שקלתי כל מילה שאני אומר.

“שקט מתוח שרר בקו הטלפון כאשר הרב חודקוב הקשיב לרבי. אחר כך הוא העביר לי את הוראת הרבי: היות ובהשגחה פרטית תשארו יום נוסף באיראן - כדאי שתנצלו את הזמן לחיפוש אחר ספרים עתיקים שיכולים לשלוח לספריית הרבי. כמו כן כדאי שתשתדלו לקבוע פגישה עם שגריר ארצות-הברית [אגב, הוראה דומה קיבלנו גם בארץ-הקודש, שם נפגשנו עם השגריר].

“שיחת הטלפון הייתה ארוכה יחסית, ומיד כאשר הסתיימה - מיהרתי לעדכן את חבריי בהוראתו של הרבי, כמו גם בעובדה שהרבי היה על קו הטלפון. כמובן שההתרגשות שלנו הייתה עצומה”.

למחרת בבוקר התפללו השלוחים את תפילת שחרית בבית הכנסת של אחד מבתי הספר היהודיים, בו לומדים כתשע-מאות ילדים, והחינוך היהודי היחיד שניתן שם מתבטא בעיקר בלימוד השפה העברית. השלוחים הניחו שם תפילין לכעשרים ילדים.

לאחר תפילת שחרית התקשרו לקונסוליה האמריקאית וביקשו להיפגש עם השגריר. לרוע מזלם התברר כי השגריר היה חולה בזמן האחרון, והיום, כאשר חזר סוף סוף לעבודה, יש לו לחץ עבודה גדול מאוד, והוא לא יוכל לקבלם. לחלופין קבעו להם פגישה עם אחד מסגל השגרירות, יהודי בשם מר רפאל.

הם ישבו במשרדו כחצי שעה, וסיפרו על שליחותם, ועל פעולות חב"ד בעולם כולו. לפני שנפרדו ממנו, מסרו לו כמה חוברות של המל"ח על שבת ותפילין. הוא האזין להם בקשב רב, אבל כאשר הציעו לו להניח תפילין - הוא סירב.

***

עוד בהיותם בארץ-הקודש, ביקש מהם הרב בנימין גורודצקי לפרוש בשלומו של מנהל הג'וינט באיראן, מר רומברו. ביום הראשון לשהותם בטהרן הם התקשרו למשרדי הג'וינט, שם אמרו להם שמר רומברו אינו נמצא בעיר, והציעו להם להיפגש עם מר גדעון גולדוויין, האחראי מטעם הג'וינט על הגשת עזרה סוציאלית.

בתחילה הם סיכמו להיפגש איתו במלונם בשעה חמש אחר-הצהריים, אבל לפועל הם התעכבו בפגישה עם מר שיף, ואיחרו לבוא למלון. כאשר באו התברר להם שהוא עזב כמה רגעים קודם בואם. מכיון שבתכנון המקורי הם לא היו אמורים להישאר יום נוסף בטהרן, הם ראו את הפגישה כמבוטלת. אולם לאחר התקלה שבעטייה הם נאלצו להאריך את שהותם ביום נוסף - התקשרו שוב למשרדי הג'וינט וקבעו על פגישה מיידית עם מר גולדוויין, והפעם במשרדו של ראש מחלקת הבריאות של הג'וינט.

בפגישתם עלו נושאים שונים ומגוונים, אבל הם התעניינו בעיקר על מצבה הרוחני של הקהילה. הוא סיפר להם שבכל יום שישי, כאשר באופן רשמי בתי הספר שובתים - מתקיימת תוכנית לימודים מיוחדת שאורכת שלוש שעות, ורובה מוקדשת ללימודי-קודש. התוכנית מתקיימת בבתי-הספר של "אוצר התורה", ומשתתפים בה רוב התלמידים, למרות שהם אינם מחוייבים בכך.

כמו כן סיפר להם שעד מלחמת ששת-הימים היו עושים מחנה קיץ בהרים, אבל לאחר המלחמה והניצחון המופלא של היהודים על הערבים - התעוררו מתחים בין היהודים לערבים, ובמיוחד חוששים מהערבים שמתגוררים בהרים, ולכן מזה ארבע שנים שלא יוצאים להרים. השנה ככל הנראה יסדרו בחודשי הקיץ תוכנית דומה לזו שמתקיימת בכל יום שישי.

השוק באיראן

כאשר השלוחים שאלו אותו למה לא מסדרים תוכנית לימוד לילדים שאינם רשומים לבתי הספר היהודיים - בסגנון של "מיטוואך שעה" הנהוג בניו-יורק ובמסגרתו מקבלים ילדים הלומדים בבתי הספר הציבוריים "שעה של יהדות על קצה המזלג" - הסביר להם מר גולדוויין שכמעט כל היהודים שהוריהם מעוניינים בחינוך יהודי - בס"ה כ-9,000 ילדים - לומדים בין כך בבתי הספר היהודיים. לגבי הילדים שאינם לומדים בבתי הספר היהודיים - מדובר במדיניות מכוונת של ההורים, שאינם מסכימים לחשוף את ילדיהם לתכנים יהודיים.

עם תום פגישתם יצאו ממשרדי הגיוינט לכיוון הגטו היהודי של טהרן, בו מתגוררים קרוב לעשרים אלף יהודים. כל תושבי הגטו הם עניים מאוד, ואשה אחת בשם מרת בראל מופקדת מטעם הגיוינט לדאוג לרווחתם של תושבי הגטו.

אחת מפעולות הגיוינט היא ייסוד גן ילדים גדול. בגן זה מחנכים את הילדים הקטנים לומר את הברכות, ליטול ידיים, והבנים חובשים כיפה. כך הגדירו השלוחים את איכות החינוך בגן בדוח שכתבו לרבי: "בכלל, סדר החינוך הוא כמו גן ילדים בארה"ב. גם עושים מסיבות שבת ומסיבות בחנוכה ופורים וכו'".

במהלך הסיור נכנסו השלוחים לכמה בתי כנסיות בגטו, מתוך תקווה למצוא בהם ספרים עתיקים ולבקש מהגבאים להעניקם לספרייתו של הרבי. אולם בכל בתי הכנסת שביקרו, אמרו להם הגבאים שבשנים האחרונות ביקרו במקום סוחרי ספרים מארץ-ישראל ורכשו את כל הספרים העתיקים שנמצאו בבתי הכנסת, ואת שאר הספרים לקחו אנשי הקהילה לביתם הפרטי. תשובה דומה קבלו מהעסקנים ראשי המוסדות אליהם פנו בבקשה לשלוח ספרים עתיקים לרבי.

יעצו להם לנסות את מזלם אצל אספנים פרטיים, וכאשר היו בגטו הם ביררו על אנשים המוחזקים כאספני ספרים. לבסוף הגיעו לביתו של יהודי בשם ידידי אזריהאן, שהחזיק בביתו כמה ספרים עתיקים. בין השאר הוא הראה להם ספר עתיק יומין, שלטענתו בעולם כולו קיימים רק שלושה העתקים ממנו. לאחר שהפצירו בו שעה ארוכה, וסיפרו לו על קדושתו של הרבי, שברכתו יכולה להגן עליו ועל משפחתו, ועל הערך שהרבי רוכש לספרים עתיקים - הסכים למסור להם את הספר על מנת להעבירו לרבי.

בדוח שלהם כתבו השלוחים את שמו ושם אמו של נותן הספר, ואת שמותיהם המלאים של כל בני משפחתו - לבקשת ברכה מהרבי. כמו כן ציינו שהם ישלחו את הספר בהזדמנות הראשונה. הספר נשלח בדואר-רשום מיד כאשר הגיעו לאוסטרליה.

בבית הכנסת בו התפללו מנחה וערבית היו קרוב לשלושים איש, ועוד חמש-עשרה נשים ישבו בצד, בלי מחיצה. אחד מבאי בית-הכנסת אמר להם שבקרוב יבנו מחיצה.

לפני שעזבו את איראן עוד הספיקו להתקשר למערכת העיתון "קייאהן" - העיתון הנפוץ ביותר באיראן - והודיעו שהם מוכנים להתראיין. תוך זמן קצר הגיעה אליהם עיתונאית בכירה מלווה בצלם-עיתונות. הם סיפרו לעיתונאית על השליחות, על מצב הנוער בארצות הברית, ומה הם עושים להטבת המצב.

בשעה עשר בלילה עזבו חברי הקבוצה את אדמת איראן. הם עלו על מטוס של חברת התעופה "אייר-פראנס" שהמריא לכיוון ניו-דלהי שבהודו, ובכך תם פרק אחד במסעם המרתק של שלוחי הרבי לאוסטרליה.

גם כן יש שם . AMERICAN JOINT DISTRIBUTION

42361 א 42915 - 4286

גדעון גולדוויץ עזרה סוצילוח, אוחו מגשנו והוא שלח מי שחוא

שהתאה לנו קצח עבודתם שם, הנ"ל הוא צעיר כימים, המנחל שם הוא מר רומברו.

אנחנו כשנסענו הי' לנו למסור לו ד"ש מהרב גוראדעצקי שהי' אז באח"ק,

אך לא מגשנו אוחו כי לא הי' אז בטהירן.

אגב. לנו היחה הוראה להתעניין בספרים וכ"י עתיקים, ומח שנוכחנו

לדעה בזמן היוחנו שם שא"א למצוא ספרים אלא אצל אנשים יחידים, אנחנו

למשל מגשנו מישהו בביהכ"נ בעח שחלכנו להתפלל שם מנחה.

אנחנו כשהיינו שם הי' לנו INTERVIEW עם עמוץ KATHAN INTERNATIONAL

למחרת צאתנו משם הי' צריך להופיע בעתון ע"ד שהיוחנו שם, ועוד אין לנו

ידיעות אם הופיע או לא ואם לא הי' קשה לו אולי יטלמוץ לחט וישאל מאחס

שיגידו לו אם הי' אזעז בעתון אך לא ולבקש מאחס לשלחו אח זם אלינו.

קטע מתוך מכתבם של השלוחים אל הרה"ח ר' יצחק-דוד גרונר, לאור הוראתו של הרבי שעליו לעבוד בכל המקומות בהם עברו השלוחים

***

תם ולא נשלם. קצת יותר מחודשיים אחר-כך, נסע הרב יצחק-דוד גרונו, שליח הרבי לאוסטרליה - לביקור ב"בית חיינו". בהיותו ב"יחידות" אצל הרבי, הורה לו הרבי לעבור בכל המקומות בהם ביקרו השלוחים באיראן ובהודו.

הרב גרונו טילפן מיד לשלוחים, וביקש מהם לשלוח לו בדחיפות מכתב מפורט: היכן ביקרו, שמות האנשים איתם נפגשו, כתובותיהם ומספרי הטלפונים שלהם. השלוחים מילאו את בקשתו ושיגרו לג'ו-יורק מכתב בן שלושה דפים שכלל פרטים מדוייקים על יהודי איראן והודו.

במכתבם ביקשו השלוחים שיברר אם אכן התפרסמה כתבה אודותם בעיתון "קייאהאן", ואם כן - לשלוח להם העתק מהכתבה. לפועל לא הספיק הרב גרונו לברר על-כך, ואולי ביום מן הימים נגלה כתבה בערבית על הנ"ל...

המסע בהודו

שליחותינו בהודו הייתה בערים מומביי ובקלקוטא, היות ונסיעתנו המקורית והביקורים היו מתוכננים ע"פ ימים בסדר מראש, כאשר באיראן התעכבנו ליומיים היי צריך לערוך תכנית חדשה. כך שבסופו של דבר שלשב"ק שהינו בקלקוטא.

בביקורנו במומביי, על־דרך כפרס אמורים היינו לפגוש את הקהילה היהודית, איפה שרק יכולנו למצוא יהודים, וכן בית הספר של היהודים שם.

בעת שהותנו במומביי פגשנו שם סטודנט יהודי שהי מוציא לאור אחת לכמה חודשים עיתון יהודי, הוא בא אלינו במיוחד למלון וראיין אותנו. הת' שוסטרמן דיבר עמו והוא ראיין אותו.

מעניין לציין שכאשר שאל הת' שוסטרמן את הסטודנט באם ישנה כאן בהודו בעיי של נישואי תערובת, נענה "לא, אין כאן בעיי, היהודיים והגויים פה חיים ביחד ויכולים להתחתן אחד עם השני" (רח"ל) והוסיף שזה בא בהחלטת שני הצדדים להתחתן יחד (היי), הסטודנט כלל לא קלט את תוכן השאלה על נישואי תערובת, והבעיי שבזה.

הסטודנט לבסוף פרסם ברבעון שלו על התלמידים של הרבי מליובאוויטש שבאו לבקר את הקהילות היהודיות שבהודו...

באחד הערבים היי לנו מפגש עם אנשי הקהילה של ה"בְּנֵה־יִשְׂרָאֵל", ישבו שם כמספר מניינים, דיבר שם המבוגר מביניהם אודות קהילתם - "בְּנֵה־יִשְׂרָאֵל" מאיפה עזבו, ואיך הגיעו לשם, ואיך שרואים את עצמם כיהודים. הם לא עשו עלינו רושם יותר מדי שהם יהודים המתנהגים כיהודים, לא ידענו איך להתייחס אליהם, כיהודים, או כאלו שלא נמצאים במעמד ומצב של יהודים.

המצב בהודו של הצפיפות, העוני ובקיץ במיוחד הזוהמה, היתה נורא. כאשר הגענו למלון אמרו לנו שאסור לשנות מים 'סתם', אלא רק המים המיוחדים העומדים בקנקן בכל חדר במלון, אני שתייתי מעט מהמים שבקנקן ובמשך יממה שלימה היי לי בעיות בקיבה, אפילו ממעט המים ה"מזוקקים" האלו...

אנחנו למעשה הצלחנו להשיג שתי ממקום אחר, בשוק שעל-יד ניתן היי לקנות בקבוקונים של 'קוקה־קולה', בסנטים אחדים.

השוק שם הוא משהו מיוחד, כל רוכל היי מתעקש שהתיירים יקנו דווקא אצלו והיי מוכן לסחוב את הסחורה עד דלת המלון, העיקר עבור כמה פרוטות זעומות. ובמיוחד שאנחנו היינו אמריקאים, כבר כאשר נכנסנו לשוק 'קרקרו' סביבינו מכל כיוון כל הרוכלים, כאומרים רק תגידו 'מה ואיפה'. אצל הרוכל שקנינו את הבקבוקים, הוא עשה לנו הובלה עד למלון בשטר של דולר בודד! לנו זה היי טוב.

גם בנוגע לאוכל, שם אי־אפשר לאכול כל דבר, קנינו רק פירות בקליפה (אז ראינו שם מנגו, עבורנו זה היי פרי חדש, והצלחנו לקלף אותו, אז יכולנו לאכול).

מומביי נסענו לקלקוטא דרך בניו דלהי, שם הגענו לשדה תעופה גדול, הגענו שם אחה"צ, והתברר לנו שם שאין לנו באמת מקומות תפוסים בטיסה שמניו דלהי לקלקוטא. באותה עת שדה התעופה היי מלא אנשים, היי שם ריבוי אנשים שישבו שם עם כל חבילותיהם מספר שבועות רצופים, והמתינו שיתאפשר להם לעלות על מטוס, המצב שם היי זוועה. ואנחנו היינו צריכים לנסוע וזה לא נראה כקרב...

מייד ניגשנו לאחראים שם, ואמרנו להם שאנחנו הסטודנטים של 'הרבי הגדול מליובוויטש' ואנחנו חייבים לבצע את השליחות שלנו להגיע לקלקוטא ומשם לנסוע לאוסטרליה, הם שמעו אותנו ובמיוחד שאנחנו אמריקאים ממילא זה נעשה יותר חשוב, ואמרו לנו שהם יראו מה לעשות.

בינתיים זה התארך מספר שעות טובות והגיע הלילה, ישבנו גם אנחנו עם החבילות שלנו בשדה התעופה וחיכינו, בינתיים הת' שמעון רייטישיק החל לחזור 'מאמר', כך ביררנו את שדה התעופה בניו דלהיה...

לבסוף נודע לנו שישנה טיסה לקלקוטא והששה מקומות האחרונים מיועדים לנו (כמובן שהיינו צריכים לשלם לכמה כיסים פרטיים ש'סידרו' את העניין...), ומשם המראנו לכיוון קלקוטא.

כשהגענו היינו אמורים להיות שם שבת ולא ידענו מה לעשות, אמרו לנו שבשוק יש שם יהודי בשם נחום האופה וכולם מכירים אותו והוא נחשב ה'פרזידנט' של הקהילה ואצלו אתם יכולים לברר על הקהילה היהודית פה.

בבוקר של יום שישי הלכנו אליו לשוק, שם היי לו מאפי' גדולה מלאה בכל מיני מאפים ולחמים. הוא אמר לנו שאסור לנו לקנות שם שום דבר, כל המאפים והלחמים מרוחים בשומנים לא כשרים. ואנחנו היינו צריכים אוכל לשבת... לא ידענו מה לעשות.

אותו נחום אמר לנו שישנו יהודי בקהילה העיראקית, שיש לו בבית תנור אבנים בביתו ולקראת שבת הוא אופה (אז לא הכרנו את סוג המאפה הזה) 'פרנות' (פיתות גדולות) מיוחדות לכבוד שבת, והוא יתקשר אליו לראות באם הוא יוכל להכין גם עבורנו ששה לחמים, היות ויש לו כבר קונים קבועים. לבסוף הוא הכין גם עבורנו, ובשבת ערכנו על זה את סעודת השבת וילחם משנה'.

כבר כאשר ראינו שבשבת לא נהיי באוסטרליה, שלחנו בקשה למשרדו של הרב וולף שעמדנו עמו בקשר, בבקשה שישלח לנו חבילת מצות שנוכל לקדש בשבת ולערוך 'לחם משנה'. ככל הנראה באמת הוא שלח לנו את בקשתנו בזמן, וזה היי צריך לבוא לכתובת המלון שלנו בקלקוטא, אבל למעשה לא ראינו שם שום חבילה.

כשראינו שהחבילה בוששת מבוא, מיד רצנו לדואר המרכזי, שם הפקיד נכנס עמנו לתוך המחסנים ואמר לנו לחפש את החבילה עבורנו, אבל לא מצאנו.

בשבת בבוקר הטלפון בחדרנו צלצל ללא הפסקה, כמובן שלא ענינו, והבנו שהחבילה הגיעה. למחרת ביום ראשון הלכנו לאסוף את החבילה, ולפחות היי לנו אוכל להמשך הזמן.

בשבת עצמה, מזג האוויר היי חם ביותר, לפני שבת יצרנו קשר עם יהודי שאמר שילך עמנו לבית־הכנסת בשבת. שם מתפללים מוקדם היות ובמשך היום נעשה חם ביותר, עד לבלתי נסבל.

כבר בחמש וחצי בבוקר יצאנו עמו לביה"כ, ההליכה ארכה לערך כארבעים דקות, כאשר הגענו לבית הכנסת יחד עמנו היי מנין.

בית־הכנסת היי גדול ביותר, אבל בקושי היי מנין מתפללים. אותה שבת קראנו 'בהר־בחוקתי' מחוברים. בדרך חזרה למלון היי קשה מאוד ללכת, שרר חום נורא. מהחדר שלנו לא יצאנו ולא רצינו לפתוח את הדלת היות והחום היי קשה.

לפני שבת יצרנו קשר, וסידרנו שיבואו קבוצה של ילדים יהודיים, ונערוך להם במלון 'מסיבות־שבת'. דיבר איתם (באנגלית) הת' שוסטרמן.

מעניין לציין שבכינוס הזה הייתה שם ילדה, שלימים כאשר הגיעה לימון חנה' בקראון הייטס

אמרה שתחילת חזרתה בתשובה החלה כאשר השתתפה ב'מסיבות־שבת' שערכנו במלון.

ביום ראשון בבוקר נסענו לבית־הכנסת, שוחחנו עם הגבאי, שילמתי עבור ה'מי שברך' של השבת, והתעניינו אצלם אודות ספרים ישנים על־מנת לשלוח לספריית הרבי, הי' שם מרתף ישן שחוץ מסידורים ישנים לא הי' משהו מיוחד. גם הם אמרו לנו שכבר הגיעו אליהם סוחרים מכמה מקומות ורוקנו את כל תכולת הספרים ששכנה במרתף.

ומשם המשכנו לכיוון אוסטרליי.

חברי הקבוצה בסיום המסע, ליד המטוס בנמל התעופה של מלבורן.
מימין לשמאל - הרבנים: שמואל מנחם-מענדל ריבקיין; ברוך בועז יורקוביץ; יוסף-יצחק שוסטרמן;
אליהו אלטר פרידמן; יוסף-יצחק וילשאנסקי - סב הכלה, ושמעון רייטשיק.

מניעים לאוסטרליה

כאשר נחתנו באוסטרליה זה היי בעיר סידני ומשם לקחנו טיסה פנימית למלבורן, היות וזה היי בחודש סיון קרוב לחג השבועות.

כאשר נחתנו בסידני, באו אלינו לשדה התעופה משלחת של אנ"ש (זכורים לי: סבי הרה"ח בצלאל ווילשאנסקי ע"ה במיוחד וכן הרב אברמסון אב"ד של סידני).

כאשר נפגשנו עמם הבהרנו להם שאיננו מתעכבים בסידני, וכבר סידרנו כעת טיסה למלבורן, היות ואנו צריכים להגיע ליעד השליחות הסופי לחג השבועות, וזמן זה היי קרוב יחסית. אחד מהנוכחים אמר 'אמרו לנו שתעשו עצירה גם פה' - במלבורן.

כאשר נחתנו במלבורן נסענו הישר אל הישיבה גדולה' בשעתו זה שכך במדאו סט. (זה היי הבניין הראשון של הישי"ג, לפני הבניין העכשווי, כבר לפני שהגענו רכשו את הבניין והיו אמורים לעבור אליו תוך זמן קצר, בקבוצה שלנו הספקנו לשהות גם בבניין הישן וגם חנכנו את בניין הישיבה החדש), כשהגענו ערכנו הכרות עם התמימים (אמנם לא היי קהל גדול) לאחר מכן נערך 'פארבריינגען' מיוחד אל תוך הלילה, וגם שם כפי בכל מקום שביקרנו - שני שלוחים חזרו ענין בנגלה ובחסידות כפי הזכור לי גם אני דיברתי שם באותו הערב. לאחר כל המסע הארוך היינו מותשים ועייפים ביותר ואעפ"כ ישבנו יחד עם התמימים של הישיבה להתוועדות.

באותו זמן היי שם בישיבה המשפיע הרה"ח מענדל פוטרפס ע"ה, הוא היי נוסע למקומות בעולם לאסוף כספים עבור יהדות רוסיה (זה ארע בתשל"א לפני שנקרא לכהן כמשפיע בישיבה בכפר חב"ד, כפי שנכתב לעיל, זמן קצר לפני"כ הרה"ח שלמה חיים קסלמן נפטר, והרבי שלח את ר' מענדל למלאות את מקומו), באותו 'פארבריינגען' הוא ישב יחד עמנו והתוועד אל תוך הלילה, מרוב עייפות עכב המסע הארוך, אע"פ שיישבת עליידו ממש נרדמת... למחרת אמרו לנו שהיי התוועדות רצינית ביותר.

באותה התוועדות נכח אחד מאנ"ש שלא זכה לשמור על זקנו, ר' מענדל התוועד עממו כל הלילה והסביר לו על מעלת וחשיבות העניין, 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב' - אותו יהודי החליט לשמור על זקנו מאותה עת.

ערב אחד באחד מן הבתים נערכה 'קבלת פנים' עבורנו ע"י אנ"ש, סיפרנו על השליחות, על המקומות שביקרנו, מסרנו ד"ש עבורם. בתחושה שזו שליחות מיוחדת מה שלא ארע בקבוצות שלפנינו, אמנם לאה"ק נשלחו שלוחים (אבל ג"כ כבר עבר חמשעשרה שנה), אבל שלוחים לפרס והודו זה היי תקדים.

עם הזמן נכנסנו למילוי תפקידינו, כשלוחים הבאים ללמוד ולחזק את הישיבה וכן ללמד את הבחורים.

כראש הישיבה הרשמי כיהן הרב חיים גוטניק, שהיי בא מזמן לזמן למסור שיעור כללי. המשפיע היי ר' חיים סרברנסקי ע"ה.

במשך היום לא נכחו בישיבה משגיחים, רמ"ים וצוות כל העת, שלמעשה אנו אלה שאמורים להחזיק את סדרי הישיבה.

מפעם לפעם ערכנו אסיפות עם הרב יהושע שניאור זלמן סרברנסקי ע"ה.

כמובן ששלחנו לרבי שליט"א דו"חות קבועים, מקצת מן הדוחות מובא להלן.

זמן מסוים לאחר בואנו נסע הרב איצ"ה גרונר לרבי, ונכנס ל'יחידות' שם הורה לו הרבי שכאשר

NYcath 3-9250
PResident 2-3995

770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN, NEW YORK 11213 • U. S. A.

LUBAVITCH NEWS SERVICE

FOR IMMEDIATE RELEASE

LUBAVITCHER REBBE SENDS SIX RABBINICAL STUDENTS TO AUSTRALIA

NEW YORK (LNS) - Six senior Rabbinical students leave New York this week for two years of study at the Rabbinical College of Australia and New Zealand, located in Melbourne. The students are being sent by the Lubavitcher Rebbe, Rabbi Menachem M. Schneerson, who resides in New York.

The Rabbinical College is a Lubavitcher institution, founded in Melbourne four years ago by the Rebbe, upon the request of the Australian Jewish community. Other Lubavitcher institutions there include Yeshivos for elementary and high school boys, and parallel schools for girls, known as 'Beth Rivkah,' which were established in Melbourne about twenty years ago, as well as 'Ohel Chana,' a teachers' seminary for girls, established there by the Rebbe last year.

Aside from their studies at the school the young Rabbinical students will periodically visit the local congregations, and maintain general contact with the Australian Jewish community at large.

During their summer vacation period, which in Australia falls in December and January, they will visit the Jewish communities throughout Australia and New Zealand.

- more -

דיעה מ - "L.N.S. (Lubavitch)"
 שירות החדשות - News service
 לעיתונות של חב"ד, בקשר ליציאת
 השלוחים

By special instruction from the Rebbe the students will be stopping in Israel for a week, and, continuing from there, will visit several Jewish communities in Iran and India before arriving at their destination in Melbourne to take up their studies.

The students are Eli Friedman and Mendel Rivkin, of Brooklyn, Boruch Yurkowitz, of Montreal, Yosef Yitzchok Shusterman, of Chicago, Shimon Raichik, of Los Angeles and Yosef Yitzchok Wilschansky, of Paris, all of whom had been studying at the Central Lubavitcher Yeshiva in New York and at the Lubavitcher Yeshiva Tomchei Tmimim of Montreal.

5/10/71

ישוב לאוסטרליה יעבור דרך המקומות שהתלמידים השלוחים נסעו וידבר עם האנשים שפגשנו, הוא ביקש ממנו שלושלח לו רשימה של המקומות, ואכן שלחנו לו רשימה מפורטת.

כמו בכל מקום אליו הגענו בדרכנו לשליחות, ניתנה הוראה מהרבי גם באוסטרליה לבקר במוסדות הרשמיים, הגענו לשגרירות ארה"ב והצגנו להם שחסידי חב"ד פועלים באופן מיוחד ועורכים החלפת סטודנטים' אנו באים לאוסטרליה, ועבור זה יבואו סטודנטים לארה"ב, וכן דיברנו עמם גם על הפעולות של חב"ד ברחבי העולם.

סידרו לנו ג"כ פגישה עם ראש ממשלת אוסטרליה, נסענו לקנברה עיר הבירה, לנסיעה לקנברה הצטרף אלינו ר' שלום גוטניק ע"ה הוא הציג אותנו שם ודיבר לפניהם.

לאחר זמן מה שהיינו במלבורן, הגיעה בקשה מסידיני שנבוא לשבת מיוחדת שהם עורכים לימלוה-מלכה מיוחדת שהם ערכו עבור כל המוסדות בסידיני, והגיע לשם אורח מיוחד הרב מענדל פלדמן ע"ה (הי' מהשלוחים הראשונים של הרבי הריי"צ לבולטימור), הוא הי' נואם בחסד עליון באידיש ובאנגלית. הם רצו שנגיע לשבת זו, בתור 'פיצוי' למה שתכננו שנבקר שם לפני"כ (כנ"ל), ע"פ הוראת הרבי, אי מצוות הישיבה במלבורן התתקשר למזכירות ונאמר לו שאכן וישנה הוראה מהרבי שנסע לבקר בסידיני.

AMERICAN STUDENTS VISIT THE YESHIVAH

Addressing the Lubavitcher Rabbinical College students, Rabbi F. Feldman, with the six American rabbinical students seated.

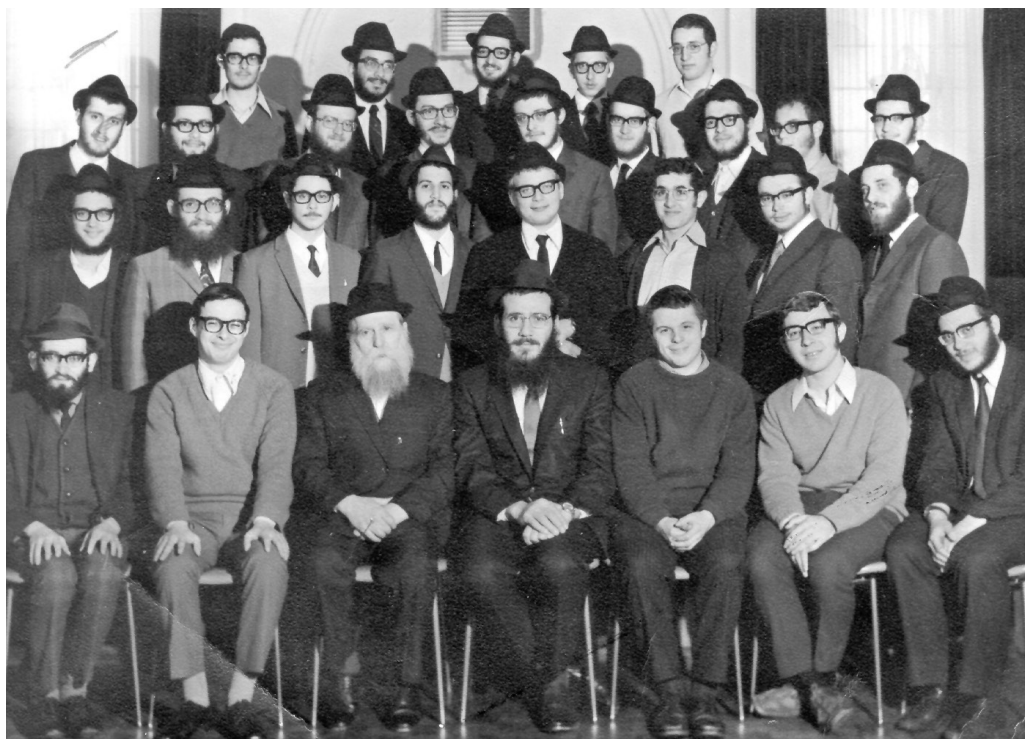
More than 200 people attended the welcome reception for six American rabbinical students at the Lubavitcher Rabbinical College in Melbourne, Australia, last week.

The six students are currently studying at the Rabbinical Seminary in Melbourne and this was their first visit to Sydney.

The reception was presided by a representative for Mr. A. Y. Rubenstein, founder of the Sydney Rabbinical College. The evening was addressed in Yiddish and English by Rabbi M. Feldman, from Baltimore, Md.; Rabbi F. Feldman, Lubavitcher Rebbe; Rabbi D. Abrahamson, Rabbi T. Silverman, Mr. J. Finkell and Mr. J. Shalom.

Deputy heads of the Synagogue, Mr. S. D. Eisenberg, and others in the Synagogue also spoke on the benefits derived from Torah study.

הקבוצה השלישית של השלוחים עם הנהלת ותלמידי הישיבה באוסטרליה, סב הכלה יושב ראשון מימין

לסידני הגענו ביום ראשון לפני השבת המיועדת. ואכן האירוע הי' מרשים ביותר והאולם הי' מלא מפה לפה, דיבר שם הרב פלדמן (הנ"ל), הוא דיבר במשל על מישהו שיצר קשר ארוך מאוד שיכול להגיע מארה"ב לאוסטרליי, וכנמשל אמר שזה מה שהרבי הביא את השלוחים שזה גשר המחבר מהרבי שבארה"ב אל אוסטרליי.

לאחריו דיבר הרב אברמסון על השלוחים, והתבטא שמספרם של ששת השלוחים זה כנגד ששה סדרי משנה. בכלל הי' מעניין לשמוע אותו הוא הי' מלא דרוש. הרב איצ'ה גרונר התבטא עליו שהוא 'גאון בדרוש ומחדש בדרוש'.

דיברתי גם אני באידיש שיחה של הרבי בעניין חינוך.

אודות שאר הדברים שאירעו עמנו בסידני ניתן לקרוא בדו"חות המובאים להלן.

כאשר הגעתי לסידני התארחתי אצל סבי הרב בצלאל ע"ה, הוא התגורר שם עד פסח תשל"ב ומאז עבר למבורן. זו הייתה הזדמנות עבורי לשוחח עמו יותר לעומק, אמנם הוא נסע כמה פעמים לפני"כ אל הרבי וראיתיו שם, אבל פה הקשר התהדק. כאשר סבא ע"ה עבר לגור למבורן, עשיתי מאמץ והשתדלתי כל יום לבוא ולשוחח עמו, הייתי 'רץ' בשעת ההפסה מהישיבה אל ביתו.

באחד הדו"חות שכתבנו באוסטרליי, הוציא הרבי את הדו"ח וכתב עליו "להראות לאביו שיי", אז מהמזכירות הוציאו לאבי את הדו"ח ונתנו לו לראות. לאחר זמן הוא כתב לי על שנתנו לו לראות את הדו"ח, ואגב העיר על שגיאת כתיב שנכתבה בדו"ח.

בזמן שהותנו שם, ערכנו ג"כ פעילויות, ערכנו שבתות לצעירים, לראשונה ערכנו כינוס תורה בו דיברו בחורים, באופן כללי פעילות זו מופיעה בדו"חות ששלחנו לרבי המובאים להלן.

דוחו"ת

מקצת מן הדוחו"ת שנשלחו אל כ"ק אד"ש מה"מ ע"י סב הכלה בעת השליחות

בי"ה יום א' פ' ראה תשל"א ישיבה גדולה מלבורן

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בזה הנני למסור דו"ח על זמן שהותנו בסידני.

הגענו לסידני ביום ה' פ' ואתחנן אחה"צ, בערב בשעה שש לערך היתה לנו פגישה עם ב' העתונים היהודיים של סידני בביתו של הרב פ. פלדמן שי' שתי עתונאים מהעתונים העממים הבטיחו לבוא ולבסוף לא באו.

בלילה היתה התועדות של אנ"ש בביתו של הר"פ שי'.

ביום ו' בבקר ביקרנו בבתי ספר ודיברנו לפני התלמידים. יי"צ ווילשאנסקי ויי"י שוסטרמאן ביקרו ב"מורי" קולדזש", י"י שוסטרמן נאם לפני התלמידים מפורם 1, הם גם הציגו שאלות במשך שעה, אח"ז הוא נאם במשך חצי שעה לפני שאר תלמידי האי סקול, וכחמש עשרה רגעים לפני התלמידים מדרגה 3 ולמע' מ"פריימרי סקול".

אלטר אלי' הכהן פרידמאן וש"מ ריווקין ביקרו בהשעות של של"ה בבי"ס רענדוויק שם נאם ה' א"פ לפני התלמידים מפורם 1 - 3 וש"מ ריווקין דיבר לפני תלמידי פורם 4 - 6 כמה מביניהם הציגו שאלות. שוב ביקרו בבי"ס "דובר הייטס" וה' א"פ דיבר לפני התלמידים מפורם 1 - 3 ולפני פורם 4 - 6, השתדלו לעשות קשר של חליפת מכתבים בין התלמידים דשם עם תלמידי הישיבה כאן וג' תלמידים הסכימו לזה.

ברוך בועז יורקאוויטש ושמעון רייטשיק ביקרו ב"בלווי הילל" ובמשך של שעה וחצי דיברו לפני ארבע כתות של "פריימרי סקול" - ה' שמעון רייטשיק. אח"ז ביקרו בישיבה דיברו במשך של כחמישם רגעים לפני תלמידי פורם 1 ואח"ז דיברו לפני כל תלמידי הישיבה במשך שעה ועשרים דקות וגם לימדו אותם ניגון "ניעט ניעט ניעקאווא" במילים אנגליות.

בכללות תוכן הדיבורים בכל מקומות אלו הי' בעיקר ע"ד הבעש"ט, אהבת ישראל, לימוד התורה וענין רבי וחסידות.

בש"ק בבקר ביקרנו בהבתי כנסיות של העיר. יי"צ ווילשאנסקי דיבר בביהכ"ס מזרחי, שיחה בענין לימוד התורה מלקו"ש ח"ב חגה"ש וענין כיבוש העולם ע"יז. שמ"מ ריווקין דיבר בביהכ"ס בית אברהם הענין חיבור עליונים ותחתונים שע"י מ"ת.

א"א הכהן פרידעמען דיבר בביה"כ אהבת רעים שיחת ש"פ שמיני ש"ז על הפסוק זאת החיה. ב"ב ירקאוויטש דיבר בביה"כ של רוסקו סט. מלקו"ש ח"ב פ' ואתחנן. ולקו"ש ח"א פ' ויגש בענין ואת יהודה שלח לפניו. שמעון רייטשיק דיבר בביה"כ קהל עדת ישראל מלקו"ש ח"ד ואתחנן ליקוט פ' בחוקותי תש"ל לקו"ש ח"א פ' ויגש ובענין התחזקות לימוד התורה.

ב"ה יום א' פ' ראה השל"א
 ישיבה גדולה מלבורן
 לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בזה הנני לפסור דו"ח על זמן שהותינו בסידני.
 הגענו לסידני ביום ה' פ' ואהננן אה"צ, בערב בשעה שש לערך הייתה לבנו
 פגישה עם ב' העתונים היהודיים של סידני בביתו של הרב פ. מלרמן שי'
 שהי עהונאים מהעוונים העממים הבטיחו לבוא ולבסוף לא באו.
 בלילה הייתה התוועדות של אג"ש בביתו של הר"פ שי'.
 ביום ו' בבקר ביקרנו בבתי ספר ודיברנו לפני התלמידים. יי"צ וויזשניאקי
 ויי"י שוסטרמאן ביקרו ב"מורי" קולדוש", יי"י שוסטרמן נאם לפני התלמידים
 מפורם 1, הם גם הציגו כמה שאלות במשך שעה. אח"ז הוא נאם במשך חצי שעה
 לפני שאר תלמידי האי סקול, ו כחמש עשרה רבעים לפני התלמידים מדרגה 3
 ולמע" פ' פריימקרי סקול".
 אלטר אלי' הנהן פרידמאן וש"מ ריווקין ביקרו בהשעות של של"ה בבי"ם
 רענדוויק שם נאם הת" אא"פ לפני תלמידים מפורם 1 - 3 וש"מ ריווקין
 דיבר לפני תלמידי פורם 4 - 6 כמה מביניהם הציגו שאלות. שוב ביקרו
 בבי"ם " דובר הייטס " והת" אא"פ דיבר לפני התלמידים מפורם 1 - 3
 ולפני פורם 4 - 6, השתדלו לעשות קשר של חליפת מכתבים עין התלמידים
 דעם עם תלמידי הישיבה כאן וג' תלמידים הסכימו לזה.
 ברוך בועז יורקאוויש ושפעון רייטשיץ ביקרו ב' בלוויז היילל "
 ובמשך של שעה וחצי דיבר-לפני ארבע כתות של "פריימקרי סקול" -
 הת" שמעון רייטשיץ. אח"ז ביקרו בישיבה דיברו במשך של כחמשים רבעים
 לפני תלמידי פורם 1 ואח"ז דיברו לפני כל תלמידי הישיבה במשך שעה ועשרים
 דקות וגם לימדו אותם ניגון " ניעט ניעט ניעקאווא " במלים אנגליות.
 בכללות הוכן הדיבורים בכל מקומות אלו הי' בעיקר ע"ד הבעש"ט, אהבת ישראל,
 לימוד התורה וענין רבי ותמידות.
 לכ"ק בבקר ביקרנו בבתי כנסיות של העיר. יי"צ וויזשניאקי דיבר בביהכ"ס
 מזרחי, שיחה בענין לימוד התורה מלקו"ש ח"ב חנה"ש וענין כיבוש העולם ע"ז.
 ש"מ ריווקין דיבר בביהכ"ס בית אברהם בענין חיבור עליונים ותחתונים שע"י
 מ"ת. א"א הנהן פרידמאן דיבר בביהכ"ס אהבת רעים שיחה ש"פ שמיני ש"ז
 עלהפסוק זאת החי". ב"ב ירקאוויש דיבר בביהכ"ס של רוסקו סס. מלקו"ש
 עלהפסוק ואתהנן. ולקו"ש ח"א פ' ויגש בענין ואח"ה יתורה שלה לפניו.
 ח"ב פ' ואהננן. ולקו"ש ח"א פ' ויגש בענין ישראל מלקו"ש ח"ד פ' ואהננן ליקוט
 שפעון רייטשיץ דיבר בביהכ"ס קהל עדת ישראל מלקו"ש ח"ד פ' ואהננן ליקוט
 פ' בחוקתי הש"ל לקו"ש ח"א פ' ויגש ובענין התחזקות בלימוד התורה.

ב' פעמים בשבוע בס'
 יי"י שוסטרמאן לומד
 לערך, ועם הת' ארי
 בהמשך להרשימה ברו'
 הנני להוסיף משה
 כחצף שעה בכל פעם.
 בשבועות האחרונים
 ב' בחורים על משך
 ונתעוררו בו רצון ל
 עתה נמצא כאן צבי
 לערך. כן גם נמצא
 שעברה.
 בזל אלה שהיו כאן
 כולל גם מי שהוא
 ללכת על מבצע השל
 של בחורים ובתולדו
 באהגה"ש כשנסע
 של שדה התעופה ל
 שמה עם רב וכולם
 על אותו המסוס ש
 ליהודי ותפענו ל
 המסוס והניח הפל
 מיום א' פ' נשא
 חת אירגון צא"ח
 סכאן בחור מדיכ
 התניס דן וואלף
 והנני כזה לפסו
 כאן בישיבת גרו'
 ראשית אזכיר את
 טובליטשי ששלו
 ווערדיבער, הת'
 באו כ' 11 תלמיד
 והתוועדות אז
 כולו, א' שמעון
 במבש"ק נוכחו
 מוסגב"ז הפרגו

בעש"ק אחרי מנחה פתח את
 משמעות ותוכן הסמינר -
 לצעריהם האפשרות להכיר
 עורר בהם השק והרצון לה
 אחרי דבריו הקצרים על לק
 בישיבה גדולה אחרי חזרת
 סעודה שבת התקיימה בלוי
 תשיבה הראשונה של המניס
 גומא הדיבור שלו הי' על
 שחורה ענינה הוראה ורק
 נאומו עשה רושם אחר על
 עליית ענה בתשובות קולעו
 ר' תום אברהם דוב בער
 ש"ק בבקר לפני ההפלה לפני
 השומעים קטנו עם הענין
 במשך העודות וכן בשאר
 הרבה על עניני יהדות וחי
 גמתי או רוחני הצלחה ה
 בשל סעודות אחרי מנחה
 היא נצחית תורת תימ
 כשרון נבאום והגיע הדבר
 במבש"ק התקיימה הישיבה
 שוב הפקיים כהמחול שאלו
 שחילו. נאומו הי' על ה
 של אנשי חב"ד המצת היה
 כן ביאר ענין קיום המב
 הישיבה בליל ש"ק ארבה כ
 לזה הי' התוועדות עד ש
 הרב גוספון כמה סיפורי
 להתוועד ונושא הדיבורים
 למחרת בבקר נאם מרופסור
 יוניברסיטה של להבור
 מי שהי' "השטרמאן"
 הש"ק החזיר בהבאים רוח
 מהלמידי ביה"ס קאפוס

ב:

ג' פעמים בשבוע בס"ה לערך שעה וחצי (וגם לומד עם ירמיה לאדענשטיין ג' רבעי שעה בשבוע) יי"י שוסטרמאן לומד עם הת' צבי איינסוורט ג' פעמים בשבוע בס"ה ב' שעות ורבע לערך. בהמשך להרשימה בדו"ח האחרון ע"ד התלמידים שמחוץ לישיבה גדולה שלומדים כאן הנני להוסיף משה פריד בחור מיוניברסיטה שלומד עם יי"י פערלאוו ב' פעמים בשבוע כחצי שעה בכל פעם.

בשבועות האחרונים היה כאן חופש בבתי הספר ויוניברסיטה באו לכאן מסידני ב' בחורים על משך שבוע הא' צבי באפסקי הוא לומד בכתה הכי גבוהה בהי סקול ונתעוררו בו רצון לבוא לכאן בשנה הבאה, השני האחרון יצחק לוינ לומד בכתה ה'. עתה נמצא כאן צבי ראהא תלמיד יוניברסיטה בא לכאן על חגה"ש וישהה כאן עוד כשבוע לערך. כן גם נמצא כאן אלכסנדר יצחק טוטמאן על זמן קצר - הוא היה בכפ"ח במשך שנה שעברה.

בין אלה שהיו כאן בזמן החופש הקיץ היו כמה מחברי בני עקיבא בסידני כולל גם מי שהוא עכשיו המסדר הכללי שלהם כאן, כתוצאה משהותם כאן הנה התחילו ללכת על מבצע תפילין בימי השבוע לבתי חולים, כן גם הפסיקו ריקודים של בחורים ובתולות יחד.

באסחגה"ש כשנסע מכאן הת' שמעון אלען להסתופף בצל כ"ק אד"ש נסענו מתלמידי הישיבה

אל שדה התעופה ללוותו, כרגיל שרנו ורקדנו שמה בעת קבלת ברכת פרידה מאתו, היה שמה עם רב וכולם עמדו לראות ולהסתכל על המחזה בין העם היו כמה יהודים, על אותו המטוס שנסע לסידני נסעו אתו ג"כ קבוצה של "רעסלערס" ביניהם א' ידוע ליהודי והצענו לו שיניח תפילין אז עמד על הצד בעת שמלוויו חיכו לו לעלות על המטוס והניח תפילין.

מיום א' פ' נשא לפני חגה"ש התקיים סמינר של ארבעה ימים בשביל ילדי הקעמפ תחת אירגון צא"ח, התמימים דן וואלף משולם זוסיא שטילערמאן ופנחס אש נסעו מכאן בתור מדריכים ועוזרים.

התמים דן וואלף הוא לוקח חלק בעבודת האיגוד למען קיום היהדות כאן. והנני בזה למסור דו"ח על הסמינר שהתקיים בשבת שעבר בשביל ילדי מעטריק כאן בישיבה גדולה.

ראשית אזכיר את שמות התלמידים שהתעסקו במיוחד בהכנות הדרושות להפגישה פובליסיטי משלוח הזמנות וכו', השלוחים, הת' צבי איינסוורט, הת' שלמה אלימלך ווערדיגער, הת' דן וואלף, והת' ירמיה לאוונשטיין.

באו כ-11 תלמידים לשהות כאן על משך המעל"ע של הש"ק ועל הישיבה של מוצש"ק וההתוועדות אז באו עוד כעשר, 9 היו מסקאפוס - מהם 7 שנשארו כאן על משך הש"ק כולו, א' ממעלבורן היי, אחדים מהישיבה קאלעדזש, מעלוואוד ומיוניברסיטה. במוצש"ק נוכחו עוד צעירים ואברכים השייכים אל אנ"ש מכבר. מוסגב"ז הפרוגרם של הש"ק וארשום בזה יותר פרטים על הענין בכללותו.

ג:

בעש"ק אחרי מנחה פתח את הסמינר מר צבי קומער שיחי' במלים קצרות ע"ד משמעות ותוכן הסמינר - המעלה שיש בזה שמתקיים בכותלי הישיבה, עיי"ז ניתן לצעירים האפשרות להכיר במקצת החיים של הישיבה וחיייו של הישיבה בחור. עורר בהם החשק והרצון להתעניין בכל ולשאול על פשר הדברים שיראו חדש מהן וכו' אחרי דבריו הקצרים עד לקבלת שבת נגנו ניגוני דביקות חב"ד, כרגיל בכל ער"ש בישיבה גדולה אחרי חזרת המאמר (על משך כמה רגעים).

סעודת שבת בתקיימה בלויית שרים וניגונים שמחים ברוב פאר, אחרי הסעודה התחילה הישיבה הראשונה של הפגישה עם נאומו של הרב גליק שיחי'.

נושא הדיבור שלו היה ע"ד המעלה שיש בלימוד התורה של החכמות חיצוניות שהתורה עניינה הוראה ורק עיי"ז יודעים לקבוע מהו טוב ומהו רע, נאומו עשה רושם אדיר על השומעים, אחרי הנאום הציעו כמה מהם שאלותיהם עליהם ענה בתשובות קולעות ומספיקות לשביעת רצון השואלים. המשגיח הרה"ח ר' חיים אברהם דוב בער הכהן בלעסאפסקי השתתף גם הוא במענות על השאלות. ש"ק בבקר לפני התפלה למד לפניו הרב בלעסאפסקי שיחי' פרק ל"ב בתניא השומעים קלטו את הענין היטב ושוחחו עיי"ז אחרי כן.

במשך הסעודות וכן בשאר הזמנים של המעת לעת שוחחו והתווכחו תלמידי הישיבה אתם הרבה על ענייני יהדות וחסידות, כל התלמידים השקיעו כל א' מכוונתו בעזר גשמי או רוחני להצלחת הפגישה. בש"ק אחה"צ התקיימו שיעורים בנגלה ודא"ח. בשלש סעודות אחרי מנחה דיבר הת' אריה לייב דוד סאלאמאן על הנקודה שהתורה היא נצחית תורת חיים ותורת אמת ליקט הדברים מכמה שיחות, הת' הנ"ל יש לו כשרון בנאום והציע הדברים בשפה יפה באופן שהשאיר רושם.

במוצש"ק התקיימה הישיבה השניה עם הרב חיים ההכהן גוטניק ואחרי הנאום שוב התקיים כאתמול שאלות ותשובות בהם השתתפו הרב אברהם גליק והרב בלעסאפסקי שיחיו. נאומו היה

על הנושא "גישת חב"ד אל העולם המודרני". ציין התמסרותם של אנשי חב"ד להפצת היהדות בכל מקום עפ"י יסוד הבעש"ט באהבת ישראל, כן ביאר ענין קיום המצוות ע"פ חסידות מצווה מלשון צוותא וחיבור.

הישיבה בליל ש"ק ארכ כג' שעות וזו של מוש"ק ארכה יותר משעתיים ובהמשך לזה היה התוועדות עד שעה מאוחרת אחרי חצות הלילה. במשך ההתוועדות סיפר הרב גוטניק כמה סיפורים חסידיים ועל חיי החסידים והרב גליק המשיך להתוועד ונושא הדיבורים היה בעיקר בהמשך למה שדובר קודם לכן.

למחרת בבקר נאם פרופסור מונד הוא דיבר ארוכות על המצב ביוניברסיטות והדגיש ההכרה שיש לבחור יהודי ללמוד לכה"פ שנה אחת בישיבה לפני שיכנס אל יוניברסיטה לקבל בסיס חזק ביהדות שלו. על נושא זה ג"כ דיבר ר' משה רייכער מי שהיה ה"טשערמאן".

ד:

הש"ק החדיר בהבאים רוח חיים של יהדות חיה, וכאשר התבטא א' מהצעירים מתלמידי ביה"ס מקאפוס בשם גערש - הוא ה"קעפטיין" של הבית ספר - שזה המקום היחיד בו מצא עניין ותוכן ביהודים החרדים וביהדות החרדית, הוא התרשם למאוד מכל ההשראה ושמע וקלט במשך הש"ק, כן גם הזמין את הרה"ת גליק שיחיי שיבוא לנאום לפנייהם בסמינר שהם מארגנים בעוד איזה זמן כי התפעלו למאוד ממנו.

כן גם הבחור סלונים - אביו הוא הפרעזידנט של ביה"כ מזרחי - אמר אשר מרוגש הוא למאוד ושהש"ק גרם לו מנוחת הנפש כי הרבה עניינים ושאלות שהעיקו לו נתיישבו אצלו, הבחור הוא רציני וחושב לנסוע בשנה הבאה ללמוד בישיבה באה"ק, אומר הוא אשר היה שבע רצון ללמוד בישיבה כאן אך אז לא יוכל לנתק עצמו מהסביבה בה הוא נמצא כאן.

הת' כתריאל אליווער חזר מאה"ק בשבוע זה.

ביום ד' שבוע הבא יסעו איה"ש התמימים יי"צ שוסטערמאן וצבי דניאל איינסרווט על שליחות המל"ח לנוי זילנד על משך שבועיים לערך, במשך החדשים הבאים יסעו עוד קבוצות איה"ש. מבקשים ברכתו של כ"ק אד"ש שיצליחו בהשליחות.

בשם כל השלוחים.

ב

ב"ה יום א' פ' בהעלותך תשלי"א ישיבה גדולה מלבורן.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

אני בזה לכתוב דו"ח ע"ד העניינים שנעשו עד עכשיו מזמן ביאתנו לפה. כאמור במכתבינו האחרון הנה בעת שהגענו לכאן ביום ב' פ' במדבר אחר הצהריים, חיכו לנו על שדה התעופה הנהלת ותלמידי הישיבה יחד עם צלמים ועיתונאי. לפועל כתבו על ביאתנו בצירוף תמונה מאתנו בהשבועון "דזשואיש ניוס". כן גם הופיע השבוע בשבועון הנ"ל הכתבה עם התמונות של ל. נ. ס. - את העתון שהיה צריך להופיע בטהירן למחרת צאתנו משם וכן את התמונות שעשינו אצל הקונסול בקלקוטה עוד לא קיבלנו, כתבנו אליהם לפני איזה ימים מכתבים במיקשנו אותם עוה"פ שישלחו א"ז אלינו כהבטחתם.

את הלימוד עם התלמידים התחלנו רק באסחגה"ש, אף שנכנסו לסדר הישיבה - שמירת זמני לימוד בדיוק - עוד ביום ד' לפני זה.

באותה לילה של ביאתינו לכאן, הייתה התוועדות בישיבה גדולה עם הנהלת ותלמידי הישיבה והרה"ח ר' מ"מ פוטרפס התוועד. בהתוועדות נכחו גם אחדים מתלמידי הישיבה דלשעבר ואחדים מאנ"ש.

ביום ה' בבוקר הייתה לנו פגישה עם תלמידי הישיבה קטנה, והתמימים אלטר אליהו הכהן פרידמן וי"י שוסטרמן דיברו לפניהם. הר"י גרונר והת' שלמה ורדיגר מסרו את ברכת "בואכם לשלום" בשם תלמידי הישיבה.

בשלושת ימי השבת וחגה"ש הלכנו לחזור דא"ח בבתי כנסיות. בין מנחה לקבלת שבת חזר הת' י"י ווילשאנסקי בישיבה שיחת אחש"פ ש"ז ע"ד התחזקות בלימוד התורה.

למחרת בערב חזר הת' ברוך בועז יורקאוויטש בישיבה, לקו"ש ח"ד פ' ואתחנן.

בביהמ"ד קאטאנגער חזר י"י צ ווילשאנסקי שיחת חגה"ש תשכ"ח בענין שמחת חגה"ש.

בביהמ"ד ברייטן חזר הת' אלטר אליהו הכהן קטע ממאמר רבא חזיה לרב המנונא מספר המאמרים קונטרסים. ועמו י"י צ גראנער בביהמ"ד סאוט קאופילד חזר שמ"מ ריווקין בענין חיבור עליונים ותחתונים שבמ"ת, ועמו י"י צ גוטניק.

בביהמ"ד מזרחי חזר י"י צ שוסטרמן ע"ד התחזקות בלימוד התורה - שיחת ש"פ שמיני ש"ז - ועמו ר' משה טרייביש.

ביום ב' דחגה"ש אחרי התפילה היה בביהכ"ס קידוש "קבלת פנים" בעדינו, באותה מסיבה חזר י"י צ שוסטרמן שיחה בענין בנינו ערבים בעדינו.

בליל חגה"ש סדרו לנו שיעורים עם תלמידי הישיבה, עם תלמידים מפורם 1-2 למד הת' י"י צ שוסטרמן, עם שבעה במשך שעה סוגיית מתן תורה, ועוד שלושת רבעי שעה רק עם שנים מהשבעה הנ"ל ועוה"פ עם שבעה תלמידים - ביניהם שלשה שלא נוכחו לפני זה - בשו"ע אדה"ז ה' שבועות. שוב למד כג' רבעי שעה עם התמים שמואל צבי מארקאוויטש חסידות.

ביה עש"ק פ' בשלח תשל"ג לפ"ק. ישיבה גדולה מלבורן.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני בזה למסור דו"ח על ההולכים לחזרת דא"ח בזמן האחרון.

בש"ק פ' שמות חזר הת' ברוך בועז יורקאוויטש בישיבה מלקו"ש ח"ב בהוספות.

בש"ק פ' וארא חזר הת' מ"מ ריווקין בישיבה מלקו"ש ח"א.

ביום א' ח' שבט (יום ההילולא של בעל שפת אמת עשו מסיבה בביהמ"ד קאטענגער הרב בראנער השתתף כרגיל ודרש מעניינא דיומא והת' י"י ווילשאנסקי אמר דבר הלכה בענין: התחלת זמן השמיטה לאילנות אימתי הוא, ונקודה מליקוט בא תשל"א.

בש"ק פ' בא י"ו"ד שבט":

בישיבה חזר הת' יוסף גראנער משיחות יוד שבט תשכ"ו, ואחרי תפלת ערבית חזר הת' ב"ב יורקאוויטש חלק ממאמר ליום ההילולא, למחרת אחרי תפלת שחרית חזר הת' שלמה יעקב בענדעט ואחרי מנחה חזר הת' יוסף גראנער.

בביהמ"ד קצטענגער חזר הת' י"י ווילישאנסקי מלקו"ש ח"א ומשיחת יו"ד שבט הנ"ל בביהכנ"ס עלוואוד חזר הת' שמעון הלוי רייטשיק משיחות י"ב תמוז תשל"ב.

ביום א' בערב התקיימה התוועדות בישיבה נוכחו כמאה איש ויוסף יצחק שוסטערמאן חזר על ג' שיחות הראשונות של ההתוועדות ש"ז (ששמענו ע"י השידור).

והת' שמעון רייטשיק אמר דבר הלכה בענין חינוך משיחת חגה"ש תשכ"ח.

הסדר בישיבה גדולה התחיל בשעטו"מ ביום ג' בבוקר.

הסמינר שנתארגן בעד סטודנטים התקיים ב"ה בהצלחה. מוסגר בזה ה"פרוגרס" של השיעורים שניתנו עם שמות נותני השיעורים. באו כחמש עשרה סטודנטים מהם 7 שאף מעט לא דרכן על מפתן בית הישיבה גדולה. לא כולם באו בכל יום ויום אך היו כארבעה שבאו בכל יום ממש, בכללות הראו התעניינות גדולה וביקשו לסדר להם שיעורים בעתיד ג"כ. לע"ע נקבע שיעור א' בכל שבוע בעדם ואת השיעור יתן הת' דן וואלף. בכל יום מהסמינר אחרי שהנואם גמר דיבוריו נשאר לזמן קצר לענות על שאלות ואח"כ התעסקו אתם התמימים י"י צ שוסטערמאן ושמ"מ ריווקין ביום אז ולמחרת למדו אתם א"א פרידמאן ושמעון רייטשיק ככה התחלנו בכל יום בכלל מנסים היינו ללמוד אתם בכל יום משהו בפנים הספר. כבר הזכרנו בדו"ח האחרון שהבחור הערשל שאכטל הוא שהשקיע הרבה מרץ בארגון הסמינר, הוא פרסם עדי"ז בעתונות והתקשר עם הרבה הרבה מחביריו וידידיו וביקשם שיבואו לקחת חבל בזה.

בשבועות הבאים ידפיסו בהעתון כתבה על מהלך הסמינר ודיעותיהם של המשתתפים על זה.

הגיעו עוד תלמידים - בגיל יותר צעיר - מסידני על משך כמה שבועות וניתן בזה את שמותיהם:

צבי בן זיסל שוס - בן שש עשרה, הוא היה כאן על כמה שבועות גם בשנה שעברה.

אברהם אליעזר בן לאה פילצר בן חמש עשרה, גם הוא היה כאן בשנה שעברה.

אברהם אליעזר בן לאה פילצר בן חמש עשרה, גם הוא היה כאן בשנה שעברה.

ברוך מרדכי הסופר גם הוא היה כאן בשנה שעברה ג"כ.

דניאל לעווין הוא כאן בפעם הראשונה גם הוא בגיל 15 - 16 לערך.

ממעלבורן נמצאים על כמה שבועות הבחור צבי הערבסט ומשה שסערן.

בשם כל השלוחים.

ב"ה ליל ה' פ' חקת תשל"א ישיבה גדולה מלבורן יע"א.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ביום ה' פ' קרח נסענו לקעמברא, הגענו לשמה בבקר בלוח ה"ר" ש שלום שי' גוטניק.

כפי שסידר הר"י שי' גראנער חיטת לנו שמה הווייס פרעזידענט של הקהלה היהודית עם עוד בתור סטודנט באוניברסיטה.

כן גם קיבלו אח פנינו עהונאי מקעמברא ניוס - עהון שי"ל בכל ערב בקעמברא, עם צלם. כבר כאוחו ערב כתבו עלינו בהעתון ומוטג"ס הקטע מהעתון.

היהודים הנ"ל סיפרו לנו ע"ד כצב הקהלה שלהם, על רשימת הקהלה ישנם כשלישים וחמש משפחות כשבת מתקצבים כשבעה אנשים לביהכנ"ס לפעמיים להם מנין בשבת, איך להם לארב ולא אפי' בעל קורא.

הם לקחו אותנו למוסל, ועם הסטודנט הנחנו הפליין. במשך הזמן הפנוי שהי' לנו עד לזמני הראיונות נסינו להיכנס באוניברסיטה שאלנו ע"ד יהודים ולא פגשנו באף אחי, אמרו לנו שכן ישנם אחים, אך לא פגשנו אותם.

אצל השג"ר האמריקאי נשארנו כעשרה רבעים היה קיבל אותנו בספ"י הגשנו לו אח ספר ה"אהגור על פעולות חב" ד בעולם, וצלם שהי' עם עשה כמה פאפאגאפ - חמונות מאחנו.

כן גם הי' אצל מר מערבער שר החינוך, שהינו אצלו כעשרה רבעים הגשנו לו אח ספר האהגור ונצטלמנו אחו יחד, הלה רק הגיע כשעה וחצי לפני שקיבל אותנו מחו"ל. לא הי' די כסאות אצלו לשבת לכן עמנו כולנו. ביקרנו גם את השג"ר הישראלי גם לו הגשנו במחנה אח ספר האהגור והנחנו אחו הפליין. כע"ה חזרנו לכאן.

כש"ק חזר הח' שמעון רייטשיק שי' מא מר בישיבה גדולה. אלטר אלי' פרידמאן הכהן חזר שיחת מלקו"ש ח"ב בישיבה קטנה יוסף גראנער חזר בביהמ"ד קאסאנער לקו"ש ח"ב.

במוצ"ק אמר הח' אכידור שי' ארון פלפול בישיבה.

הח' א"א הכהן פרידמאן, י"י צ שוסטערמאן וב"ב יורקאוויטש השתתפו במלוה מלכה שפחארגנה ע"י מסיבות ש"ק. הציעו שמה ש"א יחזור פ"א

:3

בין מנחה למעריב הלך יי"צ ווילשאנסקי לביהכ"ס של הרב חיים גוטניק בעלוואוד ועמו שמעון עלן, חזר מלקו"ש ח"ב חגה"ש.

במוצש"ק אמר הת' יי"צ שוסטרמן פלפול "בענין חצי שיעור בב"י". נקבע כמה קביעות על תלמידי הישיבה קטנה, ביום"ש הש"ק וגם בימות החול כמבואר בהרשימה המוסג"ב. ביום הש"ק פ' נשא כבר התקיימו כמה מהם.

בינינו נקבע ללמוד בעזרה"ת בכל יום ב' בלילה הל' ברכות הנהנין בסי' של אדה"ז, וביום ה' בלילה השיחה השבועית.

נשמט לעיל שגם בעיתון היום יומי כאן המלבורן כתבו איזו שורות ע"ד ביאתנו לכאן.

רשימת הקביעות:

בבקר משעה 7 עד שעה 8 וחצי הוא סדר חסידות משבע עד שמונה לומדים כל הכתות שעורים וחצי שעה חוזרים.

ר' אהרן סערבראנסקי לומד עם שלמה בענדעט ויי"צ גוטניק המשך רנ"ט.

כתה א': אביגדור ארון רפאל ארון, יחיאל בייקער, משולם זוסיא שטילערמאן. לומד אתם שמ"מ ריווקין לקו"ת ותניא ח"א.

כתה ב': מרדכי זאב גוטניק, ומשה ממתתיהו פאלאק, לומד אתם ב"ב יורקאוויטש לקו"ת ושעור תניא היומי.

כתה ג': יי"צ גראנער, ואברהם אליהו קאפקא. לומד אתם יי"צ ווילשאנסקי מאמר "וידעת מאסקווע". ושתי פעמים בשבוע שער היחוד והאמונה.

כתה ד': שמואל צבי מארקאוויטש וצבי איינזוירט. לומד אתם א"א הכהן פרידמאן, לקו"ת ושתי פעמים בשבוע תניא ח"א.

כתה ה': פנחס אש, שמעון אלען, אפרים לייבאוויטש ואריה ליב סאלאמאן. לומד אתם יי"צ שוסטרמאן לקו"ת ושעה"א.

כתה ו': ירמיהו לאווענשטיין וחיים פרענקעל. לומד אתם שמעון רייטשיק לקו"ת ושיעור תניא היומי.

בשעה עשר וחצי מתחיל סדר נגלה ומאז ועד 12 וחצי לומדים כל הכתות - שיעורים.

כתה א' הנ"ל לומדים עם א"א הכהן פרידמאן, שיעור גפ"ת עם מפרשים.

כתה ב' הנ"ל לומדים עם יי"צ ווילשאנסקי, שיעור גפ"ת עם מפרשים.

ביום ועש"ק בבקר יאמר לפני ב' כתות אלו יי"צ ווילשאנסקי פלפול שיעור, וכבר הותחל הסדר ביום ו' שעבר.

:4

כתה ג' הנ"ל לומד אתם ב"ב יורקאוויטש שיעור גפ"ת עם קצת מפרשים.

אריה ליב סאלאמאן וְאפרים לייבאוויטש לומד איתם שמעון רייטשיק גמרא רש"י עם קצת תוספות.

:5

שמואל מארקאוויטש, שמעון אלען לומד איתם י"צ שוסטערמאן גפ"ת.

צבי דניאל איינסווירט, ירמיה לאווענשטיין, חיים פראנקעל, פנחס אש, לומד איתם שמ"מ ריווקין גפ"ת וקצת מפרשים.

י"צ גוטניק ושלמה בענדעט לומדים לעצמם.

בשעה שלוש וחצי מתחיל עוה"פ סדר נגלה עד שעה 7 ואז מתפללים מעריב.

במשך שעה וחצי משעה 5 וחצי לומדים כהה א' הנ"ל מס' סנהדרין לגירסא עם הת' שלמה בענדעט. וכן גם הת' מ"מ פאלאק. מ"ז גוטניק לומד מס' ברכות לגירסא.

בתחלת הסדר השני במשך שעה לומדים ש. אלען, א"ל סאלאמאן ואפרים לייבאוויטש חומש עם פירש"י. אח"ז לומדים א"ל סאלאמאן וא. לייבאוויטש עם א"א קאפקא מס' כתובות לגירסא. וש. אלען וש. מארקאוויטש לומד אתם באותו זמן י"צ גראנער לגירסא מס' סנהדרין. אח"ז הם חוזרים עד 6 ורבע. ואז לומדים סאלאמאן ליבאוויטש ומארקאוויטש קיצשו"ע עם י"צ גוטניק ושמעון אלען לומד לעצמו שו"ע אדה"ז.

משעה 4 וחצי במשך שעה לומדים ד' התלמידים מכיתת שמ"מ ריווקין בנגלה מס' סנהדרין לגירסא עם י"צ גוטניק. אח"ז לומד הת' ד"צ איינזווירט ג' רבעי שעה עם ש. בענדעט שו"ע אדה"ז הל' שבת וחזור א"ז עד סוף הסדר.

פ. אש לומד משעה 6 ורבע עם א"א קאפקא, קיצשו"ע. וי"צ גראנער עם ירמיה לאווענשטיין שו"ע אדה"ז.

בשעה 8 בערב לומדים הכתות א' וב' הנ"ל במשך ג' רבעי שעה שו"ע אדה"ז הל' תפלה ואח"ז לומדים משניות ושיחות.

רוב תלמידי הישיבה לומדים במשך שעה וחצי אלו שיחות וחומש רש"י וחוזרין על לימודם של היום וכו'.

קביעות עם תלמידים שמחוץ לישיבה גדולה:

י"צ שוסטערמאן לומד ג' פעמים בשבוע משעה 7 וחצי עד שמונה ורבע עם משה ניו. ביום הש"ק עם יוסף קליין משעה 2 עד 3. ומאז במשך שעה וחצי עם אברהם פראסעל, שמעון הערץ, שלמה ווערדיגער והערבס.

השיעורים הנ"ל הם בחסידות לע"ע. כל אלה הם תלמידי הישיבה קטנה.

שמ"מ ריווקין לומד ביום הש"ק משעה 12 עד 1 אם אברהם פראסעל שלמה חיים ראכווערגער, ב"צ מילעצקי ויעקב נוטעוויטצ לקו"ת ח"א. ועוד קביעות אתם ביום ד' בצהרים שעה א' 4 עד 5. ביום ועש"ק משעה 12 עשרים עד 1 עם ב"צ מילעצקי.

שמעון רייטשיק לומד עם מרדכי צבי פאנעט, שלמה זלמן גאלדשמיט, ושלמה חיים ראכווערגער ביום הש"ק משעה 3 וחצי עד 4 וחצי לקו"ש. בכל יום לומד הוא עם פ. אש מחוץ לסדר פ' חומש רש"י.

:6

לשמ"מ ריווקין, בכל ש"ק עוד שיעור עם יצחק צבי יעדוואוב ואלכסנדר רבי משעה 2 ורבע עד למנחה או רק שעה בשבת שהם הולכים ל"מסיבות שבת".

י"צ ווילשאנסקי לומד בכל יום ראדון בערב משעה 7 וחצי עם יעקב שיעוויץ ובכל יום ש"ק משעה 3 לערך עם יוסף לאשאק הקביעות עם האחרון היא לקו"א ח"א.

א"א הכהן פרידמאן לומד בכל בוקר משעה רבע לשבע עד 7 ורבע. שעהיחוה"א.

נסתדר שביום ו' עש"ק נלמוד משעה 9 לערך בקר משך של שתי שעות עם כעשרים תלמידים מב' כיתות הכי גבוהות בישיבה קטנה, זהו בזמן הלמודי קודש שלהם. פרטים עד"ז יבואו איה"ש בדו"ח הבא.

בנגלה התחילו כל תלמידי הישיבה ללמוד פ' כל שעה מאסחגה"ש ואילך.

בשם כל השלוחים

יוסף יצחק בן זלאטע ווילשאנסקי

ד

בזה הנני למסור דו"ח על הניעשה ע"י בזמן האחרון.

חזרת דא"ח בש"ק בבתי כנסיות: בש"פ בהעלותך חזר בישיבה הת' ווילשאנסקי, לקו"ש ח"ד פ' השבוע. והת' שמעון רייטשיק חזר בביהמ"ד קאמאנגער לק"ש ח"ב פרשיות בהעלותך שלח. בישיבה גדולה חזר הת' משולם זוסי' שטילערמאן מאמר ביום ועש"ק לפני קבלת שבת.

בש"פ שלח חזר בישיבה הת' י"צ שוסטערמאן לק"ש ח"ד פ' השבוע, בביהמ"ד קאופילד חזר הת' א"א פרידמאן הכהן בענין התחזקות בלימוד התורה ובביהמ"ד עלוואוד חזר הת' ב.ב. יורקאוויטש לקו"ש ח"ד. בישיבה גדולה חזר הת' י"צ ווילשאנסקי מאמר.

רוב תלמידי הישיבה גדולה עומדים עכשיו בדף כדי' במס' פסחים.

ביום ה' שעבר בחנו אותם וידעו היטב מה שלמדו.

באותו יום אמר הרב חיים גוטניק שיעור בישיבה בענין המקדש באיסה"נ. במוצש"ק אמר הת' שלמה בענדעט פלפול בענין איסור סחורה באיסה"מ.

כאמור במכתבינו האחרון הנה נסתדר שאנחנו נגיד השיעור של שתי שעות לפני כמה מתלמידי הכיתות היותר גבוהות שבישיבה, ובזה אני נותן רשימת התלמידים. י"צ ווילשאנסקי לומד עם ירמ"י קרעמער, שלמה זלמן גאלדשמיט,

משה אמרי דויטש וחיים וייס, שו"ע אדה"ז הל' תפלה.

שמ"מ ריווקין לומד עם יעקב דוד נוטעוויץ, כתריאל אליווער ואברהם שמעון שאנבערגער.

י"צ שוסטערמאן לומד עם דוד עפרון, רפאל בורד, אברהם בודגאוו, ואליעזר א"א הכהן פרידמאן לומד עם אברהם פראטעל, שאול שפיגלער ויוסף שטח באום.

פרק מקום שנהגו לגירסא, הל' ת"ת ומאמרים.

שמעון רייטשיק לומד עם צבי מנחם הערבס, שמעון הערץ לאווינגער.

ב"ב יורקאוויטש לומד עם מרדכי צבי פאנעט, שלמה מלך ווערדיגער, יהושע יוסף הכהן וויל. כן לומדים ג"כ בשבת משעה ג' עד מנחה.

כן נתוספו לנו שיעורים עם יחידים. שמעון רייטשיק לומד ביום א' בערב חסידות עם מרדכי פייגלין. י"י צ ווילשאנסקי לומד עם מנחם

בריינער שעה א' ביום א' מס' ר"ה. וי"י צ שוסטערמאן לומד אתו ביום ד' בערב חסידות. ב"ב יורקאוויטש לומד ג' פעמים בשבוע עם מיכאל בעלפער.

ב"ה ליל ה' פ' חקת תשלי"א ישיבה גדולה מלבורן יע"א.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ביום ה' פ' קרח נסענו לקעמברא, הגענו לשמה בבקר בלוי"ת הר"ר שלום שי' גוטניק.

כפי שסידר הר"י שי' גראנער חיכתה לנו שמה הווייס פרעזידענט של הקהלה היהודית עם עוד בחור סטודנט באוניברסיטה. כן גם קיבלו את פנינו עתונאי מקעמברא ניוס - עתון שי"ל בכל ערב בקעמברא, עם צלם. כבר כאותו ערב כתבו עלינו בהעתון ומוסג"פ הקטע מהעתון.

היהודים הנ"ל סיפרו לנו ע"ד מצב הקהלה שלהם, על רשימת הקהלה ישנם כשלשים וחמש משפחות בשבת מתקבצים כשבעה אנשים לביהכנ"ס לפעמים יש להם מנין בשבת, אין להם לא רב ולא אפי' בעל קורא.

הם לקחו אותנו למוטל, ועם הסטודנט הנחנו תפלין. במשך הזמן הפנוי שהי' לנו עד לזמני הראיונות נסינו להיכנס באוניברסיטה שאלנו ע"ד יהודים ולא פגשנו באף אחד, אמרו לנו שכן ישנם אחדים, אך לא פגשנו אותם.

אצל השגריר האמריקאי נשארנו כעשרה רגעים הלה קיבל אותנו בספ"י הגשנו לו את ספר ה"אתגור" על פעולות חב"ד בעולם, וצלם שהי' שם עשה כמה תמונות מאתנו.

כן גם הי' אצל מר פערברער שר החינוך, שהינו אצלו כעשרה רגעים הגשנו לו את ספר ה"אתגור" ונצטלמנו אתו יחד, הלה רק הגיע כשעה וחצי לפני שקיבל אותנו מחו"ל. לא הי' די כסאות אצלם לשבת ולכן עמדנו כולנו. ביקרנו גם את השגריר הישראלי גם לו הגשנו במתנה את ספר ה"אתגור" והנחנו אתו תפלין. בערב חזרנו לכאן.

בש"ק חזר הת' שמעון רייטשיק שי' מא מר בישיבה גדולה. אלטר אלי' פרידמאן הכהן חזר שיחה מלקו"ש ח"ב בישיבה קטנה יוסף גראנער חזר בביהמ"ד קאסאנגער לקו"ש ח"ב.

במוצש"ק אמר הת' אבידור שי' ארון פלפול בישיבה.

הת' א"א הכהן פרידמאן, י"י צ שוסטערמאן וב"ב יורקאוויטש השתתפו במלוח מלכה שנתארגנה ע"י מסיבות ש"ק, הציעו שמה שכ"א יחזור פ"א במשניות עד י"ב תמוז הבע"ל, נתקבלה הצעתם בין התלמידים ונתפשטה.

ג"כ הצעתם בין עוד כמה מתלמידי הישיבה קטנה. נתקבל תמונה מקלקוטה שעשינו עם הקונסול האמריקאי שמה ומוסג"פ.

בשם כל השלוחים יוסף יצחק בן זלאטע ווילשאנסקי

ו

ב"ה יום ועש"ק פנחס כג' תמוז תשל"א מלבורן ישיבה גדולה.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לש"ק פ' חקת י' תמוז - נסעו כתשע מתלמידי הישיבה קטנה, מפורם 5-6 יחד עם הרה"ת אברהם ש"י גליק למקום א' בהרים לשהות שם יום הש"ק עד יום א' בצהרים. נסעו אתם ג"כ הת' ב"ב יורקאוויטש שמעון רייטשיק וי"צ שוסטערמאן.

על שבת זה נוסעים ג"כ כחמש עשרה תלמידים מפורם 3-4 עם הר"א גליק ועם התמימים א"א הכהן פרידמאן, ב"ב יורקאוויטש וי"צ שוסטערמאן במוצש"ק פ' חקת אמר הת' א"א הכהן פרידמאן בישיבה גדולה פלפול,

ובמוצש"ק הזה יאמר אי"ה הת' מרדכי זאב הכהן גוטניק פלפול.

בליל א' אור ל"ב תמוז התקיימה התוועדות כללית בישיבה קטנה, באו כ-70 - 80 איש חוץ מתלמידי הישיבה גדולה. הת' שמ"מ ריווקין חזר מאמר, הת' י"צ שוסטערמאן דיבר בענין אהבת ישראל ומס"נ של בעל השמחה והגאולה ז"ע, וי"צ ווילשאנסקי אמר פלפול. למחרת בערב התוועדו בישיבה גדולה הרה"ת ר' בצלאל ש"י ווילשאנסקי ואחריו הרה"ת אברהם ש"י גליק.

לחזרת דא"ח בבי' שבתים האחרונים הלכו: בש"ק פ' חקת א"א הכהן פרידמאן לביהכנ"ס עלוואוד, לביהכנ"ס דקאופילד הת' שמ"מ ריווקין וחזר שיחת פ' שלח ש"ז, בישיבה חזר הת' י"צ ווילשאנסקי שיחת ש"פ שלח ש"ז ובישיבה גדולה אמר הת' שמ"מ ריווקין מאמר. בש"ק פ' בלק חזר הת' שמעון רייטשיק בישיבה קטנה נקודות מהתוועדות די"ב תמוז ש"ז - ששמענו ע"י הטלפון, י"צ שוסטערמאן חזר בביהמ"ד קאטאנגער ליקוט השבועי דשנת תש"ל ובישיבה גדולה אמר הת' משולם זוסי"י ש"י שטילערמאן מאמר.

הורי האחים אביגדור ורפאל ש"י ארון החליטו לשלוח את בניהם ללמוד בישיבת קול תורה באה"ק על זמן הלימודים הבא ז"א שיהיו שמה בתחלת חודש אלול הבע"ל, הם מסרו את החלטתם זו- ואשר כבר סידרו עם הנהלת הישיבה דשם - לפני כמה שבועות להר"ר ש"ז ש"י סערעבראנסקי מנהל הישיבה. הר"ר ש"י גראנער דיבר אתם ותבע מהם שלא ישלחו אותם באמצע זמן הלימודים דכאן, ז"א שלכה"פ ישארו הם כאן עד חדשי הקיץ.

יעץ להם להתכתב עד"ז עם הישיבה דשם הם מסרו לו לפני נסיעתו מכאן אשר כן עשו, המשך הדבר אנו לא יודעים התלמידים בעצמם לא סיפרו לנו כלום עד"ז וגם לא דיברנו אתם עד"ז הם אמרו לנו רק שבדעתם להשאר ללמוד לכה"פ עוד שנה בישיבה בכלל, אנו מדברים אתם עד המעלה של לימוד החסידות ולימוד בישיבות חב"ד.

ו

כ"ה ליל ה' פ' דברים תשל"א ישיבה גדולה מלבורן

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בש"ק פ' פנחס חזר הת' יוסף גראנער מאמר בישיבה גדולה, הת' שמ"מ ריווקין חזר בישיבה

לקו"ש ח"ב דברים. י"צ ווילשאנסקי חזר בביהמ"ד קאטאנגער שיחה הנ"ל, יוסף גראנער חזר בביהמ"ד עלוואוד מלקו"ש ח"ב פנחס, ושלמה יעקב בענדעט חזר בביהמ"ד קאופילד לקו"ש ח"ב בהוספות פ' מטות. בש"פ מטו"מ חזר הת' ברוך בועז יורקאוויטש בישיבה לקו"ש ח"ד ואתחנן, הת' י"צ שוסטערמאן חזר מאמר בישיבה גדולה, ובמוצש"ק אמר הת' שמעון הלוי רייטשיק פלפול.

הת' שמואל הערצקא מסידני בא עכשיו לישיבה יתעכב כאן עד הימים נוראים איה"ש, הוא לומד נגלה בכתת הת' י"צ שוסטערמאן שיעור גפ"ת. בחסידות לומד הוא בכתת שמעון רייטשיק לקו"ת והת' הנ"ל לומד אתו במיוחד ב' פעמים בשבוע משבע וחצי בערב עד שמונה שעות בחסידות.

הת' ארי' לייב סאלאמאן נתעלה הרבה בלימוד הנגלה. עד עכשיו למד עם שמעון הלוי רייטשיק גמרא ורק התחלת תוספות ועכשיו עלה לכתת י"צ שוסטערמאן שיעור של גפ"ת.

בשם כל השלוחים

יוסף יצחק בן זלאטע ווילשאנסקי

הוספה בכת"י: הזכרנו בהדו"ח על זמן שהותינו בקלקוטה שנפגשנו עם ארבעה ילדים דשם, לקחנו מהם כתובותיהם ועשינו להם קשר של חליפת מכתבים עם שני תלמידים דישיבה קטנה דכאן.

ביום ו' עש"ק שעבר נתקבל מהם מכתבים. בכללות מתאוננים הם על מצבם שאין להם סביבה יהודית, ושמחים מזה שיש להם קשר עם תלמידים דכאן, על שבת קודש פ' נחמו ניסע אי"ה לסידיני.

2

- בש"ק אה"צ אמר י"צ ווילשאנסקי פלפול בישיבה בענין דהג"ל. במוצש"ק בעת המלוה מלכה בישיבה דיבר הת' י"צ ווילשאנסקי בענין חינוך - ביאור פי" המלות של ברוך אתה וכו' כמבואר בהתוועדות אחש"פ ש"ז.

בש"פ דברים חזר הח' י"צ שי' שוסטערמאן בישיבה קטנה לקוש ח"ד. הת' א"א פרידמן הכהן חזר מאמר דא"ח בישיבה גדולה.

בש"פ ואתחנן חדר הת' יוסף גראנער בישיבה ובביהמ"ד קאופילד לקו"ש ח"ג פ' יחרו הת' שלמה יעקב בענדעט חזר בביהמ"ד עלוואוד לקו"ש ח"ד כ' אב.

בש"פ עקב חזר הת' י"ו בישיבה (כרגיל בערש"ק לפני ק"ש) ליקוט לפי שופטים תש"ל. ונקודה מההתוועדות דכ' מנ"א ש"ז. שמ"מ ריוקין חזר בישיבה בעת שלש סעודות כמה נקודות מההתוועדות. שמעון רייטשיק חזר בביהמ"ד קאטענגער לקו"ש ח"ב בהוספות שיחות אלול ונקודה מההתוועדות. אברהם דוב הכהן פערלאו חזר מאמר בישיבה גדולה.

בשם כל השלוחים

ח

ב"ה יום ד' לחודש אלול תשל"א לפ"ק ישיבה גדולה מלבורן

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בעת ששלחנו הדו"ח על זמן שהותינו בסידני, עוד לא הי' בידינו הכתבות מהעתונים דשם, ואנו שולחים אותם בזה.

כן נשמט מהדו"ח ע"ד התוועדות עם תלמידים מבני עקיבא בליל ש"ק. ההתוועדות התחילה בשעה 8 בערב ונמשכה עד לשעה 11 לערך. למרות הגשם שירד אז באו כעשרה איש. שמענו אח"ז שהיו שבעי רצון. עיקר הדבורים הי' ע"ד לימוד התורה וענין החסידות.

לחזרת דא"ח בש"ק פ' ראה הלכו: הת' א"א הכהן פרידמאן לעלוואוד חזר שיחה ב' מלקו"ש ח"ב בהוספות "אלול". הת' י"צ ווילשאנסקי לביהכ"ס קאופילד וחזר שיחה א' משיחות אלול בלקו"ש ח"ב. הת' ברוך בועז יורקאוויטש בביהמ"ד קאטאנגער חזר שיחה הנ"ל. - כן חזר ג"כ מאמר בישיבה גדולה בעש"ק.

שמעון רייטשיק חזר בישיבה קטנה שיחה הנ"ל.

בשם כל השלוחים

ט

ב"ה אור ליום ב' פ' נצבים תשל"א לפ"ק ישיבה גדולה מלבורן

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

אתחיל בזה עם רשימת ההולכים לחזרה דא"ח בשבתים האחרונים. בש"ק פ' שופטים חזר הת' י"צ שוסטערמאן הלוי בישיבה קטנה לקו"ש ח"ב אלול, שמעון הלוי רייטשיק חזר בביהמ"ד קאטאנגער ליקוט שופטים תשל"א י"צ ווילשאנסקי חזר מאמר בישיבה גדולה.

בש"ק פ' תצא חזר הת' א"א הכהן פרידמאן בישיבה קטנה לקו"ש ח"ב אלול וחזר ג"כ שיחה הנ"ל בביהמ"ד קאופילד. י"צ הלוי שוסטערמאן חזר בביהמ"ד עלוואוד לקו"ש ח"א ויקרא. שמואל מנחם מענדל ריווקין חזר בביהמ"ד קאטאנגער ליקוט לפ' שופטים תשל"א. שמעון הלוי ויימשיק חזר מאמר בישיבה גדולה. בש"ק פ' כי תבוא חזר הת' י"צ ווילשאנסקי בישיבה קטנה קטעים משיחות ש"פ תצא ש"ז. וחזר על הנ"ל בביהמ"ד קאמאנגער.

ניתן ג"כ בזה על רשימת השיעורים שהיו לנו במשך הזמן הארון עם תלמידי הישיבה ועם תלמידים שמחוץ להישיבה גדולה בזמנים שמחוץ לסדרי הישיבה, שנשתנו ונתוספו מעת שכתבנו הרשימה בפעם האחרון. (השיעורים בנגלה ודא"ח במשך זמני הסדר לא נשתנו לא בסדר הכתות ולא במגידי השיעור, רשימה מפורטת על כל מה שלמדו ימסור אי"ה המשפיע הרה"ח רש"ז סערעבראנסקי שי').

הת' א"א הכהן פרידמאן למד בבקר בימי ב' ג' ד' ה' שבשבוע עם הת' יצחק פייגלן חסידות תניא ומאמרים. ג' פעמים בשבוע למשך של ג' רבעי שעה עם הת' יחיאל ארי' בייקער מס' מכות לגירסא. שני פעמים בשבוע משך של חצי שעה עם הת' אפרים יעקב לייבאוויטש. לקו"א

תניא. ד' פעמים בשבוע למשך של חצי שעה עם מר לינק - חזן בסט. קילדא שון מס' פסחים. בכל יום ש"ק עם ילדי הישיבה שבפורם 3 שעה במס' מכות. בכל יום א' עם הילד ישע"י סטורן מס' ב"מ ושו"ע אדה"ז הלי תפלין. שני שבחים בחדש עם הילד באום שעה משניות.

יוסף יצחק ווילשאנסקי למד ב' שעות בשבוע עם הת' יעקב שיעוויץ חסידות כב' שעות בכל יום ש"ק עם הת' . . חסידות. בכל יום ש"ק במשך כשעה עם הת' יוסף לאשאק חסידות. שעה בשבוע עם מנחם בראנער מס' ר"ה כשתי שעות עם חיים צבי גראנער מס' ברכות. שתי שעות בכל יום עם הת' משולם זוסיא שטילערמאן מס' פסחים וחצי שעה במס' סוכה. הת' הנ"ל מחונן בכשרונות נעלים אך עצלות וכבדות שורה עלין (כנראה מצד אי שביעות רצון הנהו ג"כ קצת מעוצבן למעמים וזקוק הוא למי שימשיך אותו וידחפנו בהלימוד). בש"ק בבקר לומדים ג"כ יחד שעה חסידות.

שמ"מ ריווקין לומד עם פנחס הלוי אש ג' שעות מס' ביצה. עם ירמ"י לאווענשטיין ב' שעות מאמרי חסידות ופרקי תניא, עם מתת"י פאללאק שעה א' מאמרים עם בן ציון מילעקי ושלמה חיים ראכווערגער ב' שעות מאמרי חסידות ונגלה. עם יצחק צבי דוב ואלכסנדר צבי שעה א' גמ' ברכות ושיחות. עם אברהם פראסעל ויעקב דוד נוטעוויץ ב' שעות מאמרי חסידות ותניא - במשך השבוע.

יוסף יצחק הלוי שוסטערמאן לומד עם משה הענעוויטש ג' רבעי שעה ביום א' שו"ע הלי תפלין. עם משה ניו ג' שעות גמרא ותניא, עם שמואל צבי מארקאוויטש שתי שעות ורבע שו"ע אדה"ז. עם חיים אפרים וויס שעה וחצי תניא, עם צבי דניאל איינסוורט חמש שעות (שעה בכל יום) ענינים שונים בדרכי החסידות. במשך השבוע. ביום הש"ק עם יוסף ברוך קליין שעה א' שיחות ועם שמעון הערץ, צבי הערבס שלמה ווערדיגער, אברהם פראסעל שלמה זלמן גאלדשמיט שעה א' שיחות ומאמרים.

חצי שעה עם שמואל צבי מארקאוויטש.

ב"ב יורקאוויטש למד עם יוסף יצחק ניו ביום ב' וד' במשך חצי שעה. ביום ג' וה' במשך ג' רבעי שעה עם פנחס פאנעט. ביום ב' ד' ה' חצי שעה עם מיכאל בעלפער בש"ק עם מרדכי פאנעט.

שמעון הלוי רייטשיק למד עם הילד ערדינאס שעה מס' ב"מ, עם הת' מרדכי פייגלין שעה חסידות, עם שמואל קעמעני שעה וחצי חסידות וביום הש"ק עם ראכוועגגע גאלדשמיט ולאווענשטיין שתי שעות לקו"ש.

ביום ועש"ק בבקר כרגיל נותנים את שיעורי הלמודי קודש לפני תלמידים מפורט שבש"פ תבוא חזר הח' פנחס אש מאמר בישיבה גדולה.

בשם כל השלוחים.

ב"ה מוצש"ק פי בראשית תשל"ב לפ"ק

מלבורן ישיבה גדולה

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

אתחיל בזה למסור דו"ח על זמן שהותי בסידני ממחרת יוהכ"פ עד הושע"ר. בש"ק פ' האזינו

חזרתי שמה דלקו"ש ח"ג שמח"ת בביהכנ"ס של זקני הרה"ח ר' בצלאל, ביום א' דחגה"ס שחרית חזרתי משיחות חגה"ס תשי"ד וע"ד התחזקות בלימוד התורה, בערב חזרתי מאמר ד"ה בסוכות תשבו תר"צ בביהכנ"ס מזרחי ושחיה"מ חזרתי מאמר למען דעת תר"צ בביהכנ"ס של זקני שי'.

ביקרתי את הרבנים אבראמסאן, פרוש וקעמעלמאן, עם האחרון דיברתי ע"ד בנו שמיים את מעטריק השנה שישלחנו לשיבה גדולה אך אמר לי שחושב לנסוע לאה"ק ללמוד.

דברתי עם בחורים ע"ד לבוא לשיבה גדולה ולכה"פ על זמני הקיץ, הי' לי שעורי דא"ח עם הב' יצחק ריזנבערג. בימי חוה"מ"ס היו שיעורים בביהכנ"ס של השיבה בשו"ע אדה"ז ודא"ח לפני מנחה ובין מנחה למעריב בעד תלמידי השיבה גדולה תושבי סידיני שהיו שמה בחגה"ס.

בליל יום ה' - חוה"מ"ס - עשינו התוועדות בסוכה של השיבה. השגתי ע"י הרב פלדמן אצל הבארד אוו עדוקיישען את הכתובות של התלמידים היהודים הלומדים מעטריק בבתי ספר העממיים. קראנו להם בטלפון שיבואו להתוועדות רובם לא יכלו לבוא מפאת הבחינות, אך לפועל נוכחו ארבעה בחורים. כולנו תלמידי השיבה התוועדנו אתם וגם הרב פעלדמאן בא והתוועד.

שנים מהנוכחים אחים תאומים בשם מאלדאוואן התעוררו לבוא על ימי החופש לשיבה גדולה ואז להחליט אולי להישאר שנה בשיבה השנים האחרים היו יותר צעירים וג"כ יבואו איה"ש על ימי החופש.

כל תלמידי השיבה גדולה התעסקו בהפצת היהדות והמעיינות, לפעם הראשונה עשו השנה סוכה מאביל בסידיני סידרו את הדבר הת' צבי דניאל איינסוורט והת' משולם זוסי' שטילרמן שהתעסקו בזה במרץ רב וכולנו לקחנו חבל בזה. הדבר עשה רושם גדול בעיר הת' צבי דניאל יכתוב אי"ה דו"ח מפורט על כל הפעולות.

כולם דיברו עם חביריהם ע"ד יהדות ובעיקר ע"ד לבוא לשיבה גדולה. הת' פנחס הלוי אש שהי' לפני בואו לכאן משך זמן חבר בבני עקיבא וגם עכשיו התפלל בביהכנ"ס מזרחי בא בקשר עם הרבה מחביריו ופעל עליהם הרבה, כמה הבטיחו לו לבוא על זמני הקיץ לשיבה גדולה. ביום א' דחגה"ס הי' לו שיעור בשו"ע אדה"ז עם אחדים מחביריו בביהכנ"ס הנ"ל. הוא בעצמו בכלל הנהו חזק בדעתו והשקפותיו בהתאם להשקפות ליובאוויטש.

כן גם הת' ארי' לייב סאלאמאן שהי' ג"כ חבר בבני עקיבא בעבר וגם היום הנה הרבה מרעיונותיהם עולים לו בדעתו ואיננו עוד מיושב בזה הנה גם הוא דיבר הרבה עם חביריו ע"ד לבוא לשיבה גדולה. על שאלת א' לאן לנסוע למלבורן או לאה"ק ענהו שיסע למלבורן, הדבר התמיה את חבירו השואל למאוד והביע תמהונו לגבי פנחס אש.

הת' אפרים יעקב לעבאוויץ מתפלל בסאוט העד שול (הנהו גר בהסביבה היא) ודיבר איזה מלים ביום ב' דחגה"ס וכן הי' לו קשרים עם חביריו דלשעבר הלומדים במורי' קאלעדזש.

שאר התלמידים התפללו בשיבה ונוכחותם הי' ניכר למאוד.

כאשר התדברנו שמענו שבשמח"ת הלכו לשמח בשאר הבתי כנסיות וכשחזרו עשו עוד הפעם הקפות עם התוועדות לפני זה בשיבה וכמה צעירים באו והיו נוכח בעת התוועדות וההקפות וזה הי' בהצלחה רבה כן גם התוועדו למחרת ביום שמח"ת במשך זמן רב בהתוועדות היו הרבה צעירים ותלמידי השיבה התוועדו אתם בראשותו של הרב פלדמן.

במלבורן:

בש"ק פ' האזינו חזר הת' שמ"מ ריווקין בשיבה שיחה ב' דש"פ אייר תשכ"ח, בביהכנ"ס עלוואוד חזר הת' א"א הכהן פרידמאן לקו"ש ח"ב חגה"ס, בקאופילד חזר הת' י"צ שוסטערמאן

הלוי לקוש ח"ב חגה"ס, ובביהמ"ד קאטענגער חזר הת' ב"ב יורקאוויטש לקו"ש ח"ב ליל א' דחגה"ס. בישיבה חזר הת' ב"ב יורקאוויטש שיחה הנ"ל. בליל ב' חזר הת' א"א הבהן פרידמאן עוד שיחה מלקו"ש ח"ב חגה"ס. בלילה בסוכה של הרב גראנער חזרו הת' י"צ שוסטערמאן עוד שיחה מלקו"ש ח"ב חגה"ס, והת' שמעון רייטשיק משיחות סוכות תשי"ד.

בשבת חוהמ"ס חזר הת' יוסף גראנער בישיבה בליל שמח"ת לפני הקפות דיבר הת' י"צ ווילשאנסקי בענין האחדות דישראל בר"ה סוכות ושמח"ת. בשבת בראשית חזר הת' י"צ הלוי שוסטערמאן בישיבה לקו"ש ח"ג, שמעון הלוי רייטשיק חזר בביהכנ"ס עלוואוד לקו"ש ח"ג, י"צ ווילשאנסקי חזר בביהכנ"ס קאופילד לקוש ח"ב בהוספות.

בשם כל השלוחים

ב"ה נר ח' דחנוכה תשל"ב לפ"ק

מלבורן ישיבה גדולה

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שלום וברכה !

באור ליום ד' כ' כסלו התקיימה בישיבה קטנה חגיגת י"ט-כ כסלו בה השתתפו כמאה ושלישים איש.

הנואמים היו התמימים א"א פרידמאן חזר מאמר דא"ח, י"צ ווילשאנסקי חזר על נקודה משיחת ענינה של תורת החסידות עם ההוראה בנוגע לחינוך כמו שנאמרה ביי"ט כסלו תשכ"ו, שמעון רייטשיק אמר דבר הלכה בענין לימוד התורה. קבוצת אברכים התארגנו בביהמ"ד קאופילד (קאמאנגער), וקבעו שיעור ביום הש"ק אחה"צ לפני מנחה במשך כשעתיים, י"צ ווילשאנסקי מגיד השיעור, משתתפים בו כ 15 אברכים.

לומדים מס' מכות ש"ע אדה"ז הל' שבת ויתחילו איה"ש ג"כ ללמוד שמונה פרקים להרמב"ם. השיעור כבר התקיים ב' פעמים ומקוים שימשך הדבר בעזה"ת.

לחזרת דא"ח הלך הת' יוסף גראנער בש"ק פ' וישלח לישיבה קטנה ולבהמ"ד קאטאנגער וחזר לקו"ש ח"ג ש"א, הת' י"צ ווילשאנסקי חזר בביהכנ"ס עלוואוד לקו"ש ח"א ש"א.

בש"פ וישב חזר הת' שמעון הלוי רייטשיק בישיבה ובביהכנ"ס עלוואוד שיחה מההתועדות דיי"ט כסלו ש"ז בענין שקר החן וגו' היא תתהלל. ר' חיים סערעבראנסקי חזר שיחה הנ"ל בביהכנ"ס קאופילד, יוסף יצחק ווילשאנסקי חזר בביהמ"ד קאטענגער שיחה הנ"ל.

ש"פ מקץ חזר הת' י"צ ווילשאנסקי בישיבה שיחת שמבה"ח כסלו ש"ז, ובביהמ"ד קאטענגער חזר משיחת שבת חנוכה תש"ל. בבקר לתפלת שחרית הלכו י"צ ווילשאנסקי וי"צ שוסטערמאן לביהכנ"ס של מוראבין, י"צ שוסטערמאן חזר שיחה בעניני חנוכה.

בשם כל השלוחים

יב

ב"ה יום ה' פ' בהעלותך יט סיון תשל"ב לפ"ק מלבורן ישיבה גדולה

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

אתחיל בזה ברשימת חזרת דא"ח בבתי כנסיות בזמן האחרון.

בש"ק פ' בהו"ב :

בישיבה חזר הת' א"א פרידמאן מלקו"ש ח"ב,

בקאטענגער חזר י"י ווילשאנסקי שיחות ראשונות בחוקותי תש"ל, בקאופילד חזר הת' ירמי לאוונשטיין לקו"ש ח"ב בהוספות.

בש"ק פ' במדבר:

בישיבה חזר הת' ב"ב יורקאוויטש לקו"ש ח"ב חגה"ש - בענין אהבת ישראל.

בליל א' לחגה"ש :

בישיבה חזר הת' י"י ווילשאנסקי שיחת אחש"פ תשל"א בענין פי" הברכות, בקארפילד חזר הת' יוסף גראנער לקו"ש חגה"ש - בענין שינת עצרת.

בליל ב' דחגה"ש :

בישיבה חזר הת' שמ"מ ריווקין על דבר מ"ת וענין הבעש"ט.

לברייטן הלך י"י צ' שוסטערמאן ועמו צבי דניאל איינסוורט חזר על לקו"ש ח"ד ואתחנן לסאוט קאופילד הלך שמעון רייטשיק ועמו משולם זוסיא שטילערמאן חזר שיחה לביהמ"ד קאטענגער הלך ב"ב יורקאוויטש וחזר לקו"ש ח"ב חגה"ש בענין אהבת ישראל, לביהכנ"ס מזרחי הלך הת' י"י ווילשאנסקי וחזר שיחה א' שבועות תשל"א ושיחת פרקי אבות במדבר חש"ל.

בש"ק פ' נשא :

בישיבה חזר הת' יוסף גראנער שיחה להקאנווענשאן דנשי חב"ד תשכ"ז, בקאטענגער חזר הת' י"י ווילשאנסקי שיחה הנ"ל.

כן ארשום בזה את השיעורים שיש לנו עם תלמידי הישיבה גדולה בזמנים שמחוץ לסדר הישיבה:

י"י ווילשאנסקי לומד עם הת' יוסף יהודה לאשאק ב' פעמים בשבוע בט"ה לערך שעה וחצי עם הת' ירמי לאוונשטיין פעם בשבוע כג' רבעי שעה עם הת' חיים אפרים ווייס כשעה וחצי ב"ב יורקאוויטש לומד עם משולם זוסיא שטיגערמאן ג' פעמים בשבוע בס"ה כשעה וחצי א"א פרידמאן לומד עם הת' י"י פערלאוו ג' פעמים בשבוע בס"ה כשעה וחצי ועם יוסף שטח ביום פעם בשבוע כג' רבעי שעה.

שמעון רייטשיק לומד עם הת' אברהם פראסעל ב' פעמים בשבוע בס"ה לערך שעה וחצי וכן גם עם הת' מרדכי צבי פאנעט לומד הוא ב' פעמים בשבוע בס"ה לערך שעה וחצי.

שמ"מ ריווקין לומד עם הת' פנחס אש ג' פעמים בשבוע בס"ה לערך ב' שעות ורבע ועם הת' דניאל הסופר ב' פעמים בס"ה לערך שעה וחצי ועם הת' ארי' לייב סאלאמאן במשך כג' רבעי

השעה מאמרי חסידות, במשך א"א פרידמאן לומד עם הת' יצחק פייגלין במוצש"ק מס' מכות. בא לכאן כמה פעמים בשבוע שלמה לינק - חזן וסגן רב בסט. קילדא שול לומד אתו, א"א הכהן פרידמאן שעה א' במס' פסחים. כן מתעסק אא"פ בכל יום ש"ק שעה וחצי עם תלמידים ממסיבות שבת. שמ"מ ריווקין לומד בכל יום ועש"ק משעה 1 עד 2 סה"מ קונטרסים. יי"צ ווילשאנסקי לומד שתי פעמים בשבוע במשך של שעה חסידות עם יי"צ הכהן פערלאוו.

הרב ר"י גראנער אמר לנו שסידרו לנו ראיון עם השגריר האמריקאי בקעמברא ליום ה' הבע"ל. שר החינוך אינגו כאן כעת ויחזור רק בהתחלת שבוע הבאה.

בשם כל השלוחים
יוסף יצחק בן זלאטע ווילשאנסקי

ב"ה ימי הסליחות תשל"ב ישיבה גדולה מלבורן

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

אתחיל בזה עם רשימת ההולכים לחזרת דא"ח בזמן האחרון.

בש"ק פ' כי תצא :

בישיבה חזר הת' יי"צ ווילשאנסקי מלקו"ש ח"ב "אלול" שיחה א.

בקאטענגער חזר הת' הנ"ל שיחת שמבה"ח אלול ש. ז.

בעלוואוד חזר הת' יי"צ הלוי שוסטערמאן שיחת שמבה"ח הנ"ל.

בש"ק פ' כי תבוא :

בישיבה חזר הת' יוסף גראנער מליקוט שופטים תש"ל.

בקאופילד חזר הת' הנ"ל שיחה הנ"ל.

בקאטענגער חזר יי"צ ווילשאנסקי שיחה הנ"ל.

בש"ק פ' נצו"י :

בישיבה חזר הת' יי"צ שוסטערמאן מכי כללי דימי הסליחות תשל"א ומשיחות ח"י אלול ש.ז. בלוואוד במנין הצעירים בשחרית חזר הת' הנ"ל שיחות הנ"ל והכריז ע"ד התענית.

בעלוואוד (בעת של סעודות כרגיל,) חזר הת' יוסף גראנער ליקוט שופטים תש"ל.

בקאטענגער חזר הת' יי"צ ווילשאנסקי השיחה להעסקניות כ"ד אלול תשל"א.

מוסג"ב רשימת החוזרים מאמר בע"פ בלילי ש"ק בישיבה גדולה במשך החדשים שמהתחלת הזמן - בחודש אייר ואילך, כן גם הי' סדר אשר במוצש"ק בסוף הסדר נגלה אמר א' התלמידים פלפול בענין בנגלה במשך חמש עשרה או עשרים דקות ומוסג"ב רשימת האומרים.

כנ"ל בא' הדו"ח-ים האחרונים נסעו התמימים שמ"מ ריווקין ויוסף יהודה לאשאק על שליחות המל"ח לפערט ואדעלאיד, (מפני כמה סיבות נדחית אז נסיעתם על כמה ימים ו) יצאו ביום א' פ' שופטים שהו בדרכם שבועיים וחזרו ביום א' פ' כי תבוא, ב"ה עלה בהצלחה וישלחו

דו"ח מפורט אי"ה, בסוף שבוע זו לפ' תבוא נסעו התמימים שמעון הלוי רייטשיק וארי' לייב סאלאמאן ל"בריסבאן".

על משך שבוע וחזרו ביום ה' פ' נצו"י גם להם הי' ב"ה הצלחה רבה ודו"ח פרטי יבוא בעזה"ית.

במשך הימים האחרונים יצאו איזה קבוצות מתלמידי הישיבה גדולה בזמני הערב על שליחות המל"ח פה במלבורן - לבקר בתי יהודים ולמכור ספרי המל"ח, בעיקר ביקרו בהסביבה של "סאוט קאופילד" ושל "קיו", הרבנים דשם הרב רודסקי והרב שרייבער נתנו לנו הכתובות של היהודים הגרים בסביבתם.

מוסג"ב דו"ח פרטי במסגרת השיעורים: השיעור שהתלמיד דן וואלף הי' נותן לישראל סוויקל עכשיו אחרי נסיעתו מפה התחיל א"א פרידמאן ליתן השיעור. השיעור שהי' להת' הנ"ל עם זאב רבי נותן עכשיו. פנחס אריץ הלוי אש.

בכל יום ש"ק בבקר בא האברך מנחם קינגסלי ולומד שיעור בחסידות עם י"צ פערלאו בש"ק אחה"צ נותן הת' ב"ב יורקאוויטש שיעור לשמעון שאנבערגער (הלה למד בישיבה קטנה ונמצא עכשיו ביוניברסיטה), התלמיד סיימאן ממשיך לבוא מפעם לפעם ללמוד שיעורו עם יוסף יהודה לאשאק.

בשם כל השלוחים

יד

ב"ה יום ה' י"ג תשרי תשל"ג לפ"ק

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תחלה ארשום בזה את ההולכים לחזרת דא"ח בזמן האחרון.

ליל ב' דר"ה בחשיבה חזר הת' יוסף יצחק ווילשאנסקי משיחות ההתועדות דער"ה ש"ז. ביום ב' אחרי מנחה ותשליך חזר הת' שמעון הלוי רייטשיק מאמר יו"ט של ר"ה של התועדות הנ"ל.

ש"פ האזינו :

בישיבה חזר הת' שמ"מ ריווקין שיחה א' של התועדות ו' תשרי ש"ז למחרת בערב חזר הת' יוסף יצחק ווילשאנסקי על מאמר ד"ה שובה דהתועדות הנ"ל.

בקאטענגער חזר הת' ברוך בועז יורקאוויטש מלק"ש ח"ב, בעלוואוד חזר הת' שמעון רייטשיק נקודה ממאמר ד"ה יום של ר"ה הנ"ל, בקאופילד חזר הת' א"א פרידמאן נקודה מהסיום דו' תשרי ש"ז.

כרגיל הלכו ביום ב' דר"ה במבצע תק"ש לכמה מקומות, תחת הנהלת צא"ח בש"פ תצא תצא הי' כאן בחור מ"בריסבאן" בשם . . (הוא בא מבריסבאן על השבת לפני זה אל סמינר של חסידות ומוסר שאירגנו הסטודנטים דמעלבורן, הרב גליק והרב קאנטאר מסידני נאמו לפניהם בשבת הוא, אחרי השבת בחזר הנ"ל בא לכאן אל הרב גליק והלה הביאו אל הישיבה גדולה איפה ששהה בשבת כנ"ל, לא מכבר שמענו אשר בחזרתו ממעלבורן - כתוצאה מכל הנ"ל כנראה - עזב את הגויה עמה הי' הולך מתרועע ומתידד לפני נסיעתו לכאן).

מוסג"ב רשימת הלוקחים חבל בחלוקת הש"ס דיי"ט כסלו תשל"ב שנתעכבה עד כאן.

בשם כל השלוחים

מו

ב"ה עש"ק פ" שמיני כג' ניסן תשל"ב לפ"ק
ישיבה גדולה מלבורן.

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני בזה למסור דו"ח ואתחיל עם רשימת חזרת דא"ח בזמן האחרון.

בש"ק פ' ויקהל פקודי :

בישיבה חזר הת' ברוך בועז יורקאוויטש לקו"ש ח"א פ' פקודי. בקאטענגער חזר הת' שמעון רייטשיק משיחת חמשה עשר בשבט ש"ז ולקו"ש ח"א ויקרא.

בש"ק פ' ויקרא :

בישיבה חזר הת' יוסף גראנער מלקו"ש ח"א פ' ויקרא.

בקאופילד חזר הת' הנ"ל שיחה הנ"ל.

בקאמענגער חזר הת' י"צ ווילשאנסקי מלקו"ש ח"ב בתוספ' מכ' לפ' בא וחגה"פ תשי"ד

בעלוואוד חזר הת' ב"ב יורקאוויטש לקו"ש ח"ג.

בש"ק פ' צו שבה"ג :

בישיבה חזר הת' י"צ שוסטערמאן משיחות שבה"ג תשכ"ז.

בקאטענגער חזר הת' י"צ ווילשאנסקי שיחה הנ"ל.

במוצש"ק אור ליום י"א ניסן התקיימה בישיבה (קטנה) מלוה מלכה לכבוד שנת השבעים של כ"ק אד"ש בה נוכחו אנ"ש, תלמידי הישיבה גדולה, תלמידי ישיבה קטנה שהוסיפו בלימוד התורה לכבוד ביום, הוריהם ורבנים ובע"ב מהעיר בכלל, בין הנואמים הי' שמ"מ ריווקין שחזר על ליקוט משיחות י"ב תמוז תשכ"ט, ליקוט לפ' בשלח תשל"א - בענין רפב"י גנאי נהרא - ומשיחות יוד שבט שבלקו"ש ח"ב בהוספות.

ליל ב' דחגה"פ חזר הת' שמעון הלוי רייטשיק בישיבה משיחות יא' ניסן ש"ז בענין נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית.

ליל שחמה"פ חזר הת' א"א הכהן פרידמאן בישיבה משיחות אחש"פ תשכ"ז.

למחרת בערב :

בעלוואוד חזר הת' הנ"ל שיחה הנ"ל.

בקאטענגער חזר הת' י"צ ווילשאנסקי שיחה הנ"ל.

בקארפילד חזר הת' שמעון רייטשיק שיחות יא' ניסן הנ"ל.

ליל שביעי של פסח חזר הת' ב"ב יורקאוויטש בישיבה משיחות אחש"פ תשי"ט.

ליל אחש"פ :

בישיבה חזר הת' יוסף גראנער משיחות אתש"פ תשכ-כב.

בקאטענגער חזר הת' ב"ב יורקאוויטש שיחת אחש"פ תשי"ט.

בקאופילד חזר הת' י"צ ווילשאנסקי משיחות אחש"פ תשל"א בענין ברוך אתה וכו'.

המשך מליל אחש"פ:

בסאט אאופילד חזר הת' שמעון רייטשיק שיחה יא' ניסן ש"ז ועמו הלך יחיאל אריה בייקער.

לברייטען הלך א"א פרידמאן וחזר שיחת יא' ניסן הנ"ל ועמו ירמיה הלוי לאוונסטין למזרחי הלך הת' י"צ שוסטערמאן וחזר שיחה הנ"ל.

לעלוואור הלך הת' שמ"מ ריווקין ולא חזר שם כי לא היה הזמן מתאים.

ביום ב' ג' דחומה"פ תתקיים באולם הישיבה גדולה כנוס תורה ברוב פאר והדר.

נאמו התמימים:

יוסף גראנער בענין מעמ"ל ומתנה לזמן.

שלמה אלימלך ווערדיגער בענין הסיבה משיחות אחש"פ - שמיני תשכ"ט.

יוסף לאווענשטיין - מתלמידי ישיבה קטנה - בענין שליחות הגדרים בזה.

י"צ שוסטערמאן בענין המקדש באיסוה"נ.

ניהול הכינוס נמסר לידי הת"י י"צ וילשאנסקי שעיתר את דברי הנואמים בהערות והארות וחזר על הקטעים משיחות יא' ניסן ושבה"ג. ושיחות אחש"פ תשל"א בענין לימוד התורה בפתחת ובסיום הכינוס.

הכינוס ארך כשעתיים משעה ג' וחצי עד לה' וחצי אחה"צ, נוכחו כ-70-80 רבנים ובע"ב יונגעלייט ובחורים בני תורה ואנשים פשוטים, כולם נהנו והתרשמו במאוד, אחדים הביעו דעתם אשר תדבר צריך להיות נשנה מזמן לזמן לעתים תכופות.

איש פשוט א' התבטא שהכינוס פשוט הוסיף לו בבריאות שלו, לא הרגשתי טוב בקומי בבקר - אמר - אך עכשיו אני מרגיש הרבה יותר טוב, וכמוהו כן התבטאו עוד כמה מהנוכחים. נוכח גם מר יצחק רובינשטיין עורך העתון "יידישע נייעס" שהבטיח לכתוב כתבה בעתון על הכינוס.

בשני לילות פסח אחרי הסדר שנערך בישיבה גדולה הלכו הרוב מאחנו לכמה מבתי אנ"ש ובע"ב של הישיבה לשמח בשירים וריקודים, בלילה הב' היו בשבעה בתים והבע"ב הודו למאוד, הת' מרדכי צבי פאנעט - אחרי הביקור בביתו - הצטרף גם הוא אל קבוצת ההולכים.

הת' כתריאל אליווער נוסע אחרי חגה"פ לאה"ק על ביקור. הנהו חבר בני עקיבא זה זמן רב ומצטרף כמה פעמים אל חידון התנ"ך כן גם השנה וזכה בהפרס כרטיס נסיעה לאה"ק.

לכתחילה הי' בדעתו שיסע על כמה שבועות עד לחגה"ש אך לאחרונה החליט להשאר שמה כמה חדשים ללמוד בישיבה שם, הנה דיברנו אתו והסברנו לו איך שאין הדבר נכון ואשר יוכל

להצליח כאן הרבה יותר הדברים נתקבלו קצת אצלו ולע"ע השאיר להחליט על הדבר בהיותו באה"ק, נבקש ברכת אד"ש עבורו שיוליהו השי"ת בדרך הטוב ומועיל.

ארשום בזאת ב"כ שמות החוזרים מאמרי דא"ח בישיבה גדולה מאחרי חודש תשרי ש.ז.

טז

טבת תשלי"ג.

רשימת התלמידים שמחוץ להישיבה גדולה - המקיימים שיעורים כאן בישיבה גדולה משך הזמן של אחרי חודש תשרי:

אבא בלאזענשטיין המשיך השיעור שהי' לו עם פנחס אש.

משה אדילעסט - למד בגרות בישיבה ק. במשך השנה שעברה - הי' נכנס מפעם לפעם בימי הש"ק לאחרונה במשך זמן החופש מנהו בא כמה פעמים במשך השבוע ולומד כמה שעות עם שמעון רייטשיק.

ראובן בוים לומד ביום הש"ק שיעור משניות במשך כשעה עם א"א פרידמאן יעקב בארגי-תלמיד פורם 1 ישיבה קטנה - לומד כשעה במשך השבוע עם ש.ר. שונות יעקב בערגער ממשיך לבוא ללמוד גמרא עם משולם זוסיא שטילערמאן.

ליאור בראה ממשיך השיעור במשך השבוע עם אא"פ וג"כ למד כשעה חסידות ביום הש"ק עם ברוך בועז יורקאוויטש.

מנחם יצחק אלכסנדר בראנער המשיך שיעוריו בנגלה ובחסידות עם י"צ ווילשאנסקי ועם י"צ שוסטערמאן. יוסף גראט וגרשון דוב מאקאפסקי המשיכו ללמוד השיעור עם י"צ שוסטערמאן בחסידות ולאחרונה במשך ימי החופש הוסיפו ולומדים כשעתיים בשבוע.

חיים צבי גראנער לומד כשעה ספה"מ אידיש עם א"א פרידמאן וג' רבעי שעה גמ' עם י"ו.

ח.ג. עשה שיעור עם שמ"מ ריווקין על משך שעתיים וחצי בשבוע (אך מזמן לזמן הנחו לא בא מתחילה אחרי חודש תשרי הפסיק לגמרי שוב התחיל לבוא עו"הפ.). . המשיך לבוא וללמוד השיעור עם פנחס אש לאחרונה בא בכל יום ולמד עם א"ל סאלאמאן או עם מ"מ פאלאק שיעור בחסידות הבחור הנ"ל לומד ביוניברסיטה ונתקרב לאחרונה, אמו היא יהודיה ואביו נכרי לאחרונה לקח לו את השם יאיר, הנהו משתדל הרבה לשמור את במצות כדבעי.

צבי הערבסט ממשיך את שיעורו עם שמ"מ ריווקין ועם י"צ שוסטערמאן בגמרא וחסידות והליקוטים של ש.ז.

וואלעס המשיך ללמוד את השיעור עם שמעון רייטשיק.

פרץ דאמעק - תלמיד מרקאפוס ובא בשנה שעברה אל קייטנת גן ישראל - בא בכל יום ראשון בבקר ולמד כג' רבעי שעה עם א"א פרידמאן גמרא.

יצחק יעדוואב המשיך את השיעור בגמרא עם ש.י.

משה לאנדא לומד שעה גמרא ביום הש"ק עם י"צ שוסטערמאן וגם משתתף בשיעור של שמעון רייטשיק בעד חברי כתתו מישיבה קאלעדזש.

חזן לינק ממשיך לבוא כמה פעמים בשבוע ולומד עם יוסף לאשאק.

בן ציון מילעקי המשיך לבוא ולמד לעצמו.

משה נוסבויס ראטה ויאיר דייוויס המשיכו לבוא וללמוד השיעור עם שמ"מ ריווקין

ביום הש"ק אחה"צ - לפעמים במשך זמן הבחינות חסרו לבוא - משה ניו המשיך ללמוד שעה חסידות עם י"צ שוסטערמאן ושוב לומד שיעור בגמרא עם פנחס אש וביום הש"ק לומד חסידות עם מ"מ פאלאק.

יוסף יצחק ניו לומד כשעה חסידות עם ב"ב יורקאוויטש.

אבא ערדינאם המשיך ללמוד את שיעורו עם ש.ר. ונתוסף לו לאחרונה הבחור איתן עפשטיין מישיבה ק. לומדים גמרא ושיחות.

יצחק פייגלין המשיך לבוא בבקר ללמוד חסידות ומעת שהתחיל זמן החופש בא בכל יום ג"כ ללמוד שיעור בגמרא עם א"א פרידמאן.

שמעון פישער המשיך השיעור בגמרא עם י"י שוסטרמאן.

דוד קרינסקי לומד שיעור בחסידות עם י"צ וסטערמאן זה כבר כחודש מעת שהתחיל יוסף ברוך המשיך ללמוד עם י"צ ש. ביום הש"ק שעה חסידות.

דוד רבי לומד ג' פעמים בשבוע כשעה בכל פעם עם יוסף גראנער, שעה בליקוטים של ש.ז. עם י"ו ושעה גמרא ביום הש"ק עם א"פ.

זאב רבי ממשך ללמוד עם פנחס אש שיעור בגמרא.

זלמן ראזענבליום המשיך משיעור עם א"פ ביום הש"ק בשיחות קודש ומעת התחלה זמן החופש - בי"ד כסלו - התחיל לבוא בכל יום ולוקח חבל בהשיעורים בגמרא ודא"ח זאת אומרת שהוא נמצא בסדר הישיבה על משך זמן הקיץ.

חיים אריה רייטמאן המשיך ללמוד עם ברוך בועז יורקאוויטש.

הירשל פנחס שאכטעל המשיך לבוא וללמוד השיעור בנגלה עם י"צ וו. ובחסידות עם ש"ב אפרים שמיט המשיך ללמוד השיעור עם יוסף יצחק ווילשאנסקי ביום הש"ק בביהמ"ד קאטענגער כשעה חסידות.

ישעי' שטערן ואהרן גראסמאן לומדים שעה בשבוע חסידות עם ש"ר.

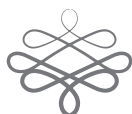

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה ויגאלנו אבי"ר

הקובץ נדפס

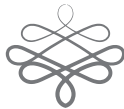
לזכות ולרפואת סב הכלה שליח הרבי
מלך המשיח שליט"א וראש ישיבות
חב"ד בצפת וחיפה

הרב יוסף יצחק שיחי'

וזוגתו הרבנית מרת מלכה פערל תחי'
ווילשאנסקי

וכל יוצאי חלציהם שיחיו

שיזכו לקבל פני משיח צדקנו מתוך
הרחבה, שמחה וטוב לבב בגשמיות
וברוחניות

הקובץ נדפס

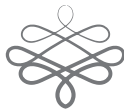
לזכות סב הכלה שליח הרבי מלך
המשיח שליט"א רב ואב"ד קהילת חב"ד
ליובאוויטש בואנוס אייערס ומדינות
דרום אמריקה

הרב יוסף יצחק שיחי'

וזוגתו הרבנית מרת שרה תחי'

פייגעלשמאק

וכל יוצאי חלציהם שיחיו שיזכו לקבל
פני משיח צדקנו מתוך הרחבה, שמחה
וטוב לבב בגשמיות וברוחניות

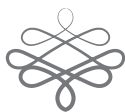

לזכות אב החתן שליח כבוד קדושת
אדמו"ר שליטא הרב חיים וזוגתו מרת
בלומה יהודית שיחיו

ניסילעוויטש

וכל יוצאי הלציהם שיחיו
שיזכו לקבל פני משיח צדקנו מתוך
הרחבה, שמחה וטוב לבב

לזכות אב הכלה שליח כ"ק אדמו"ר מלך
המשיח שליט"א

הרב מנחם מענדל וזוגתו מרת חנה תחי'

ווילשאנסקי

ולזכות אח הכלה הת' שמואל שיחי'

ווילשאנסקי

שיצליחו בשליחותם מתוך אריכות ימים
ושנים טובות, ויזכו לקבל פני משיח
צדקנו הבא בקרוב ממ"ש ממ"ש בשמחה
וטוב לבב.

קובץ זה נתרם על ידי דוד בן רחמים הי"ו
לעילוי נשמת אביו מר רחמים בן חמיאש
ז"ל

נפטר בכ"ח לחודש שבט ה'תשפ"ד
ולעילוי נשמת אמו חביבה בת מנש
ומננה נפטרה ביום י"ב לחודש אלול
ה'תנש"א

ולעילוי נשמת זוגתו חיה בת שמואל
ושרה

נפטרה ביום י"ב אלול ה'תש"ם

ת.נ.צ.ב.ה

ויקויים בהם תיכף ומייד "והקיצו ורננו
שוכני עפר"

לזכות החתן הרה"ת שלום דובער
וזוגתו הכלה מרת חיה מושקא שיחיו
ניסילעוויטש

לאריכות ימים ושנים טובות מבורכים ב"בני
חיי ומזוני רוויחי ובכולהו רוויחי", ושיצליחו
בשליחותם החדשה מתוך קבלת פני משיח
צדקנו ותיכף ומיד ממש

